

Doç. Dr. Şeref İBA

ANAYASA HUKUKU PRATİK ÇALIŞMA KİTABI

(2017 Anayasa Değişikleri Işığında Hazırlanmıştır.)

- › Olay Çözme (Pratik)
- › Çözümlü Test
- › Metin (Klasik) Soruları
- › Doğru/Yanlış Önergeler
- › Kısa Tarama Soruları ve Çözümleri

(Anayasa Hukuku Genel Esaslar, Türk Anayasa Hukuku, Anayasa Yargısı,
Parlamento Hukuku, Siyasi Partiler ve Seçim Hukuku, Kamu Hukuku Dersleri İçin)

SEÇKİN | Hukuk

Önsöz

Anayasa Hukuku Pratik Çalışma Kitabı. Anayasa Hukuku Genel Esaslar, Türk Anayasa Hukuku, Anayasa Yargısı, Parlamento Hukuku, Kamu hukuku, Siyasi Partiler ve Seçim Hukuku derslerine yönelik olarak yardımcı kaynak niteliğinde hazırlanmıştır. Beş ana bölümden oluşan kitapta, kurgusal olay çözme, çoktan seçmeli çözümlü sorular, klasik sorular, doğru yanlış önermeler ve kısa tarama sorularına yer verilmiştir.

Kitaptaki sorular, 2017 Anayasa değişiklikleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Okuyucuya kullanımı kolaylığı bakımından 2017 Anayasa değişikliklerinin işlenmiş güncel haliyle Anayasa Metnine de Ekte yer verilmiştir.

Kitabın, başta lisans ve lisansüstü düzeydeki öğrencilerim olmak üzere sınavlara hazırlanan ve çalışan diğer ilgililere başarılar getirmesini ve yararlı olmasını gönülden dilerim.

Bu eserin ortaya çıkmasında emek, destek ve katkılarını gördüğüm, Seçkin Kitabevi sahibi Aytaç SEÇKİN ile Yayınevi editörleri Av. Çilem BAHADIR ile Av. Ezel ÜNER'e ve ayrıca Abbas KILIÇ, Mihriban ÜNAL, Duhan KIRAÇ, Begüm TEKBAŞ ve Kaan İBA'ya teşekkür ediyorum.

Doç. Dr. Şeref İBA

İçindekiler

Önsöz.....	5
------------	---

BÖLÜM 1

OLAY (PRATİK) SORULARI VE ÇÖZÜMLERİ.....	11
--	----

OLAY 1 (Anayasa Yargısı: Şekil Yönünden İptal Davası)	11
OLAY 2 (Fezleke •Dokunulmazlık Kaldırılması ve Karar Yetersayısı)	12
OLAY 3 (Anayasa Yargısı: Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Denetimi).....	14
OLAY 4 (Yasama Dokunulmazlığı ve Yasama Sorumsuzluğu)	15
OLAY 5 (Yasama Dokunulmazlığı ve Yasama Sorumsuzluğu)	16
OLAY 6 (Anayasa Yargısı: Seçimler Hakkında Bireysel Başvuru)	16
OLAY 7 (D'HONDT Sistemine Göre Sandalye Dağılımı Hesaplama)	17
OLAY 8 (TBMM Toplantı ve Karar Yetersayısı)	18
OLAY 9 (Olağanüstü Hal KHK).....	19
OLAY 10 (Ara Seçim ve Seçimlerin Ertelenmesi).....	20
OLAY 11 (Meclis Soruşturması)	21
OLAY 12 (Milletvekilliğinin Düşürülmesi ve Ara Seçim Kararı)	22
OLAY 13 (Fezleke ve Dokunulmazlığın Kaldırılması Kararı).....	22
OLAY 14 (Anayasa Yargısı, Kişisel Verilerin Korunması)	23
OLAY 15 (Siyasi Parti Kuruluşu ve Kapatma Davası)	24
OLAY 16 (Anayasa Değişikliği)	25
OLAY 17 (Anayasa Değişikliği Teklifi Şekil Denetimi)	26
OLAY 18 (Anayasa Değişikliği)	26
OLAY 19 (KHK'nın Anayasa'ya Ayrıklık Denetimi).....	27
OLAY 20 (Yasama Dokunulmazlığı)	28
OLAY 21 (Anayasa Mahkemesi'ne İptal Başvurusu).....	28
OLAY 22 (Meclis Soruşturması)	29
OLAY 23 (Meclis İçtüzüğü'nün Konu Bakımından Sınırı)	30
OLAY 24 (Ara Seçim)	30
OLAY 25 (Milletvekilliğinin Düşürülmesi).....	31

BÖLÜM 2**METİN (KLASİK) SORULARI VE ÇÖZÜMLERİ 33**

1. "Anayasa Hukuku" Kavramını Açıklayınız33
2. "Anayasal Teamül" Kavramını Ve Anayasal Teamüllerin Oluşması İçin Gerekli Şartları Açıklayınız33
3. Kuzistik Anayasa Ne Demektir?33
4. Maddi Anlamda Anayasa Ne Demektir?33
5. Şekli Anlamda Anayasa Ne Demektir?.....34
6. "Çerçeve Anayasa" ve "Kuzistik Anayasa" Kavramlarını Açıklayarak Karşılaştırınız.....34
7. "Militan Demokrasi" Kavramını Açıklayınız34
8. "X. Kanun Önünde Eşitlik34
9. Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlandırılmasında Anayasasının 13. Maddesinde Adı Geçen Ölçölülük İlkesini Açıklayınız35
10. Anayasaya Uygunluk Denetimi Yollarını Açıklayınız.....35
11. "Yasama Bağışıklığı" Kavramını Açıklayınız36
12. "Tabii Hakim Güvencesi" Nedir?36
13. Temel Haklarda "Çelirdek Alan" Nedir? Açıklayınız.....37
14. "Üniter Devlet" Kavramını Açıklayınız.....37
15. "İçtüzük" Kavramını Açıklayınız37
16. "Aday Yoklaması" Ne Demektir? Kısaca Açıklayınız37
17. Basit Çoğunluk (Tek Adli Tek Turlu) Seçim Tekniğini Kısaca Tanımlayınız38
18. "Hülle Partisi" Ne Demektir? Kısaca Açıklayınız38
19. "Bireysel Oy İlkesi" Ne Anlama Gelmektedir? Kısaca Açıklayınız38
20. Hare Kotası (Çevre Seçim Sayısı) Ne Demektir? Kısaca Açıklayınız.....38
21. Teşrii Tefsir (Yasama Yorumu) Nedir? Normlar Hiyerarşisi Bağlamında Kısaca Açıklayınız38
22. Hukuk Devleti Bağlamında "Geçmişe Etki Yasağı" ve Müktesep Haklara Saygı İlkesinin Rolü Nedir?.....38
23. Laik Devlet Düzeninde, İnanç ve İbadet Özgürlüğünü Anayasasının 24. Maddesiyle Öngörülen Ek-Güvence ve Sınırlama Yönünden Tartışınız.....38
24. Sosyal Devletin Gerçekleştirilmesine Yönelik Hukuki Mekanizmalardan Olan "Sosyal Güvenlik Hakkı" Ne Demektir? Kısaca Açıklayınız39

25. Anayasanın 50. Maddesi Uyarınca "Çalışma Şartları" Bakımından Özel Olarak Korunması Gereken Toplum Kesimleri Hangileridir? Sayınız	39
26. "Temel Kanun" Olarak TBMM Genel Kurulunda görüşülen Bir Kanun Teklifinde Bir Bölümde En Fazla Kaç Madde Olabilir? Her Madde Hakkında Milletvekillerince En Fazla Kaç Değişiklik Önergesi Verilebilir?	39
27. "Sözlü Soru" "Yazılı Soru", "Gensoru", "Genel Görüşme" "Meclis Araştırması" "Meclis Soruşturması (Yüce Divan)" Şeklindeki Parlamenter Denetim Yollarından "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" Öngören 2017 Anayasa Değişikliği Sonrası Kaldırılan Var mıdır? Varsa Hangisi ya da Hangileridir?	39
28. "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" Öngören 2017 Anayasa Değişikliği Sonrası "Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" ile Kanunların Çatışması Halinde Hangisi (Üstün) Esas Alınacaktır? Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle Düzenlenen Bir Konuda TBMM Sonradan Kanun Çıkarırsa Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin Durumu Ne Olur?	39
29. Osmanlı Dönemi Anayasacılık Hareketleri Bağlamında 1839 "Gülhane Hattı Hümayunu (Tanzimat Fermanı)"nın Hukukî Rolü ve Müeyyidesi Nedir?	39
30. 1876 Anayasasında Bazı Değişikliklerden İbarete Olan "7 Zilhicce 1293 Tarihli Kanunu Esası'nın Bazı Mevaddı Muaddelesine Dair Kanun'un, "1909 Anayasası" Şeklinde Nitelendirilmesinin Anlamı Nedir? Temel Hak ve Hürriyetlerle İlgili Yenilikleri Belirtiniz	40
31. Parlamento'nun Yürütme-yi Gözetim ve Denetim Yetkisi Bağlamında, Doğrudan Parlamento'ya Bireysel Başvuru Mümkün müdür? Açıklayınız	40
32. 'İsimsiz (Bildirici) Yasama İşlemleri' Nedir? Açıklayınız	41
33. 2017 Anayasa Değişikliğiyle, Bakanlar Kurulunun KHK Çıkarma Yetkisinin Akabeti Ne Olmuştur?	41
34. Seçmen Sıfatını Kazanabilmenin Şartları Nelerdir?	42
35. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Nedir? Başvuru Şartları Nelerdir?	42
36. Anayasa Mahkemesine İtiraz Yoluyla (Somut Norm Denetimi) Başvuru Nedir? Başvuru Şartları Nelerdir?	43
37. Parlamenter Sistemin Temel Özellikleri Nedir?	43
38. Devlet Denetleme Kurulunun Görevleri Nelerdir, İşleyişi Nasıldır, Kime ya da Nereye Bağlıdır?	44
39. 2017 Anayasa Değişikliği Sonrası Cumhurbaşkanının Dönüşüme Uğrayan Görev ve Yetkileri Nelerdir?	44
40. Sert Çekirdek Haklar Kavramını Açıklayınız? Hangi Haklar Bu Kapsama Girer?	46
41. Anayasa'da Yer Alan Temel Hak ve Özgürlükler Sınırlanabilir mi? Sınırlanabilir İse Hangi Şartlarda ve Ne Kapsamda Yapılabilir?	46

42. Negatif, Pozitif ve Aktif Statü Hakları Nelerdir? Açıklayınız.	47
43. Hukuk Devleti Kavramını Tanımlayınız. Hukuk Devleti' nin Olmazsa Olmaz Kriterleri Nelerdir?.....	47
44. Anayasa Değişikliklerinin AYM Tarafından Denetiminin Sınırı Nedir?	48
45. 2017 Anayasa Değişikliği de Göz Önüne Alınarak, Milletvekili Seçilme Yeterliliğinin Şartları Nelerdir?	48
46. Seçimlerin Geriye Bırakılması Mümkün müdür?	48
47. Milletvekilliği Dokunulmazlığının Kaldırılma Kararına Karşı Kaç Gün İçinde Nereye Başvurulabilir?	49
48. Güçleştirici Veto Nedir?	49
49. 'Mutlak Veto' ve 'Cep Vetosu' Nedir?	49
50. Yöntemsel Bağımsızlık Nedir? Açıklayınız	49
51. 2017 Anayasa Değişikliği Sonrası Yasama-Yürütmenin Anayasal Silahlarını Açıklayınız	49

BÖLÜM 3

ÇÖZÜMLÜ TEST SORULARI.....	51
----------------------------	----

BÖLÜM 4

DOĞRU/YANLIŞ (ÖNERMELER)	105
--------------------------------	-----

BÖLÜM 5

KARIŞIK KISA TARAMA SORULARI VE CEVAPLARI	109
---	-----

EK: 1982 ANAYASASI (2017 DEĞİŞİKLİKLERİ DÂHİL)	119
--	-----

larına göre, kanun tekliflerinin komisyonlardaki usul hatalarına ya da havalere noktasından iptal kararları vermediği, daha çok Genel Kurul'daki görüşmeleri dikkate aldığı görülmektedir. Dolayısıyla, ani bir içtihat değişikliği olmadığı takdirde açılan davadan iptal kararı beklenmemelidir.

2. Kanunun tümünün açık oylamasına 255 milletvekili katılmıştır. Basit çoğunluk sağlanmış olmasına rağmen; Anayasanın 96. Maddesinde düzenlenen üye tamsayısının (1.4) ünden az olamayacağı yönündeki karar yetersayısının yani (139)'un altında kalmış olması sebebiyle anayasa ihlal edilmiştir. Somut olayda, Anayasa Mahkemesi tarafından sekil bakımından iptal kararı verilmelidir.

OLAY 2 (Fezleke -Dokunulmazlık Kaldırılması ve Karar Yetersayısı)

Her türlü şiddet mağduru olan kadınların sorunları ile ilgilenmek ve bunlara çareler üretmek amacıyla faaliyet gösteren “Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı”, kadınlara karşı aile içi şiddet uygulayan eşlerin ağır biçimde cezalandırılması amacıyla hazırlamış olduğu kanun teklifini, kalabalık bir basın toplantısı ile TBMM Başkanı'na sunmuş ve Meclis Başkanı: “Vakfın, büyük bir toplumsal yara halini almış olan bu sorunun çözümü için gösterdiği çabaları büyük bir takdirle karşıladığını” ve “teklifin kanunlaşması için gerekecek gecikmeksizin başlatacağını ve bu kapsamda, teklifin derhal ilgili komisyona havalesi için talimat vereceğini” basın mensupları önünde ilan etmiştir.

Milletvekili A tarafından sahiplenilip imzalanan Kanun teklifinin esas yönünden havalere edildiği Adalet Komisyonu Başkanı, aynı konuda daha önceden 42 Milletvekilinin imzasıyla verilmiş olan bir kanun teklifinin de komisyonda görüşülmediğini beklediğini; ancak komisyon üyeleri arasında başka bir konunun görüşülmesi esnasında çıkan bir kavgadan ötürü komisyonun üç haftadır toplanamadığını; komisyon üyelerinin her iki teklife de son derece sıcak baktıklarını şahsen bildiğini ve bu konudaki nihai takdirin Genel Kurul'da yap

maya geçilmiştir. Kanun teklifinin açık oylama şeklinde yapılan son oylamasına 386 Milletvekili katılmış; 192 kabul, 100 ret ve 94 çekimser oy kullanılmış ve teklif 8663 sayılı kanun numarasını alarak 10.05.2011 tarihinde kanunlaşmıştır.

1. Milletvekili Y'nin yasama dokunulmazlığı TBMM Genel Kurulu'nun 10.04.2011 tarihinde aldığı bir kararla kaldırılmış; (Y) da bunun üzerine "Yasama dokunulmazlığının kaldırılması" kararının Anayasa'ya ve TBMM İçtüzüğü' ne aykırı olduğu gerekçesi ile iptali talebiyle 20.04.2011 tarihinde Danıştay'a başvurmuştur. Başvurunun olası sonuçlarını açıklayınız.
2. Milletvekili Y, TBMM Genel Kurulu'nun yasama dokunulmazlığının kaldırılması kararı sonucu hak ihlaline uğradığı gerekçesiyle 05.05.2011 tarihinde Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda bulunmuş ve hak ihlalinin giderilmesini talep etmiştir. Başvuru hakkında Anayasa Mahkemesi hangi aşamada, ne tür bir karar vermelidir?
3. 15.05.2011 tarihinde ise bu defa 190 Milletvekili, 8663 sayılı Kanun'un yapım aşamasında "Komisyonda hiç görüşülmemiş olduğu" ve ayrıca kanun teklifinin tümünün oylamasında karar nisabı sağlanmadığı halde oturumu yöneten Meclis Başkanı tarafından teklifin kanunlaştırıldığını açıkladığı gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurarak kanunun şekil yönünden iptalini talep etmişlerdir. Anayasa Mahkemesi bu başvuruyu incelerken hangi aşamalarda, ne tür kararlar verebilir? Açıklayınız.

OLAY-ÇÖZÜM 2

1. Milletvekili Y'nin yasama dokunulmazlığının kaldırılması kararına karşı iptal davasını kendisi veya bir başka milletvekili ilgili TBMM Kararının Resmi Gazetede yayımını takip eden 10 gün içerisinde Anayasa Mahkemesinde açılabilir. Somut olayda ise Anayasa Mahkemesine değil, Danıştay'a gidilmiştir.
2. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruyu ön incelemeğe tabi tutar ve somut örnekte, çünkü olağan kanun yollarının tüketilmiş olması ve başvuru sürecine uyulmuş olması gerekirdi. Ayrıca yasama işlemi söz konusudur. Dolayısıyla da, Yüksek Mahkeme'nin milletvekilinin başvurusu hakkında "*kabul edilemezlik*" kararı vermesi beklenir.
3. 5.10.2011 tarihli ve 8663 numaralı Kanun teklifinin TBMM Genel Kurulundaki tümünün son oylamasına 386 üye katıldığına göre karar nisabı (194) olmalıdır. Oysa somut örnekte, 192 kabul oyu çıktığı açıklanmıştır.

Dolayısıyla, Anayasanın toplantı ve karar yetersayısını düzenleyen 96. Maddesinin açık hükmü karşısında Anayasa Mahkemesince başvurunun kabulüyle şekil yönünden iptal kararı verilmesi asla sürpriz olmayacaktır.

OLAY 3 (Anayasa Yargısı; Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Denetimi)

31.08.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 69 1. Maddesi şöyledir:

“Orman yangınlarında yangın civar köy ve kasabaların 18 yaşını bitirip 50 yaşını doldurmamış bütün erkek nüfusu beraberlerinde mevcut balta, kürek, kazma, testere gibi yangın söndürmeye yarayacak aletleriyle yangın yerine gitmeye ve yangını söndürmeye mecburdurlar.”

- Siz “Hakim” olsanız, bakmakta olduğunuz bir davada taraflarca bu maddenin anayasaya aykırı olduğu iddiası somut norm denetimi (def'i) yoluyla ileri sürülse iddiayı ciddi bulur musunuz? Neden?
- Anayasa'nın “II. Zorla Çalıştırma Yasağı” matlaplı 18. Maddesinin birinci Fıkrasındaki *“Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır.”* Hükmü karşısında nasıl bir değerlendirme yaparsınız?
- Anayasa Maddesinin (kenar) başlığı “II. zorla çalıştırma yasağı” olduğuna göre teknik olarak söz konusu başlığa aykırılıktan da söz edebilir misiniz? Neden?
- Olağanüstü hal dönemi olsa yorumunuz değişir miydi? Neden?
- “Sıkıyönetim olsa hukuken sorun değil.” Önermesine katılır mısınız? Neden?

OLAY-ÇÖZÜM-3

Cevap a. Evet, iddiayı ciddi bulurdum. Çünkü, Anayasanın 18.maddesinde düzenlenen zorla çalıştırma (angarya) yasağına aykırı ve halen yürürlükte olan bir hüküm.

Cevap b. Anayasa'nın 18. Maddesindeki hüküm ile Orman Kanunundaki hüküm arasında ihtilaf var. Yani, Anayasaya aykırı.

Cevap c. Hayır, Madde kenar başlığı (matlap) Anayasa'nın 176. Maddesi uyarınca Anayasa metninden sayılmadığı için sadece bu gerekçeye dayanamayız.

Cevap d. Evet, OHAL döneminde mümkün olurdu. Çünkü, Anayasanın 121. Maddesi ve bu madde uyarınca çıkarılan OHAL Kanunu ve OHAL KHK'leri var. Kısaca, olağanüstü hallerde mümkün.

Cevap c. Evet 10 gün içinde.

Cevap d. Hayır, sona ermez. sadece o dosyadan yargılanır.

Cevap e. Ağır cezayı gerektiren suçüstü (meşhut suç) halı olduğu için yararlanamaz.

OLAY 5 (Yasama Dokunulmazlığı ve Yasama Sorumsuzluğu)

Varsayalım ki, Şemdinli’de çıkan olaylar hakkında bir TBMM Araştırma Komisyonu kurulmuştur. Komisyonun Şemdinli’de yaptığı bir toplantıda, komisyon üyesi Milletvekili M, olaylara karıştığı iddia edilen bir kamu görevlisi K’ya hakaret etmiştir.

- K, Milletvekili M hakkında ceza davası açılması istemiyle Cumhuriyet Savcılığına şikayette bulunmuştur. C. Savcısı Milletvekili M hakkında ceza davası açabilir mi? Neden?**
- K, Milletvekili M hakkında Şemdinli Asliye Hukuk Mahkemesinde tazminat davası açmayı düşünmektedir. Bu davayı kazanabilir mi?**
- K, Milletvekili M’nin milletvekilliği sona erdikten sonra Milletvekili hakkında tazminat davası açabilir mi? Neden?**

OLAY-ÇÖZÜM 5

- Açamaz. Çünkü, fiil yasama sorumsuzluğu kapsam**

vaş'ın anayasa şikayetini, bu noktadan hareketle kabul edilemez bulmamıştır. Dolayısıyla, bu karardan sonra YSK kararlarına karşı bireysel başvuruda bulunulabileceği Anayasa Mahkemesi tarafından zımnen kabul edilmiş olmaktadır.

Anayasa Mahkemesi, (Mansur Yavaş bireysel başvurusu (Başvuru No:2014/5425)

Mansur Yavaş Kararında,

Kısaca, başvurunun seçimlere hile karıştırıldığına ilişkin iddiasını, söz konusu seçimlerin yerel seçim olması ve serbest seçim hakkının bu seçimleri kapsamaması gerekçesiyle konu yönünden kabul edilemez bulmuştur.”

- a. Anayasamıza göre seçim sadece milletvekili seçimlerini mi kapsar? “yerel seçim” seçim kavramı kapsamında değil midir?
- b. Olaya konu bireysel başvuru hakkında “kabul edilemezlik” kararı verilmesinin gerekçesi doğrudur?
- c. Anayasa Mahkemesinin bu içtihadı ışığında kesin nitelik taşıyan Yüksek Seçim Kurulu kararlarına karşı başka mercilere gidilebilir mi?

OLAY-ÇÖZÜM-6

Cevap a. Anayasanın 67. Maddesi uyarınca, seçme ve seçilme hakkı milletvekili seçimleri, yerel seçimler ve halk oylamasını kapsar. Yerel seçimler de seçim kavramı kapsamındadır.

Cevap b. Anayasa Mahkemesinin, kendi Anayasamız ve seçim kanunlarımıza değil de Sözleşme’de serbest seçim hakkının yerel seçimleri kapsamadığı gerekçesiyle konu yönünden kabul edilemezlik kararı vermesi doğru değildir.

Cevap c. Yüksek Seçim Kurulu kararları kesin nitelik taşıdığından başka mercilere gidilemez. Ancak Mansur Yavaş’ın başvurusunda bu noktaya hiç değinmediği için Anayasa Mahkemesi zımnen (örtülü) olarak YSK kararları hakkında bireysel başvuru yolunun çalıştırılabileceğini kabul etmiş olmaktadır.

OLAY 7 (D’HONDT Sistemine Göre Sandalye Dağılımı Hesaplama)

X seçim çevresinden beş milletvekili çıkmaktadır ve toplam geçerli oy sayısı 200.000’dir.

A partisi 100.000

B partisi 70.000

C partisi 30.000 oy almıştır.

D'hondt sistemine göre partilerin milletvekili dağılımları nasıl sonuçlanır?

ÇÖZÜM 7- *D'hondt sistemine göre seçim çevresinde her siyasi partinin aldığı oylar hıızalarına yazıldıktan sonra birden başlayarak o çevrede çıkarılacak milletvekili sayısına varıncaya kadar bölme işlemine tabi tutulmaktadır. Bu şekilde bulunan çıkan sonuçlar büyükten küçüğe sıralanarak büyükten başlayarak sandaıye dağıtımı yapılmaktadır.*

	A Partisi	B Partisi	C Partisi
Partilerin aldıkları oy	100 000	70 000	30 000
1 milletvekili	100 000	70 000	30 000
2 milletvekili	50 000	70 000	30 000
3 milletvekili	50 000	35 000	30 000
4 milletvekili	33 333	35 000	30 000
5 milletvekili	33 333	23 333	30 000

Kırmızı renkte gösterildiğı üzere A Partisi 3, B Partisi 2, C Partisi 0 milletvekili çıkarmaktadır.

OLAY 8 (TBMM Toplantı ve Karar Yetersayısı)

Bir kanunun kabulü için TBMM Genel kurulunda yapılan oylamada toplantıya 290 kişi katılmış, oylamada 140 kabul, 130 ret, 20 de çekimser oy çıkmıştır. TBMM Başkanı kanunu kabul edildiğini açıklamış ve yayın için Cumhurbaşkanına göndermiştir. Cumhurbaşkanı Kanunu Resmi Gazete de 10 Mayıs 2010 günü yayımlamıştır. Ana Muhalefet Partisi Meclis Grubu, Anayasa Mahkemesinde söz konusu kanunun Anayasanın öngördüğü karar yeter sayısıyla kabul edilmediğı iddiasıyla 31 Mayıs 2010 günü Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmıştır. Anayasa Mahkemesi ne karar verecektir? Kararın gerekçesi veya gerekçeleri neler olacaktır? Açıklayınız.

OLAY-ÇÖZÜM-8

Ret kararı verir. Çünkü, Ana muhalefet partisi meclis grubu kanunu şekil bakımından anayasa aykırılığı iddiasıyla iptal davası açma yetkisi yoktur. (110 milletvekili açabilir). Dava açma süresi de geçmiştir. Şekil aykırılığı nedeniyle iptal davasının RG'de yayından itibaren 10 gün içinde açılması gerekir.

OLAY 9 (Olağanüstü Hal KHK)

Taksim Gezi Parkı'nda meydana gelen olayların tüyüyle kamu düzenini ciddi şekilde bozması üzerine Bakanlar Kurulu acilen toplanmış, bu sırada Cumhurbaşkanının yurtdışında bulunmasından dolayı yerine TBMM Başkanı Bakanlar Kurulu toplantısına katılmıştır. Bakanlar Kurulu kamu düzeninin ciddi şekilde bozulduğu gerekçesiyle İstanbul, İzmir ve Ankara'da 1 ay süreyle olağanüstü hal ilan edilmesine karar vermiş, bu karar Resmi Gazetede yayımlanmış ve hemen TBMM'nin onayına sunulmuştur. TBMM, olağanüstü hal süresinin 2 aya çıkarılmasına karar vermiş ve bu karar da Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu karara karşı Ana muhalefet Partisi ve muhalefetteki X Partisi meclis grubu ayrı ayrı Anayasa Mahkemesi'ne iptal davası açmıştır. Bu arada Bakanlar Kurulu, olağanüstü hal kararını müteakip bir kanun hükmünde kararname çıkararak Taksim Meydanı ve diğer ana meydanlarda toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmayı yasaklamıştır. Bu kanun hükmünde kararnamenin Resmi Gazetede yayınlanmasından 20 gün sonra TBMM'deki milletvekillerinin 1/5'i kanun hükmünde kararnamenin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi'ne iptal davası açmıştır.

- Bakanlar Kurulu'nun toplanma usulünün Anayasaya uygunluğunu, Cumhurbaşkanının yurtdışında bulunması durumunu da göz önünde bulundurarak değerlendiriniz.**
- Bakanlar Kurulu'nun Taksim'deki olaylar üzerine İzmir ve Ankara'da olağanüstü hal ilan kararı vermesi Anayasaya uygun mudur?**
- TBMM'nin olağanüstü halin süresini uzatması Anayasaya uygun mudur?**
- Bakanlar Kurulu'nun olağanüstü hal ilan kararı ve bu kararın onayına ilişkin TBMM kararına karşı Anayasa Mahkemesi'ne açılmış olan iptal davasının Anayasaya uygunluğunu değerlendiriniz.**

OLAY-ÇÖZÜM 9:

- Olağanüstü hal ilan kararını Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu alabilir. Ancak Cumhurbaşkanının hastalık ve yurtdışına çıkması gibi sebeplerle görevinden ayrılması halinde, görevine dönene kadar Meclis Başkanı Cumhurbaşkanlığına vekillik eder ve Cumhurbaşkanı'na ait yetkileri kullanır. Dolayısıyla olayda Bakanlar Kurulu'nun toplanma usulü Anayasaya uygundur.
- Şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması hallerinde Bakanlar Kurulu yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütü-

nünde olağanüstü hal ilan kararı alabilir. Olayda, kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması Taksim’de meydana gelen olaylar nedeniyle söz konusu olmuştur. Ancak bu olaylar sebebiyle Ankara ve İzmir’de de olayların çıkması ve bu şehirlerde de kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması halinde Bakanlar Kurulu’nun bu illerde de olağanüstü hal ilan etmesi söz konusu olabilir.

- c. Bakanlar Kurulu’nun aldığı olağanüstü hal ilan kararı Resmi Gazetede yayımlandıktan sonra hemen TBMM’nin onayına sunulur. Meclis bu durumda olağanüstü halin süresini kısaltabilir, uzatabilir veya kaldırabilir. Dolayısıyla olayda TBMM’nin olağanüstü halin süresini uzatması Anayasaya uygundur.
- d. Öncelikle Bakanlar Kurulunun olağanüstü hal ilan kararı TBMM’nin onayına sunulmak zorundadır. TBMM’nin onayına sunulduğunda ise artık Bakanlar Kurulu’nun kararı ortadan kalkar. Dolayısıyla denetlenmesi mümkün değildir. TBMM’nin onay kararı ise bir parlamento kararıdır. Parlamento kararları da Anayasa Mahkemesi’nin denetimi dışındaki normlardır. Bu açıdan iptal davası Anayasaya uygun değildir.

OLAY 10 (Ara Seçim ve Seçimlerin Ertelenmesi)

14.10.2000 tarihinde 550 üyesi ile açılan Meclisin üye sayısı, 14.04.2002 tarihinde çeşitli gerekçelerle istifalar ve ölümler sonucunda 530’a düşmüştür.

1. TBMM ara seçime gidebilir mi?
2. Üye sayısı 525’e düşmüş olsaydı TBMM ara seçime gidebilir mi?
3. Seçimlere bir yıl kala TBMM ara seçime gidebilir mi?
4. TBMM genel seçimlerinin ertelenmesi mümkün müdür?

OLAY-ÇÖZÜM 10

1. Ara seçimlere her seçim döneminde yalnızca bir kez gidilebilir. Genel seçimlerden 30 ay geçmedikçe ve genel seçimlere 1 yıl kala ara seçime gidilemez. Ancak TBMM boşalan vekil sayısı üye tamsayısının yüzde beşini bulursa seçimlere 1 yıl kalmaması şartıyla seçime gidilebilir. Somut olayımızda genel seçimlerden 30 ay geçmemiştir. Bu yüzden yalnızca TBMM üyelik sayısının % 5’inin azalması dahilinde ara seçime gidilebilir. Bu da 28 vekillığın boşalması halinde mümkündür. Oysa olayımızda 20 vekil koltuğu boşalmıştır. Bu nedenle ara seçime gidilemez.
2. ara seçime gidilemez. Genel seçimlerden 30 ay geçmeden ara seçime gitmek için TBMM üyelik sayısının % 5’inin azalması gerekir. Oysa burada

verilen sayı da meclis üye tamsayısının yüzde 5 ine ulaşmamaktadır. Bu yüzden ara seçime gidilemez.

3. Seçimlere bir yıl kala ara seçimlere kural olarak gidilemez. Ancak bir ilin yada seçim çevresinin TBMM üyesi kalmaması (temsilcisi kalmaması) halinde 90 günü takip eden ilk Pazar günü ara seçime gidilir.
4. Seçimlerin ertelenmesi mümkündür. Seçimler yalnızca savaş nedeniyle TBMM tarafından ertelenebilir. TBMM savaş nedeniyle seçimlerin yapılmasına imkan görmezse seçimleri 1 yıl geriye bırakır. Geriye bırakma sebebi 1 yıl sonra ortadan kalkmazsa, erteleme kararı tekrarlanabilir.

OLAY 11 (Meclis Soruşturması)

Hakkında meclis soruşturması açılmış olan eski bakanlardan X, yasama organınca oluşturulan soruşturma komisyonuna, soruşturmanın yürütülmesi sırasında kendisine uygulanacak olan İçtüzük kuralının anayasaya aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Bu iddiayı ciddi bulan soruşturma komisyonu, söz konusu kuralın anayasaya aykırılığı sebebiyle anayasa Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

1. X Meclis soruşturması komisyonunda böyle bir iddiada bulunabilir mi?
2. Anayasa Mahkemesi ne yönde bir karar vermelidir?

OLAY-ÇÖZÜM 11

1. Kanunların anayasaya uygunluğunun denetimi somut ve soyut norm denetimi olarak iki türdür. Bunlardan somut norm denetimi anayasamızda “bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasını ciddi bulursa, Anayasa mahkemesinin bu konuda vereceği karar kadar davayı geri bırakabilir.” Denmektedir. Somut olayın özelliğine bakıldığında anayasamızda geçen “davaya bakmakta olan mahkeme...” kavramına Soruşturma komisyonunun dahil edilip edilmeyeceği tartışılabilir. Ancak, soruşturma komisyonu bir mahkeme niteliği taşımadığı için bu yöndeki iddianın reddedilmesi gerekir.
2. Anayasa mahkemesi bu başvuruyu reddetmelidir. Somut norm denetiminin ilk şartı olan “*bir davaya bakmakta olan mahkemede uygulanacak olan bir kanun ya da KHK hükmünün anayasaya aykırılığı*” iddiası anayasa mahkemesinin görevindedir. Oysa, meclis soruşturması komisyonunun bir

mahkeme olmadığı ortadadır. Dolayısıyla da, Anayasa mahkemesi bu başvuruyu reddetmelidir.

OLAY 12 (Milletvekilliğinin Düşürülmesi ve Ara Seçim Kararı)

01.11.2015 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimlerinde (A) Partisi listelerinden seçilen 25 milletvekili, Meclis binasının eski ve çok tarihi olduğunu ileri sürüp beğenmedikleri için, modern ve cam kaplamalı yeni bir bina yapılana kadar Meclis çalışmalarına katılmama kararı almışlardır. 14.10.2015 tarihinde toplu olarak Meclise geldiklerinde, TBMM Başkanlık Divanı tarafından alınan karara dayalı olarak, o ana kadar Meclis çalışmalarına katılmadıkları için milletvekilliklerinin düştüğü kendilerine bildirilmiştir.

1. (A) Partisi üyesi 25 milletvekilinin, TBMM üyeliği sona ermiş midir? Vereceğiniz cevabı nedeni ile açıklayınız?
2. (A) partisi milletvekillerinin TBMM üyelikleri, Anayasada öngörülen hükümlere uygun olarak düştüğünü varsayarak; Yüksek Seçim Kurulu (YSK) boşalan üyelikler için ara seçim kararı alıp, seçimin yapılacağı tarihi belirleyip hazırlıklara başlamıştır. Anayasaya göre, YSK bu yönde karar alabilir mi? Neden?

OLAY-ÇÖZÜM 12

1. Hayır. Devamsızlık sebebiyle milletvekilliğinin düşürülmesinde TBMM Başkanlık Divanı yalnızca tespit yapabilir nihai karar yetkisi yoktur. Öte yandan, Meclis çalışmalarına katılma bağlamında ise katıldığı ilk birleşimde “andiçme” olmadıkça, milletvekilleri yasama ve denetim faaliyetlerinde bulunamaz.

Anayasamıza göre, Milletvekilliğinin düşürülmesi Anayasa ve Adalet Komisyonu üyelerinden Karma Komisyonun Raporu üzerine TBMM genel Kurulu kararı ile olabilmektedir. Ayrıca, bu tip Kararlar, Anayasa yargısı kapsamındadır.

2. Bu varsayım altında, Ara seçim kararını Yüksek Seçim Kurulu alamaz. Çünkü, YSK TBMM’nin alacağı kararı uygulamakla görevlidir.

OLAY 13 (Fezleke ve Dokunulmazlığın Kaldırılması Kararı)

İhaleye fesat karıştırma suçlamasına dayanan fezleke sebebiyle 20.10.2011 tarihinde, 250 üyeyle toplanan TBMM Genel Kurulu’nun gizli oylaması sonucu, 126 üyenin kabul oyu ile milletvekili (A)’nın yasama dokunulmazlığı kaldırılmıştır. TBMM Genel Kurulunun kaldırma kararına karşı milletvekili (A) adına,

mensup olduğu (X) Partisi TBMM Grubu, kararın alındığı tarihten 10 gün sonra Anayasa Mahkemesi'ne dokunulmazlığın kaldırılma işleminin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla başvurmuştur. Yapılan başvuru neticesinde, TBMM tarafından alınan dokunulmazlığın kaldırılması kararına karşı iptal istemi Anayasa Mahkemesi tarafından reddedilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen ihaleye fesat karıştırma yargılaması sonucunda (A) 5 yıl hapis cezasına mahkum edilmiş ve bu hüküm 18.09.2012 tarihinde kesinleşmiştir. Milletvekili (A)'nın milletvekilliği sıfatı da Ağır Ceza Mahkemesi'nde hükmün kesinleştiği tarihte düşmüştür. Anayasa'da öngörülen hükümleri göz önüne alarak, bu olayda söz konusu şartlara aykırı bir durum olup olmadığını; eğer aykırı bir durum olduğu kanaatinde iseniz bunların ne/neler olduğunu sıralayınız.

OLAY-ÇÖZÜM 13

Milletvekili A'nın Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına dair fezlekenin TBMM Genel Kurulunda kabulü için gerekli karar yetersayısı, basit çoğunluktur. Ancak, Anayasanın 96. Maddesindeki en az karar yetersayısı 139 olduğu için 126 oy ile Karar oluşmamıştır ve oylamanın tekrarı gerekir. Karara karşı Anayasa Mahkemesinde 10 gün içerisinde iptal davası kendisi ve başka bir milletvekili tarafından açılabilir. Mensubu olduğu siyasi parti grubu dava açamaz. Milletvekili seçilmeye engel bir suçtan hüküm giyme halinde durum farklıdır. Bu husustaki kesinleşmiş mahkeme kararının TBMM Genel kuruluna bildirilmesiyle milletvekilliği düşer.

OLAY 14 (Anayasa Yargısı, Kişisel Verilerin Korunması)

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun, TBMM'de 24.03.2016 tarihinde kabul edilmiş ve 07.04.2016 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun yürürlüğe girdikten sonra, manken (A), kendisi hakkında özel hayatı ile asılsız yayın yapan İncek Magazin Forever Dergisi yayın yönetmeni Jack İncek'e karşı 07.07.2016 tarihinde tazminat davası açmıştır. Bu olayda uygulanacak 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun'un 20. Maddesinde yer alan "...özel hayat..." hükmünün Anayasaya aykırılık iddiası bulunduğunu düşünürsek;

1. Olaya göre, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun'un 20. Maddesinde yer alan "...özel hayat..." hükmünün Anayasaya aykırı olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne kim kimler başvurabilir? (Anayasa'da belirtilen koşullardan hareketle cevaplayınız)
2. Anayasa Mahkemesi, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun'un 20. Maddesinde yer alan "...özel hayat" ibaresinin esasını inceleyip Anayasaya aykırı olmadığı gerekçesiyle başvuruyu

01.03.2017 tarihinde reddettiğini düşünürsek; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun'un 20. Maddesinde yer alan "...özel hayat" ibaresinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne tekrar hangi tarihte iptal istemiyle başvurulabilir?

3. Olaydan hareketle, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun'un Resmi Gazetede yayınlanmasının ardından, TBMM'de 55 milletvekili bulunan ikinci büyük muhalefet partisi (Y) Anayasa Mahkemesine iptal davası açabilir mi?

OLAY-ÇÖZÜM 14

1. Manken A'nın Anayasa Mahkemesine soyut norm denetimi yoluyla iptal davası açma yetkisi yoktur. Somut norm denetimi yolunu kullanabilir. Ancak iddiasının hakim tarafından ciddi bulunması gerekir.
2. Mahkemenin başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi tarafından 01.03.2017 tarihinde Ret kararı verildiğine göre, 10 yıl sonra yani 01.03.2027 tarihinin geçmesini beklemek gerekecektir.
3. Hayır açamaz. Ana muhalefet partisinin açma hakkı vardır. Ayrıca TBMM üye tamsayısının beşte birinin imzasıyla açılabilir.

OLAY 15 (Siyasi Parti Kuruluşu ve Kapatma Davası)

20 Türk vatandaşının kurucusu olduğu (ABC) Partisi'nin kuruluş belgeleri Ankara Valiliği'ne 15.05.2015 tarihinde verilmiştir. Ankara Valiliği, belgelerin Anayasa ve mevzuata aykırı olup olmadığını inceleyerek gerekli neticeyi en kısa sürede bildireceğini partinin kurucu üyelerine iletmıştır. Bu sırada çalışmalarına başlayan (ABC) Partisi hakkında, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, partinin eylemlerinin Anayasa'nın 14. Maddesinin ihlali niteliğinde olduğu gerekçeyle Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'nde kapatma davası açmıştır.

1. Siyasi partilere ilişkin Anayasa ve diğer mevzuatta öngörülen hükümleri göz önüne alarak bu olayda söz konusu şartlara aykırı bir durum olup olmadığını; eğer aykırı bir durum olduğu kanaatinde iseniz bunların ne/neler olduğunu sıralayınız.

OLAY-ÇÖZÜM 15

Siyasi parti kuruluşunda bildirim esastır. İçişleri Bakanlığına bildirimle parti resmen kurulmuş olur. Bu olayda kurulmayan parti için kapatma davası açılması denenmiştir. Ancak bu davada usule aykırıdır Çünkü Davanın Anayasa Mahkemesine açılması gerekir. Ayrıca, Ankara Cumhuriyet Başsavcısının dava ehliyeti yoktur.

OLAY 16 (Anayasa Değişikliği)

Milletvekili A ve 183 arkadaşının verdiği 2 maddeden oluşan Anayasa değişikliği kanun teklifinin birinci görüşmesinde 1. Madde hakkında 38 değişiklik önergesi, 2. Madde üzerinde ise 4 değişiklik önergesi verilmiştir. Tüm önergeler reddedilmiştir. 1. Maddenin gizli oylamasında 329 kabul oyu, 2. Maddenin gizli oylamasında ise 331 kabul oyu çıktığı Oturumu yöneten başkan tarafından ilan edilmiştir. Birinci görüşmelerin tamamlanmasıyla “serinleme süresi” dolduktan sonra Teklifin İkinci görüşmesine başlanmıştır.

İkinci Görüşmede 1. Madde üzerinde 9 önerge verilmiş. 2. Madde üzerinde ise 5 önerge verilmiştir. İkinci turda 1. Madde 330 oy, 2. Madde ise 336 oyla kabul edilmiştir. Ayrıca teklifin tümünün son oylamasında 330 çıkmıştır.

1. Anayasa değişikliğinde birinci ve ikinci görüşme arasındaki serinleme süresi ne kadardır? Teklifin ikinci görüşmesinde 1. ve 2. Maddeleri üzerinde ikinci görüşmede kaç adet önerge işleme alınabilir?
2. Birinci görüşmede yapılan gizli oylamada 329 oy alan 1. Madde paketten düşmüş müdür?
3. İkinci görüşmede 2. Madde üzerinde kaç önerge işleme alınabilir? Bir siyasi parti grubu, en az (1) adet mahfuz (saklı) önerge hakkı bulunduğundan bahisle son dakikada sunduğu bir önergenin işleme alınması isteminde bulunmaktadır? Bu istem haklı mıdır?

OLAY-ÇÖZÜM 16

1. 48 saattir. Kural olarak anayasa değişikliği teklifinin 1. Görüşmesinde her madde üzerinde kaç önerge verildiyse 2. Görüşmede de aynı maddeler üzerinde aynı sayıyı geçmeyecek şekilde önerge işleme alınabilir. Soruda belirtilen 1. Madde üzerinde ilk görüşmede 38 önerge verilmiş ancak genel kural gereği sadece 7'si işleme alınabilmiştir. 2. Görüşmede bu durumda aynı madde üzerinde en fazla 7 önerge işleme alınabilir. 2. Madde üzerinde ise 4 değişiklik önergesi işleme alınabilir.
2. Hayır paketten düşmemiştir. Çünkü belirleyici olan oylama 2. Görüşmede aldığı oy sayısıdır. Örnekte 2. Görüşmede 1. Maddenin 330 oy aldığı belirtilmiştir için kabul edilmiştir.
3. 2. Madde üzerinde 2. Görüşmede en fazla 4 önerge işleme alınabilir. Siyasi parti gruplarının madde üzerinde bir önerge hakkı saklıdır. Bu nedenle siyasi parti grubunun istemi haklıdır.

OLAY 17 (Anayasa Değişikliği Teklifi Şekil Denetimi)

180 milletvekiline milletvekili olmayan 4 bakanın da katılımıyla sağlanan toplam 184 imzalı bir teklifte, Anayasanın 20. İle 25. Maddelerinin değiştirilmesi önerilmiştir.

Komisyon incelemesinden sonra TBMM Genel kurulunda bu değişiklik önerisinin önce tümü üzerinde görüşme yapılmış ve 340 oyla maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir. 20. Maddenin birinci oylamasında 225, ikinci oylamasında 340 kabul oyu; 25. Maddenin birinci oylamasında 350 oy ikinci oylamasında 380 kabul oyu aldığı görülmüş ve değişikliğin tümü üzerinde yapılan son oylama 370 kabul oyu sağlamıştır.

1. Anayasa değişikliği kanun teklifi yeterli imzayla sunulmuş mudur? Parlamento dışından atanan bakanların imza hakkı var mıdır?
2. 20. Madde paketten düşmüş müdür (Kabul edilmiş midir) ?
3. Anayasaya aykırılık iddiasıyla iptal davası açılabilir mi? Açılması halinde sonuç alınabilir ?

OLAY-ÇÖZÜM 17

1. Anayasa değişikliği kanun teklifi sunulabilmesi için en az TBMM üye tam sayısının 1/3 (184 mv)

İmzası gereklidir. Teklif nisabının sağlanmasında parlamento dışından atanan bakanların oy hakkın olmadığı gibi imza hakkı da yoktur. Bu nedenle teklif şekil yönünden anayasaya aykırıdır.

2. Hayır çünkü birinci görüşmedeki gizli oylama sonucu 330 un altında olması önem taşımaz sonuca etkili olan oylama 2. Görüşme alınan oy sayıdır. 2. Görüşmede 340 oy aldığında kabul edilmiştir.
3. Anayasa değişikline ilişkin kanunun anayasaya aykırılığı ancak şekil yönünden aykırılık teşkil ettiği ileri sürülerek iptal davası açılabilir. Dolayısıyla esas bakımından dava açılmaz. Teklif nisabı ise şekli inceleme kapsamındadır. Bu davayı ancak Cumhurbaşkanı veya 110 milletvekilinin imzasıyla resmi gazetede yayınlanmasından itibaren 10 gün içerisinde açılabilir.

OLAY 18 (Anayasa Değişikliği)

190 milletvekili 'Anayasanın Eğitim ve öğretim hakkı ve ödevi' başlıklı 42. Maddesinin değiştirilmesi amacıyla Meclis Başkanlığına bir teklif vermiştir. Bu

teklif Meclis genel kurulunda görüşülmüş ve birinci oylamada 400, ikinci oylamada bu 430 olumlu oy kullanılmıştır. 150 milletvekili Anayasa'nın 42. Maddesinde yapılan değişikliğin genel kurulda yeterli çoğunlukla kabul edilmediği, ayrıca bu değişikliğin Anayasa'nın 10. Maddesindeki 'Eşitlik ilkesine' aykırı olduğu gerekçesiyle dava açmıştır.

1. 190 milletvekili Anayasa değişikliğine ilişkin bir önerge verebilirler mi?
2. Anayasa değişikliği teklifinin görüşülme usulunu anlatınız.
3. Anayasa değişikliği için karar yeter sayısı gerçekleşmiş midir?
4. Bu değişiklik karşısında Cumhurbaşkanının kullanabileceği yetkiler nelerdir?

OLAY-ÇÖZÜM 18

1. Anayasa değişikliği kanun teklifi en az üye tam sayısının 1/3'ünün yani 184 üyenin imzasıyla sunulabileceğinden bu olayda sorulan 190 milletvekili teklif nisabı için yeterlidir.
2. Teklif 2 defa Genel Kurulda görüşülür. Sonuca etkili olan oylama 2. Turda maddelerin ve tümünün son oylaması sonuçları önem taşır. Bu gizli oylamalarda en az 3/5 çoğunluk aranır.
3. Somut olayda maddeler kabul edilmiştir.
4. Cumhurbaşkanı 2/3 çoğunluk yani 367 oyun üzerinde bir anayasa teklifini imzalayabilir ya da halk oyna sunabilir.

OLAY 19 (KHK'nın Anayasa'ya Aynalık Denetimi)

Ana muhalefet partisi meclis grubu 10.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren KHK'nın dinlenme hakkını sınırlayan 9. Maddesinin, Anayasanın 'Çalışma Şartları ve Dinlenme Hakkı' başlıklı 50. Maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Bununla birlikte KHK ile düzenlenen ücretli hafta tatilinin kanunla düzenlenmesi gerektiğini ve bunun Anayasa'nın 50. Maddesine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

1. Ana Muhalefet Partisi Meclis Grubu Anayasa Mahkemesi'ne bu konuda dava açabilir mi?
2. Ana muhalefet Partisi Meclis Grubunun Gerekçelerini değerlendiriniz.
3. 10.10.2008 tarihli söz konusu KHK, Olağanüstü KHK olsa idi bu düzenlemeyi yapabilir miydi?

OLAY-ÇÖZÜM 19

1. Ana muhalefet partisinin Anayasa Mahkemesine iptal davası açma hakkı vardır. Ancak bunu Resmi Gazetede yayınlanmasını takip eden 60 gün içinde yapması gerekmektedir. Somut olayda bu süre kaçırılmıştır.
2. Ana muhalefet partisinin gerekçeleri haklıdır çünkü temel hak ve özgürlükler KHK ile değil yalnızca kanun şeklinde düzenlenebilir.
3. Olağanüstü KHK ile temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması ve düzenlenmesi mümkündür.

OLAY 20 (Yasama Dokunulmazlığı)

Adalet bakanı X, yolda tartıştığı Y'nin konuşmalarına sinirlenmiş ve onu ciddi biçimde yaralamıştır. Y karın bölgesinden ağır bir darp aldığı için X' e karşı dava açacağını söylemiştir. Bu konu hakkında yorum yapan arkadaşı Z ise bakan X hakkında ceza davası açmasının kolay olmayacağını, bunun için öncelikle TBMM'de meclis soruşturması açılması gerektiğini ileri sürmüştür.

1. Z'nin söylemleri haklı mıdır? Değerlendiriniz.
2. Bakan X'in kızı ise babasının dokunulmazlığı olduğunu ve bunun kaldırılmaksızın babası hakkında herhangi bir işlem yapılamayacağını söylemektedir. Bu yorumu değerlendiriniz.

OLAY-ÇÖZÜM 20

1. Meclis soruşturması sadece göreviyle ilgili suçlamalarda geçerlidir. Burada ise göreviyle ilgisi bulunmayan bir suç söz konusudur. Dolayısıyla fezleke ve yasama dokunulmazlığının kaldırılması sürecinin işletilmesi gerekir.
2. Yorum doğrudur. Ağır cezayı gerektiren suçüstü bir hal olmadıkça ki somut olayda yoktur, dokunulmazlıktan faydalanır.

OLAY 21 (Anayasa Mahkemesi'ne İptal Başvurusu)

250 milletvekili ile toplanan TBMM Genel Kurulu'nda 1420 sayılı kanunun görüşülmesi yapılan oylamada 141 kabul; 89 ret 20 çekimser oy kullanılmıştır. 20.12.2012 tarihinde kanun Resmi Gazete' de yayınlanmıştır. 110 milletvekili bu kanun hakkında Genel Kurul tarafından ivedilikle ve öncelikle görüşüleceğine ilişkin bir genel Kurul kararı olmadan öncelikle ve ivedilikle görüşüldüğünü ve bunun Anayasa ve İçtüzük hükümlerine aykırı olduğu gerekçesiyle 25.12.2012 tarihinde Anayasa Mahkemesinde dava açmıştır.

1. 110 milletvekili tarafından açılan bu dava ne tür bir davadır? Somut olayda 5 gün içinde dava açılmasını, Anayasa mahkemesine başvurusunun süre yönünden usule uygun olup olmadığını söyleyiniz.
2. Somut olayda Anayasa Mahkemesinin kararı ne olmalıdır?
3. Ana Muhalefet Partisi Meclis Grubu, bu kanunun *eşitlik ilkesine* aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde dava açabilir mi?
4. Bu davayı İktidar Partisi Meclis Grubu açabilir mi?

OLAY-ÇÖZÜM 21

1. 110 milletvekili kanuna karşı 10 günlük süre içerisinde Anayasa Mahkemesinde kanunun şekil bozukluğuna dayalı iptal davasını açabilir. Somut olayda bu süre kaçırılmamıştır.
2. Kanunun kabul yeter sayısı yönünden noksanlık yoktur. Zira genel kurulda toplanan milletvekillerinin basit çoğunluğu yeterlidir. Ancak öncelikle ve ivedilikle görüşme kararı alınmadan öncelikle ve ivedilikle görüşülmesi yönünden tartışabilir. Bu bağlamda anayasaya aykırılık yoktur. Ayrıca zaten ivedilikle görüşme genel kuralına uyulmuştur. Bunun için karar alınmasına gerek de yoktur. Öncelikle görüşme ise gündemde sırasını öne almaz. Bunun yolu meclis İçtüzüğünde düzenlenmiştir. İçtüzüğe aykırı bir durum varsa AYM bu gerekçeyle iptal kararı verebilir.
3. Ana muhalefet partisi eşitlik iddiasını esas yönünden dava konusu etmelidir.
4. Evet aynı gerekçeyle iktidar partisi bu davayı açabilir.

OLAY 22 (Meclis Soruşturması)

110 milletvekili, Bakan X'in 750 kilometrelik yol yapımı hakkında yapılan ihalede kendisine menfaat elde etmek suretiyle devleti zarara soktuğu iddiasıyla Meclis Başkanlığına meclis soruşturması açılmasını isteyen önergeyi vermiştir.

1. Bakan X hakkında bu önerge verilebilir mi?
2. 90 milletvekili bu önergeyi verebilir miydi?
3. Bakan X için, meclisin bir karar alması mümkün müdür?
4. Hakkında önerge verilen bir bakan değil de başbakan olsaydı durum ne olurdu?
5. Bakan X'in yargılanması hangi halde mümkündür?

OLAY-ÇÖZÜM 22

1. Evet verilebilir. İlgili ceza maddesiyle ilişkilendirilmesi şarttır.
2. Meclis soruşturması 55 milletvekili imzasıyla verilebildiği için somut olayda yeterli imza mevcuttur.
3. Bakan X için TBMM Meclis Soruşturması Komisyonu kurulmasına karar verebilir. Komisyon kurulduğu takdirde gizli oy ile ve salt çoğunlukla Yüce Divana sevk kararı verebilir.
4. Yüce Divana sevk edilen Başbakan görevden düşeceği için hükümet düşmüş sayılır.
5. Yüce divana sevk kararı verildikten sonra Anayasa Mahkemesinde yargılanabilir.

OLAY 23 (Meclis İçtüzüğü'nün Konu Bakımından Sınırı)

TBMM kararıyla içtüzükte değişiklik yapılmış ve bu değişikliğe göre Meclise milletvekilleri dışında ziyaret, araştırma, inceleme vb. her ne suretle olursa olsun gelen herkesin takım elbise ve kravat giymesini içeren hükmü kabul etmiştir. Bu kurala uymayan basın mensubu X hakkında dava açılmıştır.

1. Meclis içtüzüğü ile bu konuda bir karar verilebilir mi?
2. Bu değişiklik hakkında kaç gün içinde, kimler, nereye başvurabilir?
3. Görülmekte olan davada basın mensubu olan X bu değişikliğin Anayasa'ya ve içtüzüğe aykırı olduğunu ileri sürebilir mi?

OLAY-ÇÖZÜM 23

1. Meclis çalışma düzenine ilişkin bir konu olduğu için İçtüzük yoluyla normatif düzenleme yapılması mümkündür.
2. Bu değişiklikle ilgili Anayasa Mahkemesine esas ve şekil yönünden iptal davası açılması mümkündür.
3. İleri sürebilir ancak hakim tarafından bu iddianın ciddi bulunması gerekir.(somut norm denetimi)

OLAY 24 (Ara Seçim)

03.11.2015 tarihinde yapılan genel seçimlerin ardından 08.10.2017 tarihi itibarıyla 550 üyeden oluşan TBMM üye sayısı 539'a indirilmiştir.

1. TBMM üyeliğinde hangi nedenlerle boşalma olabilir? Boşalmanın giderilmesi için başvurulacak bir yöntem olan ara seçime nasıl gidilebilir?

2. Ara seçim yapılması zorunlu mudur? Meclis'in ara seçim yapması nasıl sağlanabilir? Açıklayınız.

OLAY-ÇÖZÜM 24

1. Ölüm, istifa, düşürme gibi sebeplerle boşalma olabilir. TBMM takdire bağlı olarak dilediği zaman ara seçim kararı verilebilir. Yalnız genel seçimlerin yapılmasını takip eden ilk 30 ay içinde ve genel seçimlere 1 yıl kala ara seçim yapılamaz. Somut olayda TBMM üye tam sayısının %5 ini bulmayan boşalma nedeniyle mecburi ara seçim durumu da yoktur. Mecburi ara seçim: TBMM üye tam sayısının %5'lik boşalmasını takip eden 3 ay sonraki ilk Pazar günü ara seçim yapılmasının zorunlu olmasıdır. Bu durumda 30 aylık süre dolmasa dahi ara seçime gidilir. Ayrıca bir dönemde bir kez ara seçim yapılabilir. Ayrıca bir seçim çevresinde tüm milletvekillerinin boşalması halinde genel seçimlere 1 yıl kala dahi boşalmayı takip eden 90 günü takip eden ilk Pazar günü ara seçim yapılması zorunludur.
2. Üyeliklerde boşalma %5 'in altında olduğu için ara seçim yapılma zorunluluğu yoktur.

OLAY 25 (Milletvekilliğinin Düşürülmesi)

Bir ay içinde toplam beş birleşim meclise devam etmeyen milletvekili X'nin milletvekilliği, TBMM Başkanlık Divanının tespiti ve karma komisyonun raporu üzerine genel kurulda 267 milletvekilinin oylarıyla düşürülmüştür. Bu karara karşı milletvekili Y anayasa Mahkemesine müracaat etmiştir.

1. Milletvekili X'in milletvekilliğinin düşürülmesi Anayasa'ya uygun mudur?
2. Bu karara karşı milletvekili Y Anayasa Mahkemesine başvurabilir mi ? AYM' nin bu konudaki kararı ne olmalıdır?
3. Milletvekilliği düşürülen kişinin mensup olduğu ana muhalefet partisi meclis grubu başvurabilir mi?

OLAY-ÇÖZÜM 25

1. Evet Anayasa'ya uygundur. Anayasa m.84/4 gereğince 'özürsüz ve izinsiz olarak bir ay içinde toplam 5 birleşim günü birleşime katılmayan milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesine Meclis Başkanlık Divanının tespiti üzerine karma komisyon raporuyla genel kurul kararının üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyuyla düşürülebilir' Somut olayda karar nisabı olan 276 oy sayısına ulaşamamıştır. Dolayısıyla Anayasa'ya aykırılık mevcuttur.

2. Evet başvurulabilir. Anayasa m.85 gereğince 7 gün içinde kendisi veya bir diğer milletvekili iptal davası açabilir. Anayasa Mahkemesi bu konuda 15 gün içinde kesin kararını verir.
3. Hayır. Başvuramaz zira Anayasa m.85'e göre sadece kendisi ya da başka bir milletvekili iptal davası açabilir.

BÖLÜM 2

METİN (KLASİK) SORULARI VE ÇÖZÜMLERİ

1. “Anayasa Hukuku” Kavramını Açıklayınız

Çözüm 1- Anayasa hukuku, devletin temel organlarının kuruluş ve işleyişini ve bu organların birbirleriyle olan ilişkilerini ve devlet ile vatandaşları arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk dalıdır.

2. “Anayasal Teamül” Kavramını Ve Anayasal Teamüllerin Oluşması İçin Gerekli Şartları Açıklayınız

Çözüm 2- Anayasa normlarının uygulanmasıyla ilgili boşluklardan doğan ve uyulması zorunlu olduğu inancı yaygın olan kurallara anayasal gelenek (teamül) adı verilir. Anayasal teamüller yazılı olmayan kurallar olmalarına rağmen anayasaya eşdeğer bir güce ulaşabilir.

Anayasal teamülün bağlayıcı niteliğe sahip olabilmesi ve hukuki varlığını sürdürebilmesi için;

- Tekrarlanma,
- Süreklilik,
- Açıklık,
- Uygulanasının zorunlu olduğu inancı,

Koşullarının bir araya gelmesi gereklidir.

3. Kaziistik Anayasa Ne Demektir?

Çözüm 3- Kaziistik anayasa, anayasa metninde anayasa hukuku bağlamında her ihtimali düşünerek detaylı ve somut normatif düzenlemelerden oluşan anayasalara verilen isimdir.

4. Maddi Anlamda Anayasa Ne Demektir?

Çözüm 4- Maddi anlamda anayasa ya da geniş anlamda anayasa, anayasa hukukunun inceleme konularını kapsar. Maddi anlamda anayasa, sadece “ anayasa” kitapçığı ya da anayasa metninde yer alan maddelerden oluşmaz. Anayasa hukukunun ilgilenmesi gereken ancak anayasa metninde yer almayan seçim

kanunları, siyasi partiler ve TBMM İçtüzüğü ve ilgili kanunlarda geçen ancak devletin kuruluş ve işleyişiyle doğrudan ilgili anayasal meseleleri düzenleyen bütün alanları kapsamına alır.

5. Şekli Anlamda Anayasa Ne Demektir?

Çözüm 5- Şekli anlamda ya da dar anlamda anayasa, sadece anayasa metninde yer alan normlarla sınırlı anlayışı ifade eder. Anayasa yapma usullerine göre yapılmış anayasal düzenlemeler dışında kalan normatif işlemler, şekli anlamda anayasa dışındadır. Anayasa adı altında toplanmış resmi belge içerisinde yer alan hükümler dışında kalan inceleme alanlarını dikkate almayan şekli anayasa anlayışı, pozitivist yaklaşımı esas alır.

6. “Çerçeve Anayasa” ve “Kazuistik Anayasa” Kavramlarını Açıklayarak Karşılaştırınız

Çözüm 6- Çerçeve Anayasa, içerdiği konuları özüne yönelik olarak kısaca soyut bir teknikle düzenleyen ve az sayıda maddeden oluşan anayasalardır. Çerçeve Anayasanın günümüzde varlığını sürdüren en eski örneği 7 maddeden oluşan 1787 tarihli ABD Anayasasıdır.

Kazuistik (Ayrıntıcı, Meselecî) Anayasa, akla gelebilecek her ihtimal düşünülerek hazırlanmış ayrıntılı ve somut olarak çok sayıda maddeye yer veren anayasalardır. Kazuistik anayasanın günümüzdeki en tipik örneği 444 maddelik 1949 tarihli Hindistan Anayasasıdır. Çerçeve anayasalar kazuistik anayasalara göre siyasi istikrar kavgisını daha az taşımakta ve anayasanın istikrarını ön plana çıkarmaktadır.

7. “Militan Demokrasi” Kavramını Açıklayınız

Çözüm 7- Militan (Mücadelecî) Demokrasi, kendisini korumak için birtakım tedbirler alan demokrasi çeşididir.

Demokrasi aracılığıyla iktidara gelen siyasi güç, iktidara geldikten sonra demokrasinin gereklerini, demokrasiyi yok etmek amaçlı kullanmaya başladığında militan demokrasi kendisini korumak için aldığı bir takım önlemleri uygular. Bu önlemler; parti kapatma, parti örgütlenmelerini sınırlandırma ve siyasi ifade hürriyetine getirilen sınırlamalar vb. şeklinde ortaya çıkabilir.

8. “X. Kanun Önünde Eşitlik

Madde 10 – Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde

eşittir.” 1982 Anayasasının 10.maddesiyle benimsenen “Eşitlik” ve “Adalet” kavramlarını açıklayınız.

Çözüm 8- Mutlak eşitlik, kişilerin özel durumları göz önüne alınmaksızın kanunların herkese eşit şekilde uygulanmasıdır.

1982 tarihli T.C. Anayasası kişiler arasında dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım yapılmasını yasaklamakta ve bu statülere bakılmaksızın herkesi kanun önünde eşit kabul etmektedir.

Denkleştirici adalet, bir hukuki ilişkide kişilerin özel durumlarına bakılmaksızın, herkesin mutlak olarak eşit görülmesidir. Bir elinde kılıç, bir elinde terazi bulunan ve gözü bandajlı adalet tanrıçası Themis denkleştirici adaleti temsil etmektedir.

1982 tarihli TC Anayasasının 10. Maddede denkleştirici adaleti öngörmesi, aynı maddede mutlak eşitliği benimsemesinin doğal bir sonucudur.

9. Temel Hak ve Özgürlüklerin Sınırlanmasında Anayasasının 13. Maddesinde Adı Geçen Ölçülülük İlkesini Açıklayınız

Çözüm 9- 3 Ekim 2001 Tarihli anayasa değişikliğiyle, temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması esnasında uyulması anayasaya göre zorunlu bir ilke haline gelen ölçülülük ilkesi üç alt ilkeye dayanır. Bunlar; elverişlilik ilkesi, gereklilik ilkesi ve oranlılık ilkesidir.

Elverişlilik ilkesi, sınırlamada başvuru alan aracın, sınırlama amacını gerçekleştirmeye elverişli olmasını ifade eder.

Gereklilik ilkesi, sınırlama amacını gerçekleştirmek için en yumuşak araç, yani temel hak ve hürriyeti en az sınırlayan aracın seçilmesini gerektirir.

Oranlılık ilkesine göre ise, sınırlandırmayla ulaşılmak istenen amaç ile sınırlandırmada başvuru alan araç ölçüsüz bir oran içinde bulunmamalıdır.

10. Anayasaya Uygunluk Denetimi Yollarını Açıklayınız

Çözüm 10- Anayasa Mahkemesinin temel görevi: kanunların, kanun hükmünde kararname ve meclis içtüzüğünün şekil ve esas bakımından Anayasaya uygunluğunu denetlemektir. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, anayasa değişikliklerini de şekil yönünden inceleme ve denetleme yetkisine sahiptir. Anayasa Mahkemesi bazı norm ve işlemlerin Anayasaya uygunluğunu üç şekilde denetleyebilir. Bunlar:

- Soyut norm denetimi (İptal davası),

- Somut norm denetimi (İtiraz yolu),
 - Bireysel başvuru (Anayasa şikayeti) yollarıdır.
- A. Soyut Norm Denetimi : Bir kanun yürürlüğe girdiği andan itibaren Anayasada belirtilen yetkililer tarafından somut bir uygulama olmasına bakılmaksızın altmış günlük süre içerisinde doğrudan doğruya kanunun iptaline yönelik olarak açılan davadır. Ancak şekil bozukluğuna dayalı açılacak olan iptal davalarının açılma süresi on gün ile kısıtlıdır. Anayasaya göre iptal davası açma yetkisi Cumhurbaşkanına, iktidar ve ana muhalefet partisi meclis gruplarına ve TBMM üye tam sayısının en az beşte biri tutarındaki üyelere aittir. Ancak parti grupları şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açma yetkisine sahip değildir.
- B. Somut Norm Denetimi: Bir yargı kuruluşunda görülmekte olan dava sırasında uygulanacak olan kanun hükmünün anayasaya aykırı olduğunu mahkeme re'sen kanaat getirir veya taraflardan birinin anayasaya aykırılık iddiasının ciddi olduğu düşünülürse mahkeme dosyayı Anayasa Mahkemesine gönderir ve bu günden itibaren en fazla 5 ay olmak üzere Anayasa Mahkemesinin karar vermesi için davayı bırakır.5 aylık süre içerisinde Anayasa Mahkemesi herhangi bir karar vermediği takdirde davayı yürürlükteki kanun üzerinden sonuca bağlar.
- C. Bireysel Başvuru: Bireysel başvuru , kamu gücünün işlemleri nedeniyle temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edildiğini düşünen kişilerin diğer iç hukuk yollarını tükettikten sonra Anayasa Mahkemesine temel hak ve hürriyetlerinin ihlali gerekçesiyle dava açmasıdır. Anayasamıza bireysel başvuru yolu 12 Eylül 2010 tarihli halk oylamasında onaylanan değişiklik ile girmiştir.

11. "Yasama Bağımsızlığı" Kavramını Açıklayınız

Çözüm 11- Yasama bağımsızlığı, yasama dokunulmazlığı ve yasama sorumluluğunu birlikte ifade eden bir kavramdır. Yasama bağımsızlığının amacı milletvekillerine anayasada geçen eşitlik ilkesinde aykırı olarak özel bir statü kazandırmak değildir. Yasama bağımsızlığı, milletvekillerinin hiçbir baskı altında kalmadan görevinin gereklerini yerine getirebilmesin: amaçlayan Anayasanın 83. Maddesiyle güvence altına alınmış bir önlemdir.

12. "Tabii Hakim Güvencesi" Nedir?

Çözüm 12- Tabii (Kanuni) hakim güvencesi, hiç kimsenin tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamamasıdır. Anayasanın 37.maddesinin kişilere tanıdığı bu güvence, bir uyumsuzluğun doğmasından önce

o uyumsuzluğu çözecek yargı merciinin belli olmasını gerektirir. Kişiyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merciinin önüne çıkaracak şekilde bir düzenleme yapılması mümkün değildir.

13. Temel Haklarda “Çekirdek Alan” Nedir? Açıklayınız

Çözüm 13- Çekirdek alan, kişinin savaş, seferberlik veya olağanüstü hal-lerde bile dokunulamayan ve sınırlandırılmayan haklarını ifade eder. Anayasanın 15. Maddesi 2. Fıkrasında bu haklar açıkça sayılmış olup şunlardır:

- Yaşama hakkına dokunulamaz (Savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler hariç.)
- Kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz
- Kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz.
- Suç ve cezalar geçmişe yürütülemez.
- Suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

14. “Üniter Devlet” Kavramını Açıklayınız

Çözüm 14- Devleti oluşturan unsurların (millet, egemenlik, ülke) ve devletlerin üç temel organı olan yasama, yürütme ve yargının tek olduğu dolayısıyla federalizmin yasaklandığı devlet biçimidir. Anayasamızın 3. Maddesindeki “Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür.” ifadesi Türkiye Cumhuriyetinin üniter devlet yapısında olduğunu göstermektedir.

15. “İçtüzük” Kavramını Açıklayınız

Çözüm 15- İçtüzük, Anayasaya uygun olarak hazırlanan ve yasama organlarının kuruluş ve işleyişini düzenleyen parlamento kararlarıdır. İçtüzükler yasama organının kendisi tarafından hazırlanır ve yürütme organının bir müdahalesi olmaksızın yürürlüğe girer. Kural olarak parlamento kararları Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenemezken içtüzükler bu kuralın dışındadır ve Anayasa Mahkemesi tarafından soyut norm denetimine tabi tutulabilmektedir.

16. “Aday Yoklaması” Ne Demektir? Kısaca Açıklayınız

Çözüm 16- Teşkilat yoklamasıdır. Parti tüzüğüne göre gizli oy açık tasnif ilkelerine aday liste ve sıralamasının yapılmasıdır.

17. Basit Çoğunluk (Tek Adlı Tek Turlu) Seçim Tekniğini Kısaca Tanımlayınız

Çözüm 17- İngiliz sistemi de denilen bu seçim tekniğinde, seçim çevresinde geçerli oyların basit çoğunluğunu sağlayan aday seçilmiş olmaktadır.

18. "Hülle Partisi" Ne Demektir? Kısaca Açıklayınız

Çözüm 18- Anayasa gereği, Parti değiştirmenin yasak olduğu dönemde bu engeli aşmak için milletvekili ya da milletvekillerinin yeni parti kurup geçmek istedikleri partiye parti olarak katılmaları amacıyla kurdukları geçici nitelikli siyasi partilerdir.

19. "Bireysel Oy İlkesi" Ne Anlama Gelmektedir? Kısaca Açıklayınız

Çözüm 19- Oy hakkının bireye tanınması ve her bireyin kendi adına oy kullanma hakkına sahip olmasıdır. Oy hakkının devredilebilmesi mümkün değildir.

20. Hare Kotası (Çevre Seçim Sayısı) Ne Demektir? Kısaca Açıklayınız

Çözüm 20- Seçim çevresinde kullanılan toplam geçerli oy sayısını o bölgeden çıkarılacak milletvekili sayısına bölmekle elde edilen sayıdır.

21. Teşrii Tefsir (Yasama Yorumu) Nedir? Normlar Hiyerarşisi Bağlamında Kısaca Açıklayınız

Çözüm 21- Yasama Yorumu, 1924 TEK döneminde kanunları yorumlama yetkisi TBMM'ye aitti. Yasama yorumları da kanun ile eşdeğer olduğu için normlar hiyerarşisi yönünden kanun düzeyindeki basamakta yer alır.

22. Hukuk Devleti Bağlamında "Geçmiş Etki Yasağı" ve Müktesep Haklara Saygı İlkesinin Rolü Nedir?

Çözüm 22- Hukuk devleti, vatandaşlarına hukuk güvenliği sağlayan devlettir. Müktesep haklara saygı ise "hukuki güvenlik" rolü üstlenir.

23. Laik Devlet Düzeninde, İnanç ve İbadet Özgürlüğünü Anayasanın 24. Maddesiyle Öngörülen Ek-Güvence ve Sınırlama Yönünden Tartışınız

Çözüm 23- İnanç özgürlüğü mutlak ve sınırsızdır. İbadet özgürlüğü sınırlıdır.

Ek güvence ise, negatif ve pozitif inanç özgürlüğü şeklindedir. Yani, inanmayan da inanan da inançlarından dolayı kınanamaz, suçlanamaz.

24. Sosyal Devletin Gerçekleştirilmesine Yönelik Hukuki Mekanizmalardan Olan "Sosyal Güvenlik Hakkı" Ne Demektir? Kısaca Açıklayınız

Çözüm 24-Sosyal devlette, çalışanların çalışamaz duruma düştiklerinde insan onuruna yaraşır yaşam standardını sürdürebilmeleri için getirilen tedbirler ve mekanizmalar sosyal güvenlik hakkıdır.

25. Anayasanın 50. Maddesi Uyarınca "Çalışma Şartları" Bakımından Özel Olarak Korunması Gereken Toplum Kesimleri Hangileridir? Sayınız

Çözüm 25- Küçükler, kadınlar, ruhsal ve bedeni yetersizliği bulunanlar

26. "Temel Kanun" Olarak TBMM Genel Kurulunda görüşülen Bir Kanun Teklifinde Bir Bölümde En Fazla Kaç Madde Olabilir? Her Madde Hakkında Milletvekillerince En Fazla Kaç Değişiklik Önergesi Verilebilir?

Çözüm 26- 30 madde 2 değişiklik önergesi

27. "Sözlü Soru" "Yazılı Soru", "Gensoru" , "Genel Görüşme" "Meclis Araştırması" "Meclis Soruşturması (Yüce Divan)" Şeklindeki Parlamenter Denetim Yollarından "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" Öngören 2017 Anayasa Değişikliği Sonrası Kaldınlan Var mıdır? Varsa Hangisi ya da Hangileridir?

Çözüm 27-- Evet var. "sözlü soru" ve "gensoru" kalktı.

28. "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" Öngören 2017 Anayasa Değişikliği Sonrası "Cumhurbaşkanlığı Karamamesi" ile Kanunların Çatışması Halinde Hangisi (Üstün) Esas Alınacaktır? Cumhurbaşkanlığı Karamamesiyle Düzenlenen Bir Konuda TBMM Sonradan Kanun Çıkarırsa Cumhurbaşkanlığı Karamamesinin Durumu Ne Olur?

Çözüm 28- Kanunlar üstündür. Cumhurbaşkanlığı karamamesi geçersiz olur.

29. Osmanlı Dönemi Anayasacılık Hareketleri Bağlamında 1839 "Gülhane Hattı Hümayunu (Tanzimat Fermanı)"nın Hukukî Rolü ve Müeyyidesi Nedir?

Çözüm 29. Tanzimat fermanı, temel hak ve özgürlükler bağlamında ilk kez, kişinin hak ve hürriyetleri yönünden bir liste (ırz ve namus dokunulmazlığı, can güvenliği, müsadere yasağı, mülkiyet hakkı, mali güce göre vergi ilkesi gibi) içerdiği için ilk "temel haklar fermanı" ya da "insan hakları belgesi" olarak nitelendirilmektedir.

Fermana uymayanlara ilişkin son kısmında müeyyide olarak (...*hilafına hareket edenler, Allah Taala Hazretlerinin lanetine mazhar olsunlar ve ilelebet feiah bulmasınlar. Amin*) şeklinde bir “beddua” yer alır. Padişah da fermana uyacağı konusunda yemin etmiştir.

30. 1876 Anayasasında Bazı Değişikliklerden İbarete Olan “7 Zilhicce 1293 Tarihli Kanunu Esasi’nin Bazı Mevaddı Muaddelesine Dair Kanun”un, “1909 Anayasası” Şeklinde Nitelendirilmesinin Anlamı Nedir? Temel Hak ve Hürriyetlerle İlgili Yenilikleri Belirtiniz

Çözüm 30- Kanunu Esasi’de 1909 tarihinde kritik değişiklikler yapılmıştır. Misak niteliğindeki anayasa paketiyle, Padişahın yetkileri kısıtlanmış, Meclisin yetkileri artırılmış, meşruti (parlamentar hükümet) monarşiye yönelik başlatılmıştır. Değişikliklerin içeriğine verilen önem nedeniyle, yeni bir anayasa yapılmadığı halde (1876 KE’nin 21 maddesinde değişiklik, 1 maddesini kaldırma ve 1 yeni madde ihdası) haklı olarak “1909 Anayasası” şeklinde nitelendirilmektedir.

Temel hak ve özgürlüklere ilişkin getirilen yenilikler şunlardır:

- Kanun dışı tutuklama yasağı (md.10),
- Sansür yasağı (md.12),
- Haberleşmenin gizliliği esası (md.119)

Getirilmiş; toplanma ve dernek kurma hakları (md.120) tanınmış ve Padişah’ın sürgün yetkisi (md.113) kaldırılmıştır.

31. Parlamento’nun Yürütmeyi Gözetim ve Denetim Yetkisi Bağlamında, Doğrudan Parlamento’ya Bireysel Başvuru Mümkün müdür? Açıklayınız.

Çözüm 31- Evet mümkündür. Yürütme organının gözetim ve denetimi demokratik yönetim sistemlerinde parlamentonun klasik işlevlerindendir. Bazı ülkelerde parlamentosuzlaştırma (de-parlamentarisation) tehdidine karşılık olarak yeni veya tamamıyla reforma uğramış gözetim ve denetim kurum ve araçları gündeme gelmeye başlamış, var olan araçların ise güncellenmesi ve geliştirilmesi girişimleri artış göstermiştir. Bu bağlamda günümüzde:

- Dilekçe Komisyonu
- İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu
- KEFEK (Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu)’e

Kişilerin hak ve özgürlüklerinin birbirlerine karşı korunması korunması yeterli görülmeyip kamu idarelerine karşı da etkili bir koruma ve denetim aracı olarak ihtisas komisyonlarına kanunda öngörülen usule göre dilekçe ile başvuruları yolu açılmıştır.

Bunlardan KEFEK: toplumsal cinsiyetle ilgili ayrımcılık iddialarına ilişkin başvuruları incelemekte ve çözümü amacıyla ilgili kamu kuruluşlarıyla iletişim kurmaktadır.

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna; Temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiğini iddia eden bireyler başvuru yapabilmektedir. Başvurular, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu ile Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun uyarınca işleme alınmaktadır.

Dilekçe Komisyonu: vatandaşların ve karşılıklılık gözetilmek şartıyla Türkiye’de ikamet eden yabancıların kendileriyle ve kamuyla ilgili dilek ve şikayetlerini incelemekle görevlidir.

32. ‘İsimsiz (Bildirici) Yasama İşlemleri’ Nedir? Açıklayınız.

Çözüm 32- Yasama organının işlemleri -doktrinde üstünde durulmamakla beraber- kanun ve karardan ibaret değildir. Bunların yanında; TBMM Genel Kurulunda bilgiye sunulmakla tamamlanan ve hukuk düzeninde kimi zaman kanun veya karardan daha etkili sonuçlar doğurabilen yasama işlemleri de vardır. Genel Kurulun bilgisine sunulmakla sonuç doğuran bu işlemleri “isimsiz yasama işlemleri” olarak kavramsallaştırırız.

Örneğin milletvekilliği sıfatının kesin hüküm giyme veya kısıtlanma nedeniyle düşmesi, konuya ilişkin kesinleşmiş yargı kararının Genel Kurulun bilgisine sunulmakla hukuk alanında sonuç doğurması, bir isimsiz (bildirici) yasama işlemi olduğunu gösterir.

33. 2017 Anayasa Değişikliğiyle, Bakanlar Kurulunun KHK Çıkarma Yetkisinin Akbeti Ne Olmuştur?

Çözüm 33- 2017 Anayasa değişikliği sonrası KHK kaldırıldığı için yeni bir mevzuat kaynağı olarak “cumhurbaşkanlığı kararnamesi” gündemde olacaktır. İlk TBMM ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının görev ve başlayacağı tarihte yürürlüğe girecek hükümler uyarınca, kanun hükmünde kararname (Anayasa’nın yürürlükteki 91. maddesi - 6771 sayılı Kanun m. 16) çıkarma yetkisine sor. verilmekte, bunun yerine ise “Cumhurbaşkanlığı kararnamesi” (6771 sayılı Kanun m. 8) gelmektedir.

34. Seçmen Sıfatını Kazanabilmenin Şartları Nelerdir?

Çözüm 34

- Vatandaş olma,
- 18 yaşını doldurmuş olma,
- Kısıtlı olmama,
- Kamu hizmetlerinden yasaklı olmama,
- Sandık seçmen kütüğüne kayıtlı olma.

Silah altında bulunan er ve erbaşılar ile askeri öğrenciler, taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar. Ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde oy kullanılması ve oyların sayım dökümünde seçim güvenliği bakımından alınacak tedbirler YSK tarafından tespit edilmektedir.

35. Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru Nedir? Başvuru Şartları Nelerdir?

Bireysel başvuru; kamu gücü tarafında temel hak ve özgürlükleri ihlal edilen bireylerin başvurdukları olağanüstü bir yargı yoludur. Bireysel başvurunun kabulüyle, herkes, Anayasada güvence altına alınmış olan temel hak ve özgürlüklerinden ancak ve ancak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla AYM' e başvurma hakkına sahiptir.

Başvurunun temel koşullarını

- Başvuru konusu ihlal; Anayasa'da yer alan temel hak ve özgürlüklerin tümü değil aynı zamanda AİHS'de düzenlenen temel haklar kapsamına girmelidir.
- İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem için idari ve yargısal başvuru yollarının tümünün tüketilmiş olması gerekir.
- Başvuru sadece ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.
- Başvuru doğrudan anayasa mahkemesine yapılır. Ayrıca mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikleri vasıtasıyla da başvuru yapılabilir.
- Kamu tüzel kişileri başvuru yapamaz. Özel hukuk tüzel kişileri ise sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle başvuruda bulunabilir.

- Yabancılar ise yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak başvuruda bulunamaz. Bireysel başvuru; başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren 30 gün içinde yapılabilir.

36. Anayasa Mahkemesine İtiraz Yoluyla (Somut Norm Denetimi) Başvuru Nedir? Başvuru Şartları Nelerdir?

Çözüm 36- Somut norm denetimi, yasanın, bir mahkeme önüne getirilen bir uyuşmazlığa uygulanması sırasında anayasallığının incelenmesidir. Şu halde anayasaya uygunluk sorununu, bir “dava” sırasında, hakimın uygulamak durumunda olduğu yasa ortaya çıkarır, iki tarafın karşı karşıya geldiği ve taraflardan biri iddialarını bir yasaya dayandırdığı halde, diğeri bunun Anayasaya aykırı olduğunu öne sürdüğü zaman denetim, somuttur. Uyuşmazlığı çözmek ve iki taraftan hangisinin haksız ve hangisinin haklı olduğuna karar vermek için, yargıç bu yasanın anayasallığını teyit etmeye çalışır.

İtiraz yoluna sadece dava konusuna uygulanacak kanun ya da KHK hakkında gidilebilir. Bu denetim kanun ya da KHK’nın anayasaya esastan uygunluğunun denetimidir. Dolayısıyla şekil eksikliği ileri sürülemez.

Başvuruyu davaya bakan mahkeme kendiliğinden ya da davanın taraflarının mahkemede anayasaya aykırılığı ileri sürmesi ve mahkemenin bu konuda olumlu kanaat getirmesi üzerine işletilir.

Başvuru için süre sınırlaması yoktur. Davada karar kesinleşinceye karar bu yola gidilebilir.

İlk derece mahkemesi konuyu bekletici sorun yapar ve başvurudan itibaren 5 ay boyunca Anayasa Mahkemesinin kararı beklenir. 5 ay sonunda hala AYM karar vermemişse, mevcut kanun ya da KHK’ya göre davayı sonuçlandırır.

37. Parlamenter Sistemin Temel Özellikleri Nedir?

Çözüm 37-

- yürütmenin çift başlılığı
- yürütmenin yasamadan doğması (yasamanın kapsayıcılığı)
- hükümetin parlamento önünde sorumluluğu

Bunlara ek olarak: Yürütme yasamayı feshedebilir. Aynı kişi hem yürütme hem yasama organı üyesi olabilir. Yürütme ve hükümet yasama çalışmalarına katılır.

38. Devlet Denetleme Kurulunun Görevleri Nelerdir, İşleyişi Nasıldır, Kime ya da Nereye Bağlıdır?

Çözüm 38- Kurul doğrudan Cumhurbaşkanına bağlı olup; inceleme, araştırma, denetleme kurulusudur. Amacı idarenin hukuka uygun ve düzenli, verimli çalışmasını sağlamaktır.

Kurul üyelerini ve başkanını Cumhurbaşkanı tek başına atar.

Kurul kararları gizlidir. Bir rapor halinde cumhurbaşkanına sunulur. Kurulun soruşturma yapma ceza verme yetkisi yoktur.

İlk kez 1982 anayasasında yer almıştır.

39. 2017 Anayasa Değişikliği Sonrası Cumhurbaşkanının Dönüşüme Uğrayan Görev ve Yetkileri Nelerdir?

Çözüm 39

1. Yasamayla ilgili yeni yetkiler:

- Erken seçim:

Cumhurbaşkanı, TBMM Seçimlerinin yenilenmesi kararını tek başına yapabileceği bir işlemle alabilecektir. Ancak, Anayasa gereği, kendi seçimini de yenilemesi, milletvekili ve cumhurbaşkanı erken seçiminin aynı tarihte olması şarttır.

- Kanunları geri gönderme yetkisi;

Cumhurbaşkanının kanunları geri gönderme yetkisi, “güçleştirici veto” niteliğine bürünmüştür. Çünkü, Cumhurbaşkanı tarafından bir defa daha görüşülmek üzere TBMM’ne iade edilen kanunların TBMM tarafından aynen kabul edilebilmesi TBMM üye tamsayısının salt çoğunluğu (301) oyuyla yeniden kabul edilebilme şartına bağlanmıştır.

- Bütçe hakkı ve bütçe teklifi

Bütçe teklif etme ve cumhurbaşkanın sunacağı bütçe teklifinin meclis tarafından kabul edilmemesi halinde “geçici bütçe” kararı alıp uygulama yetkisi.

- Cumhurbaşkanına vekalet yetkisi

TBMM Başkanına ait olan bu yetki, cumhurbaşkanı yardımcısına verilmiştir.

- Cumhurbaşkanlığı kararnamesi (CK) yetkisi

Cumhurbaşkanına kanun düzeyinde genel kural koyma yetkisi anlamına gelen “cumhurbaşkanlığı karamamesi” yolu, hukuk düzenimizde yeni bir unsurdur. Anayasa kanun teklifinin çerçeve 9. Maddesinin gerekçesinde “bu düzenlemeyle karamamelerin, yürütmenin ihtiyacını karşılaması sağlanmakta, temel hak ve hürriyetler ile siyasi hak ve hürriyetler düzenleme alanı dışına bırakılarak, kanunlarda karamame konusu ile aynı konuda farklı hüküm bulunması halinde kanunun uygulanacağı hükme bağlanmaktadır.” görüşü dile getirilmiştir.

- “Cumhurbaşkanlığı Yönetmeliği” çıkarma yetkisi

Kanunların uygulanmasını göstermek üzere yönetmelik çıkarma yetkisi tanınmıştır.

- Yasama organı üyesini bakan ve cumhurbaşkanı yardımcısı atayıp bu yolla görevini sona erdirmeye yetkisi

2. Yürütmeye ilişkin yeni yetkiler:

- Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları atama ve görevden alma yetkisi.
- Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği kaldırılmış, Milli Güvenlik Kurulu üyeleri arasından Jandarma Genel Komutanı çıkarılmış, cumhurbaşkanı yardımcılarını Milli Güvenlik Kurulu daimi üyeleri arasına eklenmiştir.
- Devlet Denetleme Kuruluna “idari soruşturma” yetkisi verilmiş, Silahlı kuvvetler, Devlet Denetleme Kurulu’nun inceleme alanına dahil edilmiştir.
- Olağanüstü hal ilanı
- i. Savaş, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, seferberlik, ayaklanma, vatan veya cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma,
- ii. tabii afet veya tehlikeli salgın hastalık ya da ağır ekonomik bunalımın ortaya çıkması hallerinde yurdun tamamında veya bir bölgesinde, süresi 6 ayı geçmemek üzere olağanüstü hal edebilme yetkisi, tek başına cumhurbaşkanına tanınmıştır.
- İlan edilmiş olağanüstü hal süresini uzatma talebi

Cumhurbaşkanını bu talepte bulunursa TBMM her defasında 4 ayı geçmemek üzere uzatma kararı verebilir. Ancak savaş sebebiyle uzatmada bu süre aranmaz.

- “Cumhurbaşkanlığı Olağanüstü hal karamamesi” çıkarma yetkisi

Olağanüstü hallerde cumhurbaşkanı, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda konu sınırlaması söz konusu olmaksızın cumhurbaşkanlığı karamamesi çıkarma yetkisi, tek başına Cumhurbaşkanına verilmiştir. Kanun

hükmündeki bu karamameler Resmi Gazetede yayımlanır ve aynı gün TBMM'ne sunulur. Savaş ve mücbir sebeplerle TBMM'nin toplanamaması hali hariç olmak üzere, "Cumhurbaşkanı Olağanüstü hal Kararnamesi" 3 ay içinde TBMM tarafından görüşülür ve karar bağlanır. Aksi halde, Kararname kendiliğinden yürürlükten kalkar.

3. Yargıya ilişkin yeni yetkiler:

- "Olağanüstü hal cumhurbaşkanlığı karamameleri" yargı denetimi dışındadır. Ancak, "cumhurbaşkanlığı karamamesi" Anayasa yargısı kapsamında soyut ve somut norm denetimine tabidir.
- HSYK'nın 4 üyesini doğrudan atama.
- Anayasa Mahkemesine doğrudan üye atama.

40. Sert Çekirdek Haklar Kavramını Açıklayınız? Hangi Haklar Bu Kapsama Girer?

Çözüm 40- Anayasalarca belirtilen kimi temel hak ve özgürlüklerin, istisnai hallerde bile olsa, sınırlandırılmasına imkan yoktur. Yaşama hakkı, işkence ve kötü muamele yasası gibi Sert çekirdek veya dokunulmaz haklar alanı denilen ve anayasada açıkça sayılan bu tür hak ve özgürlükler söz konusu olduğunda, sınırlandırma yolları tamamen kapalı tutulmuştur. Anayasada sayılan sert çekirdek haklar şunlardır.

- Savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin, Yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığının bütününe dokunulamaz,
- Kimse, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz,
- Suç ve cezalar geçmişe yürütülemez,
- Suçluluğu mahkeme kararıyla saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

41. Anayasa'da Yer Alan Temel Hak ve Özgürlükler Sınırlanabilir mi? Sınırlanabilir ise Hangi Şartlarda ve Ne Kapsamda Yapılabilir?

Çözüm 41- Evet sınırlandırılabilir. Temel hak ve özgürlüklerin, özüne dokunulmaksızın yalnızca anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilmesi öngörülmüştür. Ayrıca sınırlamaların;

- Anayasanın sözüne ve ruhuna,
- Demokratik toplum düzeninin gereklerine,

- Laik cumhuriyetin gereklerine,
- Ölçülülük ilkesine

uygun olmasını zorunlu tutmuştur. Öte yandan, Anayasanın 16. maddesi gereğince, temel hak ve özgürlükler yabancılar için milletler arası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilecektir.

42. Negatif, Pozitif ve Aktif Statü Hakları Nelerdir? Açıklayınız.

Çözüm 42- Kişinin, devlet tarafından müdahale edilemeyen ve dokunulmaması gereken özel alanında yer alan hak ve özgürlüklere 'negatif statü hakları' adı verilir. Örneğin, kişi güvenliği hakkı, din ve düşünce özgürlükleri negatif statü hakları arasında yer alır. Bu haklar, devlete, sadece müdahale etmeme ödevi yüklerler. Bu tür haklar, kişiyi kendi özel alanında topluma ve devlete karşı koruma altına almasından dolayı 'koruyucu haklar' olarak da adlandırılmaktadır.

Kişilere, devletin pozitif anlamda aktif olmasını ve müdahalede bulunmasını isteme imkanı veren haklar ise, 'pozitif statü hakları' başlığı altında toparlanabilir. Bunlar, Anayasamızın 'Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler' başlıklı bölümünde düzenlenmiştir. Bu tür haklar, bireylere devletten bir edimde bulunmasını isteme hakkını tanıdığı için 'isteme hakları' olarak da adlandırılmaktadır. Pozitif statü hakları, sosyal devlet niteliğinin gelişme çizgisine bağlı olarak artış göstermiştir. Türk anayasa hukukunda, isteme haklarının gerçekleşmesi için Devletin, mali imkanlar ölçüsünde, yükümlülük üstlenmesi ilkesi benimsenmiştir.

Bireyin siyasal katılımını sağlayan haklara ise 'aktif statü hakları' veya 'katılma hakları' denilmektedir. Bu hakların, işlevi ve niteliği göz önüne alınarak 'siyasal katılma hakları' biçiminde nitelendirilmesi daha uygun görünmektedir.

43. Hukuk Devleti Kavramını Tanımlayınız. Hukuk Devleti'nin Olmazsa Olmaz Kriterleri Nelerdir?

Çözüm 43- Hukuk devleti, 'hukuki düzeni olan devlet' ya da 'devletin koyduğu hukuk düzeni' değil, 'hukukun egemen olduğu ve saygı gördüğü devlet' anlamına gelir ve aslında siyasal bir idealdir.

Hukuk devletinde bulunması gereken belli başlı özellikler şöyle sıralanabilir:

- Devlet gücünün sınırlandırılması,
- Temel hak ve özgürlüklerin korunması,
- Kanunların anayasaya uygunluğunun sağlanması (siyasal/yargısal denetim yolu),

- İdarenin hukuka bağılılığı (idarenin yargısal denetimi)
- Yargı organlarının güvenilirliğinin sağlanması,
- Doğal yargıç güvencesi,
- Mahkemelerin bağımsızlığı, Yargıç ve savcılık güvencesi,
- Kanunların genel olması (kanun önünde eşitlik)
- Kanunların geçmişe yürümeyeceği ilkesi,
- Suç ve cezalara ilişkin evrensel ilkelerin geçerliliği.

44. Anayasa Değişikliklerinin AYM Tarafından Denetiminin Sının Nedir?

Çözüm 44- Anayasa değişikliklerinin yargısal denetimi ancak şekli olarak yapılabilir. Ancak her tür şekle aykırılık iptal nedeni değildir. Şekli incelemenin kapsamı:

- Son oylamadaki karar yeter sayısı (TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğu)
 - Teklif yeter sayısı: (TBMM üye tam sayısının 1/3'ü)
 - İvedilikle görüşme yasağı
- İle sınırlıdır.

45. 2017 Anayasa Değişikliği de Göz Önüne Alınarak, Milletvekili Seçilme Yeterliliğinin Şartları Nelerdir?

Çözüm 45

- Türk vatandaşı olmak (çifte vatandaşlık engel değildir)
- 18 yaşını doldurmuş olmak (25 olan seçilme yaşı 18 olarak değişmiştir.)
- En az ilkokul mezunu olmak
- Askerlik hizmetiyle ilişkisi bulunmamak (askerlik hizmeti yapmış olmak ifadesi değiştirilmiştir. Böylece askerlik hizmetinden muaf ya da tecil ettirmiş olanlar da seçilebilecektir.)

46. Seçimlerin Geriye Bırakılması Mümkün müdür?

Çözüm 46- Seçimlerin yapılması savaş nedeniyle mümkün olmazsa, seçimler TBMM kararıyla 1 yıl geriye bırakılabilir. Geri bırakma sebebi ortadan kalkmamışsa, erteleme kararındaki usule göre bu işlem tekrarlanabilir.

47. Milletvekiliği Dokunulmazlığının Kaldırılma Kararına Karşı Kaç Gün İçinde Nereye Başvurulabilir?

Çözüm 47- 7 gün içinde, Anayasa mahkemesine başvurulur. Anayasa Mahkemesi 15 gün içinde bu konuda karar vermek zorundadır.

48. Güçleştirici Veto Nedir?

Çözüm 48- Devlet başkanının parlamentoya iade ettiği anayasa değişikliği veya kanunun parlamento tarafından kabul edilmesi için daha yüksek nitelikli bir çoğunluk aranıyorsa, güçleştirici (zorlaştırıcı) veto söz konusudur. 2017 Anayasa değişikliği ile getirilen yeni hükme göre cumhurbaşkanının meclise iade ettiği kanunun onaylanabilmesi için meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kabul oyu gerekmektedir.

49. 'Mutlak Veto' ve 'Cep Vetosu' Nedir?

Çözüm 49- Anayasanın devlet başkanına, anayasa değişikliği veya kanunları onaylayıp onaylanama konusunda sınırsız bir yetki vermesi durumunda, devlet başkanının mutlak veto yetkisinden söz edilir.

ABD Başkanlık sisteminde kongrenin tatile giderken çıkardığı yasaları geri göndermesi durumunda yeniden kanunlaştırılması araya uzun zaman girmesi sebebiyle neredeyse imkansız hale gelmektedir. Bu durum cep vetosu olarak adlandırılmaktadır.

50. Yöntemsel Bağımsızlık Nedir? Açıklayınız

Çözüm 50- Anayasa mahkemesi veya Yasama meclisi gibi bir takım organların kendi içtüzüğünü bizzat yapma yetkilerine sahip olmaları, diğer devlet organları, özellikle yürütme karşısında bağımsızlığının bir göstergesidir. Bu kurumların kendi düzenlerini ve çalışma organizasyonlarını belirlemesine yöntemsel bağımsızlık denir.

51. 2017 Anayasa Değişikliği Sonrası Yasama-Yürütmenin Anayasal Silahlarını Açıklayınız

Çözüm 51- Saf kuvvetler ayrılığı teorisi süreç içerisinde Newtoncu anayasa olarak ifade edilen denge ve denetleme mekanizmalarıyla geliştirilmiştir. Bu bağlamda yasama ve yürütmenin karşılıklı olarak birbirlerine karşı sahip oldukları denetleme ve etkileme kanallarına anayasal silah denilmektedir.

1. Yasama organı üye tam sayısı $\frac{3}{4}$ çoğunluğuyla cumhurbaşkanı seçimlerinin erkene alınmasına karar verecek ancak bu durumda kendi seçimleri de erken yapılacaktır.

2. Cumhurbaşkanı tek başına parlamentoyu fethedip erken seçime karar verebilecek ancak bu durumda kendi seçimi de yenilecektir.
3. Yüce divana sevk edilen Cumhurbaşkanı erken seçim kararı veremeyecektir.
4. TBMM Cumhurbaşkanının görevsel ve görevsel olmayan suçlamalarında soruşturma açabilecek ve soruşturma komisyonu oluşturulmasına karar verebilecektir.
5. TBMM yürütmeyi ilgilendiren konularda meclis araştırması komisyonu kurabilecektir. Böylece yürütme işlemlerini komisyon aracılığıyla denetleyebilecektir.
6. Cumhurbaşkanına bağlı Devlet Denetleme Kuruluna ilk kez 'idari soruşturma' yetkisi verilmiş olacaktır.

BÖLÜM 3

ÇÖZÜMLÜ TEST SORULARI

1. Hiçbir hukuk kuralıyla sınırlandırılmadan anayasa yapma gücüne sahip olan iktidara ne ad verilir?
- A) Güçlü iktidar
 - B) Kurucu Referandum
 - C) Asli Kurucu İktidar
 - D) Kurulmuş İktidar
 - E) Tali Kurucu İktidar

Çözüm 1- (Cevap: C)

Sadece asli kurucu iktidarlara hiç bir kurala tabi olmaksızın anayasa yapma gücüne sahiptir.

2. Aşağıdaki seçeneklerde verilen özelliklerden hangisi bir anayasanın sert (katı) olduğunun kanıtlarından biridir?
- A) Kuvvetlerin sert ayrılığı İlkesinin benimsenmesi
 - B) Anayasanın normal (katı) kanunlara göre daha zor değiştirilebilmesi
 - C) Temel hakların önemli ölçüde sınırlandırılmış olması.
 - D) Cumhurbaşkanının güçlendirilmiş olması
 - E) Anayasa Mahkemesi denetiminin sağlanması

Çözüm 2- (Cevap: b)

Anayasanın sertliği, normal kanunlardan farklı ve daha zor usuller izlenerek yapılmasından ileri gelir.

3. Aşağıdakilerden hangisi 1924 Anayasası'nın temel ilkelerinden biri değildir?
- A) Sert bir anayasa olması
 - B) Laiklik İlkesinin sonradan anayasada yer alması
 - C) Meclis hükümeti rejimi ile parlamenter rejime has özellikler taşıması
 - D) Çoğulcu demokrasi anlayışını yansıtmaması
 - E) 1946 dan sonra çok partili hayata geçmesi

Çözüm 3- (Cevap : D)

1924 Anayasası çoğulcu değil, çoğulcu bir anayasadır.

4. Değiştirilemez hükümler (sonsuzluk hükümleri) içeren anayasalar aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ifade edilmektedir?

A) Yazılı Anayasa
B) Geleneksel Anayasa
C) Sert Anayasa
D) Yumuşak Anayasa
E) Teamül Anayasası

Çözüm 4-(Cevap: C,

Anayasanın değiştirilemez hükümler içermesi sert anayasa olduğunu, dolayısıyla normal kanunlardan daha zor bir usulle değiştirilebildiğinin göstergesidir.

5. Aşağıdaki kurumlardan hangisi ya da hangileri 2010 anayasa değişikliğiyle düzenlenmemiştir?

I. Anayasa Mahkemesi
II. Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
III. AYİM
IV. Yargıtay
V. Yüksek Askeri Şura

A) yalnız V B) Yalnız IV C) I ve II D) IV' ve V E) III ve IV

Çözüm 5-(Cevap: B)

2010 anayasa değişikliğiyle Anayasa mahkemesinin yapısı ve üyelikleri değişmiştir. 2010 öncesi 11 asil 4 yedek üye; 2010 değişikliği sonrası ise yedek üyelik kaldırıldı 17 asil üyeliğe çıkarıldı. HSYK ise 7 asil 5 yedek üyelikten değişiklikle birlikte 22 asil 12 yedek üyeliğe çıkarıldı. AYİM'in kuruluşu, işleyişi, mensuplarının özlük işleri, yargılama usulleri mahkemelerin bağımsızlık ve hakimlik teminatı esasına göre yeniden düzenlendi. ayrıca 2010 değişikliğiyle YAS kararlarında meslekten çıkarma kararına karşı yargı yolu açıldı. Ancak 2010 değişikliğiyle Yargıtay'a ilişkin bir değişiklik yapılmadı.

6. 1982 Anayasası'na göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimleri ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

A) Dört yılda bir yapılır.
B) Savaş sebebiyle seçimlerin bir yıl geriye bırakılmasına karar verilebilir.
C) Anayasa'da belirtilen şartlar altında Cumhurbaşkanı'nın kararı ile seçimler yenilenebilir.
D) Bir kişinin üç dönemden fazla milletvekili seçilmesi mümkün değildir.
E) Yenilenmesine karar verilen Meclisin yetkileri yeni Meclisin seçilmesine kadar sürer.

Çözüm 6- (Cevap: E)

Yalnızca milletvekili seçilmeyeceğini ifade eden seçenek yanlıştır. Çünkü milletvekili seçilebilmenin sınırı bulunmamaktadır. Bir kimse dilediğince adaylığını koyabilir ve seçilebilir.

7. 1982 Anayasası'na göre aşağıdakilerden hangisi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev veya yetkilerinden biri değildir?

- A) Milletlerarası antlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak
- B) Özel af ilanına karar vermek
- C) Kanun hükmünde kararname çıkarmak
- D) Para basılmasına karar vermek
- E) Bakanları denetlemek

Çözüm 7- (Cevap: C,

A, B, E ve D seçenekleri TBMM'nin görevleri arasındadır. Ancak kanun hükmünde kararname çıkarmak TBMM'nin değil Bakanlar Kurulunun görevlerindendir. TBMM'nin KHK ile ilgili ancak yetki kanunu düzenleyebilir.

8. Yasama ve Yargı karşısında Yürütmenin, Yürütme içinde de özellikle Cumhurbaşkanı'nın güçlendirdiği anayasa aşağıdakilerden hangisidir?

- A) 1876 Anayasası
- B) 1921 Anayasası
- C) 1924 Anayasası
- D) 1982 Anayasası
- E) 1961 Anayasası

Çözüm 8- (Cevap: B)

1982 anayasasıyla hürriyetlere karşı güçlü Devlet ve otoriter idare kavramlarına geniş yer verilmiş ve yürütme yargı ile yasama karşısında güçlendirilmiştir. Yürütme içinde ise özellikle Cumhurbaşkanlığı makamı güçlendirilmiştir.

9. Aşağıdakilerden hangisi bir siyasi partiye üye olabilir?

- A) Hakimler ve Savcılar
- B) Devlet Memurları
- C) Silahlı Kuvvetler mensupları
- D) Üniversite Öğretim Üyeleri
- E) Yükseköğretim öncesi öğrencileri

Çözüm 9- (Cevap: E)

Siyasi Partilere Üye Olamayacaklar: Yüksek Yargı Mensupları (Sayıştay dahil), Hakimler ve Savcılar, Türk Silahlı Kuvvetleri Mensupları, Devlet Memurları Yükseköğretim öncesi öğrencileri, Kamuda görevli işçi statüsünde olmayanlar kişilerdir. Ancak üniversite öğretim üyeleri siyasi partilere üye olabilir.

10. Milletvekilliklerini artık bırakmayacak şekilde dağıtan ve tabi olduğumuz seçim sistemi aşağıdakilerden hangisidir?

A) D'hont usulü
B) En büyük artık usulü
C) En kuvvetli ortalama sistemi
D) Milli Bakiye sistemi
E) Liste Usulü

Çözüm 10- (Cevap: A)

D'hont usulüne göre bir seçim çevresinde her partinin aldığı oy toplamı, sırasıyla 1'e, 2'ye, 3'e, 4'e ... bölünür ve o seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısına ulaşınca-ya kadar bu işleme devam edilir. Elde edilen paylar, parti farkı gözetmeksizin, büyük-ten küçüğe doğru sıralanır. Artık (bakiye) oy ve sandalye sorunu bu sistemde yaşanmamaktadır. Türkiye'de 1961'den bu yana -1965 Millet Meclisi genel seçimi ile 1966 Millet Meclisi ara seçimi dışında- bütün milletvekili genel ve ara seçimlerinde D'Hondt sistemi uygulanmıştır; günümüzde de yürürlükte olan sistem budur.

11. Belli bir fiil için özel bir mahkeme kurulması Anayasanın ilkelerinden hangisine aykırılık oluşturur?

A) Sosyal devlet
B) İnsan haklarına saygılı devlet
C) Hukuk devleti
D) Laiklik
E) Milli egemenlik

Çözüm 11- (Cevap: C)

Belirli bir fiil için mahkeme kurulması tabi hakim ilkesine uygun düşmez. Bu ilke Anayasam m.37'de 'hiç kimse kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz' ifadesiyle yer bulmuştur. Kanunî hakim güvencesi ise hukuk devletinin vazgeçilmez gereklerindenidir.

12. Aşağıdakilerden hangisi Kuvvetler birliği görevler ayrılığı ilkesini kabul eden anayasamızdır?

A) 1876 Anayasası
B) 1921 Anayasası
C) 1924 Anayasası
D) 1961 Anayasası
E) 1982 Anayasası

Çözüm 12- (Cevap: C)

1924 Anayasası "güçler birliği görevler ayrılığı" sistemini benimsemiştir. Bu sistemde meclis yine en güçlüdür ancak bakanlar kurulu yürütme görevini meclisten ayrı olarak görmektedir.

13. Anayasaya aykırı olmamak koşuluyla her konunun yasama organınca istenildiği ölçüde ayrıntılı olarak düzenlenmesine ne ad verilir?

A) Yasama yetkisinin ilköelliği
 B) Yasama yetkisinin aslılığı
 C) Yasama yetkisinin devredilmezliğı
 D) Yasama yetkisinin genelliğı
 E) Yasama yetkisinin bölünmezliğı

Çözüm 13- (Cevap: D)

TBMM'nin her konuda ayrıntılı düzenleme ve karar yapabilmesi yasama yetkisinin genelliğı ilkesinin bir sonucudur.

14. TBMM seçimlerinden önce aşağıdaki bakanlardan hangisinin çekilmesi zorunludur?

A) Tabii Kaynaklar ve Enerji Bakanı
 B) Ulaştırma Bakanı
 C) Maliye Bakanı
 D) Milli Eğitim Bakanı
 E) Sağlık Bakanı

Çözüm 14- (Cevap: B)

Anayasa m. 114 gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimlerinden önce Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanlarının görevlerinden çekilmeleri gerekir.

15. Aşağıdakilerden hangisi meclis hükümeti sisteminin özelliklerinden biri değildir?

A) Yasama ve yürütme parlamentoda toplanmıştır.
 B) Bakanlar tek tek parlamento tarafından seçilir.
 C) Bakanlar kurulu parlamento'yu feshedemez.
 D) Meclis sürekli değildir.
 E) Parlamento, bakanları her zaman değiştirebilir.

Çözüm 15- (Cevap: D)

Meclis hükümeti sisteminde meclis sürekli, istinrar halindedir. Meclisin sürekliliğı ilkesi hakimdir.

16. Aşağıdakilerden hangisi 1971 anayasa değişikliğı konularından biri değildir?

A) Askeri yargı, sivil yargı aleyhine genişlemiştir.
 B) Hükümete KHK çıkarma yetkisi verilmiştir.
 C) Üniversite ve TRT gibi özerk kuruluşların özgürlükleri azaltılmıştır.
 D) 1961 Anayasasında özgürlük asıl, sınırlama istisna iken 1971 değişikliğı ile bu durum tersine çevrilmeye çalışılmıştır.
 E) Asker kişilerle ilgili idari eylem ve işlemlerin denetimi İçişleri Bakanlığına verilmiştir.

Çözüm 16- (Cevap: E)

Asker kişilerle ilgili eylem ve işlemlerin denetimi Danışta'dan alınarak Askeri Yüksek İdare Mahkemesi adıyla oluşturulan mahkemeye verilmiştir.

17. Aşağıdakilerden hangisi 1961 Anayasası ile 1982 Anayasasının ortak özelliklerinden değildir?

- A) Darbe ürünüdür.
- B) Halkoyuna sunulmuştur.
- C) Kurucu meclisin sivil kısmı güçsüzdür.
- D) Referandum süreçleri serbestlikle geçmiştir.
- E) Kurucu meclis asker ve sivillerden oluşmuştur.

Çözüm 17-(Cevap: D)

1961 Anayasasının referandumunda serbestlik daha fazladır. 1982 referandumunda serbestlik hiç yoktur. 1982 Anayasasında referandum sorucunda "hayır" çıkması halinde ne olacağı belirtilmemiştir. Hazırlanışı ve kabul ediliş süreci bakımından "Bonapartist anayasa" niteliği sergilemiştir.

18. Aşağıdakilerden hangisi yürütmenin düzenleyici işlemlerinden birisidir?

- A) Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri
- B) TBMM Kararı
- C) TBMM Komisyon seçimi
- D) TBMM İçtüzük değişikliği
- E) Kanunlar

Çözüm 18-(Cevap: A)

Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemini öngören 2017 Anayasa değişikliği sonrası gelen Cumhurbaşkanlığı kararnamesi kanuna eş değer bir yürütme işlemidir.

19. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki yargılama çeşitlerinden biri değildir?

- A) Anayasa yargılama usulü
- B) Hukuk yargılama usulü
- C) Ceza yargılama usulü
- D) Askeri yargılama usulü
- E) Uyuşmazlık yargılama usulü

Çözüm 19-(Cevap: E)

Uyuşmazlık Mahkemesi kendisine verilen görevleri yapmaktadır. Aynı bir yargılama usulü yoktur.

20. Aşağıdakilerden hangisi hukuk devletinin unsurlarından biri olamaz?

- A) Kanunsuz suç ve ceza olmaz.
- B) Yasal hakim güvencesi şarttır.
- C) Yargı tarafsız ve bağımsızdır.
- D) Yürütme ve yargı bağılıdır.
- E) Kazanılmış haklara saygı bulunur.

Çözüm 20-(Cevap: D)

Hukuk devletinde yürütme ve yargı erkleri birbirinden bağımsız olmalıdır.

21. Suç ve cezalara ilişkin esaslara göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.
- B) Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.
- C) Ceza sorumluluğu şahsidir.
- D) Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.
- E) Suçsuzluğu hükmen sabit oluncaya kadar, herkes suçlu sayılır.

Çözüm 21-(Cevap: E)

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz. Anayasamızın 38. maddesinde açık hüküm bulunmaktadır.

22. Aşağıdakilerden hangisi içtüzüğün özelliklerinden biri olamaz?

- A) İktüzük bireylere hak ve ödev getiremez.
- B) TBMM içtüzüğü değiştirilemez.
- C) Denetimi Anayasa Mahkemesi tarafından yapılır.
- D) Resmi Gazete ile yayımı şarttır.
- E) Para cezası içerebilir.

Çözüm 22 -(Cevap: B)

TBMM içtüzüğü, Meclis üye tamsayısının basit çoğunluğuyla TBMM Kararı usulünde değiştirilebilir.

23. Anayasa Mahkemesine göre yokluk kararı verilebilmesi için hangi şartlar gereklidir?

- I. Parlamentonun kabul iradesinin olmaması,
- II. Cumhurbaşkanının yayımlama iradesinin olmaması,
- III. Resmi Gazete’de yayımlanmaması halinde

A) I ve II B) II ve III C) Yalnız III D) herhangi biri E) I,II ve III

Çözüm 23-(Cevap: D)

Yokluk kararı bu üç şarttan herhangi birisi noksanısa verilebilir.

24. Anayasa Mahkemesi Parlamento’yu denetleyemez. Ancak istisnaları vardır. Hangi seçenekte bu istisnalar yer almıştır?

- I. TBMM içtüzüğü
- II. Yasama dokunulmazlığının kaldırılması kararı
- III. Milletvekilliğinin düşmesi kararı

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I, II ve III

Çözüm 24-(Cevap: E).

Anayasaya göre, İktüzük kararları, yasama dokunulmazlığını kaldırılması kararları ve milletvekilliğinin düşürülmesi kararları anayasa yargısı kapsamındadır.

25. Milletvekili seçilme yeterliliğiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Hakimler ve savcılar görevlerinden çekilmedikçe aday olamaz ve seçilemez.
- B) Yükseköğretim kurumundaki öğretim elemanları görevlerinden çekilmedikçe aday olamaz ve seçilemez.
- C) 25 yaşını doldurmamışlar milletvekili seçilemez.
- D) İlkokul mezunu olmayanlar milletvekili seçilemez.
- E) Taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar milletvekili seçilemez.

Çözüm 25- (Cevap: C)

21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Anayasa değişikliği Kanununun çerçeve 3. maddesiyle "yirmi beş" ibaresi "on sekiz" olarak değiştirilmiştir.

26. Aşağıdakilerden hangisi TBMM'nin görev ve yetkilerinden değildir?

- A) Bakanlar kuruluna belli konularda KHK çıkarma yetkisi vermek
- B) Para basılmasına karar vermek
- C) Savaş ilanına karar vermek
- D) Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak
- E) Kanunun verdiği yetkiye dayanarak yapılan ekonomik, ticari, teknik ve idari andlaşmaların zorunlu uygun bulunması kararını vermek

Çözüm 26- (Cevap: E)

A, B, C ve D şıkları Anayasa md. 87'de TBMM'nin görev ve yetkileri dahilinde sayılmıştır. E şıkkı ise Anayasa md. 90/3 uyarınca TBMM tarafından uygun buluma zorunluluğu yoktur.

27. Bir kimsenin kendisine ve başkalarına karşı güzel, iyi ve hayırlı davranışlarını gösteren kurallar aşağıdakilerden hangisiyle ifade edilir?

- A) Örf-adet kuralları
- B) Ahlak ve görgü kuralları
- C) Din kuralları
- D) Hukuk kuralları
- E) Teamül kuralları

Çözüm 27- (Cevap: B)

Toplumdaki kendiliğinden yaşayan iyi, doğru, güzel şekilde geçerli olan kurallar ahlak ve görgü kurallarıdır. Bu kurallara uyulmaması hor görme, ayıplama ya da toplumdaki dışlanma gibi yaptırımları doğurur.

28. Aşağıdaki önermelerden hangileri doğrudur?

- I. Anayasa hukuku normatiftir.
- II. Siyaset bilimi empiriktir.
- III. Anayasa hukukunda tümevarım yöntemi geçerlidir.
- IV. Siyaset biliminde tümdengelim yöntemi kullanılır.
- V. Siyaset bilimi clay ve olguları neden-sonuç ilişkisi bağlamında değerlendirir.

Hangileri doğrudur?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV D) I II ve V E) III,IV ve V

Çözüm 28-(Cevap: D)

Siyaset bilimi olaylara deney ve gözlem yöntemiyle empirik yaklaşıp. Anayasa hukuku ise normlardan hareket eder.

29. "Anayasayı yalnızca siyasetin düzenlenmesi ile sınırlı tutan anlayış ; anayasayı tanıdığı ve taşıyıcısı olduğu değerler yönünden ele alan yaklaşım ise olarak anılmaktadır." Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yerler sırasıyla aşağıdaki seçeneklerden hangisiyle doldurulmalıdır?

- A) Teknik-akılcı anayasa / varoluşçu anayasa
- B) Varoluşçu anayasa / teknik-akılcı anayasa
- C) Ferman anayasa / varoluşçu anayasa
- D) Teknik-akılcı anayasa / ferman anayasa
- E) Ferman anayasa / teknik-akılcı anayasa

Çözüm 29-(Cevap: A)

Teknik-akılcı anayasa anlayışında yalnızca siyasetin düzenlemeleri ile sınırlı bir tutum vardır. Varoluşçu anayasa yaklaşımı ise anayasanın yapımında tanıdığı ve taşıyıcısı olduğu değerleri ele almaktadır.

30. Aşağıdakilerden hangisi Anayasamızın 67. maddesi uyarınca belirtilen "seçim ilkeleri"nden biri değildir?

- A) Eşit oy ilkesi
- B) Gizli oy ilkesi
- C) Genel oy ilkesi
- D) Kişisel oy ilkesi
- E) Gizli (kapalı) sayım ilkesi

Çözüm 30-(Cevap: E)

Anayasamız açık sayım ilkesini benimsemiştir.

31. Yurttaşların karar alma sürecinde dolaysız ve aracısız yer aldığı demokrasi türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Temsili demokrasi
- B) Yarı doğrudan demokrasi
- C) Doğrudan demokrasi
- D) Dolaylı demokrasi
- E) Temsili vekalet sistemi

Çözüm 31-(Cevap: C)

Doğrudan demokrasi sisteminde yurttaşlar karar alma sürecine dolaysız olarak katılırlar.

32. Hukuk devletinde bulunması gereken özellikler hangi seçenekte yer almaktadır?

- I. Devlet gücünün sınırlandırılması
- II. Temel hak ve özgürlüklerin korunması
- III. İdarenin hukuktan bağımsız olması
- IV. Kanunların Anayasaya uygunluğunun sağlanması

A) I ve II B) II ve III C) I ve III D) II ve IV E) I,II ve IV

Çözüm 32-(Cevap: E)

İdare hukuka bağlı olmalıdır.

33. Anayasa yargıçılarının belirlenmesinde kullanılan usuller hangi şıkta belirtilmiştir?

- I. Doğrudan atama yöntemi
- II. Seçim yöntemi
- III. Karma yöntem

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I,II ve III

Çözüm 33-(Cevap: E)

Anayasa mahkemesi üyelerinin belirlenmesinde, doğrudan atama, seçim ve karma yöntem olmak üzere üç farklı uygulama vardır.

34. Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Hakimler görevlerinde bağımsızdırlar.
- B) Hakimler ve savcılar azlolunamaz.
- C) Hakimler ve savcılar adli ve idari yargı hakim ve savcıları olmak üzere görev yaparlar.
- D) Yasama ve yürütme organları ile idare mahkeme kararlarına uymak zorundadır.
- E) Hakimlin reddi mümkün değildir.

Çözüm 34-(Cevap: E)

Hakimin reddi mümkündür. Hukuk Muhakemeleri Kanunu md.36 açıkça düzenlemiştir.

35. 2017 anayasa değişikliği sonrası Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri ve teşkilatı hangi mevzuatla düzenlenir?

A) Anayasa
B) Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ya da kanun
C) Tüzük
D) Cumhurbaşkanlığı Yönetmeliği
E) Genelge

Çözüm 35-(Cevap: B)

2017 Anayasa değişikliği bütünüyle yürürlüğe girdikten sonra belirtilen konularda Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile de düzenleme yapılabilecektir. Aynı konuda kanun çıkarılırsa çatışma halinde kanunların üstünlüğü ilkesi geçerli olacaktır.

36. TBMM'nin çıkardığı ilk kanun aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ağnam kanunu
B) Hıyanet-i Vatanîye Kanunu
C) Teşkilat-ı Esasiye Kanunu
D) İstiklal Marşı Kanunu
E) Tekalif-i Milliye Emirler Kanunu

Çözüm 36-(Cevap: A)

İlk kanun vergilerin dört katına çıkarılmasını düzenlemiştir.

37. İktidarının kaynağını fiili gücüne dayandıran, hukuk dışı iktidarını sonradan hukuki iktidara dönüştüren iktidar türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kurulu iktidar
B) Asli kurulu iktidar
C) Tali kurulu iktidar
D) Asli kurucu iktidar
E) Tali kurucu iktidar

Çözüm 37-(Cevap: D)

Asli kurucu iktidar yeni devlet kuruluşu ya da mevcut bir devlete anayasal düzenin yıkarak yeni bir devlet kurarı veya anayasayı ilk kez yeni baştan yapan iktidardır.

38. İslamiyet öncesi Türk devletleriyle ilgili aşağıdaki önerme erden hangisi yanlıştır?

A) Kağan'ın meşruiyeti "kut" inancına dayanır.
B) Kut anlayışı veraset sisteminde karışıklıklara yol açmıştır.
C) Hukuk kuralları "töre" olarak adlandırılır ve yazılı değildir.
D) Kağan kurultay: denetiminde bağımsız ve denetlenemez bir güce sahiptir.
E) Hatun(Katun) siyasi yapılanma içerisinde etkin ve söz sahibidir.

Çözüm 38-(Cevap: D)

Bilge Kağan'ın şehirlerin surlarla çevrilmesi ve Budizmin kabul edilmesi teklifleri Kurultay tarafından reddedilmiş ve uygulanmamıştır. Kurultayın Kağan'a danışmanlık görevinin yanında denetim gücünün olduğu da tarihi kaynaklardan anlaşılmaktadır.

39. 4 Ekim 1958 tarihli Fransa Anayasasının 89. maddesine göre devlet şeklinin cumhuriyet olduğuna ilişkin düzenlemenin değiştirilememesi bu anayasanın hangi özelliğiyle ilgilidir?
- A) Çerçeve anayasa olması
B) Kazuistik anayasa olması
C) Katı(sert) anayasa olması
D) Ferman anayasa olması
E) Yazısız anayasa olması

Çözüm 39-(Cevap: C)

Sıradan kanunlardan farklı ve zor usullerle değiştirilebilen kimi maddelerin değiştirilmesine izin verilmeyen anayasalara katı anayasa denilmektedir.

40. Aşağıdaki anayasal düzenlemelerden hangisi maddi(geniş) anlamda anayasa kapsamında yer almamaktadır?
- A) Kooperatifçiliğin geliştirilmesi
B) Haberleşme hürriyeti
C) Milletvekili seçilme yeterliliği
D) Parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma
E) Mülkiyet hakkı

Çözüm 40-(Cevap: A)

Siyasal iktidarın özelliklerini, yapısını, temel kuruluşlarını ve bunlar arasındaki etkileşimini; kişilerin temel hak ve özgürlüklerini düzenleyen hukuk normları anayasa metninde yer alıp almamasına bakılmaksızın maddi anlamda anayasa kapsamında kabul edilmektedir. Normların bulunduğu metin değil kapsam ve içerik ön plandadır.

41. Aşağıdaki ülkelerden hangilerinin yazılı anayasası yoktur?

- I. Türkiye
II. İngiltere
III. Fransa
IV. İsrail
V. Yeni Zelanda

- A) I B) II C) II, IV, V D) IV ve I E) II ve V

Çözüm 41-(Cevap: C)

İngiltere, İsrail ve Yeni Zelanda'nın yazılı anayasası yoktur.

42. Anayasa normlarının yorumlanmasında bağlayıcılığı kabul edilmiş ve yargı kuruluşlarının yetkisinde olan geçerli yorum aşağıdakilerden hangisidir?

A) Lafzi yorum
B) Resmi(formel) yorum
C) Sistematik yorum
D) Tarihsel yorum
E) Teleolojik yorum

Çözüm 42-(Cevap: B)

43. Aşağıdaki Türk anayasalarından hangisi yumuşak anayasa özelliği göstermektedir?

A) 1876 Kanun-ı Esasi
B) 1921 Anayasası(Teşkilat-ı Esasiye Kanunu)
C) 1924 Anayasası
D) 1961 Anayasası
E) 1982 Anayasası

Çözüm 43-(Cevap: B)

Kanunlar gibi kolayca değiştirilebilen anayasalara yumuşak(esnek) anayasa denir. 1921 Anayasası tek yumuşak(esnek) anayasamızdır.

44. Anayasa hükümlerinin yorumlanması hakkında aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Yetkiler geniş, özgürlükler dar yorumlanır.
B) Kanunun lafzından uzaklaşılmalıdır.
C) Yorum ve kıyas yoluyla istisna üretilemez.
D) Kaideler geniş, istisnalar dar yorumlanır.
E) "Çoğu yapmaya yetkili olan azı yapmaya da yetkilidir" çıkarımı evleviyet olarak adlandırılır.

Çözüm 44-(Cevap: A)

Yetkiler dar, özgürlükler geniş yorumlanır.

45. En az iki devletin bağımsızlıklarını yitirmeksizin, ortak ve sınırlı çıkarlarını gerçekleştirmek üzere, bir anlaşma ile kurdukları ve diledikleri zaman ayrılacakları devlet toplulukları aşağıdakilerden hangisidir?

A) Üniter devlet
B) Bölgeci devlet
C) Konfederasyon
D) Federasyon
E) Basit yapılı devlet

Çözüm 45-(Cevap: C)

Konfederasyonlar, devletlerin gevşek bağlarla birlikteliklerini ifade eder.

46. Cumhurbaşkanının halk tarafından doğrudan seçildiği ve "Gaullisme" olarak anılan hükümet sistemi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Başkanlık sistemi
B) Yarı başkanlık sistemi
C) Mutlak monarşi
D) Konvansiyonel sistem
E) Monarşik parlamenter sistem

Çözüm 46-(Cevap: B)

Fransa'da De Gaul'e ile birlikte doğrudan halk tarafından seçim esasına geçilmiş ve hükümet sistemi parlamenter sistemin başkanlık sistemine doğru kaymasına yol açmış ancak parlamenter sistem mantığı tamamen yok olmamıştır.

47. Parlamenter sistemle ilgili aşağıdaki önermelerden hangisi yanlıştır?

A) Hükümet parlamentoya karşı sorumludur.
B) "Kuvvetlerin işbirliği" ve "Westminster sistemi" şeklide de ifade edilmektedir.
C) Devlet başkanının halk tarafından seçilmesi parlamenter rejimlere özgü değildir.
D) İngiltere, İtalya ve Hollanda parlamenter monarşi sisteminin uygulandığı ülkelerdendir.
E) Parlamenter sistemde yürütme yasamayı feshedemez.

(Çözüm 47-Cevap: E)

Parlamenter sistemde yürütmenin yasamayı feshi mümkündür.

48. Aşağıdakilerden hangisi seçmen sıfatını kazanılma şartlarından değildir?

A) Vatandaş olma
B) 18 yaşını doldurmuş olma
C) Sandık seçmen kütüğüne kayıtlı olma
D) Kısıtlı olmama
E) Türkiye Cumhuriyeti Devleti sınırları içinde ikamet etme

Çözüm 48-(Cevap: E)

Seçmen sıfatını kazanma ikamet şartına bağlanamaz.

49. Aşağıdaki önermelerden hangileri milletvekilliğinin düşmesi nedenlerindendir?

I. Kısıtlanma
II. TBMM'ye seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin hüküm giyme
III. Devamsızlık hali kararı
IV. Milletvekilliğinden istifa

A) I ve II B) I ve III C) I,II ve IV D) II,III ve IV E) Hepsi

Çözüm 49-(Cevap: E)

50. Aşağıdakilerden hangisi yüce divan yargılamasına muhatap devlet görevlilerinden değildir?

- A) Cumhurbaşkanı
- B) TBMM Başkanı
- C) Genelkurmay Başkanı
- D) Ana muhalefet partisi genel başkanı
- E) Yargıtay Başkanı

Çözüm 50-(Cevap: D)

Ana muhalefet partisi genel başkanı Yüce Divan yargılamasına muhatap değildir.

51. Aşağıdakilerden hangisi bir siyasi partinin Cumhuriyet Başsavcılığına parti kapatma davasının açılması isteminde bulunması için gereken şartlardan değildir?

- A) Partinin TBMM'de grubunun bulunması
- B) Son genel seçimlere katılmış olması
- C) En az üç büyük kongre yapmış olması
- D) İstemin parti genel başkanı tarafından Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak yapılması
- E) Partinin merkez karar ve yönetim kurulunun üye tam sayısının çoğunluğu ile dava açılması istemi kararı almış olması

Çözüm 51-(Cevap: C)

İlk büyük kongresini yapmış olması başvuruda bulunabilmesi için yeterli ve gereklidir.

52. 18. Yüzyılda ortaya çıkan anayasacılık akımının temel fonksiyonel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İktidarın sınırlandırılması
- B) İktidarın güçlendirilmesi
- C) Ulus-devlet modelinin yerleştirilmesi
- D) Mutlak monarşilerin güçlendirilmesi
- E) Ulusal birliğin güçlendirilmesi

Çözüm 52-(Cevap: A)

Modern demokrasiler, iktidarın sınırlandırılması yolundaki mücadelelerin bir ürünüdür. Gerçekten de anayasacılık akımının başladığı 18. Yüzyıldan bu yana özgürlükçü demokrasilerde, anayasanın fonksiyonel anlamı, devlet iktidarının sınırlandırılmasına yarayan bir araç olmasıdır. Dünyada anayasacılık akımı İngiltere'de ortaya çıkmış, yavaş ama kesintisiz bir gelişme çizgisi izleyerek, 1776 Amerikan ve 1789 Fransız devrimlerine zemin oluşturmuştur.

İktidarı sınırlandırmayan bir anayasa belgesi, biçimsel bağlamda bir anayasa niteliği sergilese bile fonksiyonel bağlamda bir anayasa özelliği taşımayacaktır. Şu halde doğru seçenek (A)'dır.

53. Osmanlı-Türk anayasacılık hareketlerinin başlangıcı olarak kabul edilen ilk belge hangisidir?

- A) Tanzimat Fermanı
- B) Islahat Fermanı
- C) Gülhane Hattı
- D) Kanunu Esasi
- E) Sened-i İttifak

Çözüm 53-(Cevap: E)

Ülkemizdeki anayasal gelişim sürecinin başlangıcı, 1808 tarihli Sened-i İttifak'tır. Seçeneklerde verilen anayasal belgelerin tamamı da, anayasa tarihimizin önemli aşamalarını simgelemektedir. Ancak, soruda ilk anayasacılık belgesi sorulduğundan doğru yanıt (E)'dir.

54. Osmanlı'da mutlak monarşiden meşruti monarşiye geçiş hangisiyle gerçekleşmiştir?

- A) Kanunu Esasi
- B) Tanzimat Fermanı
- C) 2. Meşruiyetin İlanı
- D) Ferman-ı Adalet
- E) İrade-i Seniye

Çözüm 54-(Cevap: A)

1876 Kanunu Esasisi, parlamento bir rejime geçişi öngörmüştür. Siyasal tarihimizde 1. Meşruiyet olarak geçen bu dönemde, çift meclisli bir parlamento yapısı benimsenmiştir. "Heyet-i Umumi" adını taşıyan Osmanlı parlamentosu, "Heyet-i Ayan" ve "Heyet-i Mebusan" meclislerinden oluşmuştu. Şu halde, mutlak monarşiden meşruti monarşiye geçişi sağlayan belge, 1876 Kanunu Esasisidir.

55. Türk siyasal hayatında hem tek partili hem de çok partili dönemde uygulanma olanağı bulan anayasa hangisidir?

- A) 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu
- B) 1961 Anayasası
- C) 1924 Anayasası
- D) 1982 Anayasası
- E) 1876 Anayasası

Çözüm 55-(Cevap: C)

36 yıl yürürlükte kalan 1924 Anayasası, 20 yıldan fazla tek partili dönemde uygulandıktan sonra çok partili yaşamda da uygulanmaya devam olunmuştur. Bu nedenle (c) seçeneği doğrudur.

56. 1960 askeri darbesi döneminde yasama yetkisini kullanan meclis benzeri kuruluşlar hangisidir?

A) Cumhuriyet Senatosu, Millet Meclisi
 B) Milli Birlik Komitesi, Temsilciler Meclisi
 C) Milli Birlik Komitesi, Danışma Meclisi
 D) Milli Güvenlik Konseyi, Temsilciler Meclisi
 E) Milli Birlik Konseyi, Kurucu Meclis

Çözüm 56-(Cevap: B)

Askeri yönetim nedeniyle demokrasinin kesintiye uğradığı ara rejimde, yasama yetkisini kullanmak üzere, Milli Birlik Komitesi ve Temsilciler Meclisi kurulmuştur.

57. 1980 askeri darbesi döneminde yasama yetkisini kullanan meclis benzeri organlar hangileridir?

A) Kurucu Meclis, Danışma Meclisi
 B) Milli Güvenlik Konseyi
 C) Danışma Meclisi
 D) Milli Birlik Komitesi, Danışma Meclisi
 E) Milli Güvenlik Konseyi, Danışma Meclisi

Çözüm 57-(Cevap: E)

Askeri yönetim nedeniyle demokrasinin kesintiye uğradığı ara rejimde, yasama yetkisini kullanmak üzere, Milli Güvenlik Konseyi ve Danışma Meclisi kurulmuştur.

58. “..... kuruluş ve işleyişi anayasal kurallara uygun olan devlettir. ise, anayasal kuralların yürürlükte olmasına karşın, devletin işleyişinde bu kuralların göstermelik olmaktan öteye anlam taşımadığı devlettir.”

Yukandaki boşluklara uygun düşen ibareler sırasıyla hangi seçenekte doğru biçimde verilmiştir?

A) Hukuk devleti-diktatör devleti
 B) Anayasal devlet-anayasasız devlet
 C) Anayasal devlet-anayasalı devlet
 D) Anayasalı devlet-anayasal devlet
 E) Anayasalı devlet-hukuk devleti

Çözüm 58-(Cevap: C)

Tırnak içinde verilen metinde iki zıt terimin karşılaştırılması yapılmaktadır. İlk cümle “anayasal devlet”i, ardışık cümle ise “anayasalı devlet”i açıklamaktadır.

Kamu hukukunun bir alt disiplini olan anayasa hukuku, geleneksel olarak, devletin biçimini, ana kuruluşlarını ve işleyişini düzenler. Dolayısıyla, doğru yanıt E’dir.

59. Anayasa metnini değiştirmeksizin, anayasa hükmünün, toplumsal ya da teknolojik değişimin koşullarına göre olgulara uygun biçimde farklı anlaşılması ve uygulanmasına ne ad verilir?
- A) Anayasanın dönüşümü
 - B) Anayasa yorumu
 - C) Anayasa değişikliği
 - D) Post modern anayasa
 - E) Ortadoks anayasa

Çözüm 59-(Cevap: A).

Belli bir anayasa normu, yürürlükte olduğu dönemde günün koşullarına göre küçük çaplı değişik uygulamalara ve yorumlara elverişli olabilmektedir. Ancak anayasanın dönüşümü, anayasaya aykırı yorum ve uygulamalar demek değildir.

60. Anayasa hükümlerinin uygulanmasıyla ilgili boşluklardan doğan ve uyulması zorunlu olduğu inancı yaygın olan kurallara ne denir?
- A) Anayasal teamül
 - B) Anayasanın dönüşümü
 - C) Anayasa ilkesi
 - D) Ölçü norm
 - E) Anayasal hüküm

Çözüm 60-(Cevap: A).

Anayasa normlarının uygulanmasıyla ilgili boşluklardan kaynaklanan ve uyulması zorunlu olduğuna yönelik yaygın inanç duyulan kurallara anayasal teamül (gelenek) adı verilir. Örneğin, Türkiye’de seçimlerden birinci çıkan siyasi partinin genel başkanının hükümeti kurmakla görevlendirilmesi, anayasal bir teamüldür.

61. Aşağıdakilerden hangisi anayasanın dibacesinde (başlangıç kısmı) ortaya konulan ilkelerden değildir?
- A) Atatürk milliyetçiliği
 - B) Özgürlükçü demokrasi anlayışı
 - C) Güçler ayrılığı ilkesi
 - D) Üniter ve laik devlet ilkesi
 - E) Sosyal devlet ilkesi

Şıklarda verilen Cevap: E)

Bu şıklarda sayılan ilkelere, sosyal devlet ilkesi dışında, anayasanın başlangıç kısmında yer verilmiştir. Sosyal devlet ilkesi ise Anayasanın 2. maddesinde cumhuriyetin nitelikleri başlıklı maddede sayılmıştır.

62. Aşağıdakilerden hangisi anayasanın çekirdeği (değiştirilmeyecek) hükümlerinden biri değildir?

- A) Türkiye Devletinin dili Türkçe'dir.
- B) Türkiye Devletinin Başkenti Ankara'dır.
- C) Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.
- D) Türkiye Devletinin Milli Marşı İstiklal Marşıdır.
- E) Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.

Cevap: (E) seçeneğidir.

"Yargı yetkisi, Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır." Hükmi, Anayasanın 9. maddesinde düzenlenmiştir. Oysa, diğer şıkların hepsi Anayasanın "Değiştirilemeyecek hükümler" başlıklı 4. maddesi kapsamındaki konulara yer vermiştir. Dolayısıyla doğru seçenek e) olmaktadır.

63. Aşağıdakilerden hangisi için 'sessiz anayasa' nitelemesi yapılmaktadır?

- A) Uluslar arası Antlaşmalar
- B) Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü
- C) Milli Güvenlik Siyaset Belgesi
- D) TBMM İçtüzüğü
- E) Temel kanunlar

Cevap: D) 'dir.

TBMM İçtüzüğü için, siyaset ve hukuk sistemi içindeki hayati konumuna vurgu yapmak üzere 'sessiz anayasa' ya da 'gizli anayasa' deyiimi kullanılmaktadır. Çünkü TBMM İçtüzüğü, sadece yasama organının çalışma düzenini değil, dolaylı da olsa, ülke çapında tüm siyasal sistemi etkileyebilen kararların nasıl alınacağını düzenlediği hukuk metnidir.

64. Toplum kesimlerince, haksız uygulamalara karşı son çare olarak başvuru hukuk dışı ve şiddet içermeyen siyasal eylemlere ne ad verilir?

- A) Direnme hakkı
- B) Sivil itaatsizlik
- C) Kamusal alan
- D) Toplumsal gösteri
- E) Halk ayaklanması

Cevap: B) 'dir.

Demokratik siyasal rejimlerde, bütün hukuk yolları tüketildikten sonra devam eden haksız uygulamalara karşı son çare olarak başvuru barışçıl ancak hukuk dışı siyasal eylemlere, sivil itaatsizlik adı verilmektedir.

65. Devletin, özellikle güvenliğe ilişkin yüce çıkarlarını gözetip kolladığı öne sürülen ve göz önünde olmayan örtülü güçler aşağıdaki terimlerden hangisiyle ifade edilmektedir?
- A) Devlet akli
B) Hikmet-i hükümet
C) Devlet menfaati
D) Derin devlet
E) Devlet çıkarı

Cevap: D)'dir.

T.D.K tarafından yayımlanan sözlükte, Devletin çıkarlarını gözetip kolladığı öne sürülen ancak gizli kapaklı güçleri anlamak üzere, 'Derin devlet' terimi kullanılmıştır. Gerçekten de Türkiye'de derin devlet olgusu, daha çok ülkenin güvenlik sorunları arttığı dönemlerde meşruluk kazanan örtülü ve mistik bir güçler için yaygın olarak kullanılan bir söylem olarak karşımıza çıkmaktadır.

66. Aşağıdakilerden hangisi hukuk devleti ilkesinin temel gerekleri arasında yer almaz?
- A) Temel hak ve özgürlüklerin korunması
B) doğal yargıç güvencesi
C) Mahkemelerin bağımsızlığı
D) Kanun önünde eşitlik
E) Kamusal alan

Cevap: E'dir.

İlk dört seçenekte sayılanların hepsi de hukuk devleti ilkesinin temel koşulları arasında yer almaktadır. Kamusal alan, gelişkin sivil toplum yapısına sahip demokrasilere özgü geniş özgürlük alanlarını anlatan yeni bir terimdir. Hukuk devleti ilkesinin olmazsa olmazları arasında değildir.

67. "Devletin görevleri, savunma, güvenlik ve adalet hizmetlerinden ibarettir. " diyen anlayış aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Sosyal devlet
B) Jandarma devlet
C) Polis devleti
D) Hukuk devleti
E) Total devlet

Cevap: B'dir.

Jandarma devlet anlayışı, ultra- liberal siyasal düşüncenin tasarladığı ve ekonomik ve toplumsal yaşamı, piyasasının görünmeyen eline bırakmayı öngören yaklaşımdır. Buna göre devlet, sadece savunma, güvenlik ve adalet gibi geleneksel işlevleri yerine getirmek dışında herhangi bir rol üstlenmemelidir.

68. Aşağıdakilerden hangisi temsili demokrasi modeli değildir?

- A) Doğrudan demokrasi
- B) Monarşik parlamenter demokrasi
- C) Cumhuriyetçi parlamenter demokrasi
- D) Yarı-başkanlık sistemi
- E) Başkanlık sistemi

Cevap: A) 'dır.

Doğrudan demokrasi, temsili demokrasinin bir türü değildir. Çünkü, demokrasi modelleri temelde üçe ayrılmaktadır. Doğrudan demokrasi, yarı doğrudan demokrasi ve temsili demokrasi. a) seçeneği dışında verilen modellerin hepsi de temsili demokrasinin değişik türleridir.

69. Bilgisayar ve özellikle internet imkanlarını devreye sokarak halkın karar alma süreçlerine doğrudan katılımını gerçekleştirip yeni doğrudan demokrasi kanalları oluşturmayı savunan demokrasi anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Müzakereci demokrasi
- B) Düşük yoğunluklu demokrasi
- C) Delegasyoncu demokrasi
- D) Siber-demokrasi
- E) Sürdürülebilir demokrasi

Cevap: D) 'dir.

Tekno-demokrasi de denilen siber demokrasi anlayışı demokrasiye yeni katılım araçları kazandırmayı özel bir önem vermektedir. Bu amaçla da, küreselleşmenin getirdiği kitle-iletişim imkanları, internet v.b yollar devreye sokulmadır. Böylelikle, halkın demokratik karar alma süreçlerinde doğrudan doğruya varlığı söz konusu olacaktır.

70. Aşağıdakilerden hangisi isteme haklarından biridir?

- A) Çalışma hakkı ve ödevi
- B) Mülkiyet hakkı
- C) Zorla çalıştırma yasağı
- D) Haberleşme hürriyeti
- E) Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı

Cevap: A) 'dır.

İsteme hakları, sosyal ve ekonomik haklara denilmektedir. Çalışma hakkı ve ödevi, Anayasanın "Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler" başlıklı Üçüncü Bölümünde sayıldığından doğru yanıt (a) seçeneğidir.

71. Aşağıdakilerden hangisi katılma haklardan biri değildir?

- A) Hizmete girme
- B) Vergi ödevi
- C) Vatan hizmeti
- D) Hak arama hürriyeti
- E) Dilekçe hakkı

Cevap: D)'dir.

Kişî hakları arasında sayılan, hak arama hürriyeti, katılma hakları kapsamında yer almaz. Dolayısıyla sorunun doğru cevabı, (d) seçeneğinde verilmiştir.

72. Aşağıdakilerden hangisi katılma haklarından biridir?

- A) Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları
- B) Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi
- C) Grev hakkı ve lokavt
- D) Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı
- E) Demek kurma hürriyeti

Cevap: A)'dır.

Seçme, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları, siyasi haklar ve ödevler kapsamında düzenlenmiştir. Katılma hakları, siyasi haklar ve ödevlerdendir.

73. Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması hangi haklar ve ödevler kısmında yer alır?

- A) Koruyucu haklar
- B) Olumsuz haklar
- C) İsteme hakları
- D) Katılma hakları
- E) Negatif statü hakları

Cevap: C)'dir.

Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması hakkı, isteme hakları kapsamında sayılmıştır.

74. Mal bildirimi hangi haklar ve ödevler kısmında yer alır?

- A) Pozitif statü hakları
- B) Negatif statü hakları
- C) Katılma hakları
- D) İsteme hakları
- E) Olumlu haklar

Cevap: C)'dir.

Mal bildirimi, kamu hizmetlerine girme hakkı üst başlığı altında düzenlenmiş bir katılma hakkıdır.

75. Aşağıdakilerden hangisi hem hak hem ödevdir?

- A) Hizmete girme
- B) Vatan hizmeti
- C) Vergi ödevi
- D) Dilekçe hakkı
- E) Mal bildirimi

Cevap: B) 'dir.

Anayasanın 72. maddesi uyarınca, her Türkün hem hakkı hem de ödevidir.

76. Aşağıdakilerden hangisi için Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması şartlarından birisi değildir?

- A) Anayasanın sözüne ve ruhuna uygunluk
- B) Ölçülülük ilkesine uygunluk
- C) Demokratik toplum düzenin gereklerine uygunluk
- D) Laik Cumhuriyetin gereklerine uygunluk
- E) Kamu yararı

Cevap: E) 'dir.

1982 Anayasasında 3.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Anayasa değişikliği kanununun çerçeve 3. maddesiyle, temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasındaki kamu yararı, millî güvenlik, genel ahlak, genel sağlık gibi genel nedenler kaldırılmıştır. Sözü edilen değişiklik sonrasında Anayasamızın 13. maddesi yeniden düzenlenmiştir. Buna göre, artık 'kamu yararı' gibi oldukça yuvarlak gerekçelerle sınırlama yapılması mümkün değildir.

77. 7.5.2004 tarihli ve 5170 sayılı kanunla 1982 Anayasasında gerçekleştirilen dokuzuncu değişiklik sonrası klasik 'kanun önünde eşitlik ilkesi' yeni bir boyut kazanmıştır. "Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür." Biçimindeki yeni hükmün anayasal sistemimize yeni kazandırdığı anlayış aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Soyut eşitlik ilkesi
- B) Somut eşitlik ilkesi
- C) Pozitif ayrımcılık ilkesi
- D) Ayrımcılık yasağı
- E) Negatif ayrımcılık ilkesi

Cevap: C) 'dir.

Pozitif ayrımcılık, Avrupa Birliği müktesebatına uyum çerçevesinde dokuzuncu anayasa değişikliği sonrası anayasamıza girmiştir. Buna göre, Devlet kadın-erkek eşitliğinin fiili anlamda yaşama geçirilmesi için gerektiğinde ayrımcı uygulamalar yapabilecek bu amaçla önlemler alabilecektir.

78. Aşağıdakilerden hangisi birinci kuşak haklardan değildir?

- A) Yaşam hakkı
- B) Kişi özgürlüğü
- C) Düşünce özgürlüğü
- D) Din özgürlüğü
- E) Sendikal haklar

Cevap: E) 'dir.

Yaşam hakkı, kişi özgürlüğü ve güvenlik hakkı, bireyin maddi ve manevi bütünlüğü, özel ve aile hayatına ilişkin haklar, düşünce ve din özgürlükleri, seyahat ve yerleşme özgürlükleri birinci kuşak haklar arasında yer almaktadır. Sendikal haklar ise ikinci kuşak haklar kapsamında yer almaktadır.

79. Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç ne kadar süre içinde hakim önüne çıkarılmak zorundadır?

- a) 12 saat B) 24 saat C) 48 saat D) 4 gün E) 7 gün

Cevap: C) 'dir.

Anayasanın kişi hürriyeti ve güvenliği kenar başlıklı 19. maddesine göre, yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç 48 saat içinde hakim önüne çıkarılmak zorundadır. Bu süre, toplu olarak işlenen suçlarda ise 4 gündür.

80. Çevre hakkı hangi haklar kapsamında yer almaktadır?

- A) Birinci kuşak haklar
- B) İkinci kuşak haklar
- C) Üçüncü kuşak haklar
- D) Davanışma hakları
- E) Dördüncü kuşak haklar

Cevap: C) 'dir.

Çevre hakkı, üçüncü kuşak haklar kapsamında yer almaktadır. Bu yüzden doğru seçenek c) şıkkıdır.

81. Aşağıdakilerden hangisi temel hak ve özgürlükleri doğrudan doğruya ilgilendiren usuli anayasal ilkelerden değildir?

- A) Eşitlik ilkesi
- B) Ayrımcılık yasağı
- C) Adil yargılanma hakkı
- D) Suç ve cezalara ilişkin ilkeler
- E) Dilekçe hakkı

Cevap: E) 'dir.

Çünkü, eşitlik ve ayrımcılık yasağı, adil yargılanma hakkı suç ve cezalara ilişkin ilkeler, temel hak ve özgürlükleri çok yakından ilgilendiren yönetsel anayasal norm ve düzenlemeler arasında yer almaktadır.

82. Birinci kuşak hak ve özgürlükler arasında yer alan kişisel hak ve özgürlükler için aşağıdaki başlıklardan hangisi doğrudur?

A) Negatif statü hakları
B) Pozitif statü hakları
C) Rasyonel özgürlükler
D) Katılma hakları
E) İsteme hakları

Cevap: A) 'dır.

Bireyin, devlet tarafından müdahale edilmeyen ve dokunulmıyıcı özel alanında yer alan birinci kuşak hak ve özgürlüklere negatif statü haklar, da denilmektedir.

83. Anayasada düzenlenmemiş olduğu halde toplum içinde kendiliğinden yaşayan temel hak ve özgürlükler, aşağıdaki başlıklardan hangisi altında toplanabilir?

A) Pozitif özgürlükler
B) Negatif özgürlükler
C) Olumlu ayrımcılık
D) Adsız hak ve özgürlükler
E) Bireysel hak ve özgürlükler

Cevap: D) 'dır.

Anayasa tarafından açıkça adı konulmasa bile, anayasayı tanıdığı temel hak ve özgürlükler rejimine tabi olan ve toplum içerisinde kendiliğinden var olan özgürlükler de vardır. Örneğin, ilgili kanunun sınırları içinde olmak kaydıyla sigara içme özgürlüğü.

84. Parlamentonun reformu çerçevesinde, yasama organının daha verimli ve etkili işleyişini amaçlayan anayasa ve parlamento hukuku tekniklerinin benimsenmesi yaklaşımina ne ad verilir?

A) Parlamentonun krizi
B) Rasyonelleştirilmiş parlamentarizm
C) Parlamentonun değişimi
D) Parlamentonun sönümlenmesi
E) Hızlandırılmış parlamentarizm

Cevap: B) 'dır.

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, geçmişin olumsuz parlamentoculuk izlerini silmeye yönelik reform önerileri ağırlık kazanmıştır. Parlamenter demokratik sistemlerin, güçlendirilmesi ve rejim krizlerine girmesinin önlenmesine yönelik çok çeşitli görüş ve öneriler gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda, parlamentonun hızlı ve etkili çalışmasını amaçlayan usul kuralları ve anayasa teknikleri anayasa ve İktisat metinlerine girmeye başlamıştır. Bütün bu hukuki reformlar, rasyonelleştirilmiş parlamentarizm başlığı altında ele alınmaktadır.

85. TBMM'nin yasama ve denetim fonksiyonunu yerine getirirken, kanun çıkaramayacağı ve parlamenter denetim yollarını kullanamayacağı alan ve konulara ne ad verilir?

A) Yasama gaspı
B) Görev gaspı
C) Görevsizlik
D) Yasama kısıtı
E) Yetkisizlik

Cevap: D)'dir.

Yasama organını kanunla düzenleme yapamayacağı alanlar ve konular vardır. Öte yandan denetim yetkilerinin de sınırı bulunmaktadır. İşte, bu özel kısıtlama ve sınırlamaları anlatmak üzere 'yasama kısıtı' terimi kullanılmaktadır. Örneğin, Anayasasını 107. maddesi uyarınca, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenleme yapılabilecek konuda, Meclis tarafından kanun çıkarılamaz. Ayrıca, yine Anayasasını 138. maddesi uyarınca görülmekte olan bir dava hakkında yargı yetkisinin kullanılmasıyla ilgili soru, genel görüşme, meclis araştırması vb. denetim yollarını çalıştıramaz.

86. Yasama dokunulmazlığının kaldırılması istemleri, Mecliste, Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden oluşan Karma Komisyon'da görüşülmektedir. Karma Komisyonca bir dokunulmazlık dosyasına ilişkin olarak verilen 'kovuşturmanın milletvekilliği sıfatının sona ermesine kadar ertelenmesi' kararına karşı itiraz süresi kaç gündür?

A) 2 gün B) 3 gün C) 10 gün D) 15 gün E) 7 gün

Cevap: C)'dir.

Karma Komisyon raporu, dokunulmazlığı kaldırılması istemini benimsemiyor, kovuşturmanın dönem sonuna ertelenmesini öngörüyorsa, Rapor üzerinde Genel Kurulda görüşme yapılmamaktadır. Genel Kurulun bilgisine sunular Komisyon Raporu, 10 gün içinde itiraz edilmediği takdirde kesinleşmektedir.

87. Parlamentonun, en azından teorik yönden, sürekli açık olması; özellikle de tatile girmesi ve çalışmalarına başlayabilmesi konusunda başka bir otoriteye bağımlı olmadan kendi başına yetkili olması hangi ilkeye dayanmaktadır?

A) Parlamentonun sürekliliği ilkesi
B) Parlamentonun özerkliği ilkesi
C) Parlamentonun idari bağımsızlığı ilkesi
D) Parlamentonun usuli bağımsızlığı ilkesi
E) Parlamentonun asliliği ilkesi

Cevap: A)'dir.

TBMM'nin çıkardığı ilk kanunlardan olan 5.9.1920 tarihli 18 sayılı Nisabı Müzakere Kanunu (Görüşme Yetersayısı Kanunu), parlamenterin sürekliliği ilkesini hukuk sistemimize kazandırmıştır. Söz konusu ilke daha sonra 1921 Anayasasından başlayarak tüm anayasalarımızda yer almıştır. Bu ilke gereğince, Meclis kural olarak sürekli açıktır. Tatil yapması zorunlu değildir. Toplantılarına başlayabilmesi başka bir makamın iznine tabi değildir.

88. Hukuk düzenimizde, TBMM üyeliği ile bağdaşmayan iş ve görevleri anlatmak üzere kullanılan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yasama bağımsızlığı
B) Yasama sorumsuzluğu
C) Yasama uyumsuzluğu
D) Yasama bağdaşmazlığı
E) Yasama kısıtı

Cevap: C) 'dir.

Anayasanın 84. maddesinde Milletvekilliği sıfatıyla bağdaşmayan görevler sayılmıştır. Milletvekilliği görevinin kamu yararını gerektirdiği gibi yapılabilmesi için yürütme ve yargı ile ilişkiler konusunda ayrıcalıklı ve kısıtlanmış bir statüsü vardır. Anayasa ve ilgili kanunlar gereğince milletvekilliği ile bağdaşmayan işler ve görevler, yasama uyumsuzluğu (teşrii imtizaçsızlık) olarak adlandırılmaktadır.

89. Anayasanın 82. maddesi uyarınca, belli şartlarda milletvekilinin milletvekilliği sıfatıyla bağdaşmayan (Yasama uyumsuzluğu) bir görev üstlenmesine izin vermeye yetkili organ hangisidir?

A) Cumhurbaşkanı
B) TBMM Genel Kurulu
C) Bakanlar Kurulu
D) İlgili Bakan
E) Karma Komisyon

Cevap: B) 'dir.

Anayasanın 82. maddesi gereğince, milletvekiline bu yönde bir izin vermeye yetkili organ TBMM'dir. Başbakanı veya bakanların, yurt dışı gezilerinde yer alacak milletvekillerine Meclis tarafından izin verilmesi gerekmektedir. Uygulamada, TBMM Birleşimlerinin hemen hepsinde bu yönde karar alındığına tanık olunmaktadır.

90. Meclis çalışmalarına izinsiz ve özürsüz olarak ne kadar süreyle katılmayan milletvekilinin üyeliğinin düşmesine karar verilebilmektedir?

A) Bir ay içinde 20 Birleşim günü
B) Bir ay içinde 10 Birleşim günü
C) Bir ay içinde 8 Birleşim günü
D) Bir ay içinde 5 Birleşim günü
E) Bir ay içinde 4 Birleşim günü

Cevap: D) 'dir.

Anayasanın "Milletvekilliğinin düşmesi" başlıklı 84. Maddesi uyarınca, Meclis çalışmalarına izinsiz veya özürsüz olarak bir ay içerisinde toplam beş birleşim günü katılmayan milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesine, durumunu Meclis Başkanlık Divanına tespit edilmes, üzerine, Genel Kurulca üye tamsayısının salt çoğunluğuyla karar verilebilmektedir. Buna göre doğru yanıt, (d) seçeneğinde verilmiştir.

91. Aşağıdakilerden hangisi TBMM Başkanlık Divanı üyesi değildir?

- A) TBMM Başkanvekilleri
- B) TBMM Başkanı
- C) TBMM Genel Sekreteri
- D) İdare amirleri
- E) Katip üyeleri

Cevap: C) 'dir.

Anayasanın 94. maddesi, TBMM Başkanlık Divanının kim'lerden oluşacağını saymıştır. Buna göre, TBMM idari teşkilatının baş memuru konumundaki TBMM Genel Sekreteri, Başkanlık Divanı üyesi değildir.

92. İki milletvekili genel seçimi arasındaki süreye ne isim verilir?

- A) Yasama yılı
- B) Yasama dönemi
- C) Oturum
- D) Birleşim
- E) Hiçbiri

Cevap: B) 'dir.

İki genel seçim arasındaki süreye yasama dönemi adı verilmektedir.

93. TBMM'yi tatildeyken (olağanüstü) toplantıya çağırabilmek için en az kaç milletvekili-nin imzası gerekir? toplantının açılabilmesi için yeter sayı nedir?

- A) 184-110
- B) 110-184
- C) 110-110
- D) 184-139
- E) 139-184

Cevap: B) 'dir.

Anayasanın 93. maddesine göre tatilde bulunan Meclisi toplantıya çağırabilmek için TBMM üye tamsayısının en az $\frac{1}{5}$ = 110 milletvekilinin imzası gerekmektedir. Toplantının açılabilmesi için de normal toplantı yetersayısı olan 184 üyenin hazır bulunması gerekmektedir.

94. Anayasamıza göre para basılmasına karar vermek yetkisi aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) Merkez Bankası
- B) Hazine Müsteşarlığı
- C) TBMM
- D) Hükümet
- E) Cumhurbaşkanı

Cevap: C) 'dir.

Anayasanın 87. maddesine göre, para basılmasına karar vermek TBMM'nin yetkileri arasında sayılmıştır.

95. için ideolojik bagajlarını boşaltan siyasal yönden renksiz partilere ne ad verilmektedir?

- A) Bireysel temsil partileri
- B) Bütünleşme partileri
- C) Kitle partileri
- D) Kartel partileri
- E) Hepsini yakala partileri

Cevap: E) 'dir.

ABD'deki Cumhuriyetçi ve Demokrat Parti örneklerinde olduğu gibi, varlık nedenleri, en yüksek oy oranına ulaşmak olduğu için ideolojik kaygısı olmaksızın pragmatist siyasi çizgileri izleyen partilere "hepsini yakala partileri (catch-all party)" adı verilmektedir.

96. İktidardaki siyasi partinin bir sonraki seçimlerde oy kaybına uğraması aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ifade edilmektedir?

- A) Oynaklık katsayısı
- B) İktidar paradoksu
- C) Seçim kaybı
- D) Seçim sendromu
- E) İktidar dezavantajı

Cevap: B) 'dir.

İktidar partilerinin, hükümet sorumluluğunu taşıdığı dönemde yıpranması nedeniyle genel olarak bir sonraki seçimlerde oy kaybına uğramasını anlatan kavram iktidar paradoksudur. Türkiye'de iktidar paradoksu her seçimde yaşanmıştır. Bunun tek istisnasını 1957 seçimlerinde Demokrat Parti gerçekleştirmiştir.

97. Aşağıdakilerden hangisi Anayasanın 67. maddesinde düzenlenen seçim ilkelerinden değildir?

- A) Tek dereceli seçim
- B) Genel ve eşit oy
- C) Serbest ve gizli oy
- D) Açık sayım, döküm ve yargı gözetiminde seçim
- E) % 10 barajlı seçim ilkesi

Cevap: E) 'dir.

Seçimlerde uygulanan % 10 ülke barajı, Anayasa hükmünden değil, seçim kanunundan kaynaklanmaktadır. Diğer şıklarda yer alan seçim ilkeleri ise Anayasada sayılmaktadır.

98. % 10 ülke barajlı d'Hondt Sistemini, ' temsilde adalet' yönünden güçlendirmeyi amaçlayan ve bu sistemden uzaklaşmadan alınan oyları, ' azalan tam sayılı aritmetik diziyle çarpma' ya da 1.5'ten başlayarak 'yarımşar aralı aritmetik diziyle bölme' biçimindeki alternatif modellere ne ad verilmektedir?

A) Hikmet Sami Türk Modeli
 B) b Steven Brams Modeli
 C) d'Hondt Modeli
 D) Condorcet Modeli
 E) Dodgson Modeli

Cevap: A) 'dır.

Hikmet Sami Türk, ülke barajlı d'Hondt sisteminden fazla uzaklaşmadan yürürlükteki seçim sisteminin büyük partilere aşırı avantaj sağlayan yönlerini düzelten bir model geliştirmiştir. Kendi adıyla anılan bu modelde, siyasi partilerin aldıkları oylar ya 1.5,2,2.5,3,3.5,4.....gibi ondalık sayılara bölmekte ya da 5, 4, 3, 2, 1 ile çarpılmaktadır.

99. Hükümette yer alar partilerce, iktidar gücü kullanılarak seçim bölgelerinin sadece siyasal avantaj sağlama amacıyla yeniden ayarlanmasına ne ad verilmektedir?

A) Seçim hilesi
 B) Seçim bilimi
 C) Seçim mühendisliği
 D) Gerrymandering
 E) Seçim hukuku

Cevap: D) 'dır.

Başlangıçta seçim bölgelerini siyasal avantaj elde etmek üzere yeniden düzenleme anlamında kullanılan gerrymandering , günümüzde parlamenteronun mevcut partilere avantaj sağlamak için seçim hukukunda yaptığı her türlü değişikliği anlatmaktadır. ABD'li vali Gerry'den adını alan gerrymandering uygulamasına, 1954 seçimlerinde DP'nin, CMP'nin kazandığı Kırşehir'i ilçe yaparak seçim bölgesi olmaktan çıkarması yerli örnek olarak gösterilmektedir.

100. Aşağıdakilerden hangisi anayasallık bloğu kapsamındaki ölçü normlar arasında yer almaz?

A) Hukukun genel ilkeleri
 B) Uluslar arası hukuk normları
 C) Atatürk ilke ve inkılapları
 D) Anayasanın dibacesi
 E) Pozitif ayrımcılık ilkesi

Cevap: E' dir.

Anayasa memnin kendisi başta olmak üzere anayasa yargısının kullandığı bütün ölçü normlara anayasallık bloğu adı verilmektedir. Bunlar açık bir anayasa normuna dayanmasa bile Anayasanın ruhuna sadık kalan yorumlar ve içtihatlarla Anayasa Mahkemesince geliştirilmektedir.

101. İnsan hak ve özgürlükleri alanında Devletin olumlu edimini gerektiren bir konuda, yasama organının hareketsiz kalmasından dolayı temel haklarının zedelendiğini düşünen bireyin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesine imkan sağlayan dava yoluna ne ad verilmektedir?

A) Anayasa şikayeti
B) Organ uyumsuzluğu davası
C) İptal davası
D) İhlal davası
E) Anayasa başvurusu

Cevap: A)'dır.

Anayasa şikayeti veya kişisel başvuru, Anayasanın tanıdığı hak ve özgürlüklerin korunmasını katkı sağlamayı amaçlayan bir dava yoludur. Türkiye'de bulunmayan, Almanya'da başarıyla uygulanan anayasa şikayeti, bireylere tanınan bir yetkidir.

102. Türk anayasa yargısı sisteminde, somut norm denetiminde aynı hükümle ilgili denetim yasağının süresi nedir?

A) 1 yıl B) 2 yıl C) 5 yıl D) 10 yıl E) 15 yıl

Cevap: D)'dir.

Anayasanın 152. maddesi uyarınca, somut norm denetiminde 10 yıl süreli denetim yasağı öngörülmüştür. Buna göre, Anayasa Mahkemesi, def'i yoluyla önüne gelen bir hüküm hakkında işin esasına girerek vermiş olduğu kararın Resmi Gazetede yayımlanmasının üstünden 10 yıl geçmedikçe yeniden anayasa mahkemesine gidilemez.

103. Kanunlar hakkında şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açma süresi nedir?

A) 30 gün B) 60 gün C) 10 gün D) 7 gün E) 15 gün

Cevap: C)'dir.

Anayasanın 148. maddesi uyarınca kanunların yayımlandığı tarihten itibaren 10 gün geçtikten sonra, şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açılmaz; def'i yoluyla da ileri sürülemez.

104. Aşağıdaki TBMM Kararlarından hangisi Anayasa yargısının kapsamında yer almaz?

A) TBMM İçtüzüğü
B) Milletvekilliğinin düşürülmesi
C) Yasama dokurulmazlığının kaldırılması
D) İçtüzük niteliğindeki kararlar
E) Yüce Divana sevk kararı

Cevap: E)'dir.

105. Aşağıdakilerden hangisi Anayasa ve kanunlar tarafından siyasi partilere getirilmiş yasaklardan biri değildir?

- A) Cumhuriyetin niteliklerini değiştirme amacı gütmeme
- B) Serbest seçim ilkesini değiştirme amacı gütmeme
- C) Eşitlik ilkesine aykırı faaliyette bulunmama
- D) Yabancıardan yardım almama
- E) Sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmama

Cevap: E) 'dir.

Siyasi partilerin sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmasını yasaklayan bir hüküm bulunmamaktadır.

106. Aşağıdakilerden hangisinin Anayasa Mahkemesinde esas bakımından iptal davası açma yetkisi varken; şekil bozukluğuna dayalı olarak iptal davası açma yetkisi yoktur?

- A) Cumhurbaşkanı
- B) Başbakan
- C) İktidar ve anamuhalefet partisi meclis grupları
- D) Bakanlar Kurulu
- E) 110 milletvekili

Cevap: C) 'dir.

Anayasanın 150. maddesinde iptal davası açabilecek kişi ve kurumlar sınırlı biçimde sayılmıştır. İktidar ve ana muhalefet partisi Meclis grupları esas bakımından iptal davası açabildiği halde, şekil yönünden iptal davası açma hakkına sahip değildir.

107. 1982 Anayasasına göre aşağıdakilerden hangisi olağanüstü hal ilanı nedenlerinden biri değildir?

- A) Tehlikeli salgın hastalık
- B) Savaş hali
- C) Ağır ekonomik bunalım
- D) Yaygın şiddet olayları
- E) Doğal afet

Cevap: B) 'dir.

Anayasaya göre savaş hali olağanüstü yönetim biçiminin nedenleri arasında sayılmıştır.

108. Kamu düzenini sağlayan, koruyan ve bozulduğunda düzelten idari faaliyetler ve bu faaliyetleri yapan görevlileri anlatan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kamu hizmeti
- B) Kamu görevlisi
- C) Kolluk
- D) Kamu hizmetlisi
- E) Güvenlik

Cevap: C) 'dir.

Gündelik dilde polis olarak geçen kolluk, idari kolluk ve adli kolluk olarak ikiye ayrılmaktadır. Türkiye'de her iki kolluk hizmeti de polis tarafından verilmektedir.

109. Aşağıdakilerden hangisi kamu idarelerinin bütçe türlerinden biri değildir?

- A) Merkezi yönetim bütçesi
- B) Sosyal güvenlik kurumu bütçesi
- C) Düzenleyici ve denetleyici kurum bütçesi
- D) Katma bütçe
- E) Genel bütçe

Cevap: D) 'dir.

Anayasanın (değişik) 161. maddesi ve 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 12. maddesi kamu idare bütçelerinin türlerini ve kapsamını düzenlemiştir. Buna göre: Merkezi yönetim bütçesi: genel bütçe, özel bütçe ve düzenleyici ve denetleyici kurum bütçesini kapsamaktadır. Merkezi yönetim bütçesi dışında, sosyal güvenlik kurumu bütçesi ile mahalli idare bütçeleri vardır. Dolayısıyla, 'katma bütçe' kavramı kaldırılmıştır.

110. Anayasa hükümleri ışığında aşağıdakilerden hangisi Türk kamu yönetiminin temel ilkeleri arasında yer almaz?

- A) Kanunî idare
- B) Kamu tüzelkişiliği
- C) İdarenin bütünlüğü
- D) Merkezden / yerinden yönetim
- E) Olağanüstü yönetim

Cevap: E' dir.

Olağanüstü yönetim biçimleri, kamu yönetiminde istisnai yetkilerindendir. Bu nedenle genel ilkeler arasında yer almaz.

111. Olağanüstü yönetim usullerinden sıkıyönetimde iç güvenlik görev ve yetkileri hangi makama aittir?

- A) Vali
- B) Olağanüstü Hâl Bölge Valisi
- C) Askeri makamlar
- D) Mülki idare makamları
- E) Sivil idare makamları

Cevap: C) 'dir.

Sıkıyönetimde, iç güvenlik görev ve yetkileri askeri makamlara geçmekte ve bazı suçların yargılanması, askeri mahkemelerde yapılmaktadır.

112. Normal dönemlerde yürürlükte bulunan, Milli Korunma Kanunu, Afetler Kanunu gibi bazı kanunların idareye olağanüstü yönetim biçimlerini andıran geniş yetkiler tanıması durumunu anlatan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Olağanüstü hal
- B) Sıkıyönetim
- C) Savaş hali
- D) İlan edilmemiş fiili olağanüstü hal
- E) Olağan yönetim

Cevap: D) 'dir.

Normal dönemlerde yürürlükte bulunan bazı kanunlar, kamu yönetimine geniş yetkiler tanımaktadır. Bu durumu anlatmak üzere fiili olağanüstü hal deyimini kullanılmaktadır.

113. Aşağıdaki kurumlardan hangisinin idari uyuşmazlıkları çözümü görevi vardır?

- A) Sayıştay
- B) Yargıtay
- C) Danıştay
- D) Yüksek Hakem Kurulu
- E) İdare Mahkemesi

Cevap: C) 'dir.

İdari uyuşmazlıkları çözümü görevi, Anayasa tarafından Danıştay'a verilmiş görevlerden birisidir.

114. Mahalli idarelerin ve sosyal güvenlik kurumlarının hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması görevini aşağıdaki kurumlardan hangisi tarafından yapılır?

- A) Danıştay B) Yargıtay C) Yüce Divan
D) Sayıştay E) Devlet Denetleme Kurumu

Cevap: D) 'dir.

29.10.2005 tarihli ve 5428 sayılı Anayasa değişikliği kanunun çerçeve 2. maddesiyle Anayasanın 160. maddesinde gerçekleştirilen düzenlemeye getirilen bir yenilik olarak, sosyal güvenlik kurumları ile mahalli idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması görevleri Sayıştay tarafından yapılır.

115. Başkomutanlık kim tarafından temsil olunur?

- A) Genelkurmay Başkanı
B) Başbakan
C) Cumhurbaşkanı
D) TBMM
E) Hükümet

Cevap: C)

Anayasanın 117. maddesine göre, başkomutanlık TBMM'nin manevi varlığından ayrılmaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur.

116. Aşağıdakilerden hangisi yerel yönetim kuruluşu değildir?

- A) İl özel idaresi
B) Belediye
C) Bölge müdürlükleri
D) Büyükşehir belediyesi
E) Köy

Cevap: C)

Merkezi yönetimin taşra uzantısı niteliğindeki bölge müdürlükleri yerel yönetim kuruluşu değildir.

117. İdari işlemlerin denetiminde TBMM adına yargı dışı rol üstlenen siyasal kurum aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ombudsman B) Kamu yöneticisi C) İç denetçi
D) Danıştay E) İdare Mahkemesi

Cevap: A) 'dır.

İdarenin hukuk içinde kalmasını sağlamaya yönelik yeni yaygınlık kazanmaya başlayan kurum, ombudsmandır. Parlamento tarafından seçilen ombudsman, idari işlemler hakkında doğrudan harekete geçebilmekte, faaliyetleri hakkında Meclise rapor sunmaktadır.

118. Başkanlık sistemi ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Başkanlık sistemi sert kuvvetler ayrılığına dayanır.
- B) Başkanlık sistemi bir devlet şeklidir.
- C) Başkan halk tarafından doğrudan seçilir ve halka karşı sorumludur.
- D) Yürütme organı monist bir yapıya sahiptir.
- E) Başkan yasama organını feshedemez.

Cevap: B

119. Aşağıdaki haklardan hangisi Jellinek'in 1892 yılında yaptığı ayrıma göre aktif statü hakkıdır?

- A) Yaşama hakkı
- B) Çalışma hakkı
- C) Barış hakkı
- D) Din ve vicdan özgürlüğü
- E) Dilekçe hakkı

Cevap: E

120. 1982 Anayasası'na göre, seçimler aşağıdakilerden hangisinin genel yönetim ve denetimi altında yapılır?

- A) Kolluk Kuvvetlerinin
- B) Yargı organlarının
- C) Kamu kurum ve kuruluşlarının
- D) Yargı organlarının
- E) İçişleri bakanlığının

ÇÖZÜM-120 (CEVAP B):

Ülkemizde seçimler, yargı organlarının yönetim ve denetiminde yapılır. Şöyle ki, 1982 Anayasa'nın 79. maddesinde Yüksek Seçim Kurulu şu şekilde düzenlenmiştir: "Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır. Seçimlerin başlama-sından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün iş-lemeleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzluklar, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçimi tuta-naklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kuruluna aittir."

121. Yüksek Seçim Kurulu üyeleri ile ilgili olarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur.?

- A) Üyeler Cumhurbaşkanınca seçilir.
- B) Üyeler Yargıtay ve Danıştay Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından seçilir.
- C) Üyeler Anayasa Mahkemesince seçilir.
- D) Üyeler Bakanlar Kurulunca seçilir.
- E) Üyeler Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilir.

ÇÖZÜM 121-(CEVAP B):

YSK yedi asıl ve dört yedek üyeden oluşur. Üyelerin altısı Yargıtay, beşi Danıştay genel kurullarınca kendi üyeleri arasından doğrudan seçilir. Bu üyeler, aralarında bir baş-kan ve bir başkanvekili seçerler. YSK'ya Yargıtay ve Danıştay'dan seçilmiş üyeler arasından ad çekme ile ikişer yedek üye ayrılır. Seçilen Başkan ve Başkanvekili ad çekmeye girmezler.

122. Aşağıdakilerden hangisi hukuk devleti ilkesinin “olmazsa olmaz” unsurlarından biri değildir?

- A) Demokrasi
- B) Kuvvetler ayrılığı
- C) Idarenin yargısal denetimi
- D) Yargının bağımsızlığı
- E) Cumhuriyet

(2011-KPSS)

ÇÖZÜM-(Cevap E)

123. 1982 Anayasasına göre Devletin şekli ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? (2011-KPSS/GYGK)

- A) Türkiye federal bir devlettir.
- B) Türkiye konfederal bir devlettir.
- C) Türkiye Devleti monarşidir.
- D) Türkiye Devleti totaliter bir devlettir.
- E) Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

ÇÖZÜM-(CEVAP E)

1982 Anayasa'sı madde 1'e göre Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

124. 1982 Anayasası'na göre, aşağıdakilerden hangisi Devletin amaç ve görevlerinden biri değildir?

- A) Cumhuriyeti korumak
- B) Demokrasiyi korumak
- C) Yasama faaliyetlerini denetlemek
- D) Türk Milletinin bütünlüğünü korumak
- E) İnsanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak

(2011-Kaymakam Adayı)

(CEVAP: C)

Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

125. 1982 Anayasasına göre, özel hayatın gizliliği ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? (2011-Kaymakam Aday.)

- A) Özel hayat millî güvenlik nedeniyle hiçbir hâlde sınırlanamaz.
- B) Aile hayatının gizliliği genel sağlık sebebiyle sınırlanabilir.
- C) Özel hayatın gizliliği kamu yararı sebebiyle sınırlanabilir.
- D) Herkes aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir.
- E) Millî güvenlik nedeniyle usulüne göre verilmiş hakim kararıyla kişinin üstü aranabilir.

ÇÖZÜM-(CEVAP: C)

126. İfade hürriyetinin sınırlandırılmasına ilişkin aşağıdaki gerekçelerden hangisi, bu hürriyet için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve 1982 Anayasası'nda yer alan ortak sınırlama sebeplerinden biri değildir? (2011-Anayasa Mah. Raportör Yrd.)

- A) Kamu güvenliğinin korunması
- B) Millî güvenliğin korunması
- C) Başkalarının şöhret ve haklarının korunması
- D) Sağlığın ve ahlâkın korunması
- E) Suçun önlenmesi

ÇÖZÜM 126-CEVAP: D)

Bu hak ve hürriyetlerin kullanılması; millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel sağlığın, genel ahlâkın, başkalarının şöhret veya haklarının, özel veya aile hayatının korunması, suçların önlenmesi, devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, yargının bağımsızlık ve tarafsızlığının sağlanması, savaş hıskırtıcılığının engellenmesi, her türlü ayrımcılık, düşmanlık veya kin ve nefret savunuculuğunun önlenmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

127. 1982 Anayasasına göre aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyetin niteliklerinden biri değildir? (2011-KPSS/AB-PÖS)

- A) Demokratik devlet
- B) Halkçı devlet
- C) Laik devlet
- D) Sosyal devlet
- E) Hukuk devleti

ÇÖZÜM 128-CEVAP: B

Anayasa Madde 2- Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına dayanan, Atatürk millîyetçiliğine bağlı, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.

128. İskân Kanunu'nun bir maddesinin, millî güvenlik gerekçesi ile zorunlu yerleşime ilişkin bir hüküm içerdiğini varsayalım. Bu düzenleme ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? (2011-Anayasa Mah. Raportör Yrd.)

- A) Yerleşme hürriyetinin sınırlandırılması yalnızca olağanüstü durumlarda mümkün olduğu için bu düzenleme Anayasa'ya aykırıdır.
- B) Yerleşme hürriyeti hiçbir sebeple sınırlanamayacağından bu düzenleme Anayasa'ya aykırıdır.
- C) Anayasa'da aranan tüm şartlara uyulduğu için bu düzenleme Anayasa'ya uygundur.
- D) Bu düzenleme kanunla yapılmadığından Anayasa'ya aykırıdır.
- E) Yerleşme hürriyetinin millî güvenlik gerekçesi ile sınırlandırılması mümkün olmadığından bu düzenleme Anayasa'ya aykırıdır.

ÇÖZÜM 128-CEVAP: E

Anayasa: m23.(2) Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek, kamu mallarını korumak; seyahat hürriyeti ise suç soruşturma veya kovuşturması sebebiyle, genel sağlığı korumak yahut suç işlenmesini önlemek amaçlarıyla sınırlanabilir.

129. Genel sağlığın korunması gerekçesiyle gecikmesinde sakınca bulunan bir hâlde, savcı kararı ile bir kişinin konutunda arama yapılmış ve bazı eşyalara el konulmuştur. Bu durumda 1982 Anayasası'na göre, aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? (2011-Anayasa Mah. Raportör Yrd.)

- A) Bir kişinin konutunda arama yapılabilmesi için hâkim kararı bulunması zorunlu olduğundan, yapılan işlem Anayasa'ya aykırıdır.
- B) Genel sağlığın korunması gerekçesi ile bir kişinin konutunda arama yapılması mümkün değildir.
- C) Bir kişinin konutunda savcı kararı ile arama yapılabilmesi için, gecikmesinde sakınca bulunan bir hâlin varlığı ve savcı kararının 24 saat içinde hâkimin onayına sunulması zorunludur.
- D) Savcı kararı ile bir kişinin konutunda arama yapılabilmesi mümkündür, ancak buradaki eşyalara el konulabilmesi için hâkim kararının varlığı şarttır.
- E) Bir kişinin konutundaki eşyalara el konulması hiçbir hâlde mümkün değildir.

CEVAP: C

130. 1982 Anayasası'na göre, temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? (2011-Kaymakam Aday.)

- A) Temel hak ve hürriyetler Cumhurbaşkanı tarafından sınırlandırılabilir.
- B) Temel hak ve hürriyetler genel sınırlama nedenleriyle sınırlandırılabilir.
- C) Temel hak ve hürriyetler ancak kanunla sınırlandırılabilir.
- D) Temel hak ve hürriyetler yönetmelikle sınırlandırılabilir.
- E) Temel hak ve hürriyetler sınırlandırılamaz.

(CEVAP: C)

Kanunla sınırlama asıl olandır. Olağanüstü durumlarda Temel hak ve hürriyetler ancak ilgili maddede belirtilen özel sınırlama sebeplerine dayanılarak sınırlandırılabilir.

131. 1982 Anayasası'na göre, aşağıdakilerden hangisi Devletin temel amaç ve görevlerinden biri değildir? (2011-Maliye Bak. İç Denetçi Aday.)

- A) Cumhuriyeti korumak
- B) Demokrasiyi korumak
- C) Türk Milletinin bağımsızlığını korumak
- D) Ülkenin bölünmezliğini korumak
- E) Yasama organının üstünlüğünü sağlamak

(CEVAP: E)

Anayasamıza göre ; Madde 5 - Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak sınırlarda siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırma; insanı maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

132. 1982 Anayasası'na göre, aşağıdakilerden hangisi Cumhuriyetin niteliklerinden biri değildir? (2011-Maliye Bak. İç Denetçi Aday.)

- A) Demokratik devlet
- B) Halkçı devlet
- C) Laik devlet
- D) insan haklarına saygılı devlet
- E) Sosyal devlet

(CEVAP: B)

1937 yılı Anayasa değişikliği ile Türk Anayasasına giren halkçı devlet anlayışı, 1961 Anayasasında kaldırılmış ve 1982 Anayasasında da yer almamıştır.

133. 1982 Anayasasına göre siyasi partilerle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? (2011-KPSS/AB-PÖS)

- A) Siyasi partiler önceden izin almadan kurulurlar.
- B) Yabancılar siyasi parti kurulabilirler.
- C) Siyasi partiler İçişler Bakanının izni ile kurulabilirler.
- D) Siyasi partiler kuruluş öncesi Yargıtay'dan izin alırlar.
- E) Siyasi partilerin mali denetimini Danıştay yapar.

(CEVAP: A)

Siyasi partiler önceden izin almadan kurulurlar. Mali denetimlerini Sayıştay yardımıyla Anayasa Mahkemesi tarafından gerçekleştirilir.

134. 1982 Anayasası'na göre, temel hak ve hürriyetler ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi doğrudur? (2011 Maliye Bak. İç Denetçi Aday.)

- A) Temel hak ve hürriyetler ancak tüzükle sınırlanabilir.
- B) Temel hak ve hürriyetlerle ilgili sınırlamalar hükümetçe yapılır.
- C) Temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunan sınırlama yapılabilir.
- D) Temel hak ve hürriyetler ancak yargı kararıyla sınırlanabilir.
- E) Temel hak ve hürriyetler ancak kanunla sınırlanabilir.

Cevap E

135. 1982 Anayasası'na göre, aşağıdakilerden hangisi kişinin hakları ve ödevleri arasında ver almaz?

- A) Düşünce ve kanaat hürriyeti
- B) Mülkiyet hakkı
- C) Kişi hürriyeti ve güvenliği
- D) Din ve vicdan hürriyeti
- E) Konut hakkı

(CEVAP: E)

Konut hakkı sosyal ve ekonomik haklar arasında yer alır.

136. 1982 Anayasası'nda 2010 yılında 5982 sayılı Kanunla yapılan değişikliklerle aşağıdaki temel hak ve hürriyetlerden hangisinde herhangi bir düzenleme yapılmamıştır? (2011-Anayasa Mah. Raportör Yrd.)

- A) Özel hayatın gizliliği
- B) Yerleşme ve seyahat hürriyeti
- C) Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi
- D) Grev hakkı ve lokavt
- E) Sendika kurma hakkı

(CEVAP: C)

2010 değişikliği ile:

-Kişisel verilerin korunması anayasal güvence altına alınmıştır.

-Yurt dışına çıkış yasağı ancak suç soruşturması veya kovuşturması nedeniyle ve yargıç kararıyla mümkün hale getirilmiştir.

-Grev hakkı ve lokavta ilişkin bazı sınırlamalar kaldırılmıştır.

-Aynı zamanda ve aynı iş kolunda birden fazla sendikaya üye olunamayacağına ilişkin yasak kaldırılmıştır.

-Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevine ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır.

137. I. Aynı zamanda ve aynı iş kolunda birden fazla sendikaya üye olunamayacağına ilişkin yasağın kaldırılması

II. Sendika kurma hakkının önceden izin almaksızın kullanılacağına ilişkin bir düzenleme yapılması

III. Siyasi amaçlı grev ve lokavta ilişkin yasağın kaldırılması

IV. Memurlara toplu sözleşme yapma hakkı tanınması

Yukarıdaki ifadelerden hangileri 2010 yılında 5982 sayılı Kanunla yapılan anayasa değişiklikleri ile birlikte sendikal haklara ilişkin olarak getirilen yeniliklerden biridir? (2011-Anayasa Mah. Raportör Yrd.)

- A) I, II ve III
- B) II ve IV
- C) I, III ve IV
- D) I, II ve IV
- E) II, III ve IV

-CEVAP: C

Yukarıda sayılanlar haricinde memurlara toplu sözleşme yapma hakkı tanınması da 2010 Anayasa değişikliğinin getirdiği bir düzenlemedir.

138. 1982 Anayasasına göre, toplantı ve gösteri yürüyüşü ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır? (2011-Sayıştay Denetçi Yrd.)

- A) Toplantı ve gösteri yürüyüşü yapmak için izin alma zorunluluğu yoktur.
- B) Toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkı herkese tanınmıştır.
- C) Toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkı kamu yararı amacıyla sınırlana bilir.
- D) Toplantı ve gösteri yürüyüşü yapma hakkı genel ahlakın korunması amacıyla sınırlanabilir.
- E) Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına ilişkin şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

-CEVAP: C

Anayasa'nın 24.maddesine göre :

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kanun düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığı ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir. Kamu yararı bu sınırlama sebepleri arasında sayılmamıştır.

139. Parlamento tarafından usulüne uygun olarak kabul edilen bir kanunun, halkın isteğiyle düzenlenen bir referandum neticesinde reddedilerek yürürlüğe girmesinin engellenmesidir. Bu tanım aşağıdaki kavramlardan hangisini açıklar?

A) Halkın vetosu B) Halkın kanun teklifi C) İstişari referandum
D) Politik grev E) Temsilcilerin azli

Cevap: A

Halk vetosunun tanımı yapılmıştır.

140. Aşağıdakilerden hangisi, Birleşmiş Milletler “Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi” ile düzenlenen haklardan biri değildir?

A) Mahremiyet hakkı B) Sosyal güvenlik hakkı
C) Sağlık standardı hakkı D) Sendikal haklar E) Eğitim hakkı

Cevap: A

Mahremiyet hakkı: kişi hak ve özgürlüklerinden değildir.

141. Aşağıdakilerden hangisi Birleşmiş Milletler “Kişisel ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme” ile düzenlenen hak ve özgürlüklerden biri değildir?

A) Yaşama hakkı B) Özgürlük ve güvenlik hakkı
C) Düşünce, vicdar ve din özgürlüğü D) Çalışma hakkı
E) Adil yargılanma hakkı

Cevap: D

Çalışma hakkı sosyal ve ekonomik haklardandır.

142. Ağır ceza mahkemesinde görülmekte olan bir davada sanık A, adil yargılanma hakkının ihlâl edildiğini ileri sürmüştür. Yargılamanın sonunda A'nın mahkûmiyetine karar verilmiş ve 10.01.2011 tarihinde karar kendisine tebliğ edilmiştir. A, Yargıtay'da temyize başvurmuş olup temyiz incelemesi henüz sonuçlanmamıştır. A, 11.05.2011 tarihinde adil yargılanma hakkının ihlâl edildiği gerekçesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurmuştur. Bu olay ile ilgili, AIHM nasıl bir karar vermelidir?

A) Süre koşuluna uyulmadığı için başvurunun reddine karar vermelidir.
B) Başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı vermelidir.
C) Sözleşmeye aykırı olan mahkeme kararının iptaline karar vermelidir.
D) İç hukuk yollarının tüketilmemesi sebebiyle başvuruyu reddetmelidir.
E) Sözleşme ile güvence altına alınan hak ve özgürlüklere ilişkin olmadığından, başvurunun reddine karar vermelidir.

Cevap: D

İç hukuk yolları tüketilmeksizin AIHM'e yapılan başvurular geçersizdir.

143. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuru yolunun kullanılması ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bireysel başvuru yolu yalnızca gerçek kişilere tanınmıştır.
- B) Bireysel başvuruda bulunabilmek için Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne taraf bir devlettir. vatandaşı olmak zorunlu değildir.
- C) Bireysel başvurularda başvuruçunun ihlal nedeniyle bir mağduriyetinin olması şarttır.
- D) Bireysel başvurularda başvuruçunun isminin dilekçede yer alması gerekir.
- E) Bireysel başvurunun, iç hukuktaki kesin karar tarihinden itibaren 6 aylık bir süre içinde yapılması gerekir.

CEVAP: A

AIHS'nin ihlal edilmesinden dolayı mağduriyetlerini iddia eden,

- Gerçek kişi, hükümet dışı kuruluşlar, kişi grupları başvurabilir.
- Mahkemeye çocuklar da başvurabilirler. Çocuklar, ebeveynlerinin ulusal hukuk açısından yasal konularını uygun olması koşuluyla, ebeveynlerinden biri tarafından temsil edilebilirler.
- Mahkeme hayatta olmayan biri adına yapılan başvuruyu kabul etmez. Ancak mirasçısı veya yakın akrabasının başvurusunu kabul edebilir.
- Başvuru sahibi dava sürecinde ölürse, mahkeme, akraba veya mirasçılarının meşru çıkarları sürüyorsa veya mahkeme şikayetin 'genel bir öneme' sahip olduğu konusunda ise dava sürdürülür.

144. Bir anayasayı yine c anayasada öngörülen usullerle değiştiren iktidar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Siyasi iktidar
- B) Yürütme organı
- C) Yargı organı
- D) Tali kurucu iktidar
- E) Bürokratik iktidar

ÇÖZÜM 145-CEVAP: D

Tali kurucu iktidar, bir anayasayı yine o anayasada öngörülmüş usullerle değiştirme iktidarıdır. Tali kurucu iktidarın sahibinin kim olduğu, diğer bir ifadeyle anayasayı değiştirme yetkisinin hangi organa ait olduğu yine anayasalarda belirtilmektedir.

145. Aşağıdakilerden hangisi “Anayasa’nın üstünlüğü” ilkesiyle doğrudan ilgilidir?

- A) Kanunların Anayasa’ya aykırı olamaması
- B) Kanunları TBMM’nin yapması
- C) Uluslararası antlaşmalar hakkında Anayasa’ya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulamaması
- D) Tüzüklerin yönetmeliklere aykırı olmaması
- E) Uluslararası sözleşmelerin kanunlarla eş değer metinler olması

CEVAP: A

Bir devletin hukuk kuralları içinde, en yüksek hukuk kuralı sayılmasına, anayasanın üstünlüğü kuralı denir. Bunun doğal sonucu ise, anayasadan sonra gelen hukuk kurallarının anayasaya uygun olması zorunluluğudur. Anayasanın diğer yasalara üstün olması, ancak katı anayasa sistemini benimsemiş ülkelerde olur.

Anayasanın üstünlüğü ilkesinin bir anlam taşıması için, bunu givence altına alacak bir mekanizmanın öngörülmesi gerekir. Aksi halde, anayasanın üstünlüğü ilkesi, bir temenni olmaktan öteye geçemez. Anayasanın diğer yasalara üstünlüğünü başka bir deyişle, yasaların anayasaya uygunluğunu sağlamada en büyük sorun, yasama organının anayasaya uygun olarak hareket etmesini sağlamaktır.

146. Çift meclis sisteminin aşağıdakilerin hangisinde bulunması gerekir?

- A) Federal devlet
- B) Başkanlık sistemi
- C) Meclis hükümeti sistemi
- D) Yarı-başkanlık sistemi
- E) Meşruti monarşi

ÇÖZÜM 147- CEVAP: A

Çift meclis sistemi federal devletlere özgüdür.

147. Aşağıdaki yarı-doğrudan demokrasi yöntemlerinden hangisi 1982 Anayasasında yer alır?

- A) Geri çağırma
- B) Halk girişimi
- C) Referandum
- D) Halkın kanun teklifi
- E) Halk vetosu

CEVAP: C

Yalnızca Referandum (halk oylaması) 1982 Anayasasında yer alır.

148. Aşağıdakilerden hangisi yarı – başkanlık sisteminde mutlaka bulunması gereken bir özelliktir?

- A) Yasama organının çift meclisli olması
- B) Cumhurbaşkanını parlamentonun seçmesi
- C) Cumhurbaşkanını halkın seçmesi
- D) Cumhurbaşkanının yasama organına karşı siyasal sorumluluğunun bulunması
- E) Bir kez Cumhurbaşkanlığı yapan bir kişinin, bir daha Cumhurbaşkanı seçilememesi

CEVAP C

Yarı başkanlık sistemi devlet başkanının halk tarafından seçildiği ve önemli siyasi yetkilerle donatıldığı parlamenter rejimdir. bu sistemde: yürütme organı iki başlıdır (cumhurbaşkanı ve bakanlar kurulu), başbakan doğrudan halk tarafından seçilir, başbakan ve bakanlar kurulu yasama erkine karşı sorumludur. Bu özelliklerde cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi olmazsa olmaz unsurdur.

149. Hiçbir ayrım olmaksızın herkesin kanun karşısında aynı haklara sahip olması demokrasinin hangi ilkesinin gereği olan bir durumdur?

- A) Milli egemenlik
- B) Eşitlik
- C) Özgürlük
- D) Çoğunluk
- E) Laiklik

ÇÖZÜM 150-CEVAP: B

1982 anayasasında da kabul edilen eşitlik unsuru demokrasinin temel unsurlarındandır.

150. 1982 Anayasası'na göre, Anayasa'nın başlangıç ve madde kenar başlıkları ile ilgili aşağıdaki ifadeler den hangisi doğrudur?

- A) Anayasa'nın başlangıç kısmı Anayasa metnine dâhildir, ancak madde kenar başlıkları Anayasa metninden sayılmaz.
- B) Anayasa'nın başlangıç kısmı Anayasa metnine dâhil değildir, ancak madde kenar başlıkları Anayasa metninden sayılır.
- C) Anayasa'nın başlangıç kısmı ve madde kenar başlıkları Anayasa metnine dâhildir.
- D) Anayasa'nın başlangıç kısmı ve madde kenar başlıkları Anayasa metnine dâhil değildir.
- E) Anayasa'nın başlangıç kısmı ve madde kenar başlıklarının Anayasa metnine dâhil olup olmadığı konusunda Anayasa'da açık bir hüküm yoktur.

CEVAP: A

Anayasa'nın 176. Maddesi: 'II. Başlangıç ve Kenar Başlıklar Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkeleri belirten başlangıç kısmı, Anayasa metnine dâhildir. Madde kenar başlıkları, sadece ilgili oldukları maddelerin konusunu ve maddeler arasındaki sıralama ve bağlarını gösterir. Bu başlıklar, Anayasa metninden sayılmaz.' hükmü gereği A şıkkı doğru yanıtıdır.

151. 1982 Anayasası'na göre, aşağıdakilerden hangisi Anayasa metnine dâhil değildir?

- A) Başlangıç kısmı
- B) Anayasa'nın ilk dört maddesi
- C) Anayasa'nın geçici maddeleri
- D) Anayasa'da bulunan madde kenar başlıkları
- E) Anayasa'nın 175. Maddesi

CEVAP: D

Anayasa m.176 gereğince madde kenar başlıkları anayasa'ya dahil değildir.

152. Aşağıdakilerden hangisi 1961 Anayasası'nda yer alan kurumlardan biri değildir?

- A) Danıştay
- B) Milli Güvenlik Kurulu
- C) Cumhuriyet Senatosu
- D) Anayasa Mahkemesi
- E) Yükseköğretim Kurulu

CEVAP: E

YÖK ilk kez 1982 anayasasında yer almıştır.

153. Millî egemenlik ilkesi ilk kez aşağıdaki anayasalardan hangisinde kabul edilmiştir?

- A) 1876 Anayasası (Kanun-i Esasi)
- B) 1921 Anayasası
- C) 1924 Anayasası
- D) 1961 Anayasası
- E) 1982 Anayasası

ÇÖZÜM 154, Cevap B

Millî egemenlik ilkesi ilk kez 1921 Anayasasında yer almış; 1924, 1961, 1982 anayasalarında da varlığını sürdürmüştür.

154. I. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

II. Diyanet İşleri Başkanlığı

III. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

IV. Yükseköğretim Kurulu

V. Rekabet Kurumu

Yukarıdakilerden hangilerine doğrudan doğruya 1982 Anayasası'nda yer verilmiştir?

- A) I, II ve IV
- B) I, II ve V
- C) I, III ve IV
- D) II, III ve IV
- E) II, IV ve V

CEVAP: A

BDDK ve Rekabet Kurumu kanunlarla düzenlenmektedir. Anayasada yer almaz.

155. Türk Anayasalarında "Başlangıç" kısmına ilk kez aşağıdakilerin hangisinde yer verilmiştir?

- A) 1921 Anayasası'nda
- B) 1924 Anayasası'nda
- C) 1961 Anayasası'nda
- D) 1982 Anayasasının ilk metninde
- E) 1982 Anayasası'nda 1995 yılında yapılan Anayasa Değişikliğinde

Cevap C

156. Aşağıdakilerden hangisi TC Anayasası'na göre Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif dahi edilemez özelliklerinden biri değildir?

- A) Cumhuriyetin nitelikleri ve devletin bütünlüğü
- B) Temel hak ve hürriyetler
- C) Resmi dili
- D) Bayrağı
- E) Milli Marşı

ÇÖZÜM 157, Cevap B

Temel hak ve hürriyetler değiştirilemez maddeler içerisinde yer almaz.

157. Aşağıdaki düzenleyici işlemlerden hangisi ilk kez 1982 Anayasasında düzenlenmiştir?

- A) Kanun hükmünde kararname
- B) TBMM içtüzüğü
- C) Tüzük
- D) Yönetmelik
- E) Cumhurbaşkanlığı kararnamesi

Cevap: E

158. 1982 Anayasası'na göre, Türk vatandaşlığı ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Türk Devleti'ne vatandaşlık bağı ile bağlı herkes Türk'tür.
- B) Türk babanın çocuğu Türk'tür.
- C) Türk ananın çocuğu Türk'tür.
- D) Hiçbir Türk vatandaşı bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.
- E) Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yoluna başvurulamaz.

CEVAP: E

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu açıktır.

159. 1982 Anayasası'na göre, aşağıdakilerden hangisi siyasi partiler için getirilmiş yasaklardan biri değildir?

- A) Yurt dışında teşkilatlanmak
- B) Yabancı devletlerden maddi yardım almak
- C) Ticari faaliyetlerde bulunmak
- D) insan haklarına aykırı eylemlerde bulunmak
- E) Mille egemenliğine aykırı eylemlerde bulunmak

CEVAP: A

Yabancı devletlerden maddi yardım almak, Ticari faaliyetlerde bulunmak, insan haklarına aykırı eylemlerde bulunmak, Millet egemenliğine aykırı eylemlerde bulunmak siyasi parti yasaklarındandır.

160. Anayasaya aykırı olmamak koşuluyla her konunun yasama organınca istenildiği ölçüde ayrıntılı olarak düzenlenmesine ne ad verilir?

- A) Yasama yetkisinin ilköelliği
- B) Yasama yetkisinin aslılığı
- C) Yasama yetkisinin devredilmezliğı
- D) Yasama yetkisinin genelliğı
- E) Yasama yetkisinin bölünmezliğı

CEVAP: D

TBMN'nin her konuda ayrıntılı düzenleme ve karar yapabilmesi yasama yetkisinin genelliğı ilkesinin bir sonucudur.

161. 2017 Anayasa Değışikliğıyle getirilen yeni hükümet sisteminin Anayasada geçen resmi ismi nedir?

- A) Türk tipi başkanlık sistemi
- B) Başkanlık sistemi
- C) Yarı-başkanlık sistemi
- D) Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi
- E) Partili devlet başkanlığı sistemi

CÖZÜM 162, CEVAP: C

Halk oylaması sonucu kabul edilen 2017 Anayasa değışikliğı kanun teklifinin gündeme gelmesiyle kamuoyunda veya Komisyon görüşmelerinde değışik isimlendirmeler yapılmış ancak yeni hükümet sisteminin resmi adı, "cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi" olarak benimsenmiştir.

162. 2017 Anayasa değişikliğiyle aşağıdaki parlamenter denetim yollarından hangisi kaldırılmıştır?

- A) Gensoru
- B) Yazılı soru
- C) Genel görüşme
- D) Meclis soruşturması
- E) Meclis araştırması

CEVAP: A

Parlamenter sistemlerde hükümetin siyasi sorumluluğuna yol açan gensoru, sistem değişikliğinin doğal sonucu olarak kaldırılmıştır.

163. 2017 Anayasa değişikliği sonrası, aşağıdaki kurumlardan hangisine ilk kez “idari soruşturma” yetkisi de tanınmıştır?

- A) Cumhurbaşkan yardımcısı
- B) Teftiş Kurulu
- C) Kişisel Verileri Koruma Kurulu
- D) Devlet Denetleme Kurulu
- E) Bakanlıklar

CEVAP: D

2017 Anayasa Değişikliği sonrası Cumhurbaşkanlığı bünyesindeki Devlet Denetleme Kurulu'na idari soruşturma yetkisi verilmiştir.

164. 2017 Anayasa değişikliğiyle aşağıdakilerden hangisi kaldırılmıştır?

- A) Kanun Hükmünde Kararname
- B) Cumhurbaşkanlığı Yönetmeliği
- C) Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi
- D) Olağanüstü hal kararnamesi
- E) Af kanunu

CEVAP: A

Kanun hükmünde kararname kaldırılmıştır.

165. 2017 Anayasa değişikliğiyle aşağıdaki unvanlardan hangisi kaldırılmıştır?

- A) Başbakan
- B) bakan
- C) Müsteşar
- D) Bakan yardımcısı
- E) TBMM Başkanı

CEVAP: A

Hükümet sistemi değişikliğinin doğal sonucu olarak başbakan unvanı kaldırılmıştır.

166. 2017 Anayasa değişikliğiyle yürütmenin düzenleyici işlem türlerinden hangisi kaldırılmıştır?

- A) Yönetmelik
- B) Tüzük
- C) Genelge
- D) Tebliğ
- E) Kanun tasarısı

CEVAP: B

Tüzükler kaldırılmıştır.

167. 2017 Anayasa değişikliğiyle gelen “cumhurbaşkanlığı kararnamesi” ile kanunların çatışması halinde normlar hiyerarşisi bağlamında aşağıdakilerden hangisi geçerli olacaktır?

- A) Cumhurbaşkanlığı kararnamesi üstün.
- B) Kanunlar üstün
- C) Önce çıkan üstün
- D) Sonra çıkan üstün
- E) eş değerde olacak.

CEVAP: B

Normlar hiyerarşisi bağlamında kanun-altı bir işlem olan cumhurbaşkanlığı kararnamesi kanunla eş değer düzenleyici bir işlem olmakla birlikte çatışma halinde kanunların üstünlüğü ilkesi geçerli olacaktır.

168. 2017 Anayasa değişiklikleri bütünüyle yürürlüğe girdiğinde cumhurbaşkanının bir daha görüşülmek üzere TBMM'ne iade ettiği kanunların yeniden kabul edilebilmesi için gerekli çoğunluk ne olmuştur?

- A) 1/3 çoğunluk
- B) 2/3 çoğunluk
- C) 3/5 çoğunluk
- D) Salt çoğunluk
- E) Basit çoğunluk

CEVAP: D

2017 değişikliği öncesi, cumhurbaşkanınca geri gönderilen kanunların yeniden kabul edilmesinde basit çoğunluk yeterli olduğunda “geciktirici veto” söz konusu iken, 2017 sonrası salt çoğunluk şartı geldiği için “güçleştirici veto” halini almıştır.

169. 2017 Anayasa değişikliği sonrası aşağıdakilerden hangisi kaldırılmıştır?

- A) Kanun teklifi
- B) Bütçe
- C) Kanun tasarısı
- D) TBMM kararı
- E) Yönetmelik

CEVAP: C

Yasama ve Yürütmenin ayrılığı esasında kanun önerme hakkı sadece millervekilllerine kanun teklifi biçiminde tanınmış, "kanun tasarısı" kaldırılmıştır.

170. 2017 Anayasa değişikliği sonrası, seçmen niteliği taşıyanların imzasıyla halk girişimi biçimde doğrudan cumhurbaşkanı adayı gösterebilmek için gerekli imza sayısı kaçtır?

- A) 1.000.000
- B) 2.000.000
- C) 100.000
- D) 200.000
- E) 300.000

ÇÖZÜM 170, CEVAP: C

100.000 seçmenin imzasıyla cumhurbaşkanı adayı göstermek mümkün hale gelmiştir.

171. Aşağıdaki anayasa metinlerinden hangisi hukuki yönden Padişahın tek yanlı bir işleminde doğmuş "ferman anayasa" örneğidir?

- A) Sened-i ittifak
- B) 1921 Anayasası
- C) 1909 Kanun-u Esasi değişiklikleri
- D) Tanzimat Fermanı
- E) 1876 Anayasası

ÇÖZÜM 171, CEVAP: E

1876 Kanun-u Esasi Padişahın irade-i seniyesi yani tek taraflı bir irade açıklamasıyla doğmuştur. Sultan II. Abdülhamit 23 Aralık 1876 günü bir ferman ısdar ederek anayasayı yürürlüğe koymuştur.

172. Anayasaya göre Cumhurbaşkanı aşağıdakilerden hangisini bir daha görüşölmek üzere Meclise geri gönderemez?

- A) Bütçe Kanunu
- B) Anayasa değişikliği kanunu
- C) Af kanunu
- D) Milletlerarası antlaşmaları uygun bulma kanunları
- E) Yetki kanunları

CÖZÜM 172, CEVAP: A

173. Parlatentonun sürekliliği (devamlılığı) ilkesi ilk kez hangi anayasada yer bulmuştur?

- A) 1982 Anayasası B) 1961 Anayasası C) 1876 Anayasası
D) 1924 Anayasası E) 1921 Anayasası

ÇÖZÜM 173, CEVAP: E

Meclis, meclis hükümeti sistemine göre, sürekli çalışma (müstemirren müctemi) ilkesine göre kuruldu. İlk Anayasamız olan 1921 Teşkilat-ı Esasiye Kanununa ek maddesinde (madde-i münferide) düzenlenmiştir.

174. Hangi anayasa döneminde hem tek parti hem çok partili rejim uygulanmıştır?

- A) 1921 B) 1924 C) 1961 D) 1982 E) 1876

ÇÖZÜM 174, CEVAP: B

1924 Anayasası, tek partili dönemde uygulandığı gibi 1946 sonrası çok partili yaşama geçildikten sonra da uygulanmıştır.

175. Defi yolu ya da somut norm denetiminde denetim yasağı süresi nedir?

- A) 45 gün B) 60 gün C) 5 yıl D) 10 yıl E) 3 yıl

ÇÖZÜM 175, CEVAP: D

Somut norm denemi yoluyla mahkemenin esasa girerek karar verdiği bir dosyaıyla aynı konuda yeniden bu yolun kullanılabilmesi için 10 yıl süre geçmelidir.

176. 2017 Anayasa değişikliği sonrası yasama dokunulmazlığından yararlanacaklar arasına aşağıdakilerden hangisi ektenmiştir?

- A) Cumhurbaşkanı yardımcıları
B) Cumhurbaşkanı
C) müsteşarlar
D) Anayasa Mahkemesi üyeleri
E) Cumhurbaşkanı başdanışmanları

ÇÖZÜM 176, CEVAP: A

2017 Anayasa değişikliğinin bütünüyle yürürlüğe girmesiyle cumhurbaşkanı yardımcılar ve bakanların görevsel olmayan suçlamalarda yasama dokunulmazlığı olacaktır. Ancak görevleriyle ilgili suçlamalarda Meclis soruşturması yolu geçerli olacaktır.

177. TBMM'de kanun yapım sürecinde kanun tekliflerinin kural olarak anayasa değişikliği kanunu hariç kural olarak bir kez görüşülmesine ne denir?

- A) İvedilikle görüşme B) Öncelikle görüşme C) 2 kez görüşme
D) Takdimen görüşme E) Toplu görüşme

ÇÖZÜM 177, CEVAP: A

Kanun tekliflerinin bir kere görüşülmesine ivedilikle görüşme denir. Ancak anayasa değişikliği kanun teklifi söz konusu olduğunda ivedilikle görüşme yasaktır yani 2 kez görüşülmektedir.

178. Anayasa gereği yasama organının kanun çıkaramayacağı ve denetim faaliyetinde bulunamayacağı konular aşağıdaki kavramlardan hangisiyle ifade edilir?

- A) Yasama bağımsızlığı
- B) Yasama kısıtı (kısıntısı)
- C) Kürsü dokunuşluluğu
- D) Yasamanın asliliği
- E) Yasamanın geneliliği

ÇÖZÜM 178, CEVAP: B

Yasama organı idari işlem yerine geçen bir kanun çıkaramaz ayrıca yargı erkinin görev alanında bulunan konularda kanun yapamaz. Devlet sırrı ve ticari sır kapsamında meclis araştırması yoluyla parlamenter denetim faaliyeti yapamaz. Ayrıca anayasanın 138. Maddesinin 3. Fıkrasına göre görülmekte olan bir dava hakkında münhasıran yargı yetkisinin kullanılmasyla ilgili mecliste görüşme yapılamaz ve soru sorulamaz. Bu sınırları belirtmek üzere kullanılan kavram yasama kısıntısıdır.

179. Aşağıdakilerden hangisi 2010 yılında gerçekleştirilen anayasa değişikliğiyle Yüce Divanda 2 dereceli yargılama esasını getirmiştir?

- A) Temyiz
- B) İtiraz
- C) Yeniden İnceleme başvurusu
- D) Yargılamanın iadesi
- E) Hakimin reddi

ÇÖZÜM 179, CEVAP: C

Anayasanın 148. Maddesinde 12.09.2010 tarihli ve 5982 sayılı anayasa değişikliği kanunun 18. Maddesiyle getirilen 2 dereceli yargılama esasının teknik ismi 'yeniden inceleme başvurusudur'.

180. Cumhurbaşkanı adayı göstermek isteyen siyasi partilerin tek başına ya da birlikte son genel seçimlerde en az yüzde kaç oy alması gerekir?

- A) 5
- B) 10
- C) 15
- D) 25
- E) 50

ÇÖZÜM 180, CEVAP: A

2017 anayasa değişikliği sonrası parlamentoda grubu bulunmayan siyasi partilerin ortak aday göstermesi mümkün hale gelmiştir. Ancak bunun için son milletvekili genel seçimlerinde toplam en az %5 oy almış olmaları şarttır.

BÖLÜM 4

DOĞRU/YANLIŞ (ÖNERMELER)

Aşağıdaki önermelerden doğru olanların sonuna "D" yanlış olanların sonuna "Y" koyunuz.

- 1) Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir. ()
- 2) Anayasa Mahkemesi işin kendisine gelişinden itibaren 6 ay içinde kararını verir ve açıklar. ()
- 3) Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı iptali istenen kanun, kanun hükmünde kararname veya içtüzüğün Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak 60 gün sonra düşer. ()
- 4) Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler yargı denetiminin dışındadır. ()
- 5) Bakanlar, milletvekili olmak zorundadır. ()
- 6) Siyasi partiler ticari faaliyetlerde bulunabilirler. ()
- 7) TBMM üyeleri seçildikleri bölgeyi temsil ederler. ()
- 8) TBMM toplantı yeter sayısı üye tam sayısının en az üçte biridir. ()
- 9) Ülkenin tümüdür, bir tek egemenliğe, tek bir devlet erkine bağlı olduğu devlet biçimi üniter devlettir. ()ü
- 10) TBMM'nin genel ve özel af ilanına karar verebilmesi için nitelikli karar yeter sayısı aranmaktadır. ()
- 11) Somut norm denetimi kanun uygulanmadan veya uygulamaya konmadan doğrudan kanunun denetlenmesidir. ()
- 12) Çevre hakkı, gelişme hakkı, barış hakkı gibi "dayanışma hakları" birinci kuşak haklardandır. ()
- 13) Kişinin, devlet tarafından müdahale edilemeyen ve dokunulamayan özel alanında yer alan hak ve özgürlükler negatif statü haklarıdır. ()
- 14) Sosyal devlet anlayışı özel mülkiyete karşıdır. ()
- 15) Meclis hükümet sisteminde yasama ve yürütme yetkileri parlamentoda toplanmıştır. ()

- 16) Sıkıyönetim komutanları hükümete bağlı olarak görev yapar. ()
- 17) Mahkemelerin ve hakimlerin bağımsızlığı Anayasada düzenlenerek koruma altına alınmıştır. ()
- 18) Madde kenar başlıkları (matlap) Anayasa metnine dahildir. ()

Doğru-yanlış sorularının cevapları:

- 1) D; bkz. Anayasa m.153.1
- 2) Y; Anayasa m. 152.3 uyarınca süre 5 aydır.
- 3) D; bkz. Anayasa m.151
- 4) D; bkz. Anayasa m. 125.2
- 5) Y; Anayasa m.109' da ifade edildiği üzere milletvekili seçilme yeterliliği aranmakla birlikte Bakanlar TBMM üyesi olma şartı aranmamıştır. Kaldı ki, 2017 Anayasa değişikliği sonrası bakanlık ve milletvekili görevleri bağdaşmaz kılınmıştır.
- 6) D; bkz. Anayasa m.108
- 8) Y; Anayasa m.69 uyarınca siyasi partiler ticari faaliyette bulunamaz.
- 9) Y; Anayasa m.80 uyarınca TBMM üyeleri milletin tümünü temsil eder.
- 10) D; bkz. Anayasa m.96
- 11) D; üniter devlet tekil normatif iktidar sahibi merkeziyetçi devlettir.
- 12) D; TBMM üye tam sayısının beşte üç çoğunluğuyla genel ve özel af kararı verilmesi mümkündür.
- 13) Y; yargıç önünde uyumsuzluk ortaya konmaksızın kanunun temel norma uygunluğu denetimini soyut norm denetimidir. (İptal davası yolu)
- 14) Y; birinci kuşak haklar "katılma hakları" olarak da adlandırılan temelinde kişi özgürlükleri ve siyasi haklar olan haklardır. Dayanışma hakları üçüncü kuşak haklardır.
- 15) D; negatif statü hakları devlet müdahalesine karşı koruma sağlayan kişisel haklardır.

- 16) Y; sosyal devlet özel mülkiyete ve özel teşebbüse karşı olmayıp sosyal denge ve adalet amacıyla sosyo-ekonomik hayata müdahalelerde bulunmayı amaçlar.
- 17) D
- 18) Y; sıkıyönetim komutanları Anayasa m.122'nin son fıkrası uyarınca Genelkurmay Başkanlığına bağlı olarak görev yapar.
- 19) D; Anayasa'nın 3.bölümü m.138 ve devamı maddelerde yargı bağımsızlığı düzenlenmiştir.
- 20) Y; matlap maddenin konusunu ve maddeler arası bağlantıyı göstermek üzere konulmuş olup Anayasa metnine dahil değildir.

BÖLÜM 5

KARIŞIK KISA TARAMA SORULARI VE CEVAPLARI

1. Üniversite rektörleri kim tarafından atanır?

Cevap: cumhurbaşkanı

2. Anayasa mahkemesi başkanı kaç yıl görev yapar?

Cevap: 4 yıl

3. Danıştay üyeleri kimler tarafından seçilir?

Cevap: 3/4'ü HSYK tarafından, 1/4'ü Cumhurbaşkanı tarafından seçilir.

4. 2017 Anayasa değişikliği sonrası durumda Anayasa Mahkemesi kimleri Yüce Divan sıfatıyla yargılar?

- Cumhurbaşkanı
- TBMM Başkanı
- Cumhurbaşkanı yardımcısı
- Bakanlar
- Anayasa Mahkemesi başkan ve üyelerini
- Yargıtay, Danıştay başkan ve üyelerini, Başsavcılarını
- Cumhuriyet Başsavcı Vekilini
- HSK ve Sayıştay başkan ve üyelerini
- Genel Kurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları

5. Parlamenter Sistem Özellikleri?

- Yürütme çift başlıdır.
- Karşı imza kuralı vardır. Yani kral veya Cumhurbaşkanı'nın siyasi sorumluluğu yoktur. Sorumluluk yan imzayı atan bakanda kalır.
- Hükümetin ve bakanların parlamento önünde siyasi sorumluluğuna yol açan genso-ru ve güven oylaması vardır.

- Yumuşak bir kuvvetler ayrılığı vardır.
- Hükümet parlamentodan doğar ve başbakan mutlaka milletvekilleri arasından seçilir.

6. Meşruti Monarşi Nedir?

Kral ya da devlet başkanının yetkiler yönünden Anayasada gösterilen çerçeveye sadık kaldığı anayasal demokrasidir.

İngiltere, Belçika, Japonya gibi devletler örnek gösterilebilir. Bu devletlerde krallık artık önemini yitirmekle beraber temsili bir özellik kazanmıştır.

7. Mutlak Monarşi Nedir?

Mutlak monarşi, sadece bir kişinin yönettiği devlet rejimidir.

8. Oligarşik Devlet Nedir?

Bir sınıfın yönettiği devletlerdir.

9. HABİTAT hangi uluslararası kuruma bağlıdır?

Birleşmiş Milletler'e bağlıdır.

10. Teokratik Devlet Nedir?

Teokratik Devlet, dini olarak bir kişi ya da zümre tarafından yönetilen devlettir.

11. Cumhurbaşkanı vefat ederse yenisi seçilene kadar yerine kim vekalet eder?

2017 Anayasa değişikliği öncesi TBMM Başkanı idi ancak son yenilikle bu görev Cumhurbaşkanı yardımcısına verilmiştir.

12. Yargı denetime tabi olmayan durumlar nelerdir?

Yargı denetime tabi olmayan durumlar:

- Cumhurbaşkanının tek başına yapmış olduğu işlemler (Ör: Anayasa mahkemesi üyelerini seçmesi)
- HSK kararları (meslekten çıkarma cezası hariç)
- Yüksek Askeri Şura ilişik kesme kararları (terfi işlemleri ve kadrosuzluk nedeniyle emekliye sevk hariç)

13. Devlet güvenlik mahkemeleri ne zaman kaldırılmıştır?

2004 yılında kaldırılmıştır.

14. Parti kapatma davalarında anayasa mahkemesinde kaç oy aranır?

Nitelikli çoğunluk yani 3/5'inin oyu aranır. (7 oy)

Anayasa değişikliklerinin şekil bakımından iptali için de 3/5'inin oyu gerekir.

Anayasa mahkemesi, diğer tüm kararlarını salt çoğunluk ile alır.

15. Anayasa mahkemesi kaç üyeden oluşur?

Yapılan 2017 yılı anayasa değişikliğiyle 15 üyeden oluşur.

Bunlardan 3 üyeyi TBMM, 12 üyeyi Cumhurbaşkanı seçer.

- Başkan ve başkanvekilini kendi aralarında yapacakları gizli oylama ile seçerler. (4 yıllık)

16. İtiraz(defi) yolu nedir?

Kanunların anayasaya aykırılığının mahkemelerde tarafarca veya hakim tarafından re'sen ileri sürülmesidir.

Davaya bakan hakime taraflardan biri kanunun anayasaya aykırı bulursa ve bu iddia ciddi görülürse dava durdurulur.

- Anayasa mahkemesine itiraz edilir.
- Anayasa mahkemesi 5 ay içinde karar verir. (Bu süre içinde karar vermezse dava mevcut kanuna göre davayı sonuçlandırır.)

Anayasa mahkemesi aykırılık iddiasını reddederse, kararın resmi gazetede yayınlanmasından itibaren 10 yıl içinde tekrar başvuru yapılamaz.

17. Kanunların ve Meclis içtüzüğünün esas yönünden iptali usulünü yazınız.

Kanunların, ve Meclis içtüzüğünün esas yönünden iptali:

Resmi gazetede yayımlandıktan sonra en geç 60 gün içinde yapılır.

- Anayasa mahkemesi tarafından bakılır.

İptal davası açabilecekler:

- Cumhurbaşkanı
- TBMM'nin 1/5'i

- Ana muhalefet partisi
- İktidar partisi

Anayasa değişiklikleri sadece şekil (biçim) yönüyle incelenir.

Olağanüstü hal, sıkıyönetim ve savaş döneminde çıkarılan KHK'ler için şekil ve esas bakımından Anayasa mahkemesine iptal davası açılamaz.

18. Cumhurbaşkanı seçilmek için ne kadar oy almak gerekir?

Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur.

2. Basamak: İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış bulunan iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur. 2. Oylamaya tek adayın kalması halinde bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday geçerli oyların salt çoğunluğunu aldığı takdirde seçilebilir, alamazsa Cumhurbaşkanı seçimleri yenilenir.

19. Cumhurbaşkanlığı seçimi kaç gün içinde tamamlanmak zorundadır?

Cumhurbaşkanı seçimi, Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından önceki 60 gün içinde; makamın herhangi bir sebeple boşalması halinde ise boşalmayı takip eden 60 gün içinde tamamlanır.

20. Cumhurbaşkanının görev süresi kaç yıldır?

4 yıl

21. TBMM yapacağı tüm işlemlerde en az kaç milletvekili ile toplanır?

184 Milletvekili (1/3)

22. Bir yasama döneminde sonuçlandırılmayan kanun tasansı ve teklifleri için ne söylenebilir?

Hükümsüz olurlar. (Kadük)

23. Genelkurmay başkanı kime karşı sorumludur?

2017 değişikliği sonrası Cumhurbaşkanı'na karşı sorumludur.

24. Bir seçim döneminde en fazla kaç tane ara seçim yapılabilir?

Sadece 1 ara seçim yapılabilir.

25. 21, 24, 61 ve 82 anayasalarında ortak olarak geçerliliği olan en önemli hüküm hangisidir?

Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.

26. Köy nasıl kurulur?

İçişleri bakanlığı kararıyla kurulur.

27. Belediye başkanlığı seçimleri kaç yılda bir yapılır?

5 yılda bir yapılır

28. 2017 değişiklikleri sonrası Cumhurbaşkanı kimler tarafından aday gösterilebilir?

- Siyasi parti gruplar:
- En son yapılan seçimlerde geçerli oyların tek başına veya birlikte en az %5'ini almış siyasi partiler
- Seçmen niteliğine sahip 100.000 kişinin imzasıyla

29. Bir kimse en fazla kaç kez cumhurbaşkanı seçilebilir?

2 kez seçilebilir.

30. Meclis başkanı oylaması nasıl yapılır?

Gizli oylama ile yapılır.

- TBMM üyeleri içinden seçilir.
- Bir seçim döneminde 2 kere meclis başkanı seçilir.

Meclis başkanlığı seçimi:

1. tur: TBMM 2/3'ünün oyu

2. tur: TBMM 2/3'ünün oyu

3. tur: TBMM üye tam sayısının salt çoğunluğu

4. tur: 3. turda en fazla oy alan iki kişi aday olarak kalır. En fazla oy alan seçilir.

31. TBMM başkanlık divanı kimlerden oluşur?

Meclis başkanlık divanı üyeleri:

- Meclis başkanı

- Başkan vekilleri
 - Katip üyeler
 - İdare amirleri
 - Meclis başkanlık dıvanı seçimi bir seçim döneminde 2 kere yapılır.
32. TBMM her yıl hangi tarihte kendiliğinden toplanır?
- 1 Ekim
33. Yüksek seçim kurulu üyelerini kim seçer?
- Yargıtay ve Danıştay üyeleri arasından seçilir.
- Başkan ve başkanvekilini bu üyeler kendi aralarında gizli oy ile seçerler.
34. Cumhurbaşkanlığı seçim tutanaklarını kim kabul eder?
- Yüksek Seçim Kurulu
35. Seçim bölgelerini kim belirler?
- Yüksek Seçim Kurulu belirler.
36. Hangi hallerde ara seçime gitmek zorunludur?
- Boşalan TBMM üyeliklerinin sayısı, üye tam sayısının %5'ini buluyorsa, 3 ay içinde ara seçim yapılır.
 - Bir ilin yada bir seçim çevresinin TBMM'de temsilcili kalmaması haline, boşalmayı takip eden 90 günün sonundaki ilk pazar gününde ara seçim yapılır.
37. TBMM seçimleri kaç yılda bir yapılır?
- 4 yıl
38. Milletvekili seçilebilmek için en az eğitim durumu ne olmalıdır?
- İlkokul mezunu olmak
39. Milletvekili seçilebilmek için en az kaç yaşını doldurmak gerekir?
- 18

40. 1982 Anayasasının değiştirelemeyecek hükümleri nelerdir?

İlk 3 maddesi değiştirelemiz. Bunların değiştirelemeyeceği 4. maddede yazmaktadır.

1. Madde (Devletin şekli):

Türkiye devleti bir cumhuriyettir.

2. Madde (Cumhuriyetin Nitelikleri):

Türkiye cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.

3. Madde (Devletin bütünlüğü, resmi dili, bayrağı, milli marşı ve başkenti):

Türkiye cumhuriyeti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür.

Dili Türkçedir.

Bayrağı, şekli kanunda belirtilen beyaz ay yıldızlı, al bayraktır.

Milli marşı, İstiklal Marşı'dır.

Başkenti, Ankara'dır.

41. Savaş sebebiyle seçimler ne kadar süre ertelenebilir?

1 yıl ertelenebilir.

42. Yönetmeliklerin iptaline hangi üst mahkeme bakar?

Danıştay

43. 2017 Anayasa değişikliği sonrası yürütmenin düzenleyici işlemlerinden hangisi kaldırılmıştır?

Tüzük, KHK

44. Seçim kanunlarını hangi kurum hazırlar?

Sadece TBMM kanun koyar

45. Siyasi partilerin kapatılma davalarını kim açar?

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı

46. MGK'ya kim başkanlık eder?

Cumhurbaşkanı başkanlık eder.

47. Kimler kanun teklif etmeye yetkilidir?

Milletvekilleri kanun teklif edebilir.

48. Bütçe kanun teklifi sunmaya kimler yetkilidir?

Sadece Cumhurbaşkanı yetkilidir.

49. MGK gündemini kim belirler?

Cumhurbaşkanı

50. Devlet denetleme kurulu hangi kuruma bağlıdır?

Cumhurbaşkanı

51. Laiklik ilkesi ilk defa anayasamıza hangi tarihte girmiştir?

1924 anayasasına 1937 yılında yapılan değişiklikle ilk defa laiklik ilkesi ve diğer Atatürk ilkeleri anayasaya girmiştir.

52. Anayasa değişikliği kabul oranı en az kaç kişiyle yapılır?

TBMM üye tam sayısının en az 3/5'i ile yapılır.

53. 2017 Anayasa değişikliği sonrası Yüce Divana sevk edilen Cumhurbaşkanının durumu ne olur?

Seçilmeye engel bir suçtan mahkum olan Cumhurbaşkanının görevi sona erer.

54. Türkiye'de çok partili hayata ne zaman geçilmiştir?

1946

55. Devlet memurlarının kendi kurumları ile ilgili davalarına hangi mahkeme bakar?

İdare mahkemesi

56. Ara seçim yapılabilmesi için genel seçimler üzerinden en az kaç ay geçmiş olmalıdır?

En az 30 ay geçmiş olmalıdır.

Ayrıca genel seçimlere 1 yıldan fazla bir süre kalmış olmalıdır.

57. Kanun yapım süreci kısaca nasıldır?

Genel olarak bir yasanın oluşum aşamaları şu şekildedir:

1. Kanun teklifi yapılır.
2. Meclis başkanına sunulur.
3. Meclis başkanı ilgili komisyona sunar.
4. Komisyon 45 gün içinde onaylar yada veto eder.
5. Komisyon onaylarsa tekrar meclis başkanına sunar.
6. Meclis başkanı komisyondan gelen tasarıyı derhal görüşmek için genel kurula sunar.
7. Genel kurulda kabul edilmezse 1 yıl içinde tekrar görüşülemez.
8. Genel kurulda kabul edilirse Cumhurbaşkanına sunulur.
9. Cumhurbaşkanı 15 gün içinde onaylayabilir, veto edebilir, anayasa mahkemesine anayasaya aykırılık varsa başvurabilir.
10. Veto edilirse 2. kez salt çoğunlukla kabul edilip gönderildiğinde veto edemez. (Değişiklik yapılan bölümler yine veto edilebilir. Aynen gönderilen bölümler veto edilemez)
11. Onaylarsa resmi gazetede yayınlanır ve 45 gün sonra (özel bir tarih belirtilmemişse) kanun yürürlüğe girer.

58. TBMM'nin tatile girmesine kim karar verir?

TBMM genel kurulu karar verir.

59. Bir yasaı meclis kabul etmezse tekrar genel kurula en erken ne zaman gelebilir?

En erken 1 yıl sonra gelebilir.

60. Ülke ani saldırıya uğrarsa TSK'nın kullanımına kim karar verebilir?

Cumhurbaşkanı acil durumlarda ve TBMM tatildayken gerekiyorsa silahlı kuvvetlerin kullanımına karar verebilir.

- Normal şartlarda TBMM karar verir.

61. Genel ve özel affı neresi çıkarabilir?

TBMM (3/5 çoğunlukla)

62. Yabancı ülkelere temsilci göndermek kimin görevidir?

Cumhurbaşkanı

63. Savaş ilanına kim karar verir?

TBMM

64. Milletvekilinin, 1 ay içinde 5 kez çalışmalara özürsüz şekilde katılmamasının sonucu nedir?

Milletvekilliği üye tam sayısının salt çoğunluk oyuyla düşürülebilir.

65. Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasından kim sorumludur?

Cumhurbaşkanı

66. Milletvekillerinin yasama sorumsuzluğu nedir?

Milletvekillerinin meclisteki çalışmalarını, düşünce ve sözlerini meclis dışında da açığa vurmaktan sorumlu tutulamamalarıdır.

67. Milletvekillerin dokunulmazlıklarının kaldırılması itirazlarını neresi inceler?

7 gün içinde herhangi bir milletvekilinin yapacağı itirazla Anayasa mahkemesi inceler. 15 gün içinde kararını açıklar.

68. Anayasa mahkemesi başkanını kim seçer?

Anayasa mahkemesi üyeleri kendi aralarında yapacakları oylama ile seçer.

69. Meclis iç tüzüğünü yargı denetimine tabi midir? kim denetler?

Tabidir. Anayasa mahkemesi denetler.

70. Avrupa insan hakları mahkemesine başvurmak için ön şart nedir?

İç hukuk yolları tamamen tüketilmelidir

EK: 1982 ANAYASASI (2017 DEĞİŞİKLİKLERİ DÂHİL)

BAŞLANGIÇ

BAŞLANGIÇ (Değişik: 23/7/1995-4121/1 md.)

Türk Vatanı ve Milletinin ebedi varlığını ve Yüce Türk Devletinin bölünmez bütünlüğünü belirleyen bu Anayasa, Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu, ölümsüz önder ve eşsiz kahraman Atatürk'ün belirlediği milliyetçilik anlayışı ve O'nun inkılâp ve ilkeleri doğrultusunda;

Dünya milletleri ailesinin eşit haklara sahip şerefli bir üyesi olarak, Türkiye Cumhuriyetinin ebedi varlığı, refahı, maddî ve manevî mutluluğu ile çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma azmi yönünde;

Millet iradesinin mutlak üstünlüğü, egemenliğin kayıtsız şartsız Türk Milletine ait olduğu ve bunu millet adına kullanmaya yetkili kılınan hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı;

Kuvvetler ayrımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetki ve görevlerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medenî bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu;

(Değişik: 3/10/2001-4709 1 md.) Hiçbir faaliyetin Türk milli menfaatlerinin, Türk varlığının, Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihi ve manevî değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılâpları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği ve lâiklik ilkesinin gereği olarak kutsal din duygularının, Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılmayacağı;

Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddî ve manevî varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu;

Topluca Türk vatandaşlarının milli gurur ve iftiharlarda, millî sevinç ve kederlerde, milli varlığa karşı hak ve ödevlerde, nimet ve külfetlerde ve millet hayatının her türlü

1982 Anayasası en son 2017 yılında kapsamlı bir değişikliğe uğramış olup bu değişikliklerin bazıları yayımla birlikte yürürlüğe girmiştir. Bazı değişiklikler ise askıda olup 2019 yılında ya da TBMM tarafından erken seçime karar verilmesi halinde, erken seçimden sonra yürürlüğe girecektir. Öte yandan Anayasanın kimi maddeleri daha önce başka kanunlarla değiştirilmiştir. Burada dipnotlarda farklı tarihlerde yürürlüğe girecek maddeler göstermiştir. 1982 Anayasası'nın ilk halinde bulunup (başka bir anlatımla, Milli Güvenlik Konseyi'nin kabul ettiği nihai metin) da bu son değişikliklerle yürürlükten kaldırılan değişiklikleri diğerlerinden ayırmak için, bu değişiklikler metin içinde, yürürlüğe girecek olan maddenin ardışığı olarak verilmiştir.

tecellisinde ortak olduğu, birbirinin hak ve hürriyetlerine kesin saygı, karşılıklı içten sevgi ve kardeşlik duygularıyla ve “Yurtta sulh, cihanda sulh” arzu ve inancı içinde, huzurlu bir hayat talebine hakları bulunduğu:

FIKİR, İNANÇ VE KARARIYLA anlaşılmalı, sözüne ve ruhuna bu yönde saygı ve mutlak sadakatle yorumlanıp uygulanmak üzere,

TÜRK MİLLETİ TARAFINDAN, demokrasiye âşık Türk evlatlarının vatan ve millet sevgisine emanet ve tevdi olunur.

Devletin şekli

MADDE 1. Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir.

II. Cumhuriyetin nitelikleri

MADDE 2. Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

III. Devletin bütünlüğü, resmî dili, bayrağı, millî marşı ve başkenti

MADDE 3. Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir.

Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.

Millî marşı “İstiklal Marşı”dır.

Başkenti Ankara’dır.

IV. Değiştirilemeyecek hükümler

MADDE 4. Anayasanın 1 inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2 nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez.

V. Devletin temel amaç ve görevleri

MADDE 5. Devletin temel amaç ve görevleri, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.

VI. Egemenlik

MADDE 6. Egemenlik, kayıtsız şartsız Milletindir.

Türk Milleti, egemenliğini, Anayasanın koyduğu esaslara göre, yetkili organları eliyle kullanır.

Egemenliğin kullanılması, hiçbir surette hiçbir kişiye, zümreye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.

VII. Yasama yetkisi

MADDE 7. Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez.

VIII. Yürütme yetkisi ve görevi

MADDE 8- (Değişik: 21/1/2017-6771/16-(a) md.)2 Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

VIII. Yürütme yetkisi ve görevi³

MADDE 8. Yürütme yetkisi ve görevi, Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılır ve yerine getirilir.

IX. Yargı yetkisi

MADDE 9. (Değişik: 21/1/2017-6771/1 md.)Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılır.

X. Kanun önünde eşitlik

MADDE 10. Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 12/9/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde (Ek ibare: 9/2/2008-5735/1 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/6/2008 tarihli ve E.: 2008/16, K.: 2008/116 sayılı Kararı ile) kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

² Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih" tr. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

³ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

MADDE 11. Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.

Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

I. Temel hak ve hürriyetlerin niteliği

MADDE 12. Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.

II. Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması

MADDE 13. (Değişik: 3 10 2001-4709 2 md.)

Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.

III. Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılamaması

MADDE 14. (Değişik: 3 10 2001-4709 3 md.)

Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı ve insan haklarına dayanan demokratik ve lâik Cumhuriyeti ortadan kaldırmayı amaçlayan faaliyetler biçiminde kullanılamaz.

Anayasa hükümlerinden hiçbirisi, Devlete veya kişilere, Anayasa'yla tanınan temel hak ve hürriyetlerin yok edilmesini veya Anayasada belirtilenden daha geniş şekilde sınırlandırılmasını amaçlayan bir faaliyette bulunmayı mümkün kılacak şekilde yorumlanamaz.

Bu hükümlere aykırı faaliyette bulunanlar hakkında uygulanacak müeyyideler, kanunla düzenlenir.

Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması

MADDE 15. (Değişik: 21 1 2017-6771 16-(a) md.)⁴ Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencele aykırı tedbirler alınabilir.

⁴ Bu fıkarda yapılan değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. Birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar yürürlükteki metin şudur:

Savaş, seferberlik, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlâl edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencele aykırı tedbirler alınabilir.

(Değişik: 7/5/2004-5170/2 md.) Birinci fıkrada belirlenen durumlarda da, savaş hukukuna uygun fuller sonucu meydana gelen ölümler dışında, kişinin yaşama hakkına, maddî ve manevî varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez; suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz.

V. Yabancıların durumu

MADDE 16. Temel hak ve hürriyetler, yabancılar için, milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlandırılabilir.

I. Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı

MADDE 17. Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

(Değişik: 7/5/2004-5170/3 md. 21/1/2017-6771/16-(a) mc.)⁵ Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması veya olağanüstü hallerde yetkili mercün verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meycana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.

II. Zorla çalıştırma yasağı

MADDE 18. Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır.

Şekil ve şartları kanunla düzenlenmek üzere hükümlülük veya tutukluluk süreleri içindeki çalıştırmalar; olağanüstü hallerde vatandaşlardan istenecek hizmetler; ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları, zorla çalıştırma sayılmaz.

III. Kişi hürriyeti ve güvenliği

MADDE 19. Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi; bir mahkeme kararının veya kanunda öngörülen bir hükümlülüğün

⁵ Bu fıkra da yapılan değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. Birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar yürürlükteki metin şudur.

gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması; bir küçüğün gözetim altında ıslahı veya yetkili merci önüne çıkarılması için verilen bir kararın yerine getirilmesi; toplum için tehlike teşkil eden bir akıl hastası, uyuşturucu madde veya alkol tutkunu, bir serseri veya hastalık yayabilecek bir kişinin bir müessesede tedavi, eğitim veya ıslahı için kanunda belirtilen esaslara uygun olarak alınan tedbirin yerine getirilmesi; usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren, ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması; halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir. Hâkim kararı olmadan yakalama, ancak suçüstü halinde veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde yapılabilir; bunun şartlarını kanun gösterir.

Yakalanan veya tutuklanan kişilere, yakalama veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar herhalde yazılı ve bunun hemen mümkün olmaması halinde sözlü olarak derhal, toplu suçlarda en geç hâkim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilir.

(Değişik: 3/10/2001-4709/4 md.; 21/1/2017-6771/16-(a) md.)⁶ Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal ve savaş hallerinde uzatılabilir.

(Değişik: 3/10/2001-4709/4 md.) Kişinin yakalandığı veya tutuklandığı, yakınlarına derhal bildirilir.

Tutuklanan kişilerin, makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Serbest bırakılma ilgilinin yargılama süresince duruşmada hazır bulunmasını veya hükmün yerine getirilmesini sağlamak için bir güvenceye bağlanabilir.

Her ne sebeple olursa olsun, hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı halinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir.

(Değişik: 3/10/2001-4709/4 md.) Bu esaslar dışında bir işleme tâbi tutulan kişilerin uğradıkları zarar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre, Devletçe ödenir.

⁶ Bu fıkra da yapılan değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. Birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar yürürlükteki metin şudur:

Yakalanan veya tutuklanan kişi, tutulma yerine en yakın mahkemeye gönderilmesi için gerekli süre hariç en geç kırksekiz saat ve toplu olarak işlenen suçlarda en çok dört gün içinde hâkim önüne çıkarılır. Kimse, bu süreler geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetinden yoksun bırakılamaz. Bu süreler olağanüstü hal, sıkıyönetim ve savaş hallerinde uzatılabilir.

IV. Özel hayatın gizliliği ve korunması

A. Özel hayatın gizliliği

MADDE 20. Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. (Mülga cümle: 3 10 2001-4709 5 md.)

(Değişik: 3 10 2001-4709 5 md.) Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça, yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin üstü, özel kâğıtları ve eşyası aranamaz ve bunlara el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

(Ek fıkra: 12 9 2010-5982 2 md.) Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.

B. Konut dokunulmazlığı

MADDE 21. (Değişik: 3 10 2001-4709 6 md.) Kimsenin konutuna dokunulamaz. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar.

Haberleşme hürriyeti

MADDE 22. (Değişik: 3 10 2001-4709 7 md.) Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır. Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar. İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.

V. Yerleşme ve seyahat hürriyeti

MADDE 23. Herkes, yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir.

Yerleşme hürriyeti, suç işlenmesini önlemek, sosyal ve ekonomik gelişmeyi sağlamak, sağlıklı ve düzenli kentleşmeyi gerçekleştirmek ve kamu mallarını korumak;

Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek;

Amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir.

(Değişik: 3 10 2001-4709 8 md.; Değişik: 12 9 2010-5982 3 md.) Vatandaşın yurt dışına çıkma hürriyeti, ancak suç soruşturması veya kovuşturması sebebiyle hâkim kararına bağlı olarak sınırlanabilir.

Vatandaş sınır dışı edilemez ve yurda girme hakkından yoksun bırakılamaz.

Din ve vicdan hürriyeti

MADDE 24. Herkes, vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

14 üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dini âyin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dini âyin ve törenlere katılmaya, dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dini inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve ahlâk eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasi veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.

VII. Düşünce ve kanaat hürriyeti

MADDE 25. Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir.

Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz.

VIII. Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti

MADDE 26. Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmî makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir.

(Değişik: 3/10/2001-4709/9 md.) Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek surlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.

(Mülga: 3/10/2001-4709/9 md.)

Haber ve düşünceleri yayma araçlarının kullanılmasına ilişkin düzenleyici hükümler, bunların yayımını engellemek kaydıyla, düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin sınırlanması sayılmaz.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/9 md.) Düşüncüyü açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir.

IX. Bilim ve sanat hürriyeti

MADDE 27. Herkes, bilim ve sanatı serbestçe öğretme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir.

Yayma hakkı, Anayasanın 1 inci, 2 nci ve 3 üncü maddeleri hükümlerinin değiştirilmesini sağlamak amacıyla kullanılamaz.

Bu madde hükmü yabancı yayınların ülkeye girmesi ve dağıtımının kanunla düzenlenmesine engel değildir.

X. Basın ve yayıma ilgili hükümler

A. Basın hürriyeti

MADDE 28. Basın hürdür, sansür edilemez. Basımevi kurmak izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz.

(Mülga: 3/10/2001-4709/10 md.)

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır.

Devletin iç ve dış güvenliğini, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü tehdit eden veya suç işlemeye ya da ayaklanma veya isyana teşvik eder nitelikte olan veya Devlete ait gizli bilgilere ilişkin bulunan her türlü haber veya yazıyı, yazanlar veya bastırılanlar veya aynı amaçla, basanlar, başkasına verenler, bu suçlara ait kanun hükümleri uyarınca sorumlu olurlar. Tedbir yolu ile dağıtım hâkim kararıyla: gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı merciin emriyle önenebilir. Dağıtımı önleyen yetkili merci, bu kararı en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkime bildirir. Yetkili hâkim bu kararı en geç kırksekiz saat içinde onaylamazsa, dağıtımı önleme kararı hükümsüz sayılır.

Yargılama görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesi için, kanunla belirtilen sınırlar içinde, hâkim tarafından verilen kararlar saklı kalmak üzere, olaylar hakkında yayım yasağı konamaz.

Sürelî veya süresiz yayınlar, kanunun gösterdiği suçların soruşturma veya kovuşturmasına geçilmiş olması hallerinde hâkim kararıyla; Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî güvenliğinin, kamu düzeninin, genel ahlâkın korunması ve suçların önlenmesi bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunun açıkça yetkili kıldığı mercinin emriyle toplatılabilir. Toplatma kararı veren yetkili merci, bu kararını en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkime bildirir; hâkim bu kararı en geç kırksekiz saat içinde onaylamazsa, toplatma kararı hükümsüz sayılır.

Sürelî veya süresiz yayınların suç soruşturma veya kovuşturması sebebiyle zapt ve müsadereinde genel hükümler uygulanır.

Türkiye’de yayımlanan sürelî yayınlar, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, Cumhuriyetin temel ilkelerine, millî güvenliğe ve genel ahlâka aykırı yayımlardan mahkûm olma halinde, mahkeme kararıyla geçici olarak kapatılabilir. Kapatılan sürelî yayının açıkça devamı niteliğini taşıyan her türlü yayın yasaktır; bunlar hâkim kararıyla toplatılır.

B. Sürelî ve süresiz yayın hakkı

MADDE 29. Sürelî veya süresiz yayın önceden izin alma ve mali teminat yatırma şartına bağlanamaz.

Sürelî yayın çıkarabilmek için kanunun gösterdiği bilgi ve belgelerin, kanunda belirtilen yetkili mercie verilmesi yeterlidir. Bu bilgi ve belgelerin kanuna aykırılığının tespiti halinde yetkili merci, yayının durdurulması için mahkemeye başvurur.

Sürelî yayınların çıkarılması, yayım şartları, mali kaynakları ve gazetecilik mesleği ile ilgili esaslar kanunla düzenlenir. Kanun, haber, düşünce ve kanaatlerin serbestçe yayımlanmasını engelleyici veya zorlaştırıcı siyasal, ekonomik, mali ve teknik şartlar koyamaz.

Sürelî yayınlar, Devletin ve diğer kamu tüzelkişilerinin veya bunlara bağlı kurumların araç ve imkânlarından eşitlik esasına göre yararlanır.

C. Basın araçlarının korunması

MADDE 30. (Değişik: 7-5-2004-5170-4 md.)

Kanuna uygun şekilde basın işletmesi olarak kurulan basımevi ve eklentileri ile basın araçları, suç aleti olduğu gerekçesiyle zapt ve müsadere edilemez veya işletilmekten alıkonulamaz.

D. Kamu tüzelkişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme araçlarından yararlanma hakkı

MADDE 31. Kişiler ve siyasî partiler, kamu tüzelkişilerinin elindeki basın dışı kitle haberleşme ve yayım araçlarından yararlanma hakkına sahiptir. Bu yararlanmanın şartları ve usulleri kanunla düzenlenir.

(Değişik: 3 10 2001-4709 11 md.) Kanun, milli güvenlik, kamu düzeni, genel ahlâk ve sağlığın korunması sebepleri dışında, halkın bu araçlarla haber almasını, düşünce ve kanaatlere ulaşmasını ve kamuoyunun serbestçe oluşmasını engelleyici kayıtlar koyamaz.

E. Düzeltme ve cevap hakkı

MADDE 32. Düzeltme ve cevap hakkı, ancak kişilerin haysiyet ve şereflerine dokunulması veya kendileriyle ilgili gerçeğe aykırı yayınlar yapılması hallerinde tanınır ve kanunla düzenlenir.

Düzeltme ve cevap yayımlanmazsa, yayımlanmasının gerekip gerekmediğine hâkim tarafından ilgilinin müracaat tarihinden itibaren en geç yedi gün içerisinde karar verilir.

XI. Toplantı hak ve hürriyetleri

A. Dernek kurma hürriyeti

MADDE 33. (Değişik: 23 7 1995- 4121 2. md.;3 10 2001-4709 12 md.)

Herkes, önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahiptir.

Hiç kimse bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamaz.

Dernek kurma hürriyeti ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâk ile başkalarının hürriyetlerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Dernek kurma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

Dernekler, kanunur öngördüğü hallerde hâkim kararıyla kapatılabilir veya faaliyetten alıkonulabilir. Ancak, milli güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yakut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, derneği faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu mercinin kararı, yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idari karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.

Birinci fıkrâ hükmü, Silahlı Kuvvetler ve kolluk kuvvetleri mensuplarına ve görevlerinin gerektirdiği ölçüde Devlet memurlarına kanunla sınırlamalar getirilmesine engel değildir.

Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.

B. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı

MADDE 34. (Değişik: 3 10 2001-4709 13 md.)

Herkes, önceden izin almadan, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

XII. Mülkiyet hakkı

MADDE 35. Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı değildir.

XIII. Hakların korunması ile ilgili hükümler

A. Hak arama hürriyeti

MADDE 36. (Değişik: 3/10/2001-4709/14 md.) Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.

B. Kanunî hâkim güvencesi

MADDE 37. Hiç kimse kanunen tabî olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz.

Bir kimseyi kanunen tabî olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz.

C. Suç ve cezalara ilişkin esaslar

MADDE 38. Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Suç ve ceza zamanaşımı ile ceza mahkûmiyetinin sonuçları konusunda da yukarıdaki fıkra uygulanır.

Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur.

Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.

Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/15 md.) Kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez.

Ceza sorumluluğu şahsidir.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/15 md.) Hiç kimse, yalnızca sözleşmeden doğan bir yükümlülüğü yerine getirememesinden dolayı özgürlüğünden alıkonulamaz.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/15 md.; Mülga: 7/5/2004-5170/5 md.)

(Değişik: 7/5/2004-5170/5 md.) Ölüm cezası ve genel müsadere cezası verilemez.

İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz. Silahlı Kuvvetlerin iç düzeni bakımından bu hükme kanunla istisnalar getirilebilir.

(Değişik: 7/5/2004-5170/5 md.) Uluslararası Ceza Divanına taraf olmanın gerektirdiği yükümlülükler hariç olmak üzere vatandaş, suç sebebiyle yabancı bir ülkeye verilemez.

XIV. İspat hakkı

MADDE 39. Kamu görev ve hizmetinde bulunanlara karşı, bu görev ve hizmetin yerine getirilmesiyle ilgili olarak yapılan isnatlardan dolayı açılan hakaret davalarında, sanık, isnadın doğruluğunu ispat hakkına sahiptir. Bunun dışındaki hallerde ispat isteminin kabulü, ancak isnat olunan fiilin doğru olup olmadığının anlaşılmasında kamu yararı bulunmasına veya şikâyetçinin ispata razı olmasına bağlıdır.

XV. Temel hak ve hürriyetlerin korunması

MADDE 40. Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/16 md.) Devlet, işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmi görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler

I. Ailenin korunması ve çocuk hakları

MADDE 41. (Değişik: 3/10/2001-4709/17 md.) Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/4 md.) Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/4 md.) Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır.

II. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi

MADDE 42. Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.

Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir.

Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz.

Eğitim ve öğretim hürriyeti, Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz.

İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır.

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar, Devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak, kanunla düzenlenir.

(Ek fıkra: 9/2 2008-5735/2 md.; İptal: Anayasa Mahkemesinin 5/6 2008 tarihli ve E.: 2008/16, K.: 2008/116 sayılı Kararı ile)

Devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez.

Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tabi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası andlaşma hükümleri saklıdır.

III. Kamu yararı

A. Kıyılardan yararlanma

MADDE 43. Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları kanunla düzenlenir.

B. Toprak mülkiyeti

MADDE 44. Devlet, toprağın verimli olarak işletilmesini korumak ve geliştirmek, erozyonla kaybedilmesini önlemek ve topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçilikle uğraşan köylüye toprak sağlamak amacıyla gerekli tedbirleri alır. Kanun, bu amaçla, değişik tarım bölgeleri ve çeşitlerine göre toprağın genişliğini tespit edebilir.

Topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçiye toprak sağlanması, üretimin düşürülmesi, ormanların küçülmesi ve diğer toprak ve yeraltı servetlerinin azalması sonucunu doğuramaz.

Bu amaçla dağıtılan topraklar bölünemez, miras hükümleri dışında başkalarına devredilemez ve ancak dağıtılan çiftçilerle mirasçıları tarafından işletilebilir. Bu şartların kaybı halinde, dağıtılan toprağın Devletçe geri alınmasına ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.

C. Tarım, hayvancılık ve bu üretim dallarında çalışanların korunması

MADDE 45. Devlet, tarım arazileri ile çayır ve meraların amaç dışı kullanılmasını ve tahribini önlemek, tarımsal üretim planlaması ilkelerine uygun olarak bitkisel ve hayvansal üretimi artırmak maksadıyla, tarım ve hayvancılıkta uğraşanların işletme araç ve gereçlerinin ve diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırır.

Devlet, bitkisel ve hayvansal ürünlerin değerlendirilmesi ve gerçek değerlerinin üreticinin eline geçmesi için gereken tedbirleri alır.

D.Kamulaştırma

MADDE 46. (Değişik: 3 10 2001-4709 18 md.)

Devlet ve kamu tüzelkişileri; kamu yararının gerektirdiği hallerde, gerçek karşılıklarını peşin ödemek şartıyla, özel mülkiyette bulunan taşınmaz malların tamamını veya bir kısmını, kanunla gösterilen esas ve usullere göre, kamulaştırmaya ve bunlar üzerinde idari ittifaklar kurmaya yetkilidir.

Kamulaştırma bedeli ile kesin hükme bağlanan artırım bedeli nakden ve peşin olarak ödenir. Ancak, tarım reformunun uygulanması, büyük enerji ve sulama projeleri ile iskân projelerinin gerçekleştirilmesi, yeni ormanların yetiştirilmesi, kıyıların korunması ve turizm amacıyla kamulaştırılan toprakların bedellerinin ödenme şekli kanunla gösterilir. Kanunun taksitle ödemeyi öngörebileceği bu hallerde, taksitlendirme süresi beş yılı aşamaz; bu takdirde taksitler eşit olarak ödenir.

Kamulaştırılan topraktan, o toprağı doğrudan doğruya işleten küçük çiftçiye ait olanlarının bedeli, her halde peşin ödenir.

İkinci fıkrada öngörülen taksitlendirmelerde ve herhangi bir sebeple ödenmemiş kamulaştırma bedellerinde kamu alacakları için öngörülen en yüksek faiz uygulanır.

E. Devletleştirme ve özelleştirme

MADDE 47. Kamu hizmeti niteliği taşıyan özel teşebbüsler, kamu yararının zorunlu kıldığı hallerde devletleştirilebilir.

Devletleştirme gerçek karşılığı üzerinden yapılır. Gerçek karşılığın hesaplanma tarzı ve usulleri kanunla düzenlenir.

(Ek fıkra: 13 8 1999-4446 1 md.) Devletin, kamu iktisadî teşebbüslerinin ve diğer kamu tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan işletme ve varlıkların özelleştirilmesine ilişkin esas ve usuller kanunla gösterilir.

(Ek fıkra: 13/8/1999-4446 1 md.) Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılacağı veya devredilebileceği kanunla belirlenir.

IV. Çalışma ve sözleşme hürriyeti

MADDE 48. Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir.

Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürütmesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.

V. Çalışma ile ilgili hükümler

A. Çalışma hakkı ve ödevi

MADDE 49. Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.

(Değişik: 3/10/2001-4709 19 md.) Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.

(Mülga: 3/10/2001-4709 19 md.)

B. Çalışma şartları ve dinlenme hakkı

MADDE 50. Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılamaz.

Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.

Dinlenmek, çalışanların hakkıdır.

Ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin hakları ve şartları kanunla düzenlenir.

C. Sendika kurma hakkı

MADDE 51. (Değişik: 3/10/2001-4709 20 md.)

Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz.

Sendika kurma hakkı ancak, milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlak ile başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve kanunla sınırlanabilir.

Sendika kurma hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir.

(Mülga: 12/9/2010-5982 5 md.)

İşçi niteliği taşımayan kamu görevlilerinin bu alandaki haklarının kapsam, istisna ve sınırları gördükleri hizmetin niteliğine uygun olarak kanunla düzenlenir.

Sendika ve üst kuruluşlarının tüzükleri, yönetim ve işleyişleri, Cumhuriyetin temel niteliklerine ve demokrasi esaslarına aykırı olamaz.

D. Sendikal faaliyet

MADDE 52. (Mülga: 23/7/1995-4121/3 md.)

VI. Toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavt

A. Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı

MADDE 53. İşçiler ve işverenler, karşılıklı olarak ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını düzenlemek amacıyla toplu iş sözleşmesi yapma hakkına sahiptirler.

Toplu iş sözleşmesinin nasıl yapılacağı kanunla düzenlenir.

(Ek fıkra: 23/7/1995-4121/4 md.; Mülga: 12/9/2010-5982/6 md.)

(Mülga: 12/9/2010-5982/6 md.)

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/6 md.) Memurlar ve diğer kamu görevlileri, toplu sözleşme yapma hakkına sahiptirler.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/6 md.) Toplu sözleşme yapılması sırasında uyuşmazlık çıkması halinde taraflar Kamu Görevlileri Hakem Kuruluna başvurabilir. Kamu Görevlileri Hakem Kurulu kararları kesindir ve toplu sözleşme hükmündedir.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/6 md.) Toplu sözleşme hakkının kapsamı, istisnaları, toplu sözleşmeden yararlanacaklar, toplu sözleşmenin yapılma şekli, usulü ve yürürlüğü, toplu sözleşme hükümlerinin emeklilere yansıtılması, Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun teşkili, çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar kanunla düzenlenir.

B. Grev hakkı ve lokavt

MADDE 54. Toplu iş sözleşmesinin yapılması sırasında, uyuşmazlık çıkması halinde işçiler grev hakkına sahiptirler. Bu hakkın kullanılmasının ve işverenin lokavta başvurmamasının usul ve şartları ile kapsam ve istisnaları kanunla düzenlenir.

Grev hakkı ve lokavt iyi niyet kurallarına aykırı tarzda, toplum zararına ve milli serveti tahrip edecek şekilde kullanılamaz.

(Mülga: 12/9/2010-5982/7 md.)

Grev ve lokavtın yasaklanabileceği veya ertelenebileceği haller ve işyerleri kanunla düzenlenir.

Grev ve lokavtın yasaklandığı hallerde veya ertelendiği durumlarda ertelemenin sonunda, uyuşmazlık Yüksek Hakem Kurulunca çözülür. Uyuşmazlığın her safhasında

taraflar da anlaşarak Yüksek Hakem Kuruluna başvurabilir. Yüksek Hakem Kurulunun kararları kesindir ve toplu iş sözleşmesi hükmündedir.

Yüksek hakem kurulunun kuruluş ve görevleri kanunla düzenlenir.

(Mülga: 12.9.2010-5982/7 md.)

Greve katılmayanların işyerinde çalışmaları, greve katılanlar tarafından hiçbir şekilde engellenemez.

VII. Ücrette adalet sağlanması

MADDE 55. Ücret emeğin karşılığıdır.

Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alır.

(Değişik: 3.10.2001-4709/21 md.) Asgari ücretin tespitinde çalışanların geçim şartları ile ülkenin ekonomik durumu da gözönünde bulundurulur.

VIII. Sağlık, çevre ve konut

A. Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması

MADDE 56. Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.

B. Konut hakkı

MADDE 57. Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler.

IX. Gençlik ve spor

A. Gençliğin korunması

MADDE 58. Devlet, istiklâl ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müsbet ilmin ışığında, Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetiştirme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirleri alır.

Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.

B. Sporun geliştirilmesi ve tahkim

MADDE 59. Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.

Devlet başarılı sporcuyu korur.

(Ek fıkra: 17/3 2011-6214-1 md.) Spor federasyonlarının spor faaliyetlerinin yönetimine ve disiplinine ilişkin kararlarına karşı ancak zorunlu tahkim yoluna başvurulabilir. Tahkim kurulu kararları kesin olup bu kararlara karşı hiçbir yargı merciine başvurulamaz.

X. Sosyal güvenlik hakları

A. Sosyal güvenlik hakkı

MADDE 60. Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Devlet, bu güvenliğı sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.

B. Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler

MADDE 61. Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar.

Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.

Yaşlılar, Devletçe korunur. Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir.

Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır.

Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.

C. Yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşları

MADDE 62. Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri alır.

XI. Tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunması

MADDE 63. Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.

Bu varlıklar ve değerlerden özel mülkiyet konusu olanlara getirilecek sınırlamalar ve bu nedenle hak sahiplerine yapılacak yardımlar ve tanınacak muafiyetler kanunla düzenlenir.

XII. Sanatın ve sanatçının korunması

MADDE 64. Devlet, sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır.

XIII. Devletin iktisadî ve sosyal ödevlerinin sınırları

MADDE 65. (Değişik: 3 10 2001-4709 22 md.)

Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Siyasî Haklar ve Ödevler

I. Türk vatandaşlığı

MADDE 66. Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür.

Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türktür. (Mülga cümle: 3 10 2001-4709 23 md.)

Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir.

Hiçbir Türk, vatana bağlılıkla bağdaşmayan bir eylemde bulunmadıkça vatandaşlıktan çıkarılamaz.

Vatandaşlıktan çıkarma ile ilgili karar ve işlemlere karşı yargı yolu kapatılamaz.

II. Seçme, seçilme ve siyasî faaliyette bulunma hakları

MADDE 67. Vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasî parti içinde siyasî faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir.

(Değişik: 23 7 1995-4121 5 md.) Seçimler ve halkoylaması serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır. Ancak, yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının oy hakkını kullanabilmeleri amacıyla kanun, uygulanabilir tedbirleri belirler.

(Değişik: 17 5 1987-3361 1 md.; 23 7 1995-4121 5 mc.) Onsekiz yaşını dolduran her Türk vatandaşı seçme ve halkoylamasına katılma haklarına sahiptir.

Bu hakların kullanılması kanunla düzenlenir.

(Değişik: 23 7 1995-4121 5 md.; 3 10 2001-4709 24 md.) Silah altında bulunan er ve erbaşlar ile askeri öğrenciler, taksirli suçlardan hüküm giyenler hariç ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler oy kullanamazlar. Ceza infaz kurumları ve tutukevle-

rinde oy kullanılması ve oyların sayım ve dökümünde seçim emniyeti açısından alınması gerekli tedbirler Yüksek Seçim Kurulu tarafından tespit edilir ve görevli hâkimin yerinde yönetim ve denetimi altında yapılır.

(Ek fıkra: 23/7 1995-4121 5 md.) Seçim kanunları, temsilde adalet ve yönetimde istikrar ilkelerini bağdaştıracak biçimde düzenlenir.

(Ek fıkra: 3/10 2001-4709 24 md.) Seçim kanunlarında yapılan değişiklikler, yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılacak seçimlerde uygulanmaz.

III. Siyasî partilerle ilgili hükümler

A. Parti kurma, partilere girme ve partilerden ayrılma

MADDE 68. (Değişik: 23/7 1995-4121 6 md.)

Vatandaşlar, siyasî parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve partilerden ayrılma hakkına sahiptir. Parti üyesi olabilmek için onsekiz yaşını doldurmuş olmak gerekir.

Siyasî partiler, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

Siyasî partiler önceden izin almadan kurulurlar ve Anayasa ve kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürürler.

Siyasî partilerin tüzük ve programları ile eylemleri, Devletin bağımsızlığına, ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, insan haklarına, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine, millet egemenliğine, demokratik ve lâik Cumhuriyet ilkelerine aykırı olamaz; sınıf veya zümre diktatörlüğünü veya herhangi bir tür diktatörlüğü savunmayı ve yerleştirmeyi amaçlayamaz; suç işlenmesini teşvik edemez.

Hâkimler ve savcılar, Sayıştay dahil yüksek yargı organları mensupları, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri, yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri, Silahlı Kuvvetler mensupları ile yükseköğretim öncesi öğrencileri siyasî partilere üye olamazlar.

Yükseköğretim elemanlarının siyasî partilere üye olmaları ancak kanunla düzenlenebilir. Kanun bu elemanların, siyasî partilerin merkez organları dışında kalan parti görevi almalarına cevaz veremez ve parti üyesi yükseköğretim elemanlarının yükseköğretim kurumlarında uyacakları esasları belirler.

Yükseköğretim öğrencilerinin siyasî partilere üye olabilmelerine ilişkin esaslar kanunla düzenlenir.

Siyasî partilere, Devlet, yeterli düzeyde ve hakça mali yardım yapar. Partilere yapılacak yardımın, alacakları üye aidatının ve bağışların tabi olduğu esaslar kanunla düzenlenir.

B. Siyasî partilerin uyacakları esaslar

MADDE 69. (Değişik: 23/7 1995-4121 7 md.)

Siyasî partilerin faaliyetleri, parti içi düzenlemeleri ve çalışmaları demokrasi ilkelerine uygun olur. Bu ilkelerin uygulanması kanunla düzenlenir.

Siyasi partiler, ticari faaliyetlere girişemezler.

Siyasi partilerin gelir ve giderlerinin amaçlarına uygun olması gereklidir. Bu kuralın uygulanması kanunla düzenlenir. Anayasa Mahkemesince siyasi partilerin mal edimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun tespiti, bu hususun denetim yöntemleri ve aykırılık halinde uygulanacak yaptırımlar kanunca gösterilir. Anayasa Mahkemesi, bu denetim görevini yerine getirirken Sayıştaydan yardım sağlar. Anayasa Mahkemesinin bu denetim sonunda vereceği kararlar kesindir.

Siyasi partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır.

Bir siyasi partinin tüzüğü ve programının 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı bulunması halinde temelli kapatma kararı verilir.

Bir siyasi partinin 68 inci maddenin dördüncü fıkrası hükümlerine aykırı eylemlerinden ötürü temelli kapatılmasına, ancak, onun bu nitelikteki fiillerin işlendiği bir odak haline geldiğinin Anayasa Mahkemesince tespit edilmesi halinde karar verilir. (Ek cümle: 3/10/2001-4709/25 md.) Bir siyasi parti, bu nitelikteki fiiller o partinin üyelerince yoğun bir şekilde işlendiği ve bu durum o partinin büyük kongre veya genel başkan veya merkez karar veya yönetim organları veya Türkiye Büyük Millet Meclisindeki grup genel kurulu veya grup yönetim kurulunca zımnen veya açıkça benimsendiği yahut bu fiiller doğrudan doğruya anılan parti organlarıncaya kararlılık içinde işlendiği takdirde, söz konusu fiillerin odağı haline gelmiş sayılır.

(Ek fıkra: 3/10/2001-4709/25 md.) Anayasa Mahkemesi, yukarıdaki fıkralara göre temelli kapatma yerine, dava konusu fiillerin ağırlığına göre ilgili siyasi partinin Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmasına karar verebilir.

Temelli kapatılan bir parti bir başka ad altında kurulamaz.

Bir siyasi partinin temelli kapatılmasına beyan veya faaliyetleriyle sebep olan kurucuları dahil üyeleri, Anayasa Mahkemesinin temelli kapatmaya ilişkin kesin kararının Resmi Gazetede gerekçeli olarak yayımlanmasından başlayarak beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi ve deneticisi olamazlar.

Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan ve Türk uyruklığında olmayan gerçek ve tüzelkişilerden maddi yardım alan siyasi partiler temelli olarak kapatılır.

(Değişik: 3/10/2001-4709/25 md.) Siyasi partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenmeleri, kapatılmaları ya da Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmaları ile siyasi partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir.

IV. Kamu hizmetlerine girme hakkı

A. Hizmete girme

MADDE 70. Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir.

Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez.

B. Mal bildirimi

MADDE 71. Kamu hizmetine girenlerin mal bildiriminde bulunmaları ve bu bildirimlerin tekrarlanma süreleri kanunla düzenlenir. Yasama ve yürütme organlarında görev alanlar, bundan istisna edilemez.

V. Vatan hizmeti

MADDE 72. Vatan hizmeti, her Türkün hakkı ve ödevidir. Bu hizmetin Silahlı Kuvvetlerde veya kamu kesiminde ne şekilde yerine getirileceği veya getirilmiş sayılacağı kanunla düzenlenir.

VI. Vergi ödevi

MADDE 73. Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür.

Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır.

Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(b) md.) Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Cumhurbaşkanına verilebilir.

VII. Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı

MADDE 74. (Değişik: 3/10/2001-4709/26 md.) Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kencileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir.

(Değişik: 3/10/2001-4709/26 md.) Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu, gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir.

(Mülga: 12/9/2010-5982/8 md.)

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/8 md.) Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/8 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceler.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/8 md.) Kamu Başdenetçisi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gizli oyla dört yıl için seçilir. İlk iki oylamada üye tamsayısı-

⁷ Bu fıkroda 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı kanunun 21/(a) maddesiyle yapılan değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir.

nın üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan aday seçilmiş olur.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/8 md.) Bu maddede sayılan hakların kullanılma biçimi, Kamu Denetçiliği Kurumunun kuruluşu, görevi, çalışması, inceleme sonucunda yapacağı işlemler ile Kamu Başdenetçisi ve kamu denetçilerinin nitelikleri, seçimi ve özlük haklarına ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Cumhuriyetin Temel Organları

BİRİNCİ BÖLÜM

Yasama

I. Türkiye Büyük Millet Meclisi

A. Kuruluşu

MADDE 75. (Değişik: 17/5/1987- 3361/2 md.; 23/7/1995-4121/8 md.; 21/1/2017-6771/2 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi genel oyla seçilen altıyüz milletvekilinden oluşur.⁴

B. Milletvekili seçilme yeterliliği

MADDE 76- (Değişik: 13/10/2006-5551/1 md.; 21/1/2017-6771/3 md.) Onsekiz yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir.

(Değişik: 27/12/2002-4777/1 md.; 21/1/2017-6771/3 md.) En az ilkokul mezunu olmayanlar, kısıtlılar, askerlikle ilişkili olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar; zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırmaya, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler.

Hâkimler ve savcılar, yüksek yargı organları mensupları, yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanları, Yükseköğretim Kurulu üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarının memur statüsündeki görevlileri ile yaptıkları hizmet bakımından işçi niteliği taşımayan diğer kamu görevlileri ve Silahlı Kuvvetler mensupları, görevlerinden çekilmedikçe, aday olamazlar ve milletvekili seçilemezler.

⁴ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılacak ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin takvimin başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/b) Bu tarihe kadar şu madde geçerlidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi genel oyla seçilen beşyüzelli milletvekilinden oluşur.

C. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanının seçim dönemi**MADDE 77-** (Değişik: 21/10/2007-5678/1 md.; 21/1/2017-6771/4 md.)⁹

Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri beş yılda bir aynı günde yapılır.

Süresi biten milletvekili yeniden seçilebilir.

Cumhurbaşkanlığı seçiminde birinci oylamada gerekli çoğunluğun sağlanamaması halinde 101 inci maddedeki usule göre ikinci oylama yapılır.

D. Seçimlerin geriye bırakılması ve ara seçimler¹⁰

MADDE 78.(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(b) md) Savaş sebebiyle yeni seçimlerin yapılmasına imkân görülmezse, Türkiye Büyük Millet Meclisi, seçimlerin bir yıl geriye bırakılmasına karar verebilir.

Geri bırakma sebebi ortadan kalkmamışsa, erteleme kararındaki usule göre bu işlem tekrarlanabilir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliklerinde boşalma olması halinde, ara seçime gidilir. Ara seçim, her seçim döneminde bir defa yapılır ve genel seçimden otuz ay geçmedikçe ara seçime gidilemez. Ancak, boşalan üyeliklerin sayısı, üye tamsayısının yüzde beşini bulduğu hallerde, ara seçimlerinin üç ay içinde yapılmasına karar verilir.

Genel seçimlere bir yıl kala, ara seçimi yapılamaz.

(Ek fıkra: 27/12/2002-4777/2 md.) Yukarıda yazılı hallerden ayrı olarak, bir ilin veya seçim çevresinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde üyesinin kalmaması halinde, boşalmayı takip eden doksan günden sonraki ilk Pazar günü ara seçim yapılır. Bu fıkra gereği yapılacak seçimlerde Anayasanın 127 nci maddesinin üçüncü fıkrası hükmü uygulanmaz.

E. Seçimlerin genel yönetim ve denetimi

MADDE 79. Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır.

⁹ Bu maddede 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı kanunun 21/(b) maddesiyle yapılan değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılacak ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin takvimin başladığı tarihtir. Bu tarihe kadar yürürlükteki madde şöyledir:

Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçim dönemi

MADDE 77- (Değişik: 21/10/2007-5678/1 md.)

Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçimleri dört yılda bir yapılır.

Meclis, bu süre dolmadan seçimin yenilenmesine karar verebileceği gibi, Anayasada belirtilen şartlar altında Cumhurbaşkanınca verilecek karara göre de seçimler yenilenir. Süresi biten milletvekili yeniden seçilebilir.

Yenilenmesine karar verilen Meclisin yetkileri, yeni Meclisin seçilmesine kadar sürer.

¹⁰ Bu maddenin başlığı 6771 sayılı Kanun değişikliğinden önce "D. Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin geriye bırakılması ve ara seçimler" iken, 21/1/2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

(Değişik: 21/10/2007-5678/2 md.) Seçimlerin başlamasından bitimine kadar, seçimin düzen içinde yönetimi ve dürüstlüğü ile ilgili bütün işlemleri yapma ve yaptırma, seçim süresince ve seçimden sonra seçim konularıyla ilgili bütün yolsuzlukları, şikâyet ve itirazları inceleme ve kesin karara bağlama ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin seçim tutanaklarını ve Cumhurbaşkanlığı seçimi tutanaklarını kabul etme görevi Yüksek Seçim Kurulundur. Yüksek Seçim Kurulunun kararları aleyhine başka bir mercie başvurulamaz.

Yüksek Seçim Kurulunun ve diğer seçim kurullarının görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.

Yüksek Seçim Kurulu yedi asıl ve dört yedek üyeden oluşur. Üyelerin altısı Yargıtay, beşi Danıştay Genel Kurullarınca kendi üyeleri arasından üye tamsayılarının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir. Bu üyeler, salt çoğunluk ve gizli oylarından bir başkan ve bir başkanvekili seçerler.

Yüksek Seçim Kuruluna Yargıtay ve Danıştaydan seçilmiş üyeler arasından ad çekme ile ikişer yedek üye ayrılır. Yüksek Seçim Kurulu Başkanı ve Başkanvekili ad çekmeye girmezler.

(Değişik: 21/10/2007-5678/2 md.) Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların halkoyna sunulması, Cumhurbaşkanının halk tarafından seçilmesi işlemlerinin genel yönetim ve denetimi de milletvekili seçimlerinde uygulanan hükümlere göre olur.

1. Milletin temsili

MADDE 80. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, seçildikleri bölgeyi veya kendilerini seçenleri değil, bütün Milleti temsil ederler.

2. Andîçme

MADDE 81. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, göreve başlarken aşağıdaki şekilde andîçerler:

“Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma; hukukun üstünlüğüne, demokratik ve lâik Cumhuriyete ve Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı kalacağıma; toplumun huzur ve refahı, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanması ülküsünden ve Anayasaya sadakattan ayrılmayacağıma; büyük Türk milleti önünde namusum ve şerefim üzerine andîçerim.”

3. Üyelikle bağdaşmayan işler

MADDE 82. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Devlet ve diğer kamu tüzelkişilerinde ve bunlara bağlı kuruluşlarda; Devletin veya diğer kamu tüzelkişilerinin doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak katıldığı teşebbüs ve ortaklıklarda; özel gelir kaynakları ve özel imkânları kanunla sağlanmış kamu yararına çalışan derneklerin ve Devletten yardım sağlayan ve vergi muafiyeti olan vakıfların, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile sendikalar ve bunların üst kuruluşlarının ve katıldıkları teşebbüs

veya ortaklıkların yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar, vekili olamazlar, herhangi bir taahhüt işini doğrudan veya dolaylı olarak kabul edemezler, temsilcilik ve hakemlik yapamazlar.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(e) md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, yürütme organının teklif, inha, atama veya onamasına bağlı resmî veya özel herhangi bir işle görevlendirilemezler.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği ile bağdaşmayan diğer görev ve işler kanunla düzenlenir.

4. Yasama dokunulmazlığı

MADDE 83. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar alınmadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar.

Seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekili, Meclisin kararı olmadıkça tutulamaz, sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamaz. Ağır cezayı gerektiren suçüstü hali ve seçimden önce soruşturmasına başlanılmış olmak kaydıyla Anayasanın 14 üncü maddesindeki durumlar bu hükmün dışındadır. Ancak, bu halde yetkili makam, durumu hemen ve doğrudan doğruya Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirmek zorundadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi hakkında, seçiminden önce veya sonra verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi, üyelik sıfatının sona ermesine bırakılır; üyelik süresince zamanaşımı işlemez.

Tekrar seçilen milletvekili hakkında soruşturma ve kovuşturma, Meclisin yeniden dokunulmazlığını kaldırmasına bağlıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisindeki siyasi parti gruplarınca, yasama dokunulmazlığı ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.

5. Milletvekilliğinin düşmesi

MADDE 84. (Değişik: 23/7/1995-4121/9 md.)

İstifa eden milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesi, istifanın geçerli olduğu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanınca tespit edildikten sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca kararlaştırılır.

Milletvekilliğinin kesin hüküm giyme veya kısıtlanma halinde düşmesi, bu husustaki kesin mahkeme kararının Genel Kurula bildirilmesiyle olur.

¹ Bu fıkarda yapılan değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

82 nci maddeye göre milletvekilliğiyle bağdaşmayan bir görev veya hizmeti sürdürmekte ısrar eden milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesine, yetkili komisyonun bu durumu tespit eden raporu üzerine Genel Kurul gizli oyla karar verir.

Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz olarak bir ay içerisinde toplam beş birleşim günü katılmayan milletvekilinin milletvekilliğinin düşmesine, durumun Meclis Başkanlık Divanınca tespit edilmesi üzerine, Genel Kurulca üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyuyla karar verilebilir.

(Mülga: 12/9/2010-5982/9 md.)

6. İptal istemi

MADDE 85. (Değişik: 23/7/1995-4121/10 md.)

Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya milletvekilliğinin düşmesine 84 üncü maddenin birinci, üçüncü veya dördüncü fıkralarına göre karar verilmiş olması hallerinde, Meclis Genel Kurulu kararının alındığı tarihten başlayarak yedi gün içerisinde ilgili milletvekili veya bir diğer milletvekili, kararın, Anayasaya, kanuna veya İçtüzüğe aykırılığı iddiasıyla iptali için Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Anayasa Mahkemesi, iptal istemini onbeş gün içerisinde kesin karara bağlar.

7. Ödenek ve yolluklar

MADDE 86. (Değişik: 21/11/2001-4720/1 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek, yolluk ve emeklilik işlemleri kanunla düzenlenir. Ödenğin aylık tutarı en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu miktarı, yolluk da ödenek miktarının yarısını aşamaz. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ile bunların emeklileri T.C. Emekli Sandığı ile ilgilendirilirler ve üyeliği sona erenlerin istekleri halinde ilgileri devam eder.

(Değişik: 21/11/2001-4720/1 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine ödenecek ödenek ve yolluklar, kendilerine T.C. Emekli Sandığı tarafından bağlanan emekli aylığı ve benzeri ödemelerin kesilmesini gerektirmez.

Ödenek ve yollukların en çok üç aylığı önceden ödenebilir.

II. Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri

A. Genel olarak

MADDE 87- (Değişik: 3/10/2001-4709/28 md.; 7/5/2004-5170/6 md.; 21/1/2017-6771/5 md.)¹² Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, de-

¹² Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak madde şudur:

MADDE 87. (Değişik: 3/10/2001-4709/28 md.; 7/5/2004-5170/6 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak; Bakanlar Kurulunu ve bakanları denetlemek; Bakanlar Kuruluna belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek; bütçe ve kesinhesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve

gıştırmek ve kaldırmak; bütçe ve kesinhesap kanun tekliflerini görüşmek ve kabul etmek; para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek; milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilânına karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir.

B. Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi

MADDE 88. (Değişik: 21/1/2017-6771/16-(a) md.)¹³ Kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkilidir.

Kanun tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları İçtüzükle düzenlenir.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

B. Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi¹⁴

MADDE 88. Kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekilleri yetkilidir.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülme usul ve esasları İçtüzükle düzenlenir.

C. Kanunların Cumhurbaşkanınca yayımlanması

MADDE 89. Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen kanunları onbeş gün içinde yayımlar.

(Değişik: 3/10/2001-4709/29 md.) Yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere, bu hususta gösterdiği gerekçe ile birlikte aynı süre içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir. Cumhurbaşkanınca kısmen uygun bulunmama durumunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebilir. Bütçe kanunları bu hükme tâbi değildir.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(c) md.)¹⁵ Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu üye tamsayısının salt çoğunluğuyla aynen kabul ederse, kanun Cumhurbaş-

savaş ilânına karar vermek, milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilânına karar vermek ve Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen

¹³ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

¹⁴ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

¹⁵ Bu fıkranın yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak fıkra şudur:

Türkiye Büyük Millet Meclisi, geri gönderilen kanunu aynen kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayımlanır; Meclis, geri gönderilen kanunda yeni bir değişiklik yaparsa, Cumhurbaşkanlığı değiştirilen kanunu tekrar Meclise geri gönderebilir.

başkanınca yayımlanır; Meclis, geri gönderilen kanunda yeni bir değişiklik yaparsa, Cumhurbaşkanı değiştirilen kanunu tekrar Meclise geri gönderebilir.

Anayasa değişikliklerine ilişkin hükümler saklıdır.

D. Milletlerarası andlaşmaları uygun bulma

MADDE 90. Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır.

Ekonomik, ticari veya teknik ilişkileri düzenleyen ve süresi bir yılı aşmayan andlaşmalar, Devlet Maliyesi bakımından bir yüklenme getirmemek, kişi hallerine ve Türklerin yabancı memleketlerdeki mülkiyet haklarına dokunmamak şartıyla, yayımlanma ile yürürlüğe konabilir. Bu takdirde bu andlaşmalar, yayımlarından başlayarak iki ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgisine sunulur.

Milletlerarası bir andlaşmaya dayanan uygulama andlaşmaları ile kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan ekonomik, ticari, teknik veya idari andlaşmaların Türkiye Büyük Millet Meclisince uygun bulunması zorunluluğu yoktur; ancak, bu fıkra göre yapılan ekonomik, ticari veya özel kişilerin haklarını ilgilendiren andlaşmalar, yayımlanmadan yürürlüğe konulamaz.

Türk kanunlarına değişiklik getiren her türlü andlaşmaların yapılmasında birinci fıkra hükmü uygulanır.

Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz. (Ek cümle: 7.5.2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.

E. Kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verme

MADDE 91- (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)¹⁶

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

E. Kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verme¹⁷

MADDE 91. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verebilir. Ancak sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere, Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel

¹⁶ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

¹⁷ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez.

Yetki kanunu, çıkarılacak kanun hükmünde kararnamesin, amacını, kapsamını, il-kelerini, kullanma süresini ve süresi içinde birden fazla kararname çıkarılıp çıkarılama-yacağını gösterir.

Bakanlar Kurulunun istifası, düşürülmesi veya yasama döneminin bitmesi, belli sü-re için verilmiş olan yetkinin sona ermesine sebep olmaz.

Kanun hükmünde kararnamenin, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından süre bi-timinden önce onaylanması sırasında, yetkinin son bulduğu veya süre bitimine kadar devam ettiği de belirtilir

Sıkıyönetim ve olağanüstü hallerde, Cumhurbaşkanının Başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun kanun hükmünde kararname çıkarmasına ilişkin hükümler saklıdır.

Kanun hükmünde kararnameler, Resmi Gazetede yayımlandıkları gün yürürlüğe girer-ler. Ancak, kararnamede yürürlük tarihi olarak daha sonraki bir tarih de gösterilebilir.

Kararnameler, Resmi Gazetede yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Mecli-sine sunulur.

Yetki kanunları ve bunlara dayanan kanun hükmünde kararnameler, Türkiye Bü-yük Millet Meclisi komisyonları ve Genel Kurulunda öncelikle ve ivedilikle görüşülür.

Yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmayan kararnameler bu tarihte, Türkiye Büyük Millet Meclisince reddedilen kararnameler bu kararın Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte, yürürlükten kalkar. Değiştirilerek kabul edilen kararna-melerin değiştirilmiş hükümleri, bu değişikliklerin Resmi Gazetede yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

F. Savaş hali ilânı ve silahlı kuvvet kullanılmasına izin verme

MADDE 92. Milletlerarası hukukun meşrû saydığı hallerde savaş hali ilânına ve Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası andlaşmaların veya milletlerarası nezaket kural-larının gerektirdiği haller dışında, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönde-rilmesine veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına izin verme yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisindir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde veya ara vermede iken ülkenin ani bir silahlı saldırıya uğraması ve bu sebeple silahlı kuvvet kullanılmasına derhal karar verilmesinin kaçınılmaz olması halinde Cumhurbaşkanı da, Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılması-na karar verebilir.

III. Türkiye Büyük Millet Meclisinin faaliyetleri ile ilgili hükümler

A. Toplanma ve tatil

MADDE 93. (Değişik: 23/7/1995-4121/11 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi, her yıl Ekim ayının ilk günü kendiliğinden toplanır.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(c) md.)⁸ Meclis, bir yasama yılında en çok üç ay tatil yapabilir; ara verme veya tatil sırasında, Cumhurbaşkanınca toplantıya çağrılır.

Meclis Başkanı da doğrudan doğruya veya üyelerin beşte birinin yazılı istemi üzerine, Meclisi toplantıya çağırır.

Ara verme veya tatil sırasında toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisinde, öncelikle bu toplantıyı gerektiren konu görüşülmeden ara verme veya tatile devam edilemez.

B. Başkanlık Divanı

MADDE 94. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanı, Meclis üyeleri arasından seçilen Meclis Başkanı, Başkanvekilleri, Kâtip Üyeler ve İdare Amirlerinden oluşur.

Başkanlık Divanı, Meclisteki siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında Divana katılmalarını sağlayacak şekilde kurulur. Siyasi parti gruplar: Başkanlık için aday gösteremezler.

(Değişik: 12/9/2010-5982/10 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki yıldır, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi ise o yasama döneminin sonuna kadar devam eder.

(Değişik: 3/10/2001-4709/30 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, Meclisin toplandığı günden itibaren beş gün içinde, Başkanlık Divanına bildirilir. Başkan seçimi gizli oyla yapılır. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan üye, Başkan seçilmiş olur. Başkan seçimi, aday gösterme süresinin bitiminden itibaren, beş gün içinde tamamlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekillerinin, Kâtip Üyelerinin ve İdare Amirlerinin adedi, seçim nisabı, oylama sayısı ve usulleri, Meclis İçtüzüğünde belirlenir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başkanvekilleri, üyesi bulundukları siyasi partinin veya parti grubunun Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine; görevlerinin gereği olan haller dışında, Meclis tartışmalarına katılamazlar; Başkan ve oturumu yöneten Başkanvekili oy kullanamazlar.

C. İçtüzük, siyasi parti grupları ve kolluk işleri

MADDE 95. Türkiye Büyük Millet Meclisi, çalışmalarını, kendi yaptığı İçtüzük hükümlerine göre yürütür.

⁸ Bu fıkranın yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak fıkra şudur:

"Meclis, bir yasama yılında en çok üç ay tatil yapabilir; ara verme veya tatil sırasında, doğrudan doğruya veya Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, Cumhurbaşkanınca toplantıya çağrılır."

İçtüzük hükümleri, siyasi parti gruplarının, Meclisin bütün faaliyetlerine üye sayısı oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenlenir. Siyasi parti grupları, en az yirmi üyeden meydana gelir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün bina, tesis, eklenti ve arazisinde kolluk ve yönetim hizmetleri Meclis Başkanlığı eliyle düzenlenir ve yürütülür. Emniyet ve diğer kolluk hizmetleri için yeteri kadar kuvvet ilgili makamlarca Meclis Başkanlığına tahsis edilir.

D. Toplantı ve karar yeter sayısı

MADDE 96. (Değişik: 21/10/2007-5678/3 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi, yapacağı seçimler dahil bütün işlerinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasada başkaca bir hüküm yoksa toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz.

(Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)¹⁹

E. Görüşmelerin açıklığı ve yayımlanması

MADDE 97. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulundaki görüşmeler açıktır ve tutanak dergisinde tam olarak yayımlanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzük hükümlerine göre kapalı oturumlar yapabilir, bu oturumlardaki görüşmelerin yayımı Türkiye Büyük Millet Meclisi kararına bağlıdır.

Meclisteki açık görüşmelerin, o oturumdaki Başkanlık Divanının teklifi üzerine Meclisçe başkaca bir karar alınmadıkça, her türlü vasıta ile yayımı serbesttir.

IV. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme ve denetim yolları

(Kenar başlığı mülga: 21/1/2017-6771/6 md)

MADDE 98- (Değişik: 21/1/2017-6771/6 md.)²⁰ Türkiye Büyük Millet Meclisi; Meclis araştırması, genel görüşme, Meclis soruşturması ve yazılı soru yollarıyla bilgi edinme ve denetleme yetkisini kullanır.

Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinmek için yapılan incelemeden ibarettir.

¹⁹ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak fıkra şudur:

"Bakanlar Kurulu üyeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin katılmadıkları oturumlarında, kendileri yerine oy kullanmak üzere bir bakana yetki verebilirler. Ancak bir bakan kendi oyu ile birlikte en çok iki oy kullanabilir."

²⁰ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

Genel görüşme, toplumu ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir.

Meclis soruşturması, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar hakkında 106 ncı maddenin beşinci, altıncı ve yedinci fıkraları uyarınca yapılan soruşturmadan ibarettir.

Yazılı soru, yazılı olarak en geç onbeş gün içinde cevaplamak üzere milletvekillerinin, Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlara yazılı olarak soru sormalarından ibarettir.

Meclis araştırması, genel görüşme ve yazılı soru önergelerinin verilme şekli, içeriği ve kapsamı ile araştırma usulleri Meclis İçtüzüğü ile düzenlenir.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

IV. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme ve denetim yolları²¹

A. Genel olarak

MADDE 98. Türkiye Büyük Millet Meclisi soru, Meclis araştırması, genel görüşme, gensoru ve Meclis soruşturması yollarıyla denetleme yetkisini kullanır.

Soru, Bakanlar Kurulu adına, sözlü veya yazılı olarak cevaplandırılmak üzere Başbakan veya bakanlardan bilgi istemekten ibarettir.

Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibarettir.

Genel görüşme, toplumu ve Devlet faaliyetlerini ilgilendiren belli bir konunun, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesidir.

Soru, Meclis araştırması ve genel görüşme ile ilgili önergelerin verilme şekli, içeriği ve kapsamı ile cevaplandırılma, görüşme ve araştırma yöntemleri Meclis İçtüzüğü ile düzenlenir.

B. Gensoru

MADDE 99. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)²²

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

B. Gensoru²³

MADDE 99. Gensoru önergesi, bir siyasi parti grubu adına veya en az yirmi milletvekilinin imzasıyla verilir.

²¹ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

²² Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

²³ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

Gensorü önergesi, verilışinden sonraki üç gün içinde bastırılarak üyelere dağıtılır; dağıtılmasından itibaren on gün içinde gündeme alınıp alınmayacağı görüşülür. Bu görüşmede, ancak önerge sahiplerinden biri, siyasi parti grupları adına birer milletvekili, Bakanlar Kurulu adına Başbakan veya bir bakan konuşabilir.

Gündeme alma kararıyla birlikte, gensorunun görüşülme günü de belli edilir; ancak gensorunun görüşülmesi, gündeme alma kararının verildiği tarihten başlayarak iki gün geçmedikçe yapılamaz ve yedi günden sonraya bırakılamaz.

Gensorü görüşmeler, sırasında üyelerin veya grupların verecekleri gerekçeli güvensizlik önergeleri veya Bakanlar Kurulunun güven isteği, bir tam gün geçtikten sonra oylanır.

Bakanlar Kurulunun veya bir bakanın düşürülebilmesi, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla olur; oylamada yalnız güvensizlik oyları sayılır.

Meclis çalışmalarının dengeli olarak yürütülmesi amacına ve yukarıdaki ilkelere uygun olmak kaydıyla gensorü ile ilgili diğer hususlar İçtüzükte belirlenir.

C. Meclis soruşturması

MADDE 100. (Değişik: 3/10/2001-4709/31 md.; Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)²⁴

Yürütme

I. Cumhurbaşkanı

A. Adaylık ve seçimi

Madde 101- (Değişik: 21/10/2007-5678/4 md.; 21/1/2017-6771/7 md.)²⁵ Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş, yüksek öğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından, doğrudan halk tarafından seçilir.

²⁴ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak madde şudur:

"C. Meclis soruşturması

MADDE 100. (Değişik: 3/10/2001-4709/31 md.) Başbakan veya bakanlar hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az onda birinin vereceği önerge ile, soruşturma açılması istenebilir. Meclis, bu işlemi en geç bir ay içinde görüşür ve gizli oyla karara bağlar.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclise sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona iki aylık yeni ve kesin bir süre verilir. (Ek cümle: 3/10/2001-4709/31 md.) Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.

(Değişik: 3/10/2001-4709/31 md.) Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür ve gerek görüldüğü takdirde ilgilinin Yüce Divana sevkine karar verilir. Yüce Divana sevk kararı ancak üye tamsayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla alınır.

Meclisteki siyasi parti gruplarında, Meclis soruşturması ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz."

Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.

Cumhurbaşkanlığına, siyasi parti grupları, en son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde beşini almış olan siyasi partiler ile en az yüz bin seçmen aday gösterebilir.

Cumhurbaşkanı seçilen milletvekilinin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer.

Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilir. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilir.

İkinci oylamaya kaulmaya hak kazanan adaylardan birinin herhangi bir nedenle seçime katılmaması halinde: ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların salt çoğunluğunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanı seçilir. Oylamada, adayın geçerli oyların çoğunluğunu alamaması halinde sadece Cumhurbaşkanı seçimi yenilenir.

Seçimlerin tamamlanamaması halinde yenisi göreve başlayıncaya kadar mevcut Cumhurbaşkanının görevi devam eder.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin diğer usûl ve esaslar kanunla düzenlenir.

B. Seçimi

MADDE 102. (Değişik: 21/10/2007-5678/5 md.; Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)²⁵

²⁵ Bu maddenin yürürlük tarihi, "birlikte yapılacak ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin takvimin başladığı tarih" olarak belirlenmiştir (21/1/2017-6771/ m. 18/b). Bu tarihe kadar eski maddenin "Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir" biçimindeki hükmü hariç olmak üzere diğer hükümleri yürürlüktedir (21/1/2017-6771/ m. 18/c). Dolayısıyla seçim takviminin başladığı tarihe kadar yürürlükte kalacak hükümler şunlardır:

"I. Cumhurbaşkanı

A. Nitelikleri ve tarafsızlığı

MADDE 101. (Değişik: 21/10/2007-5678/4 md.) Cumhurbaşkanı kırk yaşını doldurmuş ve yüksek öğrenim yapmış Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya bu niteliklere ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip Türk vatandaşları arasından, halk tarafından seçilir.

Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.

Cumhurbaşkanlığına Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri içinden veya Meclis dışından aday gösterilebilmesi yirmi milletvekilinin yazılı teklifi ile mümkündür. Ayrıca, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde geçerli oylar toplamı birlikte hesaplandığında yüzde onu geçen siyasi partiler ortak aday gösterebilir.

Cumhurbaşkanı seçilerin Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer "

²⁶ Bu maddenin yürürlük tarihi " birlikte yapılacak ilk Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin takvimin başladığı tarih"tir (21/1/2017-6771/ m. 18/b). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak maddeler şudur:

C. Andîçmesi

MADDE 103. Cumhurbaşkanı, görevine başlarken Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde aşağıdaki şekilde andîçer:

"Cumhurbaşkanı sıfatıyla, Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve milletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma, Anayasaya, hukukun üstünlüğüne, demokrasiye, Atatürk ilke ve inkılaplarına ve lâik Cumhuriyet ilkesine bağlı kalacağıma, milletin huzur ve refahı, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerinden yararlanması ülküsünden ayrılmayacağıma, Türkiye Cumhuriyetinin şan ve şerefini korumak, yüceltmek ve üzerime aldığım görevi tarafsızlıkla yerine getirmek için bütün gücümle çalışacağıma Büyük Türk Milleti ve tarih huzurunda, namusum ve şerefim üzerine andîçerim."

D. Görev ve yetkileri

Madde 104 – (21/1/2017-6771/8 md.)²⁷ Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Yürütme yetkisi Cumhurbaşkanına aittir.

Cumhurbaşkanı, Devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder. Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.

Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapar.

Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.

Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapar.

Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.

"B. Seçimi

MADDE 102 (Değişik: 21/10/2007-5678/5 md.) Cumhurbaşkanı seçimi, Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından önceki altmış gün içinde; makamın herhangi bir sebeple boşalması halinde ise boşalmayı takip eden altmış gün içinde tamamlanır.

Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış bulunan iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilmiş olur.

İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin ölümü veya seçilme yeterliğini kaybetmesi halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamacaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların çoğunluğunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanı seçilmiş olur.

Cumhurbaşkanı göreve başlayınca kadar görev süresi dolan Cumhurbaşkanının görevi devam eder.

Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin usûl ve esaslar kanunla düzenlenir."

²⁷ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

Kanunları yayımlar.

Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir.

Kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinde iptal davası açar.

Cumhurbaşkanı yardımcılarını ile bakanları atar ve görevlerine son verir.

Üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenler.

Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilcilerini gönderir, Türkiye Cumhuriyeti'ne gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul eder.

Milletlerarası andlaşmaları onaylar ve yayımlar.

Anayasa değişikliğine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunar.

Milli güvenlik politikalarını belirler ve gerekli tedbirleri alır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi adına, Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil eder.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verir.

Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile kişilerin cezalarını hafifletir veya kaldırır.

Cumhurbaşkanı, yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenemez. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir.

Cumhurbaşkanı, kanunların uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilir.

Kararnameler ve yönetmelikler, yayımdan sonraki bir tarih belirlenmemişse Resmi Gazetede yayımlandıkları gün yürürlüğe girer.

Cumhurbaşkanı ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)**D. Görev ve yetkileri²⁸**

MADDE 104. Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Bu sıfatla Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletinin birliğini temsil eder; Anayasanın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetir.

Bu amaçlarla Anayasanın ilgili maddelerinde gösterilen şartlara uyarak yapacağı görev ve kullanacağı yetkiler şunlardır:

a) Yasama ile ilgili olanlar:

Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapmak,

Türkiye Büyük Millet Meclisini gerektiğinde toplantıya çağırarak,

Kanunları yayımlamak,

Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri göndermek,

Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunmak,

Kanunların, kanun hükmündeki kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İç-tüzüğü'nün, tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesi ile Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmak,

Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesine karar vermek,

b) Yürütme alanına ilişkin olanlar:

Başbakanı atamak ve istifasını kabul etmek,

Başbakanın teklifi üzerine bakanları atamak ve görevlerine son vermek,

Gerekli gördüğü hallerde Bakanlar Kuruluna başkanlık etmek veya Bakanlar Kurulunu başkanlığı altında toplantıya çağırarak,

Yabancı devletlere Türk Devletinin temsilcilerini göndermek, Türkiye Cumhuriyetine gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul etmek,

Milletlerarası andlaşmaları onaylamak ve yayımlamak,

Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Türk Silahlı Kuvvetlerinin Başkomutanlığını temsil etmek,

Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar vermek.

²⁸ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

Genelkurmay Başkanını atamak,

Millî Güvenlik Kurulunu toplantıya çağırmak,

Millî Güvenlik Kuruluna Başkanlık etmek,

Başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu kararıyla sıkıyönetim veya olağanüstü hal ilân etmek ve kanun hükmünde kararname çıkarmak,

Kararnameleri imzalamak,

Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile belirli kişilerin cezalarını hafifletmek veya kaldırmak,

Devlet Denetleme Kurulunun üyelerini ve Başkanını atamak,

Devlet Denetleme Kuruluna inceleme, araştırma ve denetleme yaptırtmak,

Yükseköğretim Kurulu üyelerini seçmek,

Üniversite rektörlerini seçmek,

c) Yargı ile ilgili olanlar:

Anayasa Mahkemesi üyelerini, Danıştay üyelerinin dörtte birini, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcivekilini, Askeri Yargıtay üyelerini, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi üyelerini, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyelerini seçmek.

Cumhurbaşkanı, ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.

E. Cumhurbaşkanının cezai sorumluluğu

Madde 105 –(Değişik: 21.1.2017-6771/9 md.)²⁵ Cumhurbaşkanı hakkında, bir suç işlediği iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

²⁵ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a).

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içerisinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

Hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Cumhurbaşkanını seçim kararı alamaz.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Cumhurbaşkanının görevi sona erer.

Cumhurbaşkanının görevde bulunduğu sürede işlediği iddia edilen suçlar için görevi bittikten sonra da bu madde hükmü uygulanır.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

E. Sorumluluk ve sorumsuzluk hali²⁰

MADDE 105. Cumhurbaşkanının, Anayasa ve diğer kanunlarda Başbakan ve ilgili bakanın imzalarına gerek olmaksızın tek başına yapabileceği belirtilen işlemleri dışındaki bütün kararları, Başbakan ve ilgili bakanlarca imzalanır; bu kararlardan Başbakan ve ilgili bakan sorumludur.

Cumhurbaşkanının resen imzaladığı kararlar ve emirler aleyhine Anayasa Mahkemesi dahil, yargı mercilerine başvurulamaz.

Cumhurbaşkanı, vatana ihanetten dolayı, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte birinin teklifi üzerine, üye tamsayısının en az dörtte üçünün vereceği kararla suçlandırılır.

F. Cumhurbaşkan yardımcılarını, Cumhurbaşkanına vekalet ve bakanlar

Madde 106 – (Değişik: 21/1/2017-6771/9 md.)²¹ Cumhurbaşkanı, seçildikten sonra bir veya daha fazla Cumhurbaşkan yardımcısını atayabilir.

Cumhurbaşkanlığı makamının herhangi bir nedenle boşalması halinde kırkbeş gün içinde Cumhurbaşkanı seçimi yapılır. Yenisi seçilene kadar Cumhurbaşkan Yardımcısı Cumhurbaşkanlığına vekalet eder ve Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanır. Genel seçime bir yıl ve daha az kalmışsa Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimi de Cumhurbaşkanı seçimi ile birlikte yenilenir. Genel seçime bir yıldan fazla kalmışsa seçilen Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi seçim tarihine kadar görevine devam eder. Kalan süreyi tamamlayan Cumhurbaşkanını açıktır, bu süre dönemden sayılmaz. Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimlerinin yapılacağı tarihte her iki seçim birlikte yapılır.

²⁰ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

²¹ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cumhurbaşkanına vekâlet eder ve Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanır.

Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip olanlar arasından Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve görevden alınır. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, 81 inci maddede yazılı şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi önünde andiçerler. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakan olarak atanırlarsa üyelikleri sona erer.

Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, Cumhurbaşkanına karşı sorumludur. Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar hakkında görevleri ile ilgili suç işledikleri iddiasıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir.

Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, Meclisteki siyasi partilerin, güçleri oranında komisyona verebilecekleri üye sayısının üç katı olarak gösterecekleri adaylar arasından her siyasi parti için ayrı ayrı ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu iki ay içinde Meclis Başkanlığına sunar. Soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona bir aylık yeni ve kesin bir süre verilir.

Rapor Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde dağıtılır, dağıtımdan itibaren on gün içinde Genel Kurulda görüşülür. Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divana sevk kararı alabilir. Yüce Divan yargılaması üç ay içerisinde tamamlanır, bu sürede tamamlanamazsa bir defaya mahsus olmak üzere üç aylık ek süre verilir, yargılama bu sürede kesin olarak tamamlanır.

Bu kişilerin görevde bulundukları sürede, görevleriyle ilgili işledikleri iddia edilen suçlar bakımından, görevleri bittikten sonra da (5)'inci, (6)'ncı ve (7)'nci fıkra hükümleri uygulanır.

Yüce Divanda seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın görevi sona erer.

Cumhurbaşkanı yardımcıları ve bakanlar, göreviyle ilgili olmayan suçlarda yasama dokunulmazlığına ilişkin hükümlerden yararlanır.

Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri ve yetkileri ile teşkilat yapısı ile merkez ve taşra teşkilatlarının kurulması Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile düzenlenir.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

F. Cumhurbaşkanına vekillik etme²²

MADDE 106. Cumhurbaşkanının hastalık ve yurt dışına çıkma gibi sebeplerle geçici olarak görevinden ayrılması hallerinde, görevine dönmüşüne kadar, ölüm, çekilme

²² Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/12/2017-6771/m. 18/a)

veya başka bir sebeple Cumhurbaşkanlığı makamının boşalması halinde de yenisi seçilinceye kadar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Cumhurbaşkanlığına vekillik eder ve Cumhurbaşkanına ait yetkileri kullanır.

G. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği

MADDE 107. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)²²

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

G. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği²⁴

MADDE 107. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğinin kuruluşu, teşkilat ve çalışma esasları, personel atama işlemleri Cumhurbaşkanlığı karamamesi ile düzenlenir.

H. Devlet Denetleme Kurulu

MADDE 108- (Değişik: 21/1/2017-6771/16 md.)²⁵ İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü idari soruşturma, inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(ç) md.) Yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(ç) md.) Devlet Denetleme Kurulunun Başkan ve üyeleri, Cumhurbaşkanınca atanır.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(ç) md.) Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

H. Devlet Denetleme Kurulu²⁶

MADDE 108. İdarenin hukuka uygunluğunun, düzenli ve verimli şekilde yürütülmesinin ve geliştirilmesinin sağlanması amacıyla, Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulan Devlet Denetleme Kurulu, Cumhurbaşkanının isteği üzerine, tüm kamu kurum

²² Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

²⁴ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

²⁵ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

²⁶ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

ve kuruluşlarında ve sermayesinin yarısından fazlasına bu kurum ve kuruluşların katıldığı her türlü kuruluşta, kamu kurumu niteliğinde olan meslek kuruluşlarında, her düzeydeki işçi ve işveren meslek kuruluşlarında, kamuya yararlı derneklerle vakıflarda, her türlü inceleme, araştırma ve denetlemeleri yapar.

Silahlı Kuvvetler ve yargı organları, Devlet Denetleme Kurulunun görev alanı dışındadır.

Devlet Denetleme Kurulunun üyeleri ve üyeleri içinden Başkanı, kanunda belirlenen nitelikteki kişiler arasından, Cumhurbaşkanınca atanır.

Devlet Denetleme Kurulunun işleyişi, üyelerinin görev süresi ve diğer özlük işleri, kanunla düzenlenir.

II. Bakanlar Kurulu

A. Kuruluş

MADDE 109. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)³⁷

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

II. Bakanlar Kurulu

A. Kuruluş³⁸

MADDE 109. Bakanlar Kurulu, Başbakan ve bakanlardan kurulur.

Başbakan, Cumhurbaşkanınca, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri arasından atanır.

Bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya milletvekili seçilme yeterliğine sahip olanlar arasından Başbakanca seçilir ve Cumhurbaşkanınca atanır; gerektiğinde Başbakanın önerisi üzerine Cumhurbaşkanınca görevlerine son verilir.

B. Göreve başlama ve güvenoyu

MADDE 110. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)³⁹

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

B. Göreve başlama ve güvenoyu⁴⁰

MADDE 110. Bakanlar Kurulunun listesi tam olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise toplantıya çağrılır.

³⁷ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

³⁸ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

³⁹ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁴⁰ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

Bakanlar Kurulunun programı, kuruluşundan en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir bakan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunur ve güvenoyuna başvurulur. Güvenoyu için görüşmeler, programın okunmasından iki tam gün geçtikten sonra başlar ve görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçtikten sonra oylama yapılır.

C. Görev sırasında güvenoyu

MADDE 111. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁴¹

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

C. Görev sırasında güvenoyu⁴²

MADDE 111. Başbakan, gerekli görürse, Bakanlar Kurulunda görüşükten sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisinden güven isteyebilir.

Güven istemi, Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesinden bir tam gün geçmedikçe görüşülemez ve görüşmelerin bitiminden bir tam gün geçmedikçe oya konulamaz.

Güven istemi, ancak üye tamsayısının salt çoğunluğuyla reddedilebilir.

D. Görev ve siyasî sorumluluk

MADDE 112. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁴³

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

D. Görev ve siyasî sorumluluk⁴⁴

MADDE 112. Başbakan, Bakanlar Kurulunun başkanı olarak, Bakanlıklar arasında işbirliğini sağlar ve hükümetin genel siyasetinin yürütülmesini gözetir. Bakanlar Kurulu, bu siyasetin yürütülmesinden birlikte sorumludur.

Her bakan, Başbakana karşı sorumlu olup ayrıca kendi yetkisi içindeki işlerden ve emri altındakilerin eylem ve işlemlerinden de sorumludur.

Başbakan, bakanların görevlerinin Anayasa ve kanunlara uygun olarak yerine getirilmesini gözetmek ve düzeltici önlemleri almakla yükümlüdür.

Bakanlar Kurulu üyelerinden milletvekili olmayanlar; 81 inci maddede yazılı şekilde Millet Meclisi önünde andiçerler ve bakan sıfatını taşıdıkları sürece milletvekilli-

⁴¹ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁴² Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁴³ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁴⁴ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir.(21/1/2017-6771/ m. 18/a)

rinin tâbi oldukları kayıt ve şartlara uyarlar ve yasama dokunulmazlığına sahip bulunurlar. Bunlar Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri gibi ödenek ve yolluk alırlar.

E. Bakanlıkların kurulması ve bakanlar

MADDE 113. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁴⁶

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

E. Bakanlıkların kurulması ve bakanlar⁴⁸

MADDE 113. Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri ve teşkilatı kanunla düzenlenir.

Açık olan bakanlıklarla izinli veya özürlü olan bir bakana, diğer bir bakan geçici olarak vekillik eder. Ancak, bir bakan birden fazlasına vekillik edemez.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı ile Yüce Divana verilen bir bakan bakanlıktan düşer. Başbakanın Yüce Divana sevki halinde hükümet istifa etmiş sayılır.

Herhangi bir sebeple boşalan bakanlığa en geç onbeş gün içinde atama yapılır.

F. Seçimlerde geçici Bakanlar Kurulu

MADDE 114. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁴⁷

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

F. Seçimlerde geçici Bakanlar Kurulu⁴⁸

MADDE 114. Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimlerinden önce, Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanları çekilir. Seçimin başlangıç tarihinden üç gün önce: seçim dönemi bitmeden seçimin yenilenmesine karar verilmesi halinde ise, bu karardan başlayarak beş gün içinde, bu bakanlıklara Türkiye Büyük Millet Meclisi içinden veya dışarıdan bağımsızlar Başbakanca atanır.

116 ncı madde gereğince seçimlerin yenilenmesine karar verildiğinde Bakanlar Kurulu çekilir ve Cumhurbaşkanı geçici Bakanlar Kurulunu kurmak üzere bir Başbakan atar.

⁴⁵ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁴⁶ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁴⁷ Bu maddenin, ikinci ve üçüncü fıkraları dışındaki diğer fıkraları yayımı tarihinde yürürlükten kalkarlar (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁴⁸ Bu maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a).

Geçici Bakanlar Kuruluna, Adalet, İçişleri ve Ulaştırma bakanları Türkiye Büyük Millet Meclisindeki veya Meclis dışındaki bağımsızlardan olmak üzere, siyasi parti gruplarından, oranlarına göre üye alınır.

Siyasi parti gruplarından alınacak üye sayısını Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı tespit ederek Başbakana bildirir. Teklif edilen bakanlığı kabul etmeyen veya sonradan çekilen partililer yerine, Türkiye Büyük Millet Meclisi içinden veya dışarıdan bağımsızlar atanır.

Geçici Bakanlar Kurulu, yenilenme kararının Resmi Gazetede ilânından itibaren beş gün içinde kurulur.

Geçici Bakanlar Kurulu için güvenoyuna başvurulmaz.

Geçici Bakanlar Kurulu seçim süresince ve yeni Meclis toplanıncaya kadar vazife görür.

G. Tüzükler

MADDE 115. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁴⁹

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

G. Tüzükler⁶⁰

MADDE 115. Bakanlar Kurulu, kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak ve Danıştayın incelemesinden geçirilmek şartıyla tüzükler çıkarabilir.

Tüzükler, Cumhurbaşkanınca imzalanır ve kanunlar gibi yayımlanır.

H. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yenilenmesi

MADDE 116- (Değişik: 21/1/2017-6771/11 md.)⁵¹ Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının beşte üç çoğunluğuyla seçimlerin yenilenmesine karar verebilir. Bu halde Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimi ile Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır.

Cumhurbaşkanının seçimlerin yenilenmesine karar vermesi halinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi genel seçimi ile Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır.

Cumhurbaşkanının ikinci döneminde Meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi halinde, Cumhurbaşkanı bir defa daha aday olabilir.

⁴⁹ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁵⁰ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁵¹ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

Seçimlerinin birlikte yenilenmesine karar verilen Meclisin ve Cumhurbaşkanının yetki ve görevleri, yeni Meclisin ve Cumhurbaşkanının göreve başlamasına kadar devam eder.

Bu şekilde seçilen Meclis ve Cumhurbaşkanının görev süreleri de beş yıldır.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

H. Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin Cumhurbaşkanınca yenilenmesi⁶²

MADDE 116. Bakanlar Kurulunun, 110 uncu maddede belirtilen güvenoyunu alamaması ve 99 uncu veya 111 inci maddeler uyarınca güvensizlik oyuyla düşürülmesi hallerinde; kırkbeş gün içinde yeni Bakanlar Kurulu kurulamadığı veya kurulduğu halde güvenoyu alamadığı takdirde Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına danışarak, seçimlerin yenilenmesine karar verebilir.

Başbakanın güvensizlik oyu ile düşürülmeden istifa etmesi üzerine kırkbeş gün içinde veya yeni seçilen Türkiye Büyük Millet Meclisinde Başkanlık Divanı seçiminden sonra yine kırkbeş gün içinde Bakanlar Kurulunun kurulamaması hallerinde de Cumhurbaşkanı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına danışarak seçimlerin yenilenmesine karar verebilir.

Yenilenme kararı Resmi Gazetede yayımlanır ve seçime gidilir.

Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanlığı⁶³

MADDE 117- Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi varlığından ayrılamaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(b) md.) Milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Cumhurbaşkanı sorumludur.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(c) md.) Cumhurbaşkanınca atanan Genelkurmay Başkanı; Silahlı Kuvvetlerin komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir.

(Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)

(Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)

⁶² Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁶³ Bu maddenin değişik fıkralarının yürürlük tanhi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)**İ. Millî Savunma****1. Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanlığı⁶⁴**

MADDE 117. Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevî varlığından ayrılamaz ve Cumhurbaşkanı tarafından temsil olunur.

Millî güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin yurt savunmasına hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı, Bakanlar Kurulu sorumludur.

Genelkurmay Başkanı, Silahlı Kuvvetlerin komutanı olup, savaşta Başkomutanlık görevlerini Cumhurbaşkanlığı namına yerine getirir.

Genelkurmay Başkanı, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine, Cumhurbaşkanınca atanır; görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Genelkurmay Başkanı, bu görev ve yetkilerinden dolayı Başbakana karşı sorumludur.

Millî Savunma Bakanlığının, Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları ile görev ilişkileri ve yetki alanı kanunla düzenlenir.

2. Millî Güvenlik Kurulu⁶⁵

MADDE 118- (Değişik: 3/10/2001-4709/32 md.: 21/1/2017-6771/16-(b) md.) Millî Güvenlik Kurulu; Cumhurbaşkanının başkanlığında, Cumhurbaşkanı yardımcıları,

⁶⁴ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁶⁵ Bu maddenin değişik fıkralarının yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak madde şudur:

"2. Millî Güvenlik Kurulu

MADDE 118. (Değişik: 3/10/2001-4709/32 md.) Millî Güvenlik Kurulu; Cumhurbaşkanının başkanlığında, Başbakan, Genelkurmay Başkanı, Başbakan yardımcıları, Adalet, Millî Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanları, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ve Jandarma Genel Komutanından kurulur.

Gündemin özelliğine göre Kurul toplantılarına ilgili bakan ve kişiler çağrılıp görüşleri alınabilir.

(Değişik: 3/10/2001-4709/32 md.) Millî Güvenlik Kurulu; Devletin millî güvenliğin siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerin Bakanlar Kuruluna bildirir. Kurulun, Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlere ait kararlar Bakanlar Kurulunca değerlendirilir.

Millî Güvenlik Kurulunun gündemi; Başbakan ve Genelkurmay Başkanının önerileri dikkate alınarak Cumhurbaşkanınca düzenlenir.

Cumhurbaşkanı katılamadığı zamanlar Millî Güvenlik Kurulu Başbakanın başkanlığında toplanır.

Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevleri kanunla düzenlenir."

* Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet

Adalet, Milli Savunma, İçişleri, Dışişleri Bakanları, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava kuvvetleri komutanlarından kurulur.

Gündemin özelliğine göre Kurul toplantılarına ilgili bakan ve kişiler çağrılıp görüşleri alınabilir.

(Değişik: 3/10/2001-4709/32 md.; 21/1/2017-6771/16-(b) md.) Milli Güvenlik Kurulu; Devletin milli güvenlik siyasetinin tayini, tespiti ve uygulanması ile ilgili alınan tavsiye kararları ve gerekli koordinasyonun sağlanması konusundaki görüşlerini Cumhurbaşkanına bildirir. Kurulun, Devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği, toplumun huzur ve güvenliğinin korunması hususunda alınmasını zorunlu gördüğü tedbirlere ait kararlar Cumhurbaşkanınca değerlendirilir.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(b) md.) Milli Güvenlik Kurulunun gündemi: Cumhurbaşkanı yardımcıları ve Genelkurmay Başkanının önerileri dikkate alınarak Cumhurbaşkanınca düzenlenir.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(b) md.) Cumhurbaşkanı katılamadığı zamanlar Milli Güvenlik Kurulu Cumhurbaşkanı yardımcısının başkanlığında toplanır.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(b) md.) Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliğinin teşkilatı ve görevleri Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.

III. Olağanüstü hal yönetimi

MADDE 119- (Değişik: 21/1/2017-6771/12 md.)⁵⁶ Cumhurbaşkanı; savaş, savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi, seferberlik, ayaklanma, vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma, ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması, şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması, tabii afet veya tehlikeli salgın hastalık ya da ağır ekonomik bunalımın ortaya çıkması hallerinde yurdun tamamında veya bir bölgesinde, süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilan edebilir.

Olağanüstü hal ilanı kararı, verildiği gün Resmi Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağırılır; Meclis gerekli gördüğü takdirde olağanüstü halin süresini kısaltabilir, uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir.

Cumhurbaşkanının talebiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi her defasında dört ayı geçmemek üzere süreyi uzatabilir. Savaş hallerinde bu dört aylık süre aranmaz.

⁵⁶ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

Olağanüstü hallerde vatandaşlar için getirilecek para, mal ve çalışma yükümlülükleri ile 15 inci maddedeki ilkeler doğrultusunda temel hak ve hürriyetlerin nasıl sınırlandırılacağı veya geçici olarak durdurulacağı, hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği kanunla düzenlenir.

Olağanüstü hallerde Cumhurbaşkanı, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, 104 üncü maddenin onyedinci fıkrasının ikinci cümlesinde belirtilen sınırlamalara tabi olmaksızın Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabilir. Kanun hükmündeki bu kararnameler Resmi Gazetede yayımlanır, aynı gün Meclis onayına sunulur.

Savaş ve mücbir sebeplerle Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplanamaması hâli hariç olmak üzere; olağanüstü hal sırasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnameleri üç ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülür ve karara bağlanır. Aksi halde olağanüstü hallerde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamesi kendiliğinden yürürlükten kalkar.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

III. Olağanüstü yönetim usulleri

A. Olağanüstü haller

1. Tabii afet ve ağır ekonomik bunalım sebebiyle olağanüstü hal ilânı⁶⁷

MADDE 119. Tabii afet, tehlikeli salgın hastalıklar veya ağır ekonomik bunalım hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilân edebilir.

2. Şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması sebepleriyle olağanüstü hal ilânı

MADDE 120. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁶⁸

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

2. Şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması sebepleriyle olağanüstü hal ilânı**

MADDE 120. Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması veya şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması

⁶⁷ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁶⁸ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

** Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

hallerinde, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Millî Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde, süresi altı ayı geçmemek üzere olağanüstü hal ilân edebilir.

3. Olağanüstü hallerle ilgili düzenleme

MADDE 121. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁶⁸

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

3. Olağanüstü hallerle ilgili düzenleme⁶⁹

MADDE 121. Anayasanın 119 ve 120 nci maddeleri uyarınca olağanüstü hal ilânına karar verilmesi durumunda, bu karar Resmi Gazetede yayımlanır ve hemen Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi tatilde ise derhal toplantıya çağırılır. Meclis, olağanüstü hal süresini değiştirebilir, Bakanlar Kurulunun istemi üzerine, her defasında dört ayı geçmemek üzere, süreyi uzatabilir veya olağanüstü hali kaldırabilir.

119 uncu madde uyarınca ilân edilen olağanüstü hallerde vatandaşlar için getirilecek para, mal ve çalışma yükümlülükleri ile olağanüstü hallerin her türü için ayrı ayrı geçerli olmak üzere, Anayasanın 15 inci maddesindeki ilkeler doğrultusunda temel hak ve hürriyetlerin nasıl sınırlandırılacağı veya nasıl durdurulacağı, halin gerektirdiği tedbirlerin nasıl ve ne suretle alınacağı, kamu hizmeti görevlilerine ne gibi yetkiler verileceği, görevlilerin durumlarında ne gibi değişiklikler yapılacağı ve olağanüstü yönetim usulleri, Olağanüstü Hal Kanununda düzenlenir.

Olağanüstü hal süresince, Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda, kanun hükmünde kararname çıkarabilir. Bu kararnameler, Resmi Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur; bunların Mecliste onaylanmasına ilişkin süre ve usul, İçtüzükte belirlenir.

B. Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali

MADDE 122. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁶¹

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

B. Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hali⁶²

MADDE 122. Anayasanın tanıdığı hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik ve olağanüstü hal ilânını gerektiren hallerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması veya savaş hali, savaşı gerektirecek bir duru-

⁶⁸ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁶⁹ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁶¹ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁶² Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

mun baş göstermesi, ayaklanma olması veya vatan veya Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışmanın veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması sebepleriyle, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, Milli Güvenlik Kurulunun da görüşünü aldıktan sonra, süresi altı ayı aşmamak üzere yurdun bir veya birden fazla bölgesinde veya bütününde sıkıyönetim ilân edebilir. Bu karar, derhal Resmi Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantı halinde değilse hemen toplantıya çağırılır. Türkiye Büyük Millet Meclisi gerekli gördüğü takdirde sıkıyönetim süresini kısaltabilir, uzatabilir veya sıkıyönetimi kaldırabilir.

Sıkıyönetim süresinde, Cumhurbaşkanının başkanlığınca toplanan Bakanlar Kurulu sıkıyönetim halinin gerekli kıldığı konularda kanun hükmünde karamame çıkarabilir.

Bu kararnameler Resmi Gazetede yayımlanır ve aynı gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin onayına sunulur. Bunların Meclisce onaylanmasına ilişkin süre ve usul İçtüzükte belirlenir.

Sıkıyönetimin her defasında dört ayı aşmamak üzere uzatılması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararına bağlıdır. Savaş hallerinde bu dört aylık süre aranmaz.

Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde hangi hükümlerin uygulanacağı ve işlemlerin nasıl yürütüleceği, idare ile olan ilişkileri, hürriyetlerin nasıl kısıtlanacağı veya durdurulacağı ve savaş veya savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi halinde vatandaşlar için getirilecek yükümlülükler kanunla düzenlenir.

Sıkıyönetim komutanları Genelkurmay Başkanlığına bağlı olarak görev yaparlar.

1. İdarenin bütünlüğü ve kamu tüzelkişiliği

MADDE 123- İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.

İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16- (b) md.)⁶³ Kamu tüzelkişiliği, kanunla veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle kurulur.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

1. İdarenin bütünlüğü ve kamu tüzelkişiliği⁶⁴

MADDE 123. İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir.

İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır.

⁶³ Bu fıkra da yapılan değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁶⁴ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tanhe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

Kamu tüzelkişiliği, ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak kurulur.

2. Yönetmelikler

MADDE 124- (Değişik: 21/1/2017-6771/16-(b) md.)⁸⁶ Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler.

Hangi yönetmeliklerin Resmi Gazetede yayımlanacağı kanunda belirtilir.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

2. Yönetmelikler⁸⁹

MADDE 124. Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler.

Hangi yönetmeliklerin Resmi Gazetede yayımlanacağı kanunda belirtilir.

B. Yargı yolu⁸⁷

MADDE 125- İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. (Ek cümleler: 13/8/1999-4446/2 md.) Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla

⁸⁶ Bu fıkarda yapılan değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁸⁸ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁸⁹ Bu maddenin ikinci ve atıncı fıkralarında yapılan değişikliklerin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak madde şöyledir:

"B. Yargı yolu

MADDE 125. İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır. (Ek cümleler: 13/8/1999-4446/2 md.) Kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinde bunlardan doğan uyuşmazlıkların millî veya milletlerarası tahkim yoluyla çözülmesi öngörülebilir. Milletlerarası tahkime ancak yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir.

Cumhurbaşkanının tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şûranın kararları yargı denetimi dışındadır. (Ek cümle: 12/9/2010-5982/11 md.) Ancak, Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayıma hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır.

İdarî işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.

(Değişik: 12/9/2010-5982/11 md.) Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idarî eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemez.

İdarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

Kanun, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim, seferberlik ve savaş halinde ayrıca millî güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayabilir.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür."

çözülmesi öngörülebilir Milletlerarası tahkime ancak yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklar için gidilebilir

(Ek cümle: 12/9/2010-5982/11 md.) (Değişik: 21/1/2017-6771/16-(a) md.) Yüksek Askerî Şûranın terfi işlemleri ile kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayırma hariç her türlü ilişik kesme kararlarına karşı yargı yolu açıktır.

İdari işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.

(Değişik: 12/9/2010-5982/11 md.) Yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz. Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısırlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemez.

İdari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(a) md.) Kanun, olağanüstü hallerde, seferberlik ve savaş halinde ayrıca millî güvenlik, kamu düzeni, genel sağlık nedenleri ile yürütmenin durdurulması kararı verilmesini sınırlayabilir.

İdare, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlüdür.

C. İdarenin kuruluşu

1. Merkezi idare

MADDE 126. Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır.

İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.

Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir.

2. Mahalli idareler

MADDE 127-Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.

(Değişik: 23/7/1995-4121/12 md.) Mahalli idarelerin seçimleri, 67 nci maddedeki esaslara göre beş yılda bir yapılır. (Mülga cümle: 21/1/2017-6771/16-(e) md.) Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.

Mahallî idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahallî idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir.

Merkezi idare, mahallî idareler üzerinde, mahallî hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahallî ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir.

(Değişik: 21.1.2017-6771/16 md.)⁶⁸ Mahallî idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Cumhurbaşkanının izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

D. Kamu hizmeti görevlileriyle ilgili hükümler

1. Genel ilkeler

MADDE 128. Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.

Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. (Ek cümle: 12.9.2010-5982/12 md.) Ancak, mali ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır.

Üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esasları, kanunla özel olarak düzenlenir.

2. Görev ve sorumlulukları, disiplin kovuşturulmasında güvence

MADDE 129. Memurlar ve diğer kamu görevlileri Anayasa ve kanunlara sadık olarak faaliyette bulunmakla yükümlüdürler.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşları mensuplarına savunma hakkı tanınmadıkça disiplin cezası verilemez.

⁶⁸ Bu fıkarda yapılan değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir" (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak madde şudur:

2. Mahallî idareler

MADDE 127. Mahallî idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

Mahallî idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.

(Değişik: 12 9 2010-5982 13 md.) Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz.

Silahlı Kuvvetler mensupları ile hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümler saklıdır.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabilir.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılması, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idarî mercdin iznine bağlıdır.

E. Yükseköğretim kurumları ve üst kuruluşları

1. Yükseköğretim kurumları

MADDE 130. Çağdaş eğitim öğretim esaslarına dayanan bir düzen içinde milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücü yetiştirmek amacı ile: ortaöğretime dayalı çeşitli düzeylerde eğitim öğretim, bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, ülkeye ve insanlığa hizmet etmek üzere çeşitli birimlerden oluşan kamu tüzelkişiliğine ve bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler Devlet tarafından kanunla kurulur.

Kanunda gösteriler usul ve esaslara göre, kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından, Devletin gözetim ve denetimine tâbi yükseköğretim kurumları kurulabilir.

Kanun, üniversitelerin ülke sathına dengeli bir biçimde yayılmasını gözetir.

Üniversiteler ile öğretim üyeleri ve yardımcıları serbestçe her türlü bilimsel araştırma ve yayında bulunabilirler. Ancak, bu yetki, Devletin varlığı ve bağımsızlığı ve milletin ve ülkenin bütünlüğü ve bölünmezliği aleyhinde faaliyette bulunma serbestliği vermez.

Üniversiteler ve bunlara bağlı birimler, Devletin gözetimi ve denetimi altında olup, güvenlik hizmetleri Devletçe sağlanır.

Kanunun belirlediği usul ve esaslara göre; rektörler Cumhurbaşkanınca, dekanlar ise Yükseköğretim Kurulunca seçilir ve atanır.

Üniversite yönetim ve denetim organları ile öğretim elemanları; Yükseköğretim Kurulunun veya üniversitelerin yetkili organlarının dışında kalan makamlarca her ne suretle olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılamazlar.

(Değişik: 29 10 2005-5428 1 md.) Üniversitelerin hazırladığı bütçeler: Yükseköğretim Kurulunca tetkik ve onaylandıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığına sunulur ve merkezi yönetim bütçesinin bağlı olduğu esaslara uygun olarak işleme tâbi tutularak yürürlüğe konulur ve denetlenir.

Yükseköğretim kurumlarının kuruluş ve organları ile işleyişleri ve bunların seçimleri, görev, yetki ve sorumlulukları üniversiteler üzerinde Devletin gözetim ve denetim

hakkını kullanma usulleri, öğretim elemanlarının görevleri, unvanları, atama, yükselme ve emeklilikleri, öğretim elemanı yetiştirme, üniversitelerin ve öğretim elemanlarının kamu kuruluşları ve diğer kurumlar ile ilişkileri, öğretim düzeyleri ve süreleri, yükseköğretime giriş, devam ve alınacak harçlar, Devletin yapacağı yardımlar ile ilgili ilkeler, disiplin ve ceza işleri, malî işler, özlük hakları, öğretim elemanlarının uyacakları koşullar, üniversitelerarası ihtiyaçlara göre öğretim elemanlarının görevlendirilmesi, öğrenimin ve öğretimin hürriyet ve teminat içinde ve çağdaş bilim ve teknoloji gereklerine göre yürütülmesi, Yükseköğretim Kuruluna ve üniversitelere Devletin sağladığı mali kaynakların kullanılması kanunla düzenlenir.

Vakıflar tarafından kurulan yükseköğretim kurumları, malî ve idarî konuları dışındaki akademik çalışmaları, öğretim elemanlarının sağlanması ve güvenlik yönlerinden, Devlet eliyle kurulan yükseköğretim kurumları için Anayasada belirtilen hükümlere tâbidir.

2. Yükseköğretim üst kuruluşları

MADDE 131- Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim-öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Yükseköğretim Kurulu kurulur.

(Değişik: 7/5 2004-5170/8 md.: 21 1/2017-6771 16-(b) md.)⁶⁵ Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler tarafından seçilen ve sayıları, nitelikleri, seçilme usulleri kanunla belirlenen adaylar arasından rektörlük ve öğretim üyeliğinde başarılı hizmet yapmış profesörlere öncelik vermek sureti ile Cumhurbaşkanınca atanan üyeler ve Cumhurbaşkanınca doğrudan doğruya seçilen üyelerden kurulur.

Kurulun teşkilatı, görev, yetki, sorumluluğu ve çalışma esasları kanunla düzenlenir.

⁶⁵ Bu fıkra da yapılan değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak madde şöyledir:

"2. Yükseköğretim üst kuruluşları

MADDE 131.Yükseköğretim kurumlarının öğretimini planlamak, düzenlemek, yönetmek, denetlemek, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim öğretim ve bilimsel araştırma faaliyetlerini yönlendirmek bu kurumların kanunda belirtilen amaç ve ilkeler doğrultusunda kurulmasını, geliştirilmesini ve üniversitelere tahsis edilen kaynakların etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak ve öğretim elemanlarının yetiştirilmesi için planlama yapmak maksadı ile Yükseköğretim Kurulu kurulur.

(Değişik: 7/5/2004-5170/8 md.) Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler ve Bakanlar Kurulunca seçilen ve sayıları, nitelikleri, seçilme usulleri kanunla belirlenen adaylar arasından rektörlük ve öğretim üyeliğinde başarılı hizmet yapmış profesörlere öncelik vermek sureti ile Cumhurbaşkanınca atanan üyeler ve Cumhurbaşkanınca doğrudan doğruya seçilen üyelerden kurulur.

Kurulun teşkilatı, görev, yetki, sorumluluğu ve çalışma esasları kanunla düzenlenir."

3. Yükseköğretim kurumlarından özel hükümlere tâbi olanlar

MADDE 132- Türk Silahlı Kuvvetleri ve emniyet teşkilatına bağlı yükseköğretim kurumları özel kanunlarının hükümlerine tâbidir.

F. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, radyo ve televizyon kuruluşları ve kamuyla ilişkili haber ajansları

MADDE 133. (Değişik: 8/7/1993-3913/1 md.)

Radyo ve televizyon istasyonları kurmak ve işletmek kanunla düzenlenecek şartlar çerçevesinde serbesttir.

(Ek fıkra: 21/6/2005-5370/1 md.) Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemek amacıyla kurulan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu dokuz üyeden oluşur. Üyeler, siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında belirlenecek üye sayısının ikişer katı olarak gösterecekleri adaylar arasından, her siyasi parti grubuna düşen üye sayısı esas alınmak suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunca seçilir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun kuruluşu, görev ve yetkileri, üyelerinin nitelikleri, seçim usulleri ve görev süreleri kanunla düzenlenir.

Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kurumu ile kamu tüzelkişilerinden yardım gören haber ajanslarının özerkliği ve yayınlarının tarafsızlığı esastır.

G. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu

MADDE 134- (Değişik: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁷⁰ Atatürkçü düşüncüyü, Atatürk ilke ve inkılaplarını, Türk kültürünü, Türk tarihini ve Türk dilini bilimsel yoldan araştırmak, tanıtmak ve yaymak ve yayınlar yapmak amacıyla; Atatürk'ün manevi himayelerinde, Cumhurbaşkanının gözetim ve desteğinde, Cumhurbaşkanının görevlendireceği bakana bağlı; Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezinden oluşan, kamu tüzelkişiliğine sahip "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu" kurulur.

Türk Dil Kurumu ile Türk Tarih Kurumu için Atatürk'ün vasiyetnamesinde belirtilen mali menfaatler saklı olup kendilerine tahsis edilir.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun kuruluşu, organları, çalışma usulleri ve özlük işleri ile kuruluşuna dahil kurumlar üzerindeki yetkileri kanunla düzenlenir.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

G. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu⁷¹

MADDE 134. Atatürkçü düşüncüyü, Atatürk ilke ve inkılaplarını, Türk kültürünü, Türk tarihini ve Türk dilini bilimsel yoldan araştırmak, tanıtmak ve yaymak ve yayınlar

⁷⁰ Bu fıkranın yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁷¹ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tanhe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

yapmak amacıyla: Atatürk'ün manevi himayelerinde, Cumhurbaşkanının gözetim ve desteğinde, Başbakanlığa bağlı; Atatürk Araştırma Merkezi, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve Atatürk Kültür Merkezinden oluşan, kamu tüzelkişiliğine sahip "Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu" kurulur.

Türk Dil Kurumu ile Türk Tarih Kurumu için Atatürk'ün vasiyetnamesinde belirtilen malî menfaatler saklı olup kendilerine tahsis edilir.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumunun; kuruluşu, organları, çalışma usulleri ve özlük işleri ile kuruluşuna dahil kurumlar üzerindeki yetkileri kanunla düzenlenir.

H. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları

MADDE 135. Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşları: belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlâkını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleridir.

Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüslerinde asli ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti aranmaz.

(Değişik: 23/7/1995-4121/13 md.) Bu meslek kuruluşları, kuruluş amaçları dışında faaliyette bulunamazlar.

(Değişik: 23/7/1995-4121/13 md.) Bu meslek kuruluşları ve üst kuruluşları organlarının seçimlerinde siyasi partiler aday gösteremezler.

(Değişik: 23/7/1995-4121/13 md.) Bu meslek kuruluşları üzerinde Devletin idari ve mali denetimine ilişkin kurallar kanunla düzenlenir.

(Değişik: 23/7/1995-4121/13 md.) Amaçları dışında faaliyet gösteren meslek kuruluşlarının sorumlu organlarının görevine, kanunun belirlediği merciin veya Cumhuriyet savcısının istemi üzerine mahkeme kararıyla son verilir ve yerlerine yenileri seçtirilir.

(Değişik: 23/7/1995-4121/13 md.) Ancak, millî güvenliğin, kamu düzeninin, suç işlenmesini veya suçun devamını önlemenin yahut yakalamanın gerektirdiği hallerde gecikmede sakınca varsa, kanunla bir merci, meslek kuruluşlarını veya üst kuruluşlarını faaliyetten men ile yetkilendirilebilir. Bu merciin kararı, yirmidört saat içerisinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, bu idari karar kendiliğinden yürürlükten kalkar.

İ. Diyanet İşleri Başkanlığı

MADDE 136. Genel idare içinde yer alan Diyanet İşleri Başkanlığı, lâiklik ilkesi doğrultusunda, bütün siyasi görüş ve düşüncülerin dışında kalarak ve milletçe dayanışma ve bütünleşmeyi amaç edinerek, özel kanununda gösterilen görevleri yerine getirir.

MADDE 137- (Değişik: 21/1/2017-6771/16 md.)⁷² Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Askeri hizmetlerin görülmesi ve acele hallerde kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması için kanunla gösterilen istisnalar saklıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Yargı

I. Genel hükümler

A. Mahkemelerin bağımsızlığı

MADDE 138. Hâkimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler.

Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz.

Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz.

Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.

B. Hâkimlik ve savcılık teminatı

MADDE 139. Hâkimler ve savcılar azlolunamaz, kendileri istemedikçe Anayasada gösterilen yaştan önce emekliye ayrılamaz; bir mahkemenin veya kadronun kaldırılması sebebiyle de olsa, aylık, ödenek ve diğer özlük haklarından yoksun kılınamaz.

Meslekten çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymiş olanlar, görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceği kesin olarak anlaşılanlar veya meslekte kalmalarının uygun olmadığına karar verilenler hakkında kanundaki istisnalar saklıdır.

C. Hâkimlik ve savcılık mesleği

MADDE 140. Hâkimler ve savcılar adli ve idari yargı hâkim ve savcılar olarak görev yaparlar. Bu görevler meslekten hâkim ve savcılar eliyle yürütülür.

⁷² Bu fıkranın yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

Hâkimler, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre görev ifa ederler.

Hâkim ve savcılar nitelikleri, atanmaları, hakları ve ödevleri, aylık ve ödenekleri, meslekte ilerlemeleri, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesi, haklarında disiplin kovuşturması açılması ve disiplin cezası verilmesi, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı soruşturma yapılması ve yargılanmalarına karar verilmesi, meslekten çıkarmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik halleri ve meslek içi eğitimleri ile diğer özlük işleri mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.

Hâkimler ve savcılar altmışbeş yaşını bitirinceye kadar hizmet görürler; askeri hâkimlerin yaş haddi, yükselme ve emeklilikleri kanunda gösterilir.

Hâkimler ve savcılar, kanunda belirtilenlerden başka, resmî ve özel hiçbir görev alamazlar.

Hâkimler ve savcılar idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdır.

Hâkim ve savcı olup da adalet hizmetindeki idari görevlerde çalışanlar, hâkimler ve savcılar hakkındaki hükümlere tâbidirler. Bunlar, hâkimler ve savcılara ait esaslar dairesinde sınıflandırılır ve derecelendirilirler, hâkimlere ve savcılara tanınan her türlü haklardan yararlanırlar.

D. Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması

MADDE 141. Mahkemelerde duruşmalar herkese açıktır. Duruşmaların bir kısmının veya tamamının kapalı yapılmasına ancak genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin kesin olarak gerekli olduğu hallerde karar verilebilir.

Küçüklerin yargılanması hakkında kanunla özel hükümler konulur.

Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.

Davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir.

E. Mahkemelerin kuruluşu

MADDE 142. Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usulleri kanunla düzenlenir.

(Ek fıkra: 21/1/2017-6771/13 md.) Disiplin mahkemeleri dışında askeri mahkemeler kurulamaz. Ancak savaş halinde, asker kişilerin görevleriyle ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevli askeri mahkemeler kurulabilir.

F. Devlet Güvenlik Mahkemeleri

MADDE 143. (18/6/1999-4388/1 md.; Mülga: 7/5/2004-5170/9 md.)

G. Adalet hizmetlerinin denetimi

MADDE 144. (Değişik: 12/9/2010-5982/14 md.)

Adalet hizmetleri ile savcılarının idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığınca denetimi, adalet müfettişleri ile hâkim ve savcı mesleğinden olan iç denetçiler; araştırma,

inceleme ve soruşturma işlemleri ise adalet müfettişleri eliyle yapılır. Buna ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

H. Askerî yargı

MADDE 145. (Değişik: 12/9/2010-5982/15 md.; Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md)

II. Yüksek mahkemeler

A. Anayasa Mahkemesi

I. Kuruluşu

MADDE 146- (Değişik: 12/9/2010-5982/16 md.)

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(d) md.) Anayasa Mahkemesi onbeş üyeden kurulur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi: iki üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkanı ve üyeleri arasından, her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden, bir üyeyi ise baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden yapacağı gizli oylamayla seçer. Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılacak bu seçimde, her boş üyelik için ilk oylamada üye tam sayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü oylama yapılır; üçüncü oylamada en fazla oy alan aday üye seçilmiş olur.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(d) md.) Cumhurbaşkanı: üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden; en az ikisi hukukçu olmak üzere üç üyeyi Yükseköğretim Kurulunun kendi üyesi olmayan yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan öğretim üyeleri arasından göstereceği üçer aday içinden; dört üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçer.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16-(d) md.) Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay genel kurulları ile Yükseköğretim Kurulundan Anayasa Mahkemesi üyeliğine aday göstermek için yapılacak seçimlerde, her boş üyelik için, en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır. Baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday için yapılacak seçimde en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır.

Anayasa Mahkemesine üye seçilebilmek için, kırkbeş yaşın doldurulmuş olması kaydıyla; yükseköğretim kurumları öğretim üyelerinin profesör veya doçent unvanını kazanmış, avukatların en az yirmi yıl fiilen avukatlık yapmış, üst kademe yöneticilerinin yükseköğrenim görmüş ve en az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış, birinci sınıf hâkim ve savcıların adaylık dahil en az yirmi yıl çalışmış olması şarttır.

Anayasa Mahkemesi üyeleri arasından gizli oyla ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile dört yıl için bir Başkan ve iki başkanvekili seçilir. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Anayasa Mahkemesi üyeleri asli görevleri dışında resmi veya özel hiçbir görev alamazlar.

2. Üyelerin görev süresi ve üyeliğin sona ermesi)

MADDE 147. (Değişik: 12/9/2010-5982/17 md.) Anayasa Mahkemesi üyeleri oniki yıl için seçilirler. Bir kimse iki defa Anayasa Mahkemesi üyesi seçilemez. Anayasa Mahkemesi üyeleri altmışbeş yaşını doldurunca emekliye ayrılırlar. Zorunlu emeklilik yaşından önce görev süresi dolan üyelerin başka bir görevde çalışmaları ve özlük işleri kanunla düzenlenir.

Anayasa Mahkemesi üyeliği, bir üyenin hâkimlik mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı hüküm giymesi halinde kendiliğinden; görevini sağlık bakımından yerine getiremeyeceğinin kesin olarak anlaşılması halinde de, Anayasa Mahkemesi üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararı ile sona erer.

3. Görev ve yetkileri⁷²

MADDE 148- (Değişik: 12/9/2010-5982/18 md.; 21/1/2017-6771/16-(a), (b) md.) Anayasa Mahkemesi, kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin ve Türkiye Bü-

⁷² Bu maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklik ile altıncı fıkradaki "Bakanlar Kurulu üyelerini" ibaresine dair değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak madde şöyledir:

"3. Görev ve yetkileri

MADDE 148 (Değişik: 12/9/2010-5982/18 md.) Anayasa Mahkemesi, kanunların, kanun hükümünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya şekil ve esas bakımından uygunluğunu denetler ve bireysel başvuruları karara bağlar. Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceler ve denetler. Ancak, olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde çıkan kanun hükmünde kararnamelerin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz.

Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapıp yapılmadığı, Anayasa değişikliklerinde ise, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyumadığı hususları ile sınırlıdır. Şekil bakımından denetleme, Cumhurbaşkanınca veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin beşte biri tarafından istenebilir. Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren on gün geçtikten sonra, şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açılmaz; def'i yoluyla da i eri sürülemez.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/18 md.) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollannın tüketilmiş olması şarttır.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/18 md.) Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/18 md.) Bireysel başvuruya ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

(Değişik: 12/9/2010-5982/18 md.) Anayasa Mahkemesi Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Bakanlar Kurulu üyelerini, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay Başkan ve üyelerini, Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcivekilini, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılar.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/18 md.) Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları da görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divanda yargıtanırlar.

Yüce Divanda, savcılık görevini Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Başsavcivekili yapar.

(Değişik: 12/9/2010-5982/18 md.) Yüce Divan kararlarına karşı yeniden inceleme başvurusu yapılabilir. Genel Kurulun yeniden inceleme sonucunda verdiği kararlar kesindir.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa ile verilen diğer görevleri de yerine getirir."

yük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasaya şekil ve esas bakımından uygunluğunu denetler ve bireysel başvuruları karara bağlar. Anayasa değişikliklerini ise sadece şekil bakımından inceler ve denetler. Ancak, olağanüstü hallerde ve savaş hallerinde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla, Anayasa Mahkemesinde dava açılmaz.

Kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın, öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; Anayasa değişikliklerinde ise, teklif ve oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı hususları ile sınırlıdır. Şekil bakımından denetleme, Cumhurbaşkanınca veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin beşte biri tarafından istenebilir. Kanunun yayımlandığı tarihten itibaren on gün geçtikten sonra, şekil bozukluğuna dayalı iptal davası açılmaz; defi yoluyla da ileri sürülemez.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/18 md.) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/18 md.) Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/18 md.) Bireysel başvuruya ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

(Değişik: 12/9/2010-5982/18 md.; 21/1/2017-6771/16 (a), (b) md.) Anayasa Mahkemesi Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Cumhurbaşkanı yardımcılarını, bakanları, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay Başkan ve üyelerini, Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcılarını, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ve Sayıştay Başkan ve üyelerini görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılar.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/18 md.; Değişik: 21/1/2017-6771/16-(a) md.) Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları da görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divanda yargılanırlar.

Yüce Divanda, savcılık görevini Cumhuriyet Başsavcısı veya Cumhuriyet Başsavcurekili yapar.

(Değişik: 12/9/2010-5982/18 md.) Yüce Divan kararlarına karşı yeniden inceleme başvurusu yapılabilir. Genel Kurulun yeniden inceleme sonucunda verdiği kararlar kesindir.

Anayasa Mahkemesi, Anayasa ile verilen diğer görevleri de yerine getirir.

4. Çalışma ve yargılama usulü

MADDE 149. (Değişik: 23/7/1995-4121/14. md.; 14/3/2001-4709/33. md.; 12/9/2010-5982/19. md.; 21/1/2017-6771/16-(b) md.) Anayasa Mahkemesi, iki bölüm ve Genel Kurul halinde çalışır. Bölümler, başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır. Genel

Kurul, Mahkeme Başkanının veya Başkanın belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında en az on üye ile toplanır. Bölümler ve Genel Kurul, kararlarını salt çoğunlukla alır. Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi için komisyonlar oluşturulabilir.

Siyasi partilere ilişkin dava ve başvurulara, iptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara Genel Kurulca bakılır, bireysel başvurular ise bölümlerce karara bağlanır.

Anayasa değişikliğinde iptale, siyasi partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğu şarttır.

Şekil bozukluğuna dayalı iptal davaları Anayasa Mahkemesince öncelikle incelenip karara bağlanır.

Anayasa Mahkemesinin kuruluşu, Genel Kurul ve bölümlerin yargılama usulleri, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerin disiplin işleri kanunla; Mahkemenin çalışma esasları, bölüm ve komisyonların oluşumu ve işbölümü kendi yapacağı içtüzükle düzenlenir.

Anayasa Mahkemesi Yüce Divan sıfatıyla baktığı davalar dışında kalan işleri dosya üzerinde inceler. Ancak, bireysel başvurularda duruşma yapılmasına karar verilebilir. Mahkeme ayrıca, gerekli gördüğü hallerde sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri ve konu üzerinde bilgisi olanları çağırabilir ve siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalarda, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısından sonra kapatılması istenen siyasi partinin genel başkanlığının veya tayin edeceği bir vekilin savunmasını dinler.

İptal davası⁷⁴

MADDE 150-(Değişik: 21/1/2017-6771/16- (b) md.) Kanunların, Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün veya bunların belirli madde ve hükümlerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açabilme hakkı, Cumhurbaşkanına, Türkiye Büyük Millet Meclisinde en fazla üyeye sahip iki siyasi parti grubuna ve üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki üyelere aittir. (Mülga cümle: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

5. İptal davası⁷⁵

MADDE 150. Kanunların, kanun hükmündeki kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün veya bunların belirli madde ve hükümlerinin şekil ve esas

⁷⁴ Bu maddedeki değişikliklerin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁷⁵ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açabilme hakkı, Cumhurbaşkanına, iktidar ve anamuhalefet partisi Meclis grupları ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az beşte biri tutarındaki üyelere aittir. İktidarda birden fazla siyasi partinin bulunması halinde, iktidar partilerinin dava açma hakkını en fazla üyeye sahip olan parti kullanır.

Dava açma süresi

MADDE 151-(Değişik: 21/1/2017-6771/16 md.)⁷⁶ Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı, iptali istenen kanun, Cumhurbaşkanlığı karanamesi veya İçtüzüğü Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak altmış gün sonra düşer.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

6. Dava açma süresi⁷⁷

MADDE 151. Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı, iptali istenen kanun, kanun hükmünde kararname veya İçtüzüğü Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak altmış gün sonra düşer.

YÜRÜRLÜKTEKİ METİN

Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi

MADDE 152- (Değişik: 21/1/2017-6771/16- (b) md.)⁷⁸ Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı karanamesinin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.

Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır.

Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği rec kararının Resmi Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başturuda bulunulamaz.

⁷⁶ Bu maddedeki değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁷⁷ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁷⁸ Bu maddedeki değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

7. Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde ileri sürülmesi⁷⁶

MADDE 152. Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır.

Mahkeme, Anayasaya aykırılık iddiasını ciddi görmezse bu iddia, temyiz merciince esas hükümle birlikte karara bağlanır.

Anayasa Mahkemesi, işin kendisine gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse mahkeme davayı yürürlükteki kanun hükümlerine göre sonuçlandırır. Ancak, Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse, mahkeme buna uymak zorundadır.

Anayasa Mahkemesinin işin esasına girerek verdiği rec kararının Resmi Gazetede yayımlanmasından sonra on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla tekrar başvuruda bulunulamaz.

8. Anayasa Mahkemesinin kararları⁸⁰

MADDE 153-Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

(Değişik: 21.1.2017-6771/16- (b) md.) Anayasa Mahkemesi bir kanun veya Cumhurbaşkanlığı kararnamesinin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.

(Değişik: 21.1.2017-6771/16- (b) md.) Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.

(Değişik: 21.1.2017-6771/16- (a)- md.) İptal kararının yürürlüğe girişinin ertelendiği durumlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi, iptal kararının ortaya çıkardığı hukuki boşluğu dolduracak kanun teklifini öncelikle görüşüp karara bağlar.

İptal kararları geriye yürümez.

Anayasa Mahkemesi kararları Resmi Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.

⁷⁶ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁸⁰ Bu maddedeki değişikliklerin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)**8. Anayasa Mahkemesinin kararları****

MADDE 153. Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

Anayasa Mahkemesi bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.

Kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez.

İptal kararının yürürlüğe girişinin ertelendiği durumlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi, iptal kararının ortaya çıkardığı hukukî boşluğu dolduracak kanun tasarı veya teklifini öncelikle görüşüp karara bağlar.

İptal kararları geriye yürümez.

Anayasa Mahkemesi kararları Resmi Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.

B. Yargıtay

MADDE 154. Yargıtay, adliye mahkemelerince verilen ve kanunun başka bir adli yargı merciiine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

(Değişik: 21.1/2017-6771/16 md.)Yargıtay üyeleri, birinci sınıfa ayrılmış adli yargı hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hâkimler ve Savcılar Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile ve gizli oyla seçilir.

Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri ve dâire başkanları kendi üyeleri arasından Yargıtay Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler; süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet Başsavcıvekili, Yargıtay Genel Kurulunun kendi üyeleri arasından gizli oyla belirleyeceği beşer aday arasından Cumhurbaşkanı tarafından dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Yargıtayın kuruluşu, işleyişi, Başkan, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri ile Cumhuriyet Başsavcısı ve Cumhuriyet Başsavcıvekilinin nitelikleri ve seçim usulleri, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.

** Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

C. Danıştay

MADDE 155- Danıştay, idari mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

(Değişik: 13/8/1999- 4446/3 md.; 21/1/2017-6771/16-(a) md.)⁸¹ Danıştay, davaları görmek, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında iki ay içinde düşüncesini bildirmek, idari uyuşmazlıkları çözmek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16 (a) md.) Danıştay üyelerinin dörtte üçü, birinci sınıf idari yargı hâkim ve savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hâkimler ve Savcılar Kurulu; dörtte biri, nitelikleri kanunda belirtilen görevliler arasından Cumhurbaşkanlığı tarafından seçilir.

Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri ve daire başkanları, kendi üyeleri arasından Danıştay Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Danıştayın, kuruluşu, işleyişi, Başkan, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ile üyelerinin nitelikleri ve seçim usulleri, idari yargının özelliği, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir.

E. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi

MADDE 157. (Değişik: 12/9/2010-5982/21 md.; Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)

⁸¹ Bu fıkradaki değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sürecunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükteki maddé şöyledir:

*C. Danıştay

MADDE 155. Danıştay idari mahkemelerce verilen ve kanunun başka bir idari yargı merciine bırakmadığı karar ve hükümlerin son inceleme merciidir. Kanunla gösterilen belli davalara da ilk ve son derece mahkemesi olarak bakar.

(Değişik: 13/8/1999-4446/3 md.) Danıştay, davaları görmek, Başbakan ve Bakanlar Kurulunca gönderilen kanun tasarıları, kamu hizmetleri ile ilgili imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri hakkında iki ay içinde düşüncesini bildirmek, tüzük tasarılarını incelemek, idari uyuşmazlıkları çözmek ve kanunla gösterilen diğer işleri yapmakla görevlidir.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16 (a) md.) Danıştay üyelerinin dörtte üçü, birinci sınıf idari yargı hâkim ve savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından Hâkimler ve Savcılar Kurulu; dörtte biri, nitelikleri kanunda belirtilen görevliler arasından Cumhurbaşkanlığı tarafından seçilir.

Danıştay Başkanı, Başsavcı, başkanvekilleri ve daire başkanları, kendi üyeleri arasından Danıştay Genel Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ve gizli oyla dört yıl için seçilirler. Süresi bitenler yeniden seçilebilirler.

Danıştayın, kuruluşu, işleyişi, Başkan, Başsavcı, başkanvekilleri daire başkanları ile üyelerinin nitelikleri ve seçim usulleri, idari yargının özelliği, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kanunla düzenlenir."

Uyuşmazlık Mahkemesi

MADDE 158-(Değişik: 21/1/2017-6771/16 md.) Uyuşmazlık Mahkemesi adli ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıklarını kesin olarak çözümlmeye yetkilidir.

Uyuşmazlık Mahkemesinin kuruluşu, üyelerinin nitelikleri ve seçimleri ile işleyişi kanunla düzenlenir. Bu mahkemenin Başkanlığını Anayasa Mahkemesince, kendi üyeleri arasından görevlendirilen üye yapar.

Diğer mahkemelerle, Anayasa Mahkemesi arasındaki görev uyuşmazlıklarında, Anayasa Mahkemesinin kararı esas alınır.

III. Hâkimler ve Savcılar Kurulu

MADDE 159- (Değişik: 12/9/2010-5982/22 md.)

(Değişik: 21/1/2017-6771/14 md.) Hâkimler ve Savcılar Kurulu, mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı esaslarına göre kurulur ve görev yapar.

(Değişik: 21/1/2017-6771/14 md.) Hâkimler ve Savcılar Kurulu onüç üyeden oluşur; iki daire halinde çalışır.

(Değişik: 21/1/2017-6771/14 md.) Kurulun Başkanı Adalet Bakanıdır. Adalet Bakanlığı Müsteşarı Kurulun tabii üyesidir. Kurulun, üç üyesi birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş adli yargı hâkim ve savcıları arasından, bir üyesi birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş idari yargı hâkim ve savcıları arasından Cumhurbaşkanınca; üç üyesi Yargıtay üyeleri, bir üyesi Danıştay üyeleri, üç üyesi nitelikleri kanunda belirtilen yükseköğretim kurumlarının hukuk dallarında görev yapan öğretim üyeleri ile avukatlar arasından Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından seçilir. Öğretim üyeleri ile avukatlar arasından seçilen üyelere, en az birinin öğretim üyesi ve en az birinin de avukat olması zorunludur. Kurulun Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından seçilecek üyeliklerine ilişkin başvurular, Meclis Başkanlığına yapılır. Başkanlık, başvuruları Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona gönderir. Komisyon her bir üyelik için üç adayı, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğuyla belirler. Birinci oylamada aday belirleme işleminin sonuçlandırılmaması halinde ikinci oylamada üye tamsayısının beşte üç çoğunluğu aranır. Bu oylamada da aday belirlenemediği takdirde, her bir üyelik için en çok oyu alan iki aday arasında ad çekme usulü ile aday belirleme işlemi tamamlanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Komisyon tarafından belirlenen adaylar arasından, her bir üye için ayrı ayrı gizli oyla seçim yapar. Birinci oylamada üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu; bu oylamada seçimin sonuçlandırılmaması halinde, ikinci oylamada üye tamsayısının beşte üç çoğunluğu aranır. İkinci oylamada da üye seçilemediği takdirde en çok oyu alan iki aday arasında ad çekme usulü ile üye seçimi tamamlanır.

(Değişik: 21/1/2017-6771/14 md.) Üyeler dört yıl için seçilir. Süresi biten üyeler bir kez daha seçilebilir.

(Değişik: 21.1.2017-6771/14 md.) Kurul üyeliği seçimi, üyelerin görev süresinin dolmasından önceki otuz gün içinde yapılır. Seçilen üyelerin görev süreleri dolmadan Kurul üyeliğinin boşalması durumunda, boşalmayı takip eden otuz gün içinde, yeni üyelerin seçimi yapılır.

(Değişik: 21.1.2017-6771/14 md.) Kurulun, Adalet Bakanı ile Adalet Bakanlığı Müsteşarı dışındaki üyeleri, görevlerinin devamı süresince; kanunda belirlenenler dışında başka bir görev alamazlar veya Kurul tarafından başka bir göreve atanamaz ve seçilemezler.

Kurulun yönetimi ve temsili Kurul Başkanına aittir. Kurul Başkanı dairelerin çalışmalarına katılamaz. Kurul, kendi üyeleri arasından daire başkanlarını ve daire başkanlarından birini de başkanvekili olarak seçer. Başkan, yetkilerinden bir kısmını başkanvekiline devredebilir.

Kurul, adli ve idari yargı hâkim ve savcılarını mesleğe kabul etme, atama ve nakletme, geçici yetki verme, yükselme ve birinci sınıfa ayırma, kadro dağıtma, meslekte kalmaları uygun görülmeyenler hakkında karar verme, disiplin cezası verme, görevden uzaklaştırma işlemlerini yapar; Adalet Bakanlığının, bir mahkemenin kaldırılması veya yargı çevresinin değiştirilmesi konusundaki tekliflerini karara bağlar; ayrıca, Anayasa ve kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirir.

(Değişik: 21.1.2017-6771/14 md.) Hâkim ve savcıların görevlerini; kanun ve diğer mevzuata (hâkimler için idari nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetleme; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hal ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırma ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemleri, ilgili dâirenin teklifi ve Hâkimler ve Savcılar Kurulu Başkanının oluru ile Kurul müfettişlerine yaptırılır. Soruşturma ve inceleme işlemleri, hakkında soruşturma ve inceleme yapılacak olandan daha kıdemli hâkim veya savcı eliyle de yaptırılabilir.

Kurulun meslekten çıkarma cezasına ilişkin olanlar dışındaki kararlarına karşı yargı mercilerine başvurulamaz.

Kurula bağlı Genel Sekreterlik kurulur. Genel Sekreter, birinci sınıf hâkim ve savcılardan Kurulun teklif ettiği üç aday arasından Kurul Başkanı tarafından atanır. Kurul müfettişleri ile Kurulda geçici veya sürekli olarak çalıştırılacak hâkim ve savcılar, muvafakatlerini alarak atama yetkisi Kurula aittir.

Adalet Bakanlığının merkez, bağlı ve ilgili kuruluşlarında geçici veya sürekli olarak çalıştırılacak hâkim ve savcılar ile adalet müfettişlerini ve hâkim ve savcı mesleğinden olan iç denetçileri, muvafakatlerini alarak atama yetkisi Adalet Bakanına aittir.

Kurul üyelerinin seçimi, dairelerin oluşumu ve işbölümü, Kurulun ve dairelerin görevleri, toplantı ve karar yeter sayıları, çalışma usul ve esasları, dairelerin karar ve işlemlerine karşı yapılacak itirazlar ve bunların incelenmesi usulü ile Genel Sekreterliğin kuruluş ve görevleri kanunla düzenlenir.

IV. Sayıştay

MADDE 160. (Değişik: 29/10/2005-5428/2 md.) Sayıştay, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Sayıştayın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Bu kararlar dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamaz.

Vergi, benzeri mali yükümlülükler ve ödevler hakkında Danıştay ile Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay kararları esas alınır.

(Ek fıkra: 29/10/2005-5428/2 md.) Mahalli idarelerin hesap ve işlemlerinin denetimi ve kesin hükme bağlanması Sayıştay tarafından yapılır.

Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerinin teminatı kanunla düzenlenir.

(Mülga: 7/5/2004-5170/10 md.)

A. Bütçe ve kesinhesap

MADDE 161- (Değişik: 29/10/2005-5428/3 md.; 21/1/2017-6771/15 md.)⁸²

Kamu idarelerinin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları yıllık bütçelerle yapılır.

Mali yıl başlangıcı ile merkezi yönetim bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve kontrolü ile yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller kanunla düzenlenir. Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz.

Cumhurbaşkanı bütçe kanun teklifini, mali yılbaşından en az yetmişbeş gün önce, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar. Bütçe teklifi Bütçe Komisyonunda görüşülür.

⁸² Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak madde şöyledir:

*A. Bütçenin hazırlanması ve uygulanması

MADDE 161 Devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki kamu tüzel kişilerinin harcamaları, yıllık bütçelerle yapılır.

(Değişik: 29/10/2005-5428/3 md.) Mali yıl başlangıcı ile merkezi yönetim bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve kontrolü kanunla düzenlenir.

Kanun, kalkınma planları ile ilgili yatırımlar veya bir yıldan fazla sürecek iş ve hizmetler için özel süre ve usuller koyabilir.

Bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz. *

Komisyonun ellibeş gün içinde kabul edeceği metin Genel Kurulda görüşülür ve mali yılbaşına kadar karara bağlanır.

Bütçe kanununun süresinde yürürlüğe konulamaması halinde, geçici bütçe kanunu çıkarılır. Geçici bütçe kanununun da çıkarılamaması durumunda, yeni bütçe kanunu kabul edilinceye kadar bir önceki yılın bütçesi yeniden değerlendirilme oranına göre artırılarak uygulanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Genel Kurulda kamu idare bütçeleri hakkında düşüncelerini her bütçenin görüşülmesi sırasında açıklarlar, gider artırıcı veya gelirleri azaltıcı önerilerde bulunamazlar.

Genel Kurulda kamu idare bütçeleri ile değişiklik önerileri, üzerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oylanır.

Merkezi yönetim bütçesiyle verilen ödenek, harcanabilecek tutarın sınırını gösterir. Harcanabilecek tutarın Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle aşılabileceğine dair bütçe kanununa hüküm konulamaz.

Cari yıl bütçesindeki ödenek artışını öngören değişiklik teklifleri ile cari ve izleyen yılların bütçelerine mali yük getiren tekliflerde, öngörülen giderleri karşılayabilecek mali kaynak gösterilmesi zorunludur.

Merkezi yönetim kesinhesap kanunu teklifi, ilgili olduğu mali yılın sonundan başlayarak en geç altı ay sonra Cumhurbaşkanı tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Sayıştay genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesinhesap kanun teklifinin verilmesinden başlayarak en geç yetmişbeş gün içinde Meclise sunar.

Kesinhesap kanunu teklifi ve genel uygunluk bildiriminin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olması, ilgili yıla ait Sayıştayca sonuçlandırılmamış denetim ve hesap yargılamasını önlemez ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmez.

Kesinhesap kanunu teklifi, yeni yıl bütçe kanunu teklifiyle birlikte görüşülür ve karara bağlanır.

B. Bütçenin görüşülmesi

MADDE 162. (Değişik: 29/10/2005-5428/4 md.; Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁸³

⁸³ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak madde şudur:

"B. Bütçenin görüşülmesi

MADDE 162 (Değişik: 29/10/2005-5428/4 md.) Bakanlar Kurulu merkezî yönetim bütçe tasarısı ile millî bütçe tahminlerini gösteren raporu, mali yıl başından en az yetmişbeş gün önce, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

Bütçe tasarıları ve rapor, kırk üyeden kurulu Bütçe Komisyonunda incelenir. Bu komisyonun kuruluşunda, iktidar grubuna veya gruplarına en az yirmibeş üye verilmek şartı ile, siyasi parti gruplarının ve bağımsızların oranlarına göre temsili göz önünde tutulur.

C. Bütçelerde değişiklik yapılabilme esasları

MADDE 163. (Değişik: 29/10/20055428/5 md.; Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁸⁴

D. Kesinhesap

MADDE 164. (Mülga: 21/1/2017-6771/16-(e) md.)⁸⁵

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)**D. Kesinhesap⁸⁶**

MADDE 164. Kesinhesap kanunu tasarıları, kanunda daha kısa bir süre kabul edilmemiş ise, ilgili olcukları mali yılın sonundan başlayarak, en geç yedi ay sonra, Bakanlar Kurulunca Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur. Sayıştay, genel uygunluk bildirimini, ilişkin olduğu kesinhesap kanunu tasarısının verilmesinden başlayarak en geç yetmişbeş gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

Kesinhesap kanunu tasarısı, yeni yıl bütçe kanunu tasarısıyla birlikte Bütçe Komisyonu gündemine alınır. Bütçe Komisyonu, bütçe kanunu tasarısıyla kesinhesap kanunu tasarısını Genel Kurula birlikte sunar, Genel Kurul, kesinhesap kanunu tasarısını, yeni yıl bütçe kanunu tasarısıyla beraber görüşerek karara bağlar.

Kesinhesap kanunu tasarısı ve genel uygunluk bildiriminin Türkiye Büyük Millet Meclisine verilmiş olması, ilgili yıla ait Sayıştayca sonuçlandırılmamış denetim ve hesap yargılamasını önlemez ve bunların karara bağlandığı anlamına gelmez.

E. Kamu iktisadî teşebbüslerinin denetimi

MADDE 165. Sermayesinin yarısından fazlası doğrudan doğruya veya dolaylı olarak Devlete ait olan kamu kuruluş ve ortaklıklarının Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesi esasları kanunla düzenlenir.

Bütçe Komisyonunun ellibeş gün içinde kabul edeceği metin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülür ve mali yıl başına kadar karara bağlanır.

(Değişik: 29/10/2005-5428/4 md.) Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Genel Kurulda, kamu idare bütçeleri hakkında düşüncelerini, her bütçenin tümü üzerindeki görüşmeler sırasında açıklarlar; bölümler ve değişiklik önerileri, üzerinde ayrıca görüşme yapılmaksızın okunur ve oylanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, bütçe kanunu tasarılarının Genel Kurulda görüşülmesi sırasında, gider artırıcı veya gelirleri azaltıcı önerilerde bulunamazlar.

⁸⁴ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁸⁵ Bu maddenin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁸⁶ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

İKİNCİ BÖLÜM

Ekonomik Hükümler

I. Planlama; Ekonomik ve Sosyal Konsey

MADDE 166. Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayiın ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak Devletin görevidir.

Planda milli tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülür; yatırımlarda toplum yararları ve gerekleri gözetilir; kaynakların verimli şekilde kullanılması hedef alınır. Kalkınma girişimleri, bu plana göre gerçekleştirilir.

Kalkınma planlarının hazırlanmasına, Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanmasına, uygulanmasına, değiştirilmesine ve bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesine ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/23 md.Değişik: 21/1/2017-6771/16- (b) md.)⁴⁷ Ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulmasında Cumhurbaşkanına istişari nitelikte görüş bildirmek amacıyla Ekonomik ve Sosyal Konsey kurulur. Ekonomik ve Sosyal Konseyin kuruluş ve işleyişi kanunla düzenlenir.

II. Piyasaların denetimi ve dış ticaretin düzenlenmesi

MADDE 167. Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler.

⁴⁷ Bu fıkradaki değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihtir (21/1/2017-6771/ m. 18/a) Bu tarihe kadar yürürlükte kalacak madde şöyledir:

Ekonomik Hükümler

I. Planlama; Ekonomik ve Sosyal Konsey

MADDE 166. Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmayı, özellikle sanayiın ve tarımın yurt düzeyinde dengeli ve uyumlu biçimde hızla gelişmesini, ülke kaynaklarının döküm ve değerlendirilmesini yaparak verimli şekilde kullanılmasını planlamak, bu amaçla gerekli teşkilatı kurmak Devletin görevidir.

Planda milli tasarrufu ve üretimi artırıcı, fiyatlarda istikrar ve dış ödemelerde dengeyi sağlayıcı, yatırım ve istihdamı geliştirici tedbirler öngörülür; yatırımlarda toplum yararları ve gerekleri gözetilir; kaynakların verimli şekilde kullanılması hedef alınır. Kalkınma girişimleri, bu plana göre gerçekleştirilir.

Kalkınma planlarının hazırlanmasına, Türkiye Büyük Millet Meclisince onaylanmasına, uygulanmasına, değiştirilmesine ve bütünlüğünü bozacak değişikliklerin önlenmesine ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

(Ek fıkra: 12/9/2010-5982/23 md.) Ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulmasında hükümete istişari nitelikte görüş bildirmek amacıyla Ekonomik ve Sosyal Konsey kurulur. Ekonomik ve Sosyal Konseyin kuruluş ve işleyişi kanunla düzenlenir.

(Değişik: 21/1/2017-6771/16 md.)⁶⁶ ticaretin ülke ekonomisinin yararına olmak üzere düzenlenmesi amacıyla ithalat, ihracat ve diğer dış ticaret işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek mali yükümlülükler koymaya ve bunları kaldırmaya kanunla Cumhurbaşkanına yetki verilebilir.

MİLLÎ GÜVENLİK KONSEYİ NİHAİ METNİ (1982 İLK METİN)

II. Piyasaların denetimi ve dış ticaretin düzenlenmesi⁶⁸

MADDE 167. Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler.

Dış ticaretin ülke ekonomisinin yararına olmak üzere düzenlenmesi amacıyla ithalat, ihracat ve diğer dış ticaret işlemleri üzerine vergi ve benzeri yükümlülükler dışında ek mali yükümlülükler koymaya ve bunları kaldırmaya kanunla Bakanlar Kuruluna yetki verilebilir.

III. Tabii servetlerin ve kaynakların aranması ve işletilmesi

MADDE 168. Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzelkişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin, Devletin gerçek ve tüzelkişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzelkişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır. Bu durumda gerçek ve tüzelkişilerin uyması gereken şartlar ve Devletçe yapılacak gözetim, denetim usul ve esasları ve müeyyideler kanunda gösterilir.

IV. Ormanlar ve orman köylüsü

A. Ormanların korunması ve geliştirilmesi

MADDE 169. Devlet, ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır. Yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz. Bütün ormanların gözetimi Devlete aittir.

Devlet ormanlarının mülkiyeti devrolunamaz. Devlet ormanları kanuna göre, Devletçe yönetilir ve işletilir. Bu ormanlar zamanaşımı ile mülk edinilemez ve kamu yararı dışında irtifak hakkına konu olamaz.

Ormanlara zarar verebilecek hiçbir faaliyet ve eyleme müsaade edilemez. Ormanların tahrip edilmesine yol açan siyasi propaganda yapılamaz; münhasıran orman suçları

⁶⁶ Bu fıkra da yapılan değişikliğin yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

⁶⁸ Bu madde "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarihe kadar" yürürlüktedir. (21/1/2017-6771/ m. 18/a)

için genel ve özel af çıkarılamaz. Ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamına alınamaz

Orman olarak muhafazasında bilim ve fen bakımından hiçbir yarar görülmeyen, aksine tarım alanlarına dönüştürülmesinde kesin yarar olduğu tespit edilen yerler ile 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tam olarak kaybetmiş olan tarla, bağ, meyvelik, zeytinlik gibi çeşitli tarım alanlarında veya hayvancılıkta kullanılmasında yarar olduğu tespit edilen araziler, şehir, kasaba ve köy yapılarının toplu olarak bulunduğu yerler dışında, orman sınırlarında daraltma yapılamaz.

B. Orman köylüsünün korunması

MADDE 170. Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımından, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirlerle, 31/12/1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini tamamen kaybetmiş yerlerin değerlendirilmesi; bilim ve fen bakımından orman olarak muhafazasında yarar görülmeyen yerlerin tespiti ve orman sınırları dışına çıkartılması; orman içindeki köyler halkının kısmen veya tamamen bu yerlere yerleştirilmesi için Devlet eliyle anılan yerlerin ihya edilerek bu halkın yararlanmasına tahsis kanunla düzenlenir.

Devlet, bu halkın işletme araç ve gereçleriyle diğer girdilerinin sağlanmasını kolaylaştırıcı tedbirleri alır.

Orman içinden nakledilen köyler halkına ait araziler, Devlet ormanı olarak derhal ağaçlandırılır.

V. Kooperatifçiliğin geliştirilmesi

MADDE 171. Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.

(Mülga: 23/7/1995-4121/15 md.)

VI. Tüketiciler ile esnaf ve sanatkârların korunması

A. Tüketicilerin korunması

MADDE 172. Devlet, tüketicileri koruyucu ve aydınlatıcı tedbirler alır, tüketicilerin kendilerini koruyucu girişimlerini teşvik eder.

B. Esnaf ve sanatkârların korunması

MADDE 173. Devlet, esnaf ve sanatkârı koruyucu ve destekleyici tedbirleri alır.

BEŞİNCİ KISIM

Çeşitli Hükümler

I. İnkılâp kanunlarının korunması

MADDE 174. Anayasanın hiçbir hükmü, Türk toplumunu çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkarma ve Türkiye Cumhuriyetinin lâiklik niteliğini koruma amacını güden, aşağıda gösterilen inkılâp kanunlarının, Anayasanın halkoyu ile kabul edildiği

tarihte yürürlükte bulunan hükümlerinin, Anayasaya aykırı olduğu şeklinde anlaşılamaz ve yorumlanamaz:

1. 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanunu;
2. 25 Teşrinisani 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisası Hakkında Kanun;
3. 30 Teşrinisani 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Bir Takım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanun;
4. 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisiyle kabul edilen, evlenme akdinin evlendirme memuru önünde yapılacağına dair medeni nikâh esası ile aynı kanunun 110 uncu maddesi hükmü;
5. 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkamın Kabulü Hakkında Kanun;
6. 1 Teşrinisani 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun;
7. 26 Teşrinisani 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa Gibi Lâkap ve Unvanların Kaldırıldığına Dair Kanun;
8. 3 Kânunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bazı Kısvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanun.

ALTINCI KISIM **Geçici Hükümler**

GEÇİCİ MADDE 1. Anayasanın, halkoylaması sonucu, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olarak kabul edildiğinin usulünce ilanı ile birlikte, halkoylaması tarihindeki Milli Güvenlik Konseyi Başkanı ve Devlet Başkanı, Cumhurbaşkanı sıfatını kazanarak, yedi yıllık bir dönem için, Anayasa ile Cumhurbaşkanına tanınan görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır. 18 Eylül 1980 tarihinde Devlet Başkanı olarak iktidarı yürürlükte kalır. Yedi yıllık sürenin sonunda Cumhurbaşkanlığı seçim. Anayasada öngörülen hükümlere göre yapılır.

Cumhurbaşkanı, ilk genel seçimler sonucu Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp, Başkanlık Divanı oluşuncaya kadar, 12 Aralık 1980 gün ve 2356 sayılı Kanunla teşekkül etmiş olan Milli Güvenlik Konseyinin Başkanlığını da yürütür.

İlk milletvekili genel seçimleri sonunda Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp göreve başlayıncaya kadar geçecek süre içinde, Cumhurbaşkanlığının herhangi bir surette boşalması halinde, Milli Güvenlik Konseyinin en kıdemli üyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp Anayasaya göre yeni Cumhurbaşkanını seçinceye kadar, Cumhurbaşkanı vekâlet eder ve O'nun Anayasadaki bütün görevlerini yerine getirir ve yetkilerini kullanır.

GEÇİCİ MADDE 2. 12 Aralık 1980 gün ve 2356 sayılı Kanunla kuruluşu gösterilen Milli Güvenlik Konseyi, Anayasaya dayalı olarak hazırlanacak Siyasi Partiler Ka-

nunu ile Seçim Kanununa göre yapılacak ilk genel seçimler sonucu Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp Başkanlık Divanını oluşturuncaya kadar 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun ve 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanunlara göre görevlerini devam ettirir.

Anayasanın kabulünden sonra 2356 sayılı Kanunun 3 üncü maddesindeki Milli Güvenlik Konseyi Üyeliklerinden birisinin herhangi bir nedenle boşalması halinde doldurulması usulüne ilişkin hüküm uygulanmaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp göreve başladıktan sonra, Milli Güvenlik Konseyi, altı yıllık bir süre için Cumhurbaşkanlığı Konseyi haline dönüşür ve Milli Güvenlik Konseyi Üyeleri, Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyesi sıfatını alırlar. Milli Güvenlik Konseyi üyesi olarak 18 Eylül 1980 tarihinde içtıkları and yürürlükte kalır. Cumhurbaşkanlığı Konseyi Üyeleri, Anayasada Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin haiz bulundukları özlük hakları ile dokunulmazlığına sahip olurlar. Altı yıllık süre sonunda Cumhurbaşkanlığı Konseyinin hukuki varlığı sona erer.

Cumhurbaşkanlığı Konseyinin görevleri şunlardır:

a) Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilerek Cumhurbaşkanlığına gönderilen, Anayasada yazılı temel hak ve hürriyetlere ve ödevlere, laiklik ilkesine, Atatürk inkılaplarının, milli güvenliğin ve kamu düzeninin korunmasına, Türkiye Radyo Televizyon Kurumuna, milletlerarası anlaşmalara, dış ülkelere silahlı kuvvet gönderilmesine ve yabancı kuvvetlerin Türkiye'ye kabulüne, olağanüstü yönetime, sıkıyönetim ve savaş haline dair kanunlar ile Cumhurbaşkanınca gerekli görülen diğer kanunları Cumhurbaşkanına tanınan onbeş günlük sürenin ilk on günü içinde incelemek;

b) Cumhurbaşkanının istemi ve tespit edeceği süre içinde:

Milletvekili genel seçimlerinin yenilenmesine, olağanüstü yönetim yetkisinin kullanılmasına ve alınacak tedbirlere, Türkiye Radyo Televizyon Kurumunun yönetim ve gözetimine, gençliğin yetiştirilmesine ve Diyanet İşlerinin düzenlenmesine ilişkin konuları incelemek ve görüş bildirmek;

c) Cumhurbaşkanının istemine göre, iç ve dış güvenlik ile gerekli görülen diğer konularda inceleme ve araştırma yapmak ve sonuçlarını Cumhurbaşkanına sunmak.

GEÇİCİ MADDE 3. Anayasaya göre yapılacak ilk milletvekili genel seçimi sonucunda Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp, Başkanlık Divanını oluşturması ile birlikte:

- a) 27 Ekim 1980 gün ve 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun,
- b) 12 Aralık 1980 gün ve 2356 sayılı Milli Güvenlik Konseyi Hakkında Kanun,
- c) 29 Haziran 1981 gün ve 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanun,

Yürürlükten kalkar ve Milli Güvenlik Konseyi ile Danışma Meclisinin hukuki varlıkları sona erer.

GEÇİCİ MADDE 4. (Mülga: 6/9/1987-3361/4 md.)

GEÇİCİ MADDE 5. Yapılacak ilk milletvekili genel seçimi sonucunun Yüksek Seçim Kurulunca ilânını takip eden onuncu gün, Türkiye Büyük Millet Meclisi Ankara'da, Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında, saat 15.00'de kendiliğinden toplanır. Bu toplantıya en yaşlı Milletvekili Başkanlık eder. Bu toplantıda milletvekilleri andıçerler.

GEÇİCİ MADDE 6. Anayasaya göre kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplantı ve çalışmaları için kendi içtüzükleri yapıncaya kadar, Millet Meclisinin 12 Eylül 1980 tarihinden önce yürürlükte olan İctüzüğünün, Anayasaya aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 7. İlk milletvekili genel seçimi sonunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanıp, yeni Bakanlar Kurulu kuruluncaya kadar, iş başında olan Bakanlar Kurulunun görevi devam eder.

GEÇİCİ MADDE 8. Anayasa ile kabul edilmiş olan yeni organ, kurum ve kuruluşların kuruluş, görev, yetki ve işleyişleri ile ilgili kanunlarla, Anayasada konulması veya değiştirilmesi öngörülen diğer kanunlar, Anayasanın kabulünden başlayarak Kurucu Meclisin görev süresi içerisinde, bu süre içerisinde yetiştirilemeyenler, seçimle gelen Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk toplantısını izleyen bir yıl sonuna kadar çıkartılır.

GEÇİCİ MADDE 9. İlk genel seçimler sonucu toplanacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanlık Divanı kurulduktan sonra altı yıllık süre içinde yapılacak Anayasa değişikliklerini Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderebilir. Bu takdirde Türkiye Büyük Millet Meclisinin geri gönderilen Anayasa değişikliği hakkındaki kanunu, aynen kabul edip tekrar Cumhurbaşkanına gönderebilmesi, üye tamsayısının dörtte üç çoğunluğunun oyu ile mümkün olabilir.

GEÇİCİ MADDE 10. Mahalli idare seçimleri en geç Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk toplantısını izleyen bir yıl içinde yapılır.

GEÇİCİ MADDE 11. Anayasanın halkoyu ile kabul edildiği tarihte Anayasa Mahkemesi asıl ve yedek üyesi olanların kadroları ile görevleri devam eder. Bunlardan Anayasa Mahkemesince belli görevlere seçilenlerin bu suretle kazanmış oldukları sıfatları saklı kalır.

Anayasa Mahkemesi asıl üye sayısı onbire ininceye kadar boşalan asıl üye kadrosuna, asıl ve yedek üye sayısı toplamı onbeşe ininceye kadar da boşalan yedek üye kadrosuna seçim yapılmaz. Anayasa Mahkemesinin yeni düzenlemeye intibakı sağlanuncaya kadar asıl üye sayısının onbirden, asıl ve yedek üye sayıları toplamının onbeşden aşağı düşmesi nedeniyle yapılacak seçimlerde bu Anayasanın kabul ettiği esasa ve sıraya uyulur.

Anayasa Mahkemesi asıl üye sayısı onbire ininceye kadar dava ve işlerde 22-4 1962 gün ve 44 sayılı Kanunun öngördüğü toplanma yeter sayısı uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 12. 13-5-1981 gün ve 2461 sayılı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanununun geçici 1 inci maddesi uyarınca Yargıtay ve Danıştaydan Kurulun

asıl ve yedek üyeliğine: 1730 sayılı Yargıtay Kanununa 256/1981 gün ve 2483 sayılı Kanunla eklenen geçici madde uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığı ile Cumhuriyet Başsavcivekilliğine: 61/1982 gün ve 2575 sayılı Danıştay Kanununun geçici 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Danıştay Başkanlığına, Easavcılığına, başkanvekilliklerine ve daire başkanlıklarına, Devlet Başkanınca seçilmiş bulunanlar, seçildikleri dönem için bu görevlerine devam ederler.

61/1982 gün ve 2576 sayılı Kanunun geçici maddelerinin idari mahkemeler Başkan ve üyeliklerine atamalara ilişkin hükümleri de saklıdır.

GEÇİCİ MADDE 13. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna Yargıtaydan seçilmesi gereken bir asıl ve bir yedek üyenin seçimleri Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihi izleyen yirmi gün içinde yapılır.

Seçilen üyeler göreve başlayıncaya kadar Kurul, toplantı yeter sayısını oluşturacak yedek üyenin katılmasıyla çalışmalarını yapar.

GEÇİCİ MADDE 14. Sendikaların gelirlerini Devlet bankalarında muhafaza etmelerine ilişkin yükümlülükleri, Anayasanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde yerine getirilir.

GEÇİCİ MADDE 15. (Mülga: 12/9/2010-5982/24 md.)

GEÇİCİ MADDE 16. Anayasanın halkoylamasına ilişkin oy verme kütüğünde ve sandık listesinde kaydı ve oy kullanma yeterliği bulunduğu halde hukukî veya fiilî herhangi bir mazereti olmaksızın halkoylamasına katılmayanlar, Anayasanın halkoylamasını takip eden beş yıl içinde yapılacak genel ve ara seçimleri ile mahallî seçimlere ve diğer halkoylamalarına katılamazlar, seçimlerde aday olamazlar.

GEÇİCİ MADDE 17. (Ek: 10/5/2007-5659/1 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ilk genel seçimde, Anayasanın 67 nci maddesinin son fıkrası 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun bağımsız adayların birleşik oy pusulasında yer almasına ilişkin hükümleri bakımından uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 18. (Ek: 12/9/2010 – 5982/25 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Anayasa Mahkemesinin mevcut yedek üyeleri asıl üye sıfatını kazanır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi bir üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun ve bir üyeyi de baro başkanlarının gösterecekleri üçer aday içinden seçer.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin yapacağı üye seçimi için aday göstermek amacıyla:

a) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş gün içinde, Sayıştay Başkanı adaylık başvurusunu ilân eder. İlân tarihinden itibaren beş gün içinde adaylar Başkanlığa başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren beş gün içinde Sayıştay Ge-

nel Kurulunca seçim yapılır. Her Sayıştay üyesinin oy kullanabileceği bu seçimde en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır.⁵⁰

b) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş gün içinde, Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı adaylık başvurusunu ilân eder. İlân tarihinden itibaren beş gün içinde adaylar Türkiye Barolar Birliği Başkanlığına başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren beş gün içinde Türkiye Barolar Birliği Başkanlığının ilânında gösterilen yer ve zamanda baro başkanları tarafından seçim yapılır. Her bir baro başkanının oy kullanabileceği bu seçimde, en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır.⁵¹

c) (a) ve (b) bentleri uyarınca yapılan seçimlerin sonucunda aday gösterilmiş sayılanların isimleri seçimin yapıldığı günü takip eden gün Sayıştay ve Türkiye Barolar Birliği başkanlıklarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bildirilir.

ç) (c) bendi uyarınca yapılan bildirimden itibaren on gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde seçim yapılır. Her boş üyelik için yapılacak seçimde, ilk oylamada üye tamsayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır; ikinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü oylama yapılır; üçüncü oylamada en fazla oy alan aday üye seçilmiş olur.

Cumhurbaşkanı, birer üyeyi Yargıtay ve Danıştay kontenjanlarından olan ilk üyeliklerin boşalmasından sonra Yükseköğretim Kurulunun kendi üyesi olmayan yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan öğretim üyeleri arasından göstereceği üçer aday içinden seçer.

Anayasa Mahkemesi: üyeliğine aday gösteren kurumların halen mevcut üyeleri ile kendi kontenjanlarından seçilmiş yedek üyeler, tamamlama seçiminde göz önünde bulundurulur.

Anayasa Mahkemesinde halen belli görevlere seçilmiş olanların bu sıfatları seçilmiş oldukları sürenin sonuna kadar devam eder. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte üye olanlar yaş haddine kadar görevlerine devam ederler.

Bireysel başvuruya ilişkin gerekli düzenlemeler iki yıl içinde tamamlanır. Uygulama kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bireysel başvurular kabul edilir.

GEÇİCİ MADDE 19. (Ek: 12/9/2010 – 5982/25 md.)

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde aşağıda belirtilen esas ve usuller dahilinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeleri seçilir:

⁵⁰ Bu bendin son cümlesindeki, "Her Sayıştay üyesinin" ibaresinden sonra gelen "... ancak bir aday için ..." ibaresi Anayasa Mahkemesinin 7/7/2010 tarihli ve E.: 2010/49, K.: 2010/87 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir (R.G.: 1/8/2010 Mükerrer 27659). Karar özeti için 146 maddenin sonuna bakılmalıdır.

⁵¹ Bu bendin son cümlesindeki, "Her bir baro başkanının" ibaresinden sonra gelen "... ancak bir aday için ..." ibaresi Anayasa Mahkemesinin 7/7/2010 tarihli ve E.: 2010/49, K.: 2010/87 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir (R.G.: 1/8/2010 Mükerrer 27659). Karar özeti için 146 maddenin sonuna bakılmalıdır.

a) Cumhurbaşkanı, hâkimlik mesleğine alınmasına engel bir hali olmayan; yükseköğretim kurumlarının hukuk dallarında en az onbeş yıldan beri görev yapan öğretim üyeleri ile meslekte fiilen onbeş yılını doldurmuş avukatlar arasından dört üye seçer.⁵²

b) Yargıtay Genel Kurulu, Yargıtay üyeleri arasından üç asıl ve üç yedek üye seçer. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi gün içinde Yargıtay Birinci Başkanı adaylık başvurusunu ilân eder. İlân tarihinden itibaren yedi gün içinde adaylar Birinci Başkanlığa başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren onbeş gün içinde Yargıtay Genel Kurulu seçim yapar. Her Yargıtay üyesinin oy kullanabileceği seçimde, en fazla oy alan adaylar sırasıyla asıl ve yedek üye seçilmiş olur.⁵³

c) Danıştay Genel Kurulu, Danıştay üyeleri arasından iki asıl ve iki yedek üye seçer. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi gün içinde Danıştay Başkanı adaylık başvurusunu ilân eder. İlân tarihinden itibaren yedi gün içinde adaylar Başkanlığa başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren onbeş gün içinde Danıştay Genel Kurulu seçim yapar. Her Danıştay üyesinin oy kullanabileceği seçimde, en fazla oy alan adaylar sırasıyla asıl ve yedek üye seçilmiş olur.⁵⁴

ç) Türkiye Adalet Akademisi Genel Kurulu, kendi üyeleri arasından, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna bir asıl ve bir yedek üye seçer. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi gün içinde Türkiye Adalet Akademisi Başkanı adaylık başvurusunu ilân eder. İlân tarihinden itibaren yedi gün içinde adaylar Başkanlığa başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren onbeş gün içinde Türkiye Adalet Akademisi Genel Kurulu seçim yapar. Her üyenin oy kullanabileceği seçimde, en fazla oy alan adaylar sırasıyla asıl ve yedek üye seçilmiş olur.⁵⁵

d) Yedi asıl ve dört yedek üye birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş olan adli yargı hâkim ve savcılar arasından, adli yargı hâkim ve savcılar tarafından Yüksek Seçim Kurulunun yönetim ve denetiminde seçilir. Bu Kanunun yürürlüğe

⁵² Bu bendin birinci cümlesindeki, "hukuk," ibaresinden sonra gelen "... iktisat ve siyasal bilimler ..." ve "öğretim üyeleri" ibarelerinden sonra gelen "... üst kademe yöneticileri ..." ibareleri ile "Cumhurbaşkanı, üst kademe yöneticileri arasından seçeceği Kurul üyesini, bakanlık, müsteşarlık, müsteşar yardımcılığı, valilik, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, kamu kurum ve kuruluşlarında genel müdürlük veya teftiş kurulu başkanlığı görevlerini yapanlar arasından seçer" şeklindeki ikinci cümle Anayasa Mahkemesinin 7/7/2010 tarihli ve E.: 2010/49, K.: 2010/87 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir (R.G.: 1/8/2010 Mükerrer 27659). Karar özeti için 146 maddenin sonuna bakılmalıdır.

⁵³ Bu bendin son cümlesindeki, "Her Yargıtay üyesinin" ibaresinden sonra gelen "... sadece bir aday için ..." ibaresi Anayasa Mahkemesinin 7/7/2010 tarihli ve E.: 2010/49, K.: 2010/87 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir (R.G.: 1/8/2010 Mükerrer 27659). Karar özeti için 146 maddenin sonuna bakılmalıdır.

⁵⁴ ** Bu bendin son cümlesindeki, "Her Danıştay üyesinin" ibaresinden sonra gelen "... sadece bir aday için ..." ibaresi Anayasa Mahkemesinin 7/7/2010 tarihli ve E.: 2010/49, K.: 2010/87 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir (R.G.: 1/8/2010 Mükerrer 27659). Karar özeti için 146 maddenin sonuna bakılmalıdır.

⁵⁵ Bu bendin son cümlesindeki, "Her üyenin" ibaresinden sonra gelen "... sadece bir aday için ..." ibaresi Anayasa Mahkemesinin 7/7/2010 tarihli ve E.: 2010/49, K.: 2010/87 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir (R.G.: 1/8/2010 Mükerrer 27659). Karar özeti için 146 maddenin sonuna bakılmalıdır.

girdiği tarihten itibaren beş gün içinde Yüksek Seçim Kurulu adaylık başvurularını ilân eder. İlân tarihinden itibaren üç gün içinde adaylar Yüksek Seçim Kuruluna başvurur. Başvuru tarihinin sona erdiği günden itibaren iki gün içinde Yüksek Seçim Kurulu adayların başvurularını inceler ve aday listesini belirleyerek ilân eder. Takip eden iki gün içinde bu listeye karşı itiraz edilebilir. İtiraz süresinin sona erdiği günden itibaren iki gün içinde itirazlar incelenir, sonuçlandırılır ve kesin aday listesi ilân edilir. Yüksek Seçim Kurulunun kesin aday listesini ilân ettiği tarihten sonraki ikinci Pazar günü her ilde, il seçim kurulunun yönetim ve denetimi altında yapılacak seçimlerde, o ilde ve ilçelerinde görev yapan hâkim ve savcılar oy kullanır. İl seçim kurulları o ilde oy kullanacak hâkim ve savcılarının sayısına göre sandık kurulları oluşturur. Sandık kurullarının işlem, tedbir ve kararlarına karşı yapılan şikâyet ve itirazlar il seçim kurulunca karara bağlanır. Adaylar propaganda yapamazlar; sadece, Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde özgeçmişlerini bu iş için tahsis edilmiş bir internet sitesinde yayımlayabilirler. Seçimlerde en çok oy alan adaylar sırasıyla asıl ve yedek üye seçilmiş olur. Kullanılacak oy pusulalarıyla ilgili diğer hususlar Yüksek Seçim Kurulu tarafından belirlenir. Yüksek Seçim Kurulu, oy pusulalarını kendisi bastırabileceği gibi gerektiğinde uygun göreceği il seçim kurulları vasıtasıyla basturmaya da yetkilidir. Yapılacak seçimlerde, 26 4 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun bu bende aykırı olmayan hükümleri uygulanır.⁶⁶

e) Üç asıl ve iki yedek üye birinci sınıf olup, birinci sınıfa ayrılmayı gerektiren nitelikleri yitirmemiş idari yargı hâkim ve savcılar arasından, idari yargı hâkim ve savcılar tarafından Yüksek Seçim Kurulunun yönetim ve denetiminde seçilir. Bölge idare mahkemelerinin bulunduğu illerde, il seçim kurulunun yönetim ve denetimi altında yapılacak bu seçimlerde, o bölge idare mahkemesinde ve yargı çevresi içerisinde kalan yerlerde görev yapan idari yargı hâkim ve savcılar oy kullanır. Bu seçimler hakkında da (d) bendi hükümleri uygulanır.

Birinci fıkranın (a), (ç), (d) ve (e) bentleri uyarınca seçilen Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun asıl üyeleri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki otuzuncu günü takip eden iş günü görevlerine başlarlar.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun Yargıtay ve Danıştaydan gelen asıl ve yedek üyelerinin görevleri, seçilmiş oldukları sürenin sonuna kadar devam eder. Bunlardan, Yargıtaydan gelen üyelerden görev süresini tamamlayanların yerine birinci fıkranın (b) bendi uyarınca seçilenler; Danıştaydan gelen üyelerden görev süresini tamamlayanların yerine birinci fıkranın (c) bendi uyarınca seçilenler, sırayla göreve başlarlar.

Birinci fıkranın (b) ve (c) bentleri uyarınca seçilen üyelerden, üçüncü fıkra uyarınca göreve başlayanların görev süresi, birinci fıkranın (a), (ç), (d) ve (e) bentleri uyarınca seçilen diğer Kurul üyelerinin görev süresinin bittiği tarihte sona erer.

⁶⁶ Bu bentte yer alan "Bu seçimlerde her seçmen sadece bir aday için oy kullanabilir" şeklindeki onbirinci cümle Anayasa Mahkemesinin 7/7/2010 tarihli ve E.: 2010/49, K.: 2010/87 sayılı Kararı ile iptal edilmiştir (R.G. 1/8/2010 Mükerrer 27659). Karar özeti için 146 maddenin sonuna bakılmalıdır.

İlgili kanunlarda gerekli düzenlemeler yapıluncaya kadar, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna seçilen asıl üyeler, Yargıtay daire başkanı için ilgili mevzuatında öngörülen tüm malî ve sosyal haklar ile emeklilik haklarından aynen yararlanırlar. Ayrıca, Kurulun Başkanı dışındaki asıl üyelerine, (30000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık ek tazminat ödenir.

İlgili kanunlarda düzenleme yapıluncaya kadar, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu;

a) Anayasa hükümlerine aykırı olmamak kaydıyla, yürürlükteki kanun hükümlerine göre Kurul şeklinde çalışır.

b) İkinci fıkra uyarınca asıl üyelerinin göreve başladığı tarihten itibaren bir hafta içinde Adalet Bakanının başkanlığında toplanır ve bir geçici Başkanvekili seçer.

c) En az onbeş üye ile toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar verir.

ç) Sekreteryâ hizmetleri Adalet Bakanlığı tarafından yürütülür.

Kurul müfettişleri ile adalet müfettişleri atanıncaya kadar, mevcut adalet müfettişleri, Kurul müfettişi ve adalet müfettişi sıfatıyla görev yaparlar.

Bu madde hükümleri, ilgili kanunlarda gerekli düzenlemeler yapıluncaya kadar uygulanır.

16 05 2016 tarihli ve 6718 sayılı Kanunun geçici maddesi

GEÇİCİ MADDE 20 - Bu maddenin Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edildiği tarihte; soruşturmaya veya soruşturma ya da kovuşturma izni vermeye yetkili mercilerden, Cumhuriyet başsavcılıklarından ve mahkemelerden; Adalet Bakanlığına, Başbakanlığa, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına veya Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyon Başkanlığına intikal etmiş yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin dosyaları bulunan milletvekilleri hakkında, bu dosyalar bakımından, Anayasanın 83 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmü uygulanmaz.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde; Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyon Başkanlığında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığında, Başbakanlıkta ve Adalet Bakanlığında bulunan yasama dokunulmazlığını kaldırılmasına ilişkin dosyalar, gereğinin yapılması amacıyla, yetkili merciiine iade edilir."

21 01 2017 tarihli ve 6771 sayılı Kanunun geçici maddesi

GEÇİCİ MADDE 21-(Ek: 21/1/2017-6771/17 md.)⁹⁷

A) Türkiye Büyük Millet Meclisinin 27'nci Yasama Dönemi milletvekili genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçimi 3 11 2019 tarihinde birlikte yapılır. Seçimin yapılma-

⁹⁷ Bu maddenin (G) ve (H) fıkralarının yürürlük tarihi "birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının göreve başladığı tarih"tir (21/1/2017-6771/ m. 18/a). Diğer fıkralarının yürürlük tarihi yayın tarihidir. (21/1/2017-6771/ m. 18/c).

cağı tarihe kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve Cumhurbaşkanının görevi devam eder. Meclisin seçim kararı alması halinde, 27'nci Yasama Dönemi milletvekili genel seçimi ve Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılır.

B) Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren en geç altı ay içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi, bu Kanunla yapılan değişikliklerin gerektirdiği Meclis İçtüzüğü değişikliği ile diğer kanuni düzenlemeleri yapar. Cumhurbaşkanlığı karamamesiyle düzenleneceği belirtilen değişiklikler ise Cumhurbaşkanının göreve başlama tarihinden itibaren en geç altı ay içinde Cumhurbaşkanı tarafından düzenlenir.

C) Anayasanın 159 uncu maddesinde yapılan düzenlemeye göre Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyeleri en geç otuz gün içinde seçilirler ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki kırkuncu günü takip eden iş günü görevlerine başlarlar. Başvurular, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş gün içinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına yapılır. Başkanlık, başvuruları Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona gönderir. Komisyon on gün içinde her bir üyelik için üç adayı üye tamsayısının üçte iki çoğunluğuyla belirler. Birinci oylamada üçte iki çoğunlukla seçimin sonuçlandırılmaması halinde, ikinci ve üçüncü oylamalar yapılır; bu oylamalarda üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyunu alan aday seçilmiş olur. Beşte üç çoğunluğun sağlanamaması halinde üçüncü oylamada en çok oyu almış olan, seçilecek üyelerin iki katı aday arasından ad çekme usulü ile üye belirleme işlemi tamamlanır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu aynı usul ve nisapları gözeterek onbeş gün içinde seçimi tamamlar. Mevcut Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeleri, yeni üyelerin göreve başlayacağı tarihe kadar görevlerine devam eder ve bu süre içinde yürürlükteki Kanun hükümlerine göre çalışır. Yeni üyeler, ilgili kanunda değişiklik yapılınca kadar mevcut Kanunun Anayasaya aykırı olmayan hükümleri uyarınca çalışır. Görevi sona eren ve Hâkimler ve Savcılar Kuruluna yeniden seçilmeyen üyelerden, talepleri halinde adli yargı hâkim ve savcıları arasından seçilenler Yargıtay üyeliğine, idari yargı hâkim ve savcıları arasından seçilenler Danıştay üyeliğine Hâkimler ve Savcılar Kurulunca seçilir; öğretim üyeleri ve avukatlar arasından seçilenler ise Danıştay üyeliğine Cumhurbaşkanınca atanır. Bu şekilde yapılan seçim ve atamalarda boş kadro olup olmadığına bakılmaz, seçilen ve atanan üye sayısı kadar Yargıtay ve Danıştay kadrolarına üye kadrosu ilave edilir.

D) Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinden Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilmiş bulunan kişilerin herhangi bir sebeple görevleri sona erene kadar üyelikleri devam eder.

E) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve askeri mahkemeler kaldırılmıştır.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört ay içinde; Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin askeri hâkim sınıfından Başkan, Başsavcı, İkinci Başkan ve üyeleri ile diğer askeri hâkimler (vedek subaylar hariç) tercihleri ve mükteseppleri dikkate alınarak;

a) Hâkimler ve Savcılar Kurulunca adli veya idari yargıda hâkim veya savcı olarak atanabilirler.

b) Aylık, ek gösterge, ödenek, yargı ödeneği, ek ödeme, mali, sosyal hak ve yardımlar ile diğer hakları yönünden emsali adli veya idari yargıya mensup hâkim ve savcılar, bunların dışındaki hak ve yükümlülükler yönünden ise bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihteki mevzuat hükümleri uygulanmaya devam edilmek suretiyle Millî Savunma Bakanlığınca mevcut sınıflarında, Bakanlık veya Genelkurmay Başkanlığının hukuk hizmetleri kadrolarına atanırlar. Bunlardan, emeklilik hakkını elde edenlerden yaş haddinden önce bu görevlerden kendi istekleriyle ayrılacaklara ödenecek tazminata ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir.

Kaldırılan askeri yargı mercilerinde görülmekte olan dosyalardan; kanun yolu incelemesi aşamasında olanlar ilgisine göre Yargıtay veya Danıştaya, diğer dosyalar ise ilgisine göre görevli ve yetkili adli veya idari yargı mercilerine dört ay içinde gönderilir.

F) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararname, tüzükler, Başbakanlık ve Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan yönetmelikler ile diğer düzenleyici işlemler yürürlükten kaldırılmadıkça geçerliliğini sürdürür. Yürürlükte bulunan kanun hükmünde kararname hakkında 152 nci ve 153 üncü maddelerin uygulanmasına devam olunur.

G) Kanunlar ve diğer mevzuat ile Başbakanlık ve Bakanlar Kuruluna verilen yetkiler, ilgili mevzuatta değişiklik yapılmaya kadar Cumhurbaşkanı tarafından kullanılır.

H) Anayasanın 67 nci maddesinin son fıkrası hükmü, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra birlikte yapılacak ilk milletvekili genel seçimi ile Cumhurbaşkanlığı seçimi bakımından uygulanmaz.

YEDİNCİ KISIM

Son Hükümler

I. Anayasanın değiştirilmesi, seçimlere ve halkoylamasına katılma

MADDE 175. (Değişik: 17/5/1987-3361/3 md.)

Anayasanın değiştirilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte biri tarafından yazıyla teklif edilebilir. Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki teklifler Genel Kurulda iki defa görüşülür. Değiştirme teklifinin kabulü Meclisin üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun gizli oyuyla mümkündür.

Anayasanın değiştirilmesi hakkındaki tekliflerin görüşülmesi ve kabulü, bu maddedeki kayıtlar dışında, kanunların görüşülmesi ve kabulü hakkındaki hükümlere tâbidir.

Cumhurbaşkanı Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları, bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderebilir. Meclis, geri gönderilen Kanunu, üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile aynen kabul ederse Cumhurbaşkanı bu Kanunu halkoyuna sunabilir.

Meclisce üye tamsayısının beşte üçü ile veya üçte ikisinden az oyla kabul edilen Anayasa değişikliği hakkındaki Kanun, Cumhurbaşkanı tarafından Meclise iade edilmediği takdirde halkoyuna sunulmak üzere Resmi Gazetede yayımlanır.

Doğrudan veya Cumhurbaşkanının iadesi üzerine, Meclis üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu ile kabul edilen Anayasa değişikliğine ilişkin kanun veya gerekli görülen maddeleri Cumhurbaşkanı tarafından halkoyuna sunulabilir. Halkoylamasına sunulmayan Anayasa değişikliğine ilişkin Kanun veya ilgili maddeler Resmi Gazetede yayımlanır.

Halkoyuna sunulan Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların yürürlüğe girmesi için, halkoylamasında kullanılan geçerli oyların yarısından çoğunun kabul oyu olması gerekir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunların kabulü sırasında, bu Kanunun halkoylamasına sunulması halinde, Anayasanın değiştirilen hükümlerinden, hangilerinin birlikte hangilerinin ayrı ayrı oylanacağını da karara bağlar.

Halkoylamasına, milletvekili genel ve ara seçimlerine ve mahalli genel seçimlere iştiraki temin için, kanunla para cezası dahil gerekli her türlü tedbir alınır.

II. Başlangıç ve kenar başlıklar

MADDE 176. Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkeleri belirten başlangıç kısmı, Anayasa metnine dahildir.

Madde kenar başlıkları, sadece ilgili oldukları maddelerin konusunu ve maddeler arasındaki sıralama ve bağlantıyı gösterir. Bu başlıklar, Anayasa metninden sayılmaz.

III. Anayasanın yürürlüğe girmesi

MADDE 177. Bu Anayasa, halkoylaması sonucu kabul edilip Resmi Gazetede yayımlanması ile Türkiye Cumhuriyeti Anayasası olur ve aşağıda gösterilen istisnalar ile bu istisnaların yürürlüğe girmesine ait hükümler dışında bütünüyle yürürlüğe girer.

a) İKİNCİ KISIM II. Bölümdeki; kişi hürriyeti ve güvenliği, basın ve yayımla ilgili hükümler, toplantı hak ve hürriyetleri,

III. Bölümdeki çalışma ile ilgili hükümler, toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lo-kavt ile ilgili hükümler,

Bu hükümler yeni kanunları çıkarıldığında veya mevcut kanunlarda değişiklik yapıldığında ve her halde en geç Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başladığında yürürlüğe girer. Ancak bu hükümler yürürlüğe girinceye kadar mevcut kanunlar ve Milli Güvenlik Konseyinin bildiri ve kararları uygulanır.

b) İKİNCİ KISIM'daki; siyasi faaliyette bulunma hakları ile siyasi partilerle ilgili hükümler, bunlara dayalı olarak yeniden hazırlanacak Siyasi Partiler Kanununun;

Seçme ve seçilme hakkı ise yine bu hükümlere dayalı olarak hazırlanacak Seçim Kanununun;

Yayımlanması ile yürürlüğe girer.

c) ÜÇÜNCÜ KISIM'daki; yasama ile ilgili hükümler;

Bu hükümler ilk milletvekili genel seçimi sonucunun ilanı ile birlikte yürürlüğe girer. Ancak bu bölümdeki Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkilerine ilişkin

hükümleri, 29 Haziran 1981 gün ve 2485 sayılı Kurucu Meclis Hakkında Kanun hükümleri saklı kalmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başlayınca kadar Milli Güvenlik Konseyince yerine getirilir.

d) ÜÇÜNCÜ KISIM'daki; Cumhurbaşkanı başlığı altındaki görev ve yetkileri ile Devlet Denetleme Kurulu, Bakanlar Kurulu başlığı altındaki tüzükler, Milli Savunma, olağanüstü yönetim usulleri, idare başlığı altındaki mahalli idareler ile Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu hariç diğer hükümler ve Devlet Güvenlik Mahkemeleri hariç yargıya ilişkin bütün hükümler Anayasanın halkoylaması sonucunda kabulünün Resmi Gazetede ilanı ile birlikte yürürlüğe girer. Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kuruluna ait yürürlüğe girmeyen hükümler Türkiye Büyük Millet Meclisinin göreve başlaması ile, mahalli idareler ile Devlet Güvenlik Mahkemelerine ilişkin hükümler ise ilgili kanunların yayımlanması ile yürürlüğe girer.

e) Anayasanın halkoylaması sonucu kabulünün ilanı ile birlikte yürürlüğe girecek hükümleri ve mevcut ve kurulacak kurum, kuruluş ve kurullar için yeniden kanun yapılması veya mevcut kanunlarda değişiklik yapılması gerekiyorsa bunlara ilişkin işlemler mevcut kanunların Anayasaya aykırı olmayan hükümleri veya doğrudan Anayasa hükümleri, Anayasanın 11 inci maddesi gereğince uygulanır.

f) Kesinhesap kanunu tasarılarının görüşülme usulünü düzenleyen 164 üncü maddenin ikinci fıkrası hükmü 1984 yılından itibaren uygulanmaya başlanır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASINA İŞLENEMEYEN GEÇİCİ MADDELER

3 10 2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunun geçici maddesi

GEÇİCİ MADDE A) Bu Kanunun 24 üncü maddesi ile Anayasanın 67 nci maddesine son fıkra olarak eklenen hüküm bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra yapılacak ilk genel seçimde uygulanmaz.

B) Bu Kanunun 28 inci maddesi ile Anayasanın 87 nci maddesinde yapılan değişiklik, bu Kanunun yürürlük tarihinden önce, Anayasanın 14 üncü maddesindeki fiilleri işleyenler hakkında uygulanmaz.

27 12 2002 tarihli ve 4777 sayılı Kanunun geçici maddesi

GEÇİCİ MADDE 1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 67 nci maddesinin son fıkrası, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 22 nci dönemi içinde yapılacak ilk ara seçimde uygulanmaz.